

NOTARSKI VESTNIK

Leto XII, številka 13, oktober 2020

25
LET

NOTARIATA
V SAMOSTOJNI
SLOVENIJI

25
LET

NOTARIATA
V SAMOSTOJNI
SLOVENIJI

NOTARSKA
ZBORNICA
SLOVENIJE

ISSN: 1580-9226

Odgovorna urednica: Marjana Tičar Bešter
Uredniški odbor: Staša Lepej, Andrej Dokler, Miloš Auflič, Marko Samardžić, Aleksander Šanca (tajnik)
Naslov uredništva: Notarska zbornica Slovenije, Tavčarjeva 2, Ljubljana
Izdajatelj: Notarska zbornica Slovenije
E-pošta: info.nzs@siol.net
Spletna stran: www.notar-z.si

Foto: Miran Grohar (Foto GM), arhivi notarskih zbornic Slovenije, Madžarske in Avstrije, osebni arhivi avtorjev tekstov

Oblikovanje in priprava: Design Demšar, d. o. o.

Tisk: Tiskarna Present, d. o. o.

Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije pod zaporedno številko 2183

VSEBINA

Odgovorna urednica Marjana Tičar Bešter, notarka v Škofji Loki Uvodnik – Ali odmev res odmeva?	5
Predsednica Notarske zbornice Slovenije Sonja Kralj, notarka v Slovenj Gradcu Nov list v zgodovini slovenskega notariata	7

SLAVNOSTNI DEL NOTARSKE AKADEMIJE OB 25-LETNICI

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor	9
Ministrica za pravosodje mag. Lilijana Kozlovič	10
Predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije mag. Damijan Florjančič	12
Podpredsednica Odvetniške zbornice Slovenije in direktorica Odvetniške akademije, odvetnica Alenka Košorok Humar	14
Predsednik Sveta notariatov Evropske unije (CNUE) Georgios Rouskas	16
Podpredsednik Sveta notariatov Evropske unije (CNUE), predsednik Notarske zbornice Madžarske, notar dr. Adam Toth	19

KAKO SE JE PISALA ZGODOVINA

Dr. Klaus Woschnak, upokojeni notar, od 2003 do 2010 predsednik avstrijske notarske zbornice in 2007 predsednik Sveta notariatov Evropske unije (CNUE) Spomini na moč domišljije in pripravljenost na reforme	22
Dr. Borut Holcman, izredni profesor na Pravni fakulteti Univerze v Mariboru, Inštitut za filozofijo, zgodovino in ikonografijo prava Četrto stoletja delovanja slovenskih notarjev ob tisočletni tradiciji notariata	33
Maja Rampre Erznožnik, notarska pomočnica pri notarki Marjani Tičar Bešter v Škofji Loki Od prvih dni do danes	46

NOVODOBNO ŠTETJE NOTARIATA

Orali so ledino – aktivni prvoimenovani notarji	54
---	----

IZJEMNO STANJE COVID 19

Staša Lepej, notarka v Zagorju ob Savi Iskanje poti mimo koronavirusa	59
---	----

STROKOVNOST ZNOTRAJ STROKE NOTARIATA

Dr. Vesna Rijavec, redna profesorica na Pravni fakulteti Univerze v Mariboru Pregled Zakona o nepravdnem postopku in vloge notarja v nepravdnih postopkih	71
Dr. sc. Slađana Aras Kramar - izredna profesorica na Pravni fakulteti Univerze v Zagrebu, Hrvaška Uredba (EU) št. 650/2012 o dedovanju s perspektive slovenskih in hrvaških notarjev	80
Hana Hoblaj, sodna tolmačka za slovenski jezik, notarska pomočnica pri notarki Ruži Hoblaj v Murskem Središču, Hrvaška Pristojnost notarjev v zapuščinskih postopkih na Hrvaškem	93
Miloš Auflič, notarski pomočnik pri notarju Miru Košaku v Ljubljani Digitalizacija notarskega poslovanja	106
Manca Majcen, strokovna sodelavka, PDI, notarska pisarna Bojana Podgorška v Ljubljani Imenovanje na izpraznjeno notarsko mesto	115
Marko Samardžić, notarski pomočnik pri notarju Bojanu Podgoršku v Ljubljani Notarska overitev (in notarski zapis) zemljiškoknjižnega dovolila	121

ODZIV NA OSREDNJO TEMO VESTNIKA 2019

Dr. Jorg Sladič, odvetnik v Ljubljani Izvršljivost slovenskega notarskega zapisa in pravo EU	142
--	-----

DRUŽABNA KRONIKA

Staša Lepej, notarka v Zagorju ob Savi Dravo Ferligoj – Notar z dušo kapitana	155
Anekdote iz notarskih pisarn	161
Janez Ferlež, notar v Črnomlju O Pravni šoli državljanov	164

ZANIMIVOSTI

Carigrajska karantena	166
Notarji tudi v filmskem svetu	168
Spomin na notarski način	170
Notarska zbornica Slovenije – kronologija 1. 7. 2019–30. 6. 2020	171

PODROČJE KADROV

Prišli – odšli v zadnjem letu	180
Organigram Notarske zbornice Slovenije	181

Marjana Tičar Bešter, odgovorna urednica,
notarka v Škofji Loki

ALI ODMEV RES ODMEVA?

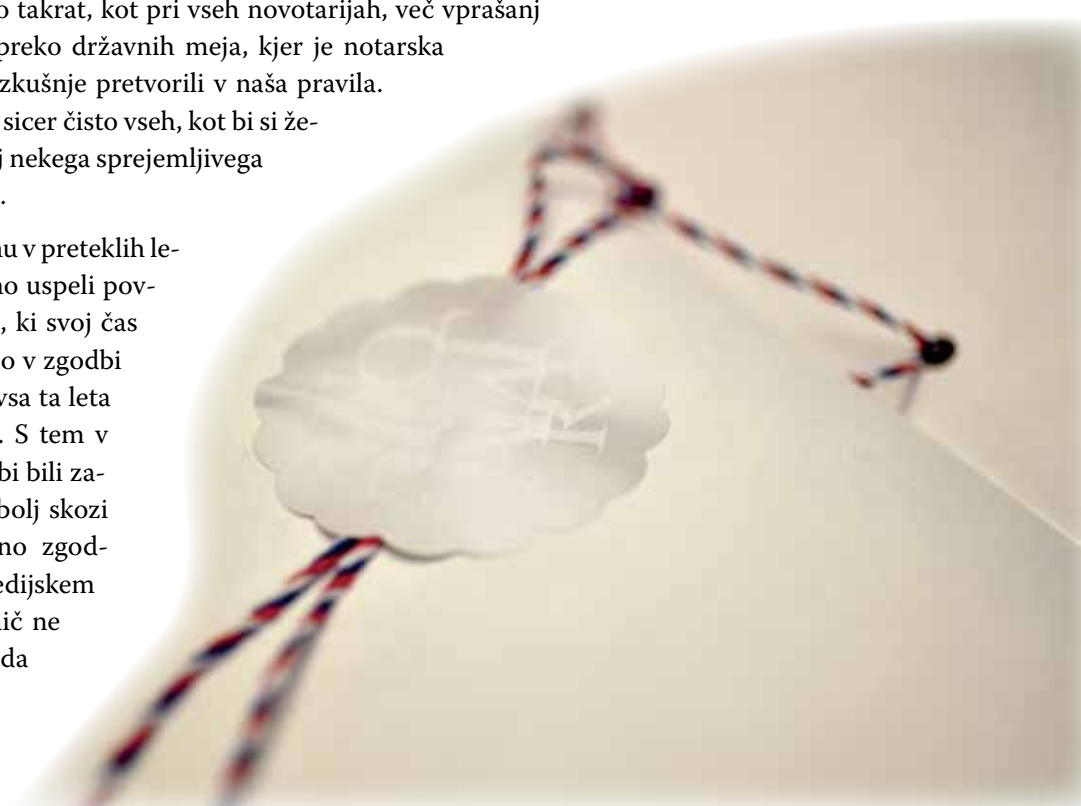

Seveda. Kratek in nedvoumno jasen odgovor za vse tiste, ki ste v zaprti alpski dolini (v Sloveniji jih imamo kar nekaj, in to izjemno lepih), ob visokih stenah gora vzdiknili ali zaklicali in se vam je vzdik ali klic vrnil nazaj. Pa seveda ni vedno tako, že samo če iz taiste doline, z roba skal, stopite na vrh. Tam se vzdik ali klic kaj hitro izgubi.

Kakršnakoli primerjava z notarji in njihovim odmevom v javnosti je seveda ob petindvajsetletnem jubileju, čemur je namenjen pričujoči vestnik, bi rekli ciniki, neprimerna. Pa mogoče vseeno le ni čisto tako ...

Skozi posamezne zapise naših slovenskih, pa tudi tujih kolegov smo obudili naše novodobne začetke. Notarji smo se po letih premora spet znašli v javnosti ter osmislili poklic in delo z ljudmi za ljudi. Seveda je bilo takrat, kot pri vseh novotarjih, več vprašanj kot odgovorov. Ozrli smo se preko državnih meja, kjer je notarska praksa (že) živela, in njihove izkušnje pretvorili v naša pravila. Kot (še) danes ugotavljamo, ne sicer čisto vseh, kot bi si želeli, vendar kljub vsemu znotraj nekega sprejemljivega (ohlapanega) evropskega okvira.

Vzponi in padci. Tudi mi se temu v preteklih letih, predvsem slednjemu, nismo uspeli povsem izogniti. Z javnimi mediji, ki svoj čas in prostor (praviloma) razlagajo v zgodbi o zaslužku lastnikov, smo bili vsa ta leta marsikdaj bolj na vi kot na ti. S tem v bistvu ni nič res narobe, če ne bi bili zanimivi in odmevni predvsem bolj skozi posamezen eksces kot uspešno zgodbo. A s tem je v sodobnem medijskem cirkusu, in tu Slovenija prav nič ne zaostaja za svetom, pač tako, da za njih praviloma ne zmanjka časa in prostora, ker da je to PR (nekakšno reklamno sporočilo), kar pa ni za

novinarsko poročanje, ampak za oddelek reklam, za plačilo oglasov. Ampak tudi tu (resda bolj v valovih) prihaja do svetlih izjem.

Preteklega četrta stoletja je namreč prineslo tudi prenekatero uspešno poglavje notarskega udejstvovanja v slovenski družbi, pomembno seveda predvsem za vse uporabnike naših storitev. Ob robu, ki ni neznat, pa tudi v širši pravni stroki, smo ob sodnikih, odvetnikih in drugi pravni stroki tudi mi polnili delček jurističnega strokovnega mozaika.

Če pustimo širši okvir, je za nas vsa ta leta predstavljalo najbolj hvaležen odmev mnenje naših strank, njihovo vračanje, priznavanje strokovno opravljenega dela in prijaznosti.

Pomemben del naše stroke, resda bolj interne narave, pa so vsa ta leta tudi naša redna strokovna izobraževanja, tako doma kot v tujini, interni letaki, zapisi, pa tudi kot nekakšna rdeča nit preteklega obdobja predvsem Notarski vestnik, ki pa že dolgo ni več strnjena pisna informacija zgolj notarjem, ampak je namenjen širši strokovni in drugi zainteresirani javnosti.

Odgovor na zgornji vprašaj ob naši 25. obletnici tako ni ne enoznačen in ne (zgolj) retoričen.

Sonja Kralj, predsednica Notarske zbornice Slovenije,
notarka v Slovenj Gradcu

NOV LIST V ZGODOVINI SLOVENSKEGA NOTARIATA

Leto 2020 je v vseh pogledih posebno leto, zaznamovano ne le z razglasom epidemije in krizne situacije zaradi bolezni covid-19, temveč predvsem s posebnim mejnikom – 25 let delovanja notariata v samostojni Sloveniji.

Četrto stoletje je minilo, odkar smo prvi notarji in notarke začeli s svojim delom po ponovni uvedbi notariata v RS, ki je bil sicer ukinjen leta 1944 z Odlokom o odpravi javnih notarjev in javnonotarskih zbornic.

Letošnje leto nas je vse opomnilo, kako hitro se lahko spreminja življenje, na katerega smo navajeni, notarje in notarke pa tudi na pomen našega dela. Notarska storitev je od nekdaj posebna v tem, da ni niti monopolno državna niti poljubno zavezana eni stranki. Notarji vsem strankam zagotavljamo polje zaupanja, v katerem je prav vsaka lahko prepričana, da bo ob naši pomoči ne le varna v razmerju do druge stranke, ampak tudi v razmerju do zakona.

In karkoli se dogaja v našem okolju, posamezniki, podjetja in druge organizacije bodo vedno zahtevali zagotovilo, da so dogovori med njimi ne le legalni, temveč predvsem varni in izvršljivi. Lahko bi nekoliko patetično nadaljevala in rekla: bolj kot se bo naše okolje spreminjalo, bolj bosta za delovanje tega okolja pomembni pravna trdnost in varnost, ki ju zagotavljamo notarji.

Notariat, ki ga izvajamo in živimo danes, ni nastal kar samo od sebe ali s sprejemom predpisov pred več kot četrto stoletje.

Vsak od 147 notarjev in notark, ki smo v 25 letnem delovanju notariata vpisani v imenik notarjev pri NZS, smo v sodelovanju z našimi notarskimi pomočniki, pripravniki in sodelavci v notarskih pisarnah v preteklih letih in seveda ves čas svoje poklicne poti, s svojim delom in osebno integriteto prispevali k ugledu in verodostojnosti notariata in notarskega poklica. Vsi pa smo v okviru naše stanovske organizacije, Notarske zbornice Slovenije, skupno varovali ugled in integriteto institucije notariata.

V teh 25 letih smo slovenske notarke in notarji notarske storitve izvajali z upoštevanjem vseh vrednot notarskega poklica in s ciljem, da svojim strankam zagotavljamo polje zaupanja, legalnost in izvršljivost dogovorov, ki jih sklepajo z našo pomočjo.

A v četrto stoletje se je okolje, v katerem te storitve izvajamo, korenito spremenilo. Med temi spremembami je ena najpomembnejših digitalizacija. V ta proces smo vstopili skupaj in z njim odpiramo novo poglavje slovenskega notariata.

Ne le elektronska komunikacija, digitalno podpisovanje dokumentov, elektronsko arhiviranje, ampak v zadnjem času vedno bolj tudi oddaljen dostop do notarskih storitev narekujejo naše delo v prihodnosti.

Vprašanja, kot so lastnoročni podpis, osebna sočasna prisotnost vseh strank, originalni dokument in drugi temelji, ki so nam, notarjem, zagotavljali verodostojnost in zaupnost, se skozi digitalizacijo korenito spreminjajo.

Naš izziv je, kako v tem novem okolju zagotoviti enako ali celo večjo varnost naših storitev. Notarji želimo v procesu digitalizacije notarskih storitev uporabnikom olajšati dostop do notarja, sebi pa zagotoviti, da bo tehnologija omogočala notarsko osredotočanje na reševanje vsebinskih izzivov in da z uporabo naprednih tehnoloških rešitev ne bomo zniževali kriterijev, ki so podlaga našemu posebnemu statusu in javnim pooblastilom. Med njimi je vsekakor najpomembnejši popolna varnost notarske storitve.

Izkušnje 25-letnega opravljanja notarskega poklica in prizadevanja za uvajanje sodobnih tehnologij v notarsko poslovanje pa me utrjujejo v prepričanju, da je in bo tudi v prihodnje, ne glede na uporabljene tehnologije, v središču pozornosti notarja še vedno človek, ki večino svojih življenjskih in premoženjskih zadev živi izven digitalne realnosti.

Predsednik Republike Slovenije, gospod Borut Pahor

Spoštovane gospe in gospodje,

kot predsednik Republike Slovenije ob jubileju Notarske zbornice posebej poudarjam in pozdravljam vaš pomen za dvig ugleda in razvoja na področju notariata v naši državi. Prav Notarska zbornica kot poklicna organizacija notark in notarjev je namreč posebna vez med posamezniki in državo, saj sloni na velikem, celo neomajnem zaupanju pri ohranjanju pravnega varstva in pravic vseh, ki potrebujejo vaše dragocene usluge.

Seveda je v ospredju vsakega pravnega posla vaš posamezni član ali članica, ki s svojim poštenim, strokovnim, prizadevnim in hitrim delom kaže obraz vaše pomembne stanovske organizacije. Izkoriščam to priložnost, da se vam zahvalim za vaše delo v času sedanje zdravstvene krize. Čeprav so mnoge službe povsem prenehale delovati in je bilo tako rekoč vse javno življenje podrejeno soočanju z razširitvijo koronavirusa, so prav vaše članice in člani prizadevno delali in tako služili ljudem in njihovim potrebam na področju pravne varnosti v številnih poslih. Zato ob vašem prazniku in spričo vašega prizadevnega in profesionalnega dela v času te zdravstvene krize sprejmite, prosim, izraze moje velike hvaležnosti, hvaležnosti države Republike Slovenije in vseh njenih ljudi.

Srečno!

Nagovor predsednika Republike Slovenije ob slavnostni virtualni skupščini Notarske zbornice Slovenije 1. junija 2020

President of the Republic of Slovenia, Mr. Borut Pahor

Dear Ladies and Gentlemen,

As President of the Republic of Slovenia and on the occasion of this special anniversary of the Slovenian Chamber of Notaries I attach special importance to the significance of your raising the reputation and development in the field of notaries in our country. The Chamber of Notaries, as a professional organization of notaries, represents a special bond between individuals and the State as it relies on a great, firm confidence in legal protection and the protection of rights of all who need your valuable service.

Of course, at the forefront of every legal transaction is your individual member who – with her/his honest, professional, committed and intense work shows the face of your important legal organization. I take this opportunity to express my thanks to you for your committed work also at the times of health crisis we are facing now. Opposite to many others, your members never stopped working at the time when almost complete public life stood still and was affected by the spread of coronavirus. You continued to serve people and their needs in the field of legal safety for many transactions. Therefore please accept on the occasion of this special day and in view of your hard and professional work the assurance of my gratitude, the gratitude of the Republic of Slovenia and the gratitude of all its inhabitants.

Good luck!

Speech by the President of the Republic of Slovenia at the solemn virtual assembly of the Chamber of Notaries of Slovenia from June 1st 2020

Ministrica za pravosodje, **gospa mag. Lilijana Kozlovič**

Spoštovana predsednica Notarske zbornice Slovenije, spoštovani notarji in notarke,

dovolite mi, da vas najprej **lepo pozdravim** in se vam zahvalim za povabilo.

Epidemiološke razmere v zadnjih dveh mesecih so tudi vas postavile v nezavidljiv položaj. Kljub izredni situaciji ste se **notarji in Notarska zbornica hitro odzvali** in prilagodili poslovanje, pripravili in dosledno **izvajali vse potrebne ukrepe** za preprečevanje morebitnih okužb oziroma za varovanje svojega zdravja, zdravja strank in zaposlenih. Za to se vam iskreno zahvaljujem.

Tradicija delovanja notariata na slovenskih tleh se kaže v **uspešni in dobro delujoči javni službi, primerljivi z vsemi notariati v Evropi in po svetu.**

Lahko smo ponosni na bogato dediščino slovenskih notark in notarjev, ki jo že 25 let neguje in razvija tudi Notarska zbornica Slovenije.

Spoštovane notarke in notarji, hvala vam, da **predstavljate nenadomestljivo vez med posameznikom in državo.** V tem odnosu ste **nepriistranski**, v svojem delovanju pa **samostojni in neodvisni.** Ste steber varnosti pravnega prometa in zakonitosti poslovanja. Vse to pa temelji na ugledu in zaupanju v notarja kot osebo, vredno javnega zaupanja, in notariata kot javne službe.

Pogosto notarji s svojim ugledom umirjate družbene odnose in se preizkušate tudi v **vlogi mediatorja ali svetovalca.** Hitro ste se sposobni prilagoditi na spremembe v družbi s ciljem povečanja pravne varnosti. Prav zato se na notarje prenašajo dodatna pooblastila, kot smo v zadnjem času pričali tudi na področju družinskega prava oziroma nepravdnih postopkov.

Rada bi se **zahvalila Notarski zbornici Slovenije**, da izvaja svoje poslanstvo in podpira notarje na strokovnih in zakonsko opredeljenih področjih dela ter skrbi za uglaseno in usklajeno delovanje v odnosu do uporabnikov, poleg tega pa prispeva k vzpostavljanju boljšega podjetniškega okolja, varstvu potrošnikov in čim bolj enostavnemu uresničevanju pravic državljanov.

Tokrat skupščina Notarske zbornice Slovenije **prvič poteka virtualno**, kar je morda tudi simbolični korak za tehnološki razvoj notariata v prihodnosti.

Naj izpostavim še to, da družbeno življenje v sodobnem svetu več ne pozna državnih meja, zato razvoj notariata ne more biti statično orientiran le na posamezno državo.

Ne glede na vse pa mora status in organizacija notariata zagotavljati **kakovostno podporo storitev v pravosodju, ki je dostopno vsem.** Bogate izkušnje zadnjih petindvajset let, od skromnih začetkov uvedbe notariata v Republiki Sloveniji do njegovega današnjega razcveta, so temelj, na katerem je treba graditi tudi v prihodnje.

Vesela sem, da lahko **tvorno sodelujemo pri normativnih podlagah in novih predlogih za izboljšanje notariata.** Hvala vam in upam, da bomo tako nadaljevali tudi v prihodnje.

Na koncu se vam še enkrat najlepše zahvaljujem za vaše prijazno povabilo in vam želim uspešno delo še naprej.

*Nagovor
Ministrice za
pravosodje ob
slavnostni
virtualni
skupščini
Notarske
zbornice
Slovenije
1. junija 2020*

Minister of Justice of the Republic of Slovenia, mag. Lilijana Kozlovič

Dear President of the Slovenian Chamber of Notaries, dear notaries,

Allow me first to greet you and thank you for your invitation.

*The epidemiological circumstances in the last two months put you into an unenviable situation as well. In spite of emergency situation, the **notaries and the Chamber of Notaries** reacted quickly, immediately adjusting your activities, preparing and consistently **implementing all necessary measures** to prevent any possible infections and/or to protect your health, the health of your clients and of your employees. I would like to thank you very much for that.*

*The tradition of notaries operating in the Slovenian space is seen in **a successful and good operating public service which is comparable with all notariats in Europe and across the world**. We can be proud of the rich heritage of Slovenian notaries which has been nurtured for 25 years and developed also by the Slovenian Chamber of Notaries.*

*Dear notaries, I want to thank you for **representing an unreplaceable bond between an individual and the state**. In this relationship, you are **impartial**, and in your actions you remain **autonomous and independent**. You are the pillar of safety of legal transactions and legal business operations. This all is based on the good name and confidence in notaries as persons who are worth of public trust, and on notariat as a public service.*

*Very often, notaries help ease social relations and appear also in the role of a **mediator or adviser**. You are capable of rapid adjustments to changes in the society aimed at a higher legal safety. This is also the reason why notaries have been continually receiving additional powers, as was seen just recently in the field of family law and/or non-litigation proceedings.*

*Let me also thank to the **Slovenian Chamber of Notaries** which carries out its mission and*

- supports notaries in their professional and legally defined areas of work,*
- takes great care to guarantee a well tuned and adjusted operating in relation to users,*
- and last but not least, it also contributes to developing a better entrepreneurial environment,*
- protecting the consumers, and*
- an easier exercising of citizen's rights.*

This is the first time that the general assembly of the Slovenian Chamber of Notaries is held on a virtual basis. Perhaps, this is also a symbol pointing at technological development of notaries in the future. 😊

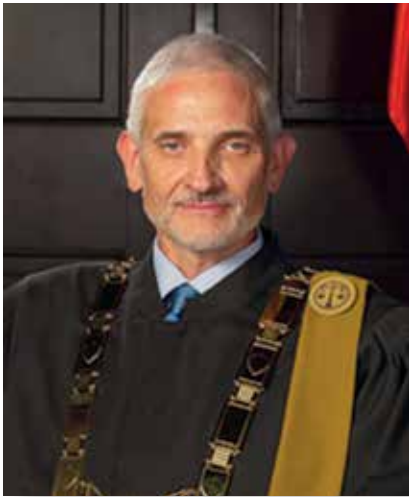
Let me point out that national borders are not known in the social life of modern world anymore. Therefore also the development of notariat cannot be statically focused on one country only.

*Regardless of this, the status and organization of notaries have to guarantee a **quality support to services in judicial systems which is available to all**. Rich experience from the last twenty-five years, from the modest beginnings when notaries started to work in the Republic of Slovenia to their current upswing represents a firm foundation on which we will build in the future.*

*I appreciate very much that we can **actively and constructively participate in preparing standard-setting bases and new proposals for an even better notariat**. I want to thank you for that and at the same time express my hope that we will continue the same also in the future.*

At the end, let me thank you for your kind invitation and I wish you a lot of success also in the future.

*Speech by the
Minister of Justice
at the solemn
virtual assembly
of the Chamber
of Notaries of
Slovenia from
June 1st 2020*

Predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije,
gospod mag. Damijan Florjančič

Spoštovana gospa Sonja Kralj, predsednica Notarske zbornice Slovenije, uvodoma bi se vam želel zahvaliti, da ste me povabili na Slavnostno akademijo ob 25. obletnici ponovne uvedbe notariata v Republiki Sloveniji! Vesel sem bil vašega vabila. Kljub situaciji, ki ne omogoča druženja in izvedb prireditve na način, ki smo ga dolgo razumeli kot nekaj najbolj samoumevnega, pa sem zadovoljen, da vam lahko ob obeležitvi dneva, na katerega so pred 25 leti s poslovanjem pričeli prvi notarji, dobre želje sporočim vsaj na ta način in se tako pridružim slavnostnemu dogodku.

Ob 25. obletnici delovanja notariata v samostojni Sloveniji vam v imenu slovenskega sodstva čestitam za dosejanje uspešno delo! Menim, da se je v tem času pokazala smiselnost uvajanja notarjev v slovenski pravni red. Pomembnost notarjev se ne odraža zgolj v tem, da predstavljate neko temeljno vez med posameznikom in državo, ampak ste hkrati tudi skrbniki pravne varnosti državljanov in pravne države kot take. Pomen varovanja ugleda in poslanstva vaše javne službe se kaže v tem, da je notar dolžan spoštovati zakonitost in resnico, da je pri svojem delu neodvisen, kot tudi v tem, da mora notarske dejavnosti izvrševati nepristransko in se pri svojem delu izogibati vsakršnemu ravnanju, ki bi lahko omajalo javno zaupanje v njegovo delo. S tem sta spoštovanje načel in pravil poklicne etike vgrajena v samo bistvo vašega poklica.

Tudi v tem smislu je mogoče po mojem mnenju ob današnjem slavnostnem dogodku podati oceno, da se je v teh petindvajsetih letih izkazalo, kako potrebna je bila uvedba notariata za uveljavljanje načel pravne države. Uvajanje notariata pa je prispevalo tudi k razbremenitvi slovenskega sodstva, saj so nekatera opravila, ki vsebinsko ne spadajo med izvirne pristojnosti sodstva, preša v pristojnost notarjev.

V imenu slovenskega sodstva vam želim še nadaljnje uspešno delo, hkrati pa tvorno in konstruktivno sodelovanje med našima institucijama, kjerkoli bo to v bodoče potrebno in koristno tako za naše delo kot za uporabnike naših storitev. V zadnjem obdobju smo bili sicer na resni preizkušnji, sodstvo tudi kot družbeni podsistem, vsi skupaj pa kot posamezniki in družba kot celota, saj so bile možnosti za uspešno delovanje zaradi epidemije izjemno otežene. A kljub trenutni situaciji, ki nam je vsem skupaj močno omejila možnosti za normalno delovanje, se v zadnjem obdobju v obliki sproščanja posebnih ukrepov vendarle kaže svetloba na koncu predora, zato lahko vendarle nekoliko bolj optimistično zremo v prihodnost in se znova posvetimo svojemu delu ter iskanju poti, ki nam bodo kot družbi omogočile nadaljnji razvoj.

*Čestitka,
poslana ob
25. obletnici
notariata
v Sloveniji*

*President of the Supreme Court of the Republic of Slovenia,
mag. Damijan Florjančič*

Dear Mrs. Sonja Kralj, the President of the Slovenian Chamber of Notaries,

At the beginning, I would like to thank you for inviting me to the solemn academy on the occasion of the 25th Anniversary of re-introduction of notaries in the Republic of Slovenia! I really appreciate your invitation. In spite of the present situation which does not allow us to gather and enjoy celebrations in the way which we used to take for a long time for granted, I am happy that I can - on the commemoration of the day when the first notaries started to work in Slovenia again 25 years ago – congratulate you at least in this way and that I can join you in the solemn event.

On the 25th Anniversary of the beginning of notariat in the independent Slovenia, I congratulate you on behalf of the Slovenian judiciary for your great and successful work! I believe that in that time it was proved how reasonable it was for notaries to be introduced into the Slovenian legal order. The significance of notaries is not reflected only in the fact that you represent the fundamental bond between an individual and the state, but also that you are at the same time legal guardians for the citizen and the rule of law. The meaning of upholding the reputation and the mission of your public service is shown by the fact that notaries are liable to respect the legality and truth, that they are independent in their work, and also that notary is bound to perform his notarial service impartially and has to avoid anything which could shake public confidence in his work. In this way, the respect of principles and rules of professional ethics are incorporated into the essence of your profession.

I am confident that it is possible to provide the evaluation of this special event also from the view that the last 25 years strongly confirmed how necessary it was to introduce notaries in order to enact the principles of the rules of law. Notaries also help disburden the Slovenian judiciary since some works, which are actually not part of the original competence of judges, were transferred under the competence of notaries.

On behalf of the Slovenian judiciary, I wish you to continue with successful work, and at the same time, I am looking forward to see more creative and constructive cooperation between our two institutions wherever this will be necessary and useful for our work and for the users of our services. We have been seriously tested recently, both the judiciary as well as the social subsystem, and we all together as individuals and as the entire society - since the possibilities for a successful operation were extremely heavy as a result of epidemic. In spite of the current situation, which has strongly limited our possibilities for a normal life, special measures have been starting to get released recently which finally shows some light at the end of the tunnel. We can now look into the future more optimistically and can concentrate on our work, look for ways again which will help us as the society to make further developments.

*Congratulations
on the occasion
of the 25th
Anniversary
of Slovenian
notariat*

Podpredsednica Odvetniške zbornice Slovenije,
direktorica Odvetniške akademije,
gospa odvetnica Alenka Košorok Humar

25 LET NOTARIATA V NOVI DRŽAVI, SREBRNI JUBILEJ SLOVENSКИH NOTARK IN NOTARJEV, NA ŽLAHTNO KOLEGIALNOST IN SINERGIJO!

Letos je res posebno leto, je bil moj nedavni uvodni – prvi stavek uvodnika posebne številke revije Odvetnik, ki je izšla ob septembrski Odvetniški šoli 2020. Zapisala sem tudi, da postaja distanca nova bližina. Pa to drži? Verjetno – DA, glede ugotovitve o posebnem letu 2020, ki ga je ne samo njegova »prestopnost«, pač pa tudi zaznamovanost z virusom, ki je svetovno posegel v vse pore naših življenj, zelo posebno oblikovala in ga še definira.

Slovenske notarke in notarji (v nadaljevanju, ko uporabljam »nevtralen« izraz notar, nago-varjam oba spola, kot svoj sestavek namenjam tudi vsem notarskim pomočnikom in pripravnikom) in Notarska zbornica Slovenije kljub vsemu v letošnjem letu beležite svoj »srebrni« jubilej in sicer 25. obletnico notariata v novi državi. Republika Slovenija je dne 1. 6. 1995 znova uvedla notariat in s tem povezano pomembno javno službo. Slovenske notarje imenuje minister za pravosodje in predstavljate pomembno vez med posameznikom in državo. Ste varuhi premoženjskih pravic »malih« ljudi in pravnih oseb, od malih do velikih, a vendarle s poudarkom na nevtralnosti, nepristranskosti, četudi v službi vsakokratne oblasti. Notificirate dejstva in razmerja, beležite jih tako, da bo ta resničnost imela javno zavezujoč učinek. Negujete in gradite zaupanje, gotovost v tem negotovem, težko doumljivem, nejasnem, večpomenskem svetu, kjer morate predvideti predvidljivo z očmi skrbnega pravnega strokovnjaka. Tu se naše poti in poslanstvo srečujejo, a ne samo tu. Notar in odvetnik hodita na iste fakultete, sedita pri enakem gradivu, ko se gulita za pravniški državni izpit, spremljata isto erupcijo predpisov in života v istih posebnih časih. Oba morata biti tudi zaupanja vredna za opravljanje poklica notarja ali odvetnika. Ta etična komponenta je imanentno moralno ogrodje zaupnosti do naših strank, profesionalne poklicne tajnosti in skrbnosti. Toliko je podobnosti, a vendarle kar nekaj razlik in nians, ki oba poklica delajo zanimiva. Ko sem uvodoma omenila distanco, si jo predstavljam v različnih oblikah. Zaradi zdravstvenih razlogov in ukrepov se socialna razdalja povečuje. Nič več ni rokovanja v pravem pomenu besede, tako kolegialnega kot tistega pristno človeškega, ko si na primer stranke pogodbe po njenem podpisu krepko stisnejo roke. Za pošteno utrditev obveznosti. Tako je vedno bilo in tako, upam, spet enkrat bo.

Socialna distanca pa postaja stalnica tudi v kolegialnem življenju. Pa je covid-19 res pravi izgovor? Bojim se, da so nas razdvojili že predvirusni časi. Notarje in odvetnike nedvomno, čeprav osebno menim, da povsem neracionalno in neupravičeno. Če izhajamo iz približno enakih strokovnih in življenjskih miljejev, če smo se učili iz enakih knjig, oboji varujemo pravice in premoženje naših strank, spremljamo isto življenjsko in pravno stvarnost, slovensko, evropsko in mednarodno ... Oboji se trudimo razložiti nepravniku (včasih celo prava večjemu) zapleteno s preprostim, a natančnim jezikom in jasnim pomenom. Če nam to uspe, smo zmagali. Pred kratkim sem na spletu prebrala vprašanje nekega preprostega »odjemalca« naših storitev: »Kaj se mi bolj splača in kaj je ceneje, da grem k notarju ali odvetniku?« Zraven je bil zapisan še bolj preprost in nazoren odgovor drugega izkušenega »odjemalca«: »Preverite, če mora biti pogodba v notarskem zapisu. V tem primeru se vam bolj splača k notarju, ampak oba vas bosta obrala.« Torej pri »obiranju« smo tudi (skoraj) v istem košu.

Pa vendarle, kje zlomka je takšna razlika in distanca med nami? V 137. členu Ustave Republike Slovenije je nedvomno ni toliko, razen da je odvetništvo v prvem odstavku samostojno in neodvisno, notariat pa v drugem javna služba. Obe službi, ki ju tako radi imenujemo »poslanstvo«. Očitno je tu ta distinkcija. Odvetniki smo samostojni in neodvisni, notarji pa torej ne, čeprav je na spletni strani Notarske zbornice Slovenije zapisano, da so notarske pisarne in notarji v svojem delovanju samostojni in neodvisni. Pa je res, da smo odvetniki tako zelo samostojni in neodvisni, da nam korist države in javnosti ni zelo dosti mar? Kaj pa, ko moramo upoštevati pravila preprečevanja pranja denarja in sumničiti, celo ovajati svoje stranke? Kje je tu naša služba stranki, ki je naš »dominus«, in kje je njena meja? Tako kot je notarjem meja njihova »javna« dejavnost, beleženje razmerij, ki so za državo pomembna, je odvetnikom ne nazadnje meja njihova vest, saj ne glede, da je lahko nekaj zakonito v skladu s črkobralstvom, ni nujno to tudi prav in pravno v pravem pomenu besede. Torej razlike niso prevelike in distanca, razen predpisane fizične, ni na mestu. Na mestu so spoštovanje, dostojnost, prijaznost, pomoč, kolegialnost in zavedanje našega poklica in poslanstva. Tudi službe. Predvsem pa medsebojne podpore obeh zbornic, medsebojne podpore nasproti nekaterim neracionalnim potezam vsakokratne oblasti v zvezi s sprejemanjem predpisov, ki ne vodijo nikamor razen v zapletena razmerja, pa tudi nesprejemanja prepotrebnih ukrepov, tudi v času virusa. Večkrat bi morali nastopiti skupaj. Ker imamo argumente in skupno moč. Razdvajanje je bilo vedno jemanje moči v dobro tretjega, ki je s tem utrdil svojo korist. Lahko tudi »javno«.

Vsem notarjem in vašim sodelavcem, predvsem pa tudi Notarski zbornici Slovenije, njeni predsednici, gospe kolegici Sonji Kralj, članom izvršnega odbora, drugih odborov in komisij, iskrene čestitke ob srebrnem jubileju in vse dobro v prihodnje, tudi v bolj sinergični prihodnosti!

Predsednik Sveta notariatov Evropske unije (CNUE),
gospod Georgios Rouskas

Spoštovana predsednica, draga Sonja,
spoštovani kolegi!

Dovolite mi, da se najprej zahvalim. Tudi v teh posebnih okoliščinah mi je v veliko čast, da lahko danes govorim z vami ob 25. obletnici vnovične uvedbe notariata v Republiki Sloveniji.

Kot predsednik Sveta notariatov Evropske unije in v imenu 21 drugih notariatov, ki jih zastopam, bi vam rad izrazil naše najboljše želje.

Ni treba reči, da današnje srečanje ni ravno to, kar sem pričakoval na začetku svojega mandata. Pandemija je močno zmotila naše delovanje. Videokonference in socialno distanciranje so zdaj v modi. Notarji se še naprej prilagajajo, kot so se vedno.

prilagajajo, kot so se vedno.

Vendar nadaljujemo svoje delo z enim ciljem: ohraniti stalen dialog z evropskimi institucijami, da bi našli praktične rešitve za težave, s katerimi se srečujejo državljani in podjetja.

Evropski notar mora zagotoviti kontinuiteto javne službe pravosodja, ki je bistvena storitev splošnega pomena na vseh ozemljih. Bolj kot kadarkoli prej moramo sodelovati z državami in evropskimi institucijami, da bi se spoprijeli s sedanjimi izzivi in prispevali k oživitvi gospodarstva.

Na evropski ravni je več občutljivih vprašanj, v zvezi s katerimi se mobiliziramo. Najprej je treba evropsko direktivo o digitalizaciji poslovnega življenjskega cikla prenesti v nacionalne zakonodaje do avgusta 2021. Ta direktiva, ki omogoča ustanavljanje podjetij v celoti prek oddaljenih digitalnih kanalov, temelji na sodelovanju notarjev, da se zagotovi pravna varnost v postopku, prepoznavanje in preverjanje pravne sposobnosti podjetnikov, nepristransko svetovanje ter preprečevanje pranja denarja in davčnih goljufij. Evropski notariati delajo na inovativnih rešitvah za učinkovit prenos direktive in olajšujejo izmenjave s pristojnimi organi na nacionalni ravni.

Evropska komisija je 7. maja predstavila nov akcijski načrt za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma. Določa konkretne ukrepe, ki jih bo komisija sprejela v naslednjih dvanajstih mesecih za boljše izvajanje, nadzor in usklajevanje pravil EU. Komisija je sprejela tudi nov seznam tretjih držav s strateškimi pomanjkljivostmi v njihovih okvirih za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma. Notarji so eni od ključnih akterjev v boju proti pranju denarja, zato pozorno spremljamo te nove dogodke. Poleg tega si CNUE prizadeva poenostaviti sodelovanje notarjev v boju proti pranju denarja s spodbujanjem posebnih orodij, prilagojenih poklicu na evropski ravni.

Naš drugi cilj za leto 2020 je začeti z ocenjevanjem uporabe evropske uredbe o dedovanju. Evropska komisija bo letos predstavila poročilo o uporabi in morebitnih prihodnjih spremembah besedila. Ker je v večini držav EU področje dedovanja ena od naših temeljnih pristojnosti, se pričakuje naš prispevek. Ta ocena bi morala zajemati kvantitativne in kvalitativne podatke: na primer število dedovanj s čezmejnimi elementi, število evropskih potrdil o dedovanju, težave pri uporabi uredbe itd.

Zdaj se soočamo s številnimi izzivi. In da se soočimo z njimi, se moramo zanesti na vsakega člana CNUE. Na osnovi svojih izkušenj moram reči, da nas slovenski notar še nikoli ni razočaral. Še posebej sem hvaležen gospe Sonji Kralj za njeno osebno in zanesljivo predanost.

Dragi kolegi, vsi vemo, da nas enotnost naredi močne. Za soočanje z izzivi, ki jih prinaša evropsko povezovanje, potrebujemo sodelovanje vseh naših članic. Slovenski notariat je s svojim aktivnim in navdušenim sodelovanjem ena glavnih dobrin evropskega notariata.

Ponosni smo, da imamo v svojih vrstah notariat, ki ima globoke zgodovinske korenine in odlične veščine. Ponosni smo, da lahko ob tej 25. obletnici skupaj računamo na slovenski notariat in skupaj plujemo pod zastavo latinskega notariata.

Hvala.

*Govor ob
25. obletnici
slovenskega
notariata na
slavnostni
virtualni
skupščini
Notarske
zbornice
Slovenije
1. junija 2020*

*President of the CNUE,
Mr. Georgios Rouskas*

*Dear President of the Slovenian notariat, dear Sonja
Dear colleagues,*

Please allow me first of all to express my gratitude. Even in this very special circumstances, it is a great honour to be able to speak to you today on the occasion of the 25th anniversary of the reintroduction of the notariat in the Republic of Slovenia.

In my capacity as President of the Council of the Notariats of the European Union and on behalf of the 21 other notariats that I represent, I would like to extend our best wishes to you.

Needless to say, today's meeting was not exactly what I expected at the beginning of my term. The pandemic has profoundly disrupted our functioning. Videoconferences and social distancing are now phrases in vogue. Notaries continue to adapt, as they have always done.

However, we are continuing our work with one objective: to maintain a permanent dialogue with the European institutions in order to find practical solutions to the difficulties encountered by citizens and businesses.

The European notariat must ensure the continuity of the public service of justice, which is an essential service of general interest, in all territories. More than ever, we must work alongside the States and the European institutions to meet the current challenges and contribute to economic recovery.

At the European level, we have several sensitive issues on which we are mobilised. First of all, the European directive on the digitalisation of the business life cycle must be transposed into national law by August 2021. This directive, which allows companies to be set up entirely via remote digital channels, relies on the involvement of notaries to ensure legal certainty in the process, the identification and verification of the legal capacity of entrepreneurs, impartial advice and the prevention of money laundering and tax fraud. The European notariats are working on innovative solutions for the effective transposition of the Directive and we are facilitating exchanges with the competent authorities at national level.

On 7 May, the European Commission presented its new action plan against money laundering and terrorist financing. It sets out concrete measures that the Commission will take over the next 12 months to better enforce, supervise and coordinate the EU's rules. The Commission also adopted a new list of third countries with strategic deficiencies in their anti-money laundering and counter-terrorist financing frameworks. Notaries are one of the key actors in the fight against money laundering. For this reason, we are closely monitoring these new developments. In addition, the CNUE is working to simplify the cooperation of notaries in the fight against money laundering by promoting specific tools adapted to the profession at European level.

Another of our objectives for 2020 is to begin an evaluation of the application of the European regulation on international successions. The European Commission will present this year a report on the application and possible future amendments to the text. Since in most EU countries the field of successions is one of our core competences, our contribution is expected. This evaluation should cover both quantitative and qualitative data: for example, the number of successions with cross-border elements, the number of European certificates of inheritance, the difficulties in applying the Regulation, etc.

We are now facing many challenges. And to meet them, we must be able to rely on each of the CNUE members. In my experience, I have to say that we have never been disappointed in this by the Slovenian notariat. I am particularly grateful to Ms Sonja Kralj, for her personal and unfailing commitment.

Dear Colleagues, we all know that unity makes us strong. We need the involvement of each of our members to meet the challenges brought by European integration. Through its active and enthusiastic involvement, the Slovenian notariat is one of the European notariat's major assets.

We are proud to have in our ranks a notariat that has deep historical roots and excellent skills. We are proud to be able to count on the Slovenian notariat and fly the flag of the Latin-type notariat, together, on the occasion of this 25th anniversary.

Thank you.

*Speech by the
President of the
CNUE at the
solemn virtual
assembly of the
Chamber of
Notaries of
Slovenia from
June 1st 2020*

Podpredsednik Sveta notariatov Evropske unije (CNUE),
predsednik Notarske zbornice Madžarske,
gospod dr. Adam Toth

Dragi kolegi, slovenski prijatelji,

danes, ko praznujete 25-letnico vnovične vzpostavitve slovenskega notariata, se veselim skupaj z vami. V tem obdobju se je v življenju ljudi v osrednji evropski regiji zgodilo veliko sprememb. Z notariatom so se vzpostavile nove oblike dela kot sestavni del strokovnega pravnega življenja naroda.

Po eni strani je bilo to preprosto, saj so bili naši predhodniki pri svojem delu odlični. Z branjem preteklih predpisov in dokumentov smo morali ukrepati in znova vzpostaviti družbeni status civilnih notarjev.

Po drugi strani pa je bilo težko, saj je družba pozabila na to, kdo so bili notarji in kakšne so bile njihove naloge. Številni so jih zamenjevali s sodniki, še več pa celo z odvetniki. Zato jim je bilo nedoumljivo, da so notarji pravzaprav nepristranski in neodvisni pravosodni organi. Glede na tri veje moči, ki predstavljajo temelj demokracije, notarji spadamo pod pravosodno vejo, saj razlogi za naše postopke izhajajo iz pooblastil, ki izhajajo iz dejstva, da nas je imenovala država.

Bilo je tudi težko, saj se družba pogosto zaveda samo naših visokih dohodkov; brez dvoma je zavist eden od smrtnih grehov. Ljudje so tarnali, da so naše storitve predrage, politiki pa se vedno nagibajo k sprejemanju popularnih ukrepov na plečih drugih. Vendar so ti časi sedaj minili, notarji v naši regiji pa so v dobri kondiciji in kreativni.

Slovenski civilni notarji so se podobno kot ostali notarji v državah bivše Jugoslavije soočali še s posebej velikim izzivom, saj je na začetku manjkala kontinuiteta notarske tradicije. Notarska praksa kot svoboden poklic je ugasnila tudi drugje v tej regiji, saj so delo notarjev izvajala sodišča v okviru njihovega sistema. To je omogočilo prenos tradicije in znanja. Titov režim je prenesel naloge notarjev na sodišča in povsem razpustil notariat kot institucijo. Zato je teh preteklih 25 let za vas še toliko bolj pomembnih in si nedvomno zaslužite vso pohvalo. Celotno prakso in upravljanje je bilo treba vzpostaviti z ničle, prav tako tudi register in zbornico! Javnost je bilo treba pripraviti, da sprejme dejstvo, da je na oder stopil nov akter, katerega interese je treba zastopati in zagovarjati.

Tako je bila ustanovljena slovenska notarska institucija, Notarska zbornica Slovenije, ki je učinkovita in priznana članica različnih mednarodnih organizacij, tudi CNUE. To sodelovanje je prav tako pomembno, saj – če imamo v mislih samo obdobje od leta 2004 dalje – lahko vidimo, da postaja evropska zakonodaja vedno pomembnejši del nacionalnega prava in prakse. Včasih to vključuje dodatne obveznosti, katerih učinki pa so pozitivni, kot je npr. spoštovanje določil GDPR ali boja za preprečevanje pranja denarja, in imajo tudi zelo veliko prednosti, saj predstavljajo osnove za njihovo izvrševanje znotraj EU in so priložene našim javnim listinam (Evropski izvršilni nalog, Evropska regulativa o dedovanju, ARERT, evropska mreža registrov oporok).

Tem trendom se moramo prilagoditi, saj so spremembe sestavni in trajni del našega življenja. V trenutni situaciji se soočamo s pospešenim širjenjem pandemije, ki zahteva izdelavo notarskih listin prek videokonference, s tem pa se poraja tudi potreba po pripravi procedur, ki jih potrebujemo za ta namen. To pa avtomatično vključuje razširjeno uporabo elektronskih podpisov

in postopno ugašanje našega najpomembnejšega delovnega orodja – papirja, ki ga bo treba v celoti nadomestiti z elektronskimi notarskimi listinami. To ni nikakršen namig na znanstveno fantastiko! Elektronski instrumenti so dosegljivi na enostaven način, njihova hramba je cenejša in hitrejša ter omogoča več fleksibilnih postopkov. Res je, da mora notar, če sestavi javno listino prek videokonference, vsako besedo prebrati do konca in morda ne bo nikoli povsem prepričan, ali je stranka postopek razumela; vendar gre pri tem za čiščenje strokovne prakse.

Naša pot je samo naprej: sprejemanje novih izzivov z evropsko rešitvijo, povečanje teže, pomena in javnosti notarjev tako, da se jim daje nove pristojnosti. Notariat je plovilo, v katerem ne veslajo samo vodilni člani njihovega strokovnega telesa. Vsak posamezni notar mora vleči svojo težo, saj se plovilo upočasni, če že samo eden od tima ne sodeluje, s tem pa ogrozi celotno skupnost.

Dragi prijatelji!

V teh tveganih časih, ko notarji stopamo v prvi liniji pri zagotavljanju verodostojnosti, vam želim obilo uspeha še naprej; iskreno vam želim vse najboljše ter vam čestitam ob vaši 25-letnici delovanja.

S kolegijskimi pozdravi.

*Vice President of the CNUE, President of the Hungary Notary Chamber,
dr. Adam Toth*

Dear Colleagues, Slovenian Friends,

I think of you fondly on your anniversary of a quarter of a century concerning the restoration of the Slovenian notarial institution. This period has brought a number of changes to the lives of the peoples of the Central European region. The notarial institution having been reinstated now forms an integral part of the legal professional life of the nation.

It was easy, because our predecessors had excelled. Browsing through regulations and documents of the past, we had to act and create restoring the social status of civil law notaries.

It was difficult, because society had forgotten who the notaries were and what constituted their duties. Many confused them with judges, and even more with attorneys-at-law. Thus, it was incomprehensible for them that the notary is in fact an impartial and independent jurisdictional authority. With regard to the three branches of power, which constitute the fundamentals of democracy, we belong to the administration of justice as the grounds of our proceedings derive from the power conferred upon us by being appointed by the State.

It was difficult, because society often was only aware of our high incomes, no wonder that envy is one of the deadly sins. They were crying that our services are too expensive, and politicians are always keen to take popular measures at the expense of others. However, these times are now bygone, the notaries of our region are well and creative.

The civil law notaries of Slovenia similarly to those of the former member states of Yugoslavia had a particular challenge to face, as continuity, notarial traditions were missing at the outset.

The notarial practice as a liberal profession ceased elsewhere as well in the region, because notarial work was carried out as being part of the court system. This allowed the transmission of traditions and knowledge. However, Tito's regime allocated the duties and dissolved the institution altogether. Therefore, this past quarter of a century deserves even more appreciation and celebration, the practice and administration had to be established from scratch, just as the registers and the chamber! It had to be made accepted that a new actor has emerged whose interests are represented and asserted.

Not only was the Slovenian notarial institution, the Slovenian Chamber of Civil Law Notaries, established, but it is an efficacious and recognised member of various international organisations, thus of the CNUE as well. This participation is also important, because - and if only considering the years since 2004 - it can be seen that European legislation is becoming increasingly part of national law and practice. At times, this involves additional obligations, even if being positive in their effect, like adhering to the provisions of the GDPR or combatting money laundering, and it also has a very advantageous side to it, namely the grounds of enforcement within the EU which are attached to our authentic instruments (European Enforcement Order), the European Succession Regulation, or the ARERT, the European Network of the Register of Wills.

We have to adapt to these trends as change is continuous and permanent. The current situation, the pandemic, has accelerated and brought the demand for notarial deeds to be made via video conference to the limelight, as well as the need to establish the underlying procedures. This automatically involves the spread of electronic signatures, and the effacement of our most important work tool: the paper, and its complete elimination by the use of electronic notarial deeds. What I am hinting at are not science fiction fantasies! Electronic instruments are easily accessible, their storage is cheaper and quicker, enabling more flexible procedures. True, if a notary prepares an authentic instrument via video conference, every word must be read out as such notary may never be sure whether the client made a recording of the procedure, but this only brings about the purification of professional practice.

We may only proceed further by going ahead: facing new challenges and giving a common European solution to it, increasing the weight, significance and publicity of the notaries by gaining new competences. The notarial institution is a vessel in which not only the executive members of the professional body engage in rowing, but every single notary must pull their weight, because if any of them fail to participate, we slow down and jeopardise the entire community.

Dear Friends,

I wish you further success in these times of peril, when we, notaries, serve in the frontlines providing authenticity; also, I wish you all the best from the depths of my heart and congratulate you on your anniversary of a quarter of a century.

Collegial regards.

Dr. Klaus Woschnak, upokojeni notar, nekdanji predsednik Notarske zbornice Avstrije, predsednik CNUE 2007

SPOMINI NA MOČ DOMIŠLJIJE IN PRIPRAVLJENOST NA REFORME

VNOVIČNO ROJSTVO NOTARIATA V SLOVENIJI
NA ZAČETKU DEVETDESETIH LET

Na začetku 90. let prejšnjega stoletja je v državah na severnih, vzhodnih in južnih mejah Avstrije prišlo do procesa preoblikovanja državnih redov. Odmik od avtoritarnega vodenja politične, ekonomske in socialne politike se je povezal z usmeritvijo v demokrasko-pravnodržavne in socialno-tržnogospodarske predstave o življenju. Pogled je bil usmerjen v pravosodje, gospodarski in družbeni red, obstoječe institucije so bile premerjene z novimi izzivi. Avstrijski notariat ni bil zgolj nemi opazovalec teh spremljajočih pravnih reform. Že v času 1. dnevoev evropskih notariatov¹ spomladi 1989 v Salzburgu so predstavniki avstrijske notarske zbornice usmerili pozornost udeležencev, ki so prišli iz južnoevropskih in zahodnoevropskih držav, na državne notariate evropskih držav, ki so bili takrat na pragu preloma. V novih državah, ki so izšle iz razpadle Jugoslavije, od sredine 40. let prejšnjega stoletja namreč ni bilo nobenega notariata več. Pozornim opazovalcem konec leta 1989 niso ušli zametki razmišljanj v Sloveniji, da bi v okviru prihodnjih pravnih reform znova oživili notariat.

Ob robu 1. kolokvija notarjev Srednje Evrope v madžarskem mestu Keszthely ob Blatnem jezeru pozno jeseni 1989, na katerem sta sodelovala pravosodna ministra Madžarske in Avstrije, *Kalman Kulcsar* in *Egmont Foregger*, je *Vittorio di Cagno*, predsednik Komisije za mednarodno notarsko sodelovanje (CCNI)² avstrijskim udeležencem izrazil svojo skrb nad načrti Slovenije za obnovo pravnih poklicev. Kmalu se je izkazalo, da je južni sosed Avstrije – čeprav je bil še vedno v sklopu jugoslovanske zveze držav – dejansko razmišljal o vnovični uvedbi notariata. *Uwe Kirschner*, predsednik avstrijske notarske akademije, si je v začetku leta 1990 prizadeval za vzpostavitev stikov pri slovenski pravosodni upravi. Po posredovanju avstrijskega generalnega konzula v Sloveniji je *Nikolaus Michalek*, takratni predsednik avstrijske notarske zbornice 22. marca 1990 obiskal Republiški sekretariat za pravosodje in upravo v Ljubljani. V razgovorih s pravosodnim ministrom *Janezom Zajcem* in njegovimi sodelavci *Jožetom Tratnikom* in *Janezom Breznikom* so govorili o možnosti uvedbe notariata v Sloveniji. Michalek se je na Dunaj vrnil v prepričanju, da so nasveti in podpora za vnovično vzpostavitev notariata »latinskega tipa«,³ kakor že obstaja v Avstriji, več kot dobrodošli. Namreč, slovenski sogovorniki so na raz-

1 Od leta 1996 dalje se prirejajo kot »Evropski dnevi notarjev«; nazadnje so bili organizirani leta 2019 kot 32. kongres. Leta 2020 so bili Evropski dnevi notarjev zaradi nevarnosti, povezane s koronavirusom SARS-CoV-2, odpovedani.

2 Commission de Coopération Notariale Internationale (CCNI), delovna skupina pri Union Internationale du Notariat (UINL).

3 Za latinski notariat označuje pravna znanost tisto kulturo notarskega pravosodja, ki je svoj izraz pridobila z razvojem legistike in kanonistike v Zgornji Italiji ob prehodu v 12. stoletje. Ta tip notariata je zlasti izoblikovala pravna šola v Bologni v 13. stoletju. Napoleon je razvil francoski notariat, ki je predstavljal prototip tiste oblike »latinskega« notariata, ki se je razvil iz gornjeitalijanskega »latinskega« notariata.

govorih v Ljubljani imeli na mizi samo avstrijski Zakon o notariatu in cel kup ostale literature o notariatih.

Prav rad se spominjam povabila upokojene predsednice zbornice in sedanje glavne urednice slovenskega notarskega časopisa *Notarski vestnik*, notarke *Marjane T. Bešter*, izpred skoraj 30 let, da bi napisal kakšen članek v njihov zbornik. To je bil čas nepričakovanih srečanj narodov, ki so jih v Srednji Evropi povezovale številne zgodovinske in kulturne vezi. Izmenjavo idej in reformističnih konceptov daleč preko širnih meja niso gojile zgolj intelektualne elite in pogumni opozicijski posamezniki. To odprtje meja je takrat zagotavljalo možnosti za razgovore o poklicnih modelih in njihovem uresničevanju v praksi. Razvijali so razmišljanja o prilagajanju na nove danosti in na reforme, kot je npr. notariat. Spremenjene perspektive so pripeljali tako daleč, da so se ljudje naučili bolje spoznavati se med seboj in se razumeti. Tako so v civilno-druženem dialogu iz glav počasi izginjali tudi nekdanj močno zakoreninjeni zadržki.

Le kaj je slovenske legiste pri njihovem delu vodilo do tega, da so pri Zakonu o notariatu razmišljali o avstrijskem Zakonu o notariatu? V zgodovinskih pokrajinah Slovenije, ki so nekdanj predstavljale habsburške kronske dežele, so po revoluciji 1848 veljali trije zaporedno veljavni zakoni o notariatu. Zakon iz leta 1850 je – v nasprotju z obstoječim »predkonstitucionalnim« ustavnim položajem – vseboval znake absolutistične politike vladanja. Zakon iz leta 1855 je bil reakcionaren, saj je nanj vplivala neoabsolutistična reorganizacija države. Zakon o notariatu iz leta 1871 pa je – tokrat v okviru konstitucionalnega ustavnega položaja – v primerjavi s svojimi predhodniki vseboval izboljšave na področju poklicnega in stanovskega prava.⁴ Iz teh »cijslaj-tanskih« zakonov o notariatu je bilo takrat in vse do leta 1918 izvzeto madžarsko Prekmurje, kjer so šele leta 1919 uvedli Zakon o notariatu iz leta 1871. Treba je omeniti, da je v Kranju od leta 1809 do 1813 veljal francoski sistem notariata. Kranj je v tistih časih spadal pod Ilirske province⁵ pod francosko upravo. Cislajtanskemu notariatu je botroval francoski Zakon o notariatu iz 25 Ventôse An XI (16. marec 1803), »Loi Vëntose«. V Jugoslaviji je prišlo leta 1930 na osnovi avstrijskega koncepta iz leta 1918 do enotnega Zakona o notariatu. Torej je jugoslovanska legistika pri svoji usmeritvi že takrat našla oporne točke v avstrijskem notarskem pravu. Kljub temu so notariat v Jugoslaviji leta 1944 odpravili. Povsem dobro lahko razumemo, da spomin na zgodovinsko območje veljavnosti Zakona o notariatu 1871, ki je bil do leta 1917 tesno vezan na Splošni civilni zakonik, v avstrijskem notariatu še ni zbledel.⁶

Vnovična uvedba notariata v Sloveniji je bila v veliki povezavi z enakimi ambicijami v drugih državah, ki jih je Svet Evrope označeval kot države Srednje in Vzhodne Evrope (SVE).⁷ Stiki, razgovori in dogajanja v tej regiji, ki jo *Jürgen Osterhammel* označuje kot »kontaktna arena«,⁸ so vodili v izmenjavo reformističnih idej, pobud za njihovo realizacijo in pridobitev pomembnih izkušenj z reformo notariata. Ne gre prezreti dejstva, da se je za temelje prihodnje skupne kulture notarstva treba zahvaliti strokovnim odnosom v »kontaktni areni Srednje Evrope«.⁹ K

4 Zakon o notariatu (Notariatsordnung) 1871 velja v Avstriji še danes, čeprav je bil večkrat noveliran z usklajevanji glede na nove danosti, nazadnje z zakonom 2. COVID-19-Justiz-Begleitgesetz, Bundesgesetzblatt I 2020/24 (stanje na dan 25. 8. 2020).

5 Glej *Christian Neschwara*, *Geschichte des österreichischen Notariats Band I* (1996) 536.

6 Avstrijsko notarsko pravo se je po letu 1918 ob rabi v Avstriji nadaljevalo tudi v vseh drugih državah naslednicah avstrijsko-madžarske monarhije, kjer ni predstavljalo samo prehodne rešitve. Pravzaprav je obstajalo delno vse do 2. svetovne vojne in je služilo tudi po letu 1918, tudi kot zgled pri naporih, da bi vzpostavili nove zakonske podlage za notariat, kot ugotavlja *Neschwara* (*Geschichte Band I, VI*).

7 Tudi CEE za *Central and Eastern Europe*, PECO za *Pays d'Europe centrale et orientale*.

8 *Jürgen Osterhammel*, *Die Verwandlung der Welt* (2009) 157.

9 Na tem mestu velja spomniti na diskusije o vprašanju, kaj in kje se Srednja Evropa. Glej Klaus Woschnak. Treffpunkt: Europa Mitte – Die Notariatsreform der Jahre 1989 bis 1995 in Mitteleuropa aus österreichischer Sicht, in *Schriftenreihe des Österreichischen Notariats, Band 50* (2013) 9 ff, s povzetkom v slovenskem jeziku 241 ff.

temu je nedvomno veliko prispeval že omenjeni 1. kolokvij notarjev Srednje Evrope leta 1989. Tako je *Judit Bókai*, nekdanja državna notarka in nato do konca leta 1991 vodja oddelka na ministrstvu za pravosodje, leta 1992 pa prva predsednica madžarske notarske zbornice, takrat pod vtisom dogodka v Keszthelyu tega označila kot »prvi vidnejši dogodek za madžarski notariat zadnjih 40 let«.¹⁰ Dialog, do katerega je prišlo že v 19. stoletju v zgodovinsko različno povezani »kontaktni areni Srednje Evrope«, je gotovo vplival na postopno nastajanje relativno enotnega notariata v nekdanjih habsburških deželah v drugi polovici 19. stoletja. Ob priliki 2. dnevnih evropskih notarjev v Salzburgu aprila 1990 je avstrijska notarska zbornica zbrane povabila k okrogli mizi na temo reforme notariata. V rezidenci salzburških nadškofov so se 28. aprila 1990 na okrogli mizi sestali visoki predstavniki pravosodnih uprav iz šestih srednje-evropskih držav. Slovenijo sta zastopala *Jože Tratnik*, namestnik ministra za pravosodje, in *Janez Breznik*, legist v pravosodnem sekretariatu. Mednarodno zvezo notarjev sta zastopala *André Schwachtgen* in *Vittorio di Cagno*. Gostitelj srečanja je bil predsednik *Nikolaus Michalek*. Za to prvo okroglo mizo ni bil predviden nikakršen dnevni red. Po uvodnem pozdravu *Michaleka* se je odvila vrsta neformalnih razgovorov, ki so se glede na vsebino razvijali v produktivni smeri. Po tem začetnem srečanju v Salzburgu, kjer so udeleženci pridobili medsebojno zaupanje, se je zvrstilo še več okroglih miz: jeseni 1990 v Keszthelyu, spomladi 1991 znova v Salzburgu in jeseni 1991 spet v Keszthelyu. Za delo na teh okroglih mizah je bil sedaj že dogovorjen dnevni red, kar je srečanjem dalo tudi formalnodelovni značaj.

V povezavi z 2. kolokvijem notarjev Srednje Evrope je v Keszthelyu 15. novembra 1990 potekal 2. krog okrogle mize na temo reforme notariata. Nikolaus Michalek, ki je en mesec kasneje postal vodja resorja na avstrijskem ministrstvu za pravosodje, je lahko na dogodku pozdravil štiri pravosodne ministre, med njimi tudi *Rajka Pirnata* iz Slovenije. Prvič je bil na prireditvi notariata zastopan Svet Evrope z Dörte-Catrin Fickje kot njegovo generalno sekretarko in predsednikom Mednarodnega združenja sodnikov, *Giovannijem E. Longo*. Udeležba štirih ministrov za pravosodje na tej okrogli mizi je pokazala visok interes za nastanek neodvisnega notariata v takratnih t. i. »reformističnih državah«. Podpora Sveta Evrope in Mednarodnega združenja sodnikov je predstavljala neprecenljivo podporo pri dosegu tega cilja. UINL je za sodelovanje na okrogli mizi ponudila svojega predsednika *Gillesa Demersa* in njegovega naslednika *Andréa Schwachtgena*, nadalje predsednika CCNI Vittoria di Cagnoja, podpredsednika komisije UINL za evropske in sredozemske zadeve (CAEM)¹¹ *Helmut Fesslerja* in predstavnika UINL pri Svetu Evrope *Horsta Heinerja Hellgeja*. Viden rezultat uspešnega posvetovanja na okrogli mizi je bil soglasen sprejem »Keszthelyeve resolucije z dne 15. novembra 1990«. Ta dokument je vseboval apel mednarodnim in supranacionalnim organizacijam, vladam zahodnoevropskih držav, zvezam in združenjem teh držav, pravosodnim organom in pravnikom v svobodnih poklicih, notarskim organizacijam in notarjem, da podprejo prizadevanja za rekonstrukcijo pravne države in pravosodja v evropskih reformističnih državah. Na okrogli mizi je bil izdan tudi »Izobraževalni program ob ponovni uvedbi svobodnega latinskega notariata«.

Udeležbi zastopnice Sveta Evrope na kolokvijju novembra 1990 je sledila vključitev notariata v delni projekt »Démon-Droit« programa »Démosthene«, ki je bil ustanovljen leta 1989. Ta program je bil posvečen multilateralnim in bilateralnim kongresom o pravnih reformah držav. Študijska bivanja državnih notarjev reformističnih držav v državah članicah Sveta Evrope z latinskim notariatom so dobivala enako podporo kot analiza projektov zakonov v reformistič-

10 Poročilo Neschwara, *Restauration als Reform: Das lateinische Notariat im östlichen Europa*, in *Festschrift Georg Weißmann* (2003) 607 ff (612).

11 Commission des Affaires Européennes et de la Méditerranée.

nih državah za ustanovitev notariata latinskega tipa. Kot že večkrat poprej so se pod okriljem Sveta Evrope vrstila srečanja pravosodnih ministrov reformističnih držav Srednje in Vzhodne Evrope, npr. okrogle mize 18. aprila 1991 v Salzburgu in 14. novembra 1991 v Keszthelyu, kjer je bilo vsakič prisotnih po šest ministrov za pravosodje, nato 29. aprila 1994 v kraju Zakrzewo (Poljska) s predstavniki ministerstev za pravosodje in notariatov iz 16 držav ali 4. in 5. aprila 1995 v Varšavi, kjer se je zbralo kar 17 ministrov za pravosodje iz Srednje in Vzhodne Evrope. Na povabilo k okrogli mizi 1991 v Salzburgu se je odzvalo pet pravosodnih ministrov, med njimi znova *Rajko Pirnat* iz Slovenije. Predsedovanje je prevzel *Nikolaus Michalek*, ki je zadnje štiri mesece opravljal naloge avstrijskega ministra za pravosodje. Vodja direktcije za pravne zadeve v Svetu Evrope *Erik Harremoes* je predstavil koncept Harremoes, kot so poimenovali dokument.¹² V času, ki je sledil tej okrogli mizi, je Svet Evrope iz sredstev svojih razvojnih programov subvencioniral seminarje, izobraževalne prireditve in razgovore ob okrogli mizi. Svet Evrope je pri tem sodeloval tudi z Evropsko unijo, ki je iz svojih programov za pripravo širitve EU zagotavljala sredstva npr. iz programa TAIEX. Veliko državnih in nedržavnih nacionalnih in evropskih institucij je prav tako močno podpiralo reformo notariata v začetku 90. let, tako idejno kot tudi materialno. UINL je podpiral začetni razvoj dogodkov zlasti z intenzivnim delom CCNI, kjer se je glavno breme prizadevanj UINL osredotočilo na reformo notariata v nekdanjih komunističnih državah.

Avstrijska notarska akademija z njenim predsednikom Uwejem Kirschnerjem na čelu je prizadevno sodelovala na razgovorih in seminarjih s slovenskimi pravniki, ki so bili zainteresirani za notariat. Pisana paleta tem je obsegala notariat in proste poklice, poklicno pravo, organizacijo pisarn, regulativo in disciplinsko pravo ter stanovsko samoupravljanje. Pri tem niso smeli manjkati sodni komisariat in na splošno sodelovanje s sodišči ter upravo kot tudi napotitve na evropska in mednarodna notarska združenja. V diskusijah se je pokazalo, kako kompleksna zna biti implementacija notarskega poklica. Takšne primere je ponudila potreba po spremembah na skoraj vseh področjih civilnega prava in prava civilnih postopkov. Leta 1994 je slovensko ministrstvo za pravosodje organiziralo informacijske dogodke, ki naj bi zainteresiranim pravnikom dale možnost, da se поблиže spoznajo z novim poklicem.

Dieter Anderluh, takratni predsednik Notarske zbornice za Koroško, in *Uwe Kirschner* sta nastopala kot govornika. Tudi sam sem imel večkrat čast sodelovati na teh dogodkih. Spominjam se dogodka v Ljubljani, kamor sem bil prav tako povabljen kot govornik. V prvi vrsti je sedel gospod, ki mi je muzajoč se postavljaj kočljiva vprašanja v zvezi z mojo predstavitvijo. Kasneje sem izvedel, da je šlo za nekega odvetnika. Takrat sem moral zbrati vso svojo sposobnost koncentriranja, da sem prestal njegova zaslišanja. Kasneje sem ga še večkrat srečal, vendar tokrat kot razgledanega, kultiviranega in prijaznega notarskega kolega, s katerim sem se zelo rad zapletel v pogovor.

Kot sem že večkrat omenil, so v slovenskem republiškem sekretariatu za pravosodje in upravo že leta 1990 razmišljali o vnovični vzpostavitvi notariata. Bilo je več razlogov za to, da smernice poiščejo tudi v avstrijskem modelu notariata (po stanju med 1990 in 1993)¹³ in prav tako v načelih UINL za opravljanje poklica in stanovske organizacije. V tej fazi izgradnje »novega« notariata je to bodočim slovenskim notarjem dajalo oporo za vstop na doslej neznano poslov-

12 »Konzept zur Darstellung und Promotion eines Systems von Rechtsdienstleistungen im Dienste der rechtsuchenden Bürger der europäischen Reformländer«, kot se glasi avtentično besedilo v nemškem jeziku.

13 V tem časovnem obdobju sta padli dve medsebojno povezani noveli Zakona o notariatu 1871 (Bundesgesetzblätter 1993/692 in 1993/917), zlasti pri določilih za omogočitev tvorbe vpisanih pridobitnih družb (notarska partnerstva) za opravljanje notarskega poklica, za spreminjanje zakona Notariatsprüfungsgesetz in Gerichtskommissärgesetz kot tudi usklajevanje s Sporazumom o evropskem gospodarskem prostoru.

no področje, saj so vsi prihajali iz poklicev, katerim je bil notariat tuj. Prav tako naj bi pravilnik poskrbel za pravno varnost v civilnopravnem prometu.¹⁴ Prizadevali so si, da bi novemu poklicu zagotovili sprejetje na strani sodišč in organov, pri gospodarskih institucijah, državljanih in v družbi. V začetku leta 1994 so končno prišli do tega, za kar so se trudili štiri leta. Dne 22. februarja 1994 sem na Dunaju prejel sporočilo, da je slovenski parlament prejšnji dan sprejel Zakon o notariatu.

Med spomini na začetke 90. let najdemo tudi takšne, ki so povezani z družabnimi srečanji, ki so potekala ob robu kongresov in konferenc. Te je na avstrijski strani z velikim kulturnim angažmajem organiziral Uwe Kirschner. Takšna srečanja niso nudila le priložnosti za intelektualno in fizično razvedrilo s pridobivanjem novih vtisov in z zahtevnimi debatami, ki jih danes imenujemo kar »get together«. Tako je mogoče na primer ob večerji z glasbenimi užitki dejansko čas preživljati »skupaj« in debatirati o zadevah, ki se čez dan morda zdijo kontroverzne. Ta tradicija srednjeevropske kulture je bila prisotna tudi na obiskih in prireditvah v Ljubljani, Mariboru, na Bledu, v Škofji Loki, Piranu ali Portorožu, če omenim samo nekatera slovenska mesta. Pri tem je neredko prišlo do nenavadnih ali celo komičnih scen. Tako je bilo tudi ob priložnosti povabila slovenskega ministra za pravosodje *Janeza Zajca* na kosilo, s katerim bi zaključili obisk *Nikolausa Michaleka* v marcu 1990 v Ljubljani. K okusnim slovenskim jedem so servirali vina slovenskega izvora in si vljudno izmenjevali zdravice. Vendar minister *Zajc* nikakor ni segel po polnih kozarcih. Družba za mizo je sledila takšnemu poteku situacije. *Michalek* je sicer poskušal rešiti situacijo z zastavljanjem vprašanj o pridelavi slovenskih vin. Brez uspeha. Minister se je nato družbi zahvalil za obisk in odšel. Nekaj časa smo še ostali v salonu, poglobljeni v neformalne razgovore. Nakar je eden od slovenskih gostov pomignil enemu od natakarjev in mu nekaj zašepetal. Že čez nekaj minut so nam ponudili vina, ki so bila pripravljena na mizi. Živahno dogajanje se je nadaljevalo ob slastni večerji v Piranu, na katero nas je povabila predsednica *Marjana T. Bešter*. Po aperitivu, predjedi, vmesni jedi z izbranimi vini in sorbetom so na mizo prinesli plošče z velikanskimi ribami. Zlasti prisotne dame so se čudile bogato postreženim jedem, ki so si sledile ena za drugo. Gostiteljica pa se je šarmantno nasmehnila in dejala: »Slovenija je majhna dežela – ampak ima velikaanske ribe.«

S 1. junijem 1995 je Republika Slovenija znova uvedla notariat – po 51 letih, odkar je bil odpravljen. Za ta enkratni uspeh sem imel ob 25-letnici obstoja slovenskega notariata priložnost, da sem njegovim zagovornikom, vsem stanovskim predstavnikom in celotnemu notarskemu kolegiju iskreno čestital v pisnem sporočilu, ki sem ga poslal predsednici Notarske zbornice Slovenije, *Sonji Kralj*. Predstavnikom pravosodne uprave, ki so podprli vnovično uvedbo notariata, pa želim izkazati vse svoje spoštovanje. S tem sem se dotaknil tudi nostalgicnih spominov na srečanja v začetku 90. let. Za mnoge moje kolegice in kolege iz avstrijskega notariata in zame so bila ta leta polna neverjetnih doživetij in izpolnjena z angažmajem za notarsko stvar – istočasno pa so bila tudi poučna. Žal je trenutno stanje pandemije v Evropi preprečilo načrtovano udeležbo na svečanosti ob 25-letnici vnovične vzpostavitve notariata v Sloveniji. Zato si v spomin z veseljem priključim slavnost v Ljubljani in gala večer, ki je sledil v Portorožu pred petimi leti. Pa naj zaključim z aforizmom Demokrits von Abdera oziroma Življenje brez veselja je kot dolga pot brez gostilne.¹⁵

*Dr. Klaus
Woschnak:
upokojeni notar,
od 2003 do
2010 predsednik
Notarske zbornice
Avstrije, 2007
predsednik Sveta
notariatov
Evropske unije
(CNUE)*

14 *Vesna Rijavec*, Notariat v Sloveniji, nov ali star poklic? V: Avstrijski notarski časopis (1995) 233 ff.

15 Citat po *Wilhelm Albrecht Nestle*, Die Vorsokratiker in Auswahl (1908) 113.

*Dr. Klaus Woschnak, früherer Präsident
der Österreichischen Notariatskammer*

ERINNERUNGEN AN VORSTELLUNGSKRAFT UND REFORMWILLEN

DIE WIEDERGEURT DES NOTARIATS IN SLOWENIEN ZU ANFANG DER 1990ER JAHRE

Die ersten fünf der 1990er Jahre brachten in den Ländern an den nördlichen, östlichen und südlichen Grenzen Österreichs einen Prozess der Umgestaltung der staatlichen Ordnungen. Abkehr von autoritärer Lenkung politischer, ökonomischer und sozialer Politik verband sich mit Hinwendung zu demokratisch-rechtsstaatlichen und sozial-marktwirtschaftlichen Vorstellungen. Rechtswesen, Wirtschaftsordnung und soziale Ordnung wurden hinterfragt, bestehende Institutionen an den neuen Herausforderungen gemessen. Die begleitenden Rechtsreformen wurden vom österreichischen Notariat nicht nur beobachtet. Schon im Verlauf der 1. Europatage des Notariats¹ im Frühjahr 1989 in Salzburg lenkten Vertreter der Österreichischen Notariatskammer die Aufmerksamkeit west- und südeuropäischer Tagungsteilnehmer auf die Staatsnotariate der damals an der Schwelle des Umbruchs stehenden europäischen Staaten. In den aus dem Zerfall Jugoslawiens hervorgegangenen neuen Staaten gab es seit Mitte der 1940er Jahre keine Notariate mehr. Aufmerksamen Beobachtern entgingen Ende 1989 die in Slowenien angestellten Überlegungen nicht, im Rahmen anstehender Rechtsreformen das Notariat wieder zu beleben.

Am Rande des 1. Notarenkolloquiums Mitteleuropa im ungarischen Keszthely am Plattensee im Spätherbst 1989, an dem die Justizminister Ungarns und Österreichs, Kalman Kulczar und Egmont Foregger teilnahmen, äußerte Vittorio di Cagno, Präsident der Kommission für internationale notarielle Zusammenarbeit (CCNF²), gegenüber österreichischen Teilnehmern seine Besorgnis über slowenische Pläne zur Erneuerung der Rechtsberufe. Es stellte sich bald heraus, dass man beim südlichen Nachbarn Österreichs, obwohl noch im jugoslawischen Staatsverband gebunden, tatsächlich an die Wiedereinführung des Notariats dachte. Uwe Kirschner, Präsident der Österreichischen Notariatsakademie, bemühte sich Anfang 1990 um Kontakte zur slowenischen Justizverwaltung. Über Vermittlung des österreichischen Generalkonsuls in Slowenien wurde Nikolaus Michalek, damals Präsident der Österreichischen Notariatskammer, am 22. März 1990 im Republiksekretariat für Justiz und Verwaltung in Ljubljana empfangen. Es gab Gespräche mit Justizminister Janez Zajc und dessen Mitarbeitern Jože Tratnik und Janez Breznik über eine mögliche Einführung des Notariats in Slowenien. Michalek kehrte mit der Gewissheit nach Wien zurück, dass in Ljubljana Rat und Unterstützung für eine Wiedererrich-

¹ Seit 1996 als »Europäische Notarentage« veranstaltet, zuletzt 2019 als 32. Tagung. 2020 mussten die Europäischen Notarentage wegen der von Coronavirus SARS-CoV-2 ausgelösten Gefahren abgesagt werden.

² Commission de Coopération Notariale Internationale (CCNI), eine Arbeitsgruppe der Union Internationale du Notariat (UINL).

tung des Notariats »lateinischer Prägung«³, so wie es in Österreich besteht, willkommen sei. Hatten doch die slowenischen Gesprächspartner bei der Unterredung in Ljubljana die österreichische Notariatsordnung und weitere Literatur über das Notariat vor sich gestapelt.

Der Einladung der emeritierten Kammerpräsidentin und nunmehrigen Chefredakteurin der slowenischen Notariatszeitung Notarski vestnik, Notarin Marjana T. Bester folgend, einen Beitrag zu einer Festaussgabe beizusteuern, rufe ich mir die Ereignisse vor bald 30 Jahren gerne wieder in Erinnerung. Es war eine Zeit unverhoffter Begegnungen der in Mitteleuropa durch vielfältige historische und kulturelle Beziehungen verbundenen Völker. Nicht nur intellektuelle Eliten und mutige oppositionell gesinnte Menschen pflegten damals längst über Grenzen hinweg den Austausch von Ideen und Reformkonzepten. Diese Öffnung brachte Chancen zu Gesprächen über Berufsmodelle und deren Umsetzung in die Praxis. Überlegungen zur Anpassung an die neuen Gegebenheiten wurden entwickelt, Reformen wie jene des Notariats angedacht. Veränderte Perspektiven führten dazu, sich besser kennen und verstehen zu lernen. Im zivilgesellschaftlichen Dialog verschwanden in den Köpfen erstarrte Vorbehalte.

Was ließ wohl die slowenischen Legisten bei ihrer Arbeit für ein Notariatsgesetz an die österreichische Notariatsordnung denken? In den historischen Regionen Sloweniens, die habsburgische Kronländer waren galten, nach der Revolution von 1848, aufeinander folgend drei Notariatsordnungen. Jene aus 1850, die – entgegen der bestehenden »vor-konstitutionellen« Verfassungslage – Züge absolutistischer Regierungspolitik trug. Jene aus 1855, die rückwärtsgewandt war, weil von der neoabsolutistischen Reorganisation des Staates beeinflusst. Und schließlich die Notariatsordnung aus 1871, die – diesmal unter konstitutioneller Verfassungslage – gegenüber ihren Vorgängerinnen doch Verbesserungen in Berufs- und Standesrecht brachte⁴. Ausgenommen von der Geltung dieser »cisleithanischen« Notariatsordnungen war damals und bis 1918 das ungarische Prekmurje. Dort wurde erst 1919 die Notariatsordnung 1871 eingeführt. Einer Erwähnung wert ist, dass in Krain von 1809 bis 1813 das französische System des Notariats galt. Krain gehörte in jener Zeit zu den französisch verwalteten Illyrischen Provinzen⁵. Für das cisleithanische Notariat stand das französische Notariatsgesetz vom 25 Ventôse An XI (16. März 1803), die »Loi Vëntose«, Pate. In Jugoslawien kam es 1930 auf Grundlage eines österreichischen Entwurfs aus dem Jahre 1918 zu einer einheitlichen Notariatsordnung. Es gab also schon damals für die jugoslawische Legistik Ansatzpunkte für eine Orientierung an dem österreichischen Notariatsrecht. Doch 1944 wurde das Notariat in Jugoslawien beseitigt. Man kann verstehen, dass im österreichischen Notariat die Erinnerung an das historische Geltungsgebiet der Notariatsordnung 1871, das bis 1918 eng an jenes des Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuchs gebunden war, nicht verblasst ist⁶

Die Wiedereinführung des Notariats in Slowenien stand im größeren Zusammenhang mit gleichlaufenden Ambitionen in den vom Europarat als Mittel- und Osteuropäische Länder

³ Als Lateinisches Notariat wird von der Rechtswissenschaft jene Kultur notarieller Rechtspflege bezeichnet, die ihre Ausprägung mit der Entstehung der Legistik und Kanonistik in Oberitalien an der Wende zum 12. Jahrhundert erhalten hat. Besondere Ausformung erhielt dieser Notariatstypus im 13. Jahrhundert durch die Rechtsschule in Bologna. Das von Napoleon geschaffene französische Notariat wurde zum Prototypen jener »lateinischen« Notariatsform, die sich aus dem oberitalienischen »lateinischen« Notariat entwickelt hat.

⁴ Die Notariatsordnung 1871 ist in Österreich bis heute in Kraft, viele Male zur Anpassung an neue Gegebenheiten novelliert, zuletzt mit dem 2. COVID-19-Justiz-Begleitgesetz, Bundesgesetzblatt I 2020/24 (Stand 25.08.2020).

⁵ Vgl. Christian Neschwara, Geschichte des österreichischen Notariats Band I (1996) 536.

⁶ Das österreichische Notariatsrecht wirkte nach 1918 außer in Österreich auch in allen anderen Nachfolgestaaten der Österreichisch-Ungarischen Monarchie fort, es bildete dort nicht nur eine Übergangslösung. Es bestand zum Teil bis zum Zweiten Weltkrieg weiter und diente nach 1918 auch als Vorbild bei den Bemühungen um die Schaffung neuer gesetzlicher Grundlagen für das Notariat, wie Neschwara feststellt (Geschichte Band I, VI).

(MOEL) bezeichneten Staaten⁷. Kontakte, Gespräche und Ereignisse in dieser Region, die mit Jürgen Osterhammel als »Kontaktarena«⁸ bezeichnet werden kann, führten zum Austausch von Reformideen, Initiativen für deren Umsetzung und zu wichtigen Erfahrungen mit der Notariatsreform. Es ist nicht von der Hand zu weisen, dass der Boden für eine künftige gemeinsame Kultur notarieller Rechtspflege fachlichen Beziehungen in der »Kontaktarena Mitteleuropa« zu danken ist.⁹ Das schon erwähnte 1. Notarenkolloquium Mitteleuropa 1989 mag dazu durchaus beigetragen haben. Judit Bókai, ehemals Staatsnotarin und danach bis Ende 1991 Abteilungsführerin im Justizministerium, 1992 erste Präsidentin der Ungarischen Notariatskammer, bezeichnete unter dem Eindruck der Veranstaltung in Keszthely diese als »das erste ansehnliche Ereignis für das ungarische Notariat seit 40 Jahren«¹⁰. Der Dialog, der schon im 19. Jahrhundert in der historisch vielfältig verbundenen »Kontaktarena Mitteleuropa« zustande kam, mag die Erinnerung an die schrittweise Schaffung eines relativ einheitlichen Notariats in den ehemals habsburgischen Ländern der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts beeinflusst haben.

Aus Anlass der 2. Europatage des Notariats in Salzburg im April 1990 lud die Österreichische Notariatskammer zu einem »Runden Tisch« zur Notariatsreform. In der Residenz der Salzburger Fürsterzbischöfe trafen sich am 28. April 1990 hochrangige Vertreter der Justizverwaltungen aus sechs mitteleuropäischen Staaten am Runden Tisch. Slowenien war durch Jože Tratnik, nunmehr Vizejustizminister, und Janez Breznik, Legist im Justizsekretariat, vertreten. Für die Internationale Union des Notariats (UINL) kamen André Schwachtgen und Vittorio di Cagno. Präsident Nikolaus Michalek saß als Gastgeber der Versammlung vor. Für diesen ersten Runden Tisch war keine Tagesordnung vorgesehen. Als äußere Form der Gespräche wurde eine Mittagstafel gewählt. Dies sollte sich bewähren. An die Begrüßung durch Michalek schlossen sich formlose Gespräche an, die sich inhaltlich sehr produktiv entwickelten. Nach dieser vertrauensbildenden Tagung in Salzburg fanden weitere Runde Tische statt, im Herbst 1990 in Keszthely, im Frühjahr 1991 wieder in Salzburg und im Herbst 1991 noch einmal in Keszthely. Für die Arbeiten dieser Runden Tische wurden Tagesordnungen vereinbart, die den Sitzungen auch formell Arbeitscharakter gaben.

In Verbindung mit dem 2. Notarenkolloquium Mitteleuropa fand in Keszthely am 15. November 1990 der 2. Runde Tisch zur Notariatsreform statt. Nikolaus Michalek, einen Monat später selbst Ressortchef im österreichischen Justizministerium, konnte vier Justizminister, darunter Rajko Pirnat aus Slowenien begrüßen. Erstmals war bei einer Veranstaltung des Notariats der Europarat in der Person von Dörte-Catrin Fickje als Vertreterin dessen Generalsekretärin, und der Präsident der Internationalen Richterunion Giovanni E. Longo vertreten. Die Teilnahme von vier Justizministern an diesem Runden Tisch zeigte hochrangiges Interesse an der Schaffung eines unabhängigen Notariats in den damals so genannten »Reformstaaten«. Die Unterstützung dieses Anliegens durch den Europarat und durch die Internationale Richterunion bedeutete eine unschätzbare Hilfe für die Erreichung dieses Ziels. Die UINL bot zum Runden Tisch ihren Präsidenten Gilles Demers und dessen designierten Nachfolger André Schwachtgen auf, ferner CCNI-Präsidenten Vittorio di Cagno, den Vizepräsidenten der UINL-Kommission

7 Auch CEE für Central and Eastern Europe, PECO für Pays d'Europe centrale et orientale.

8 Jürgen Osterhammel, *Die Verwandlung der Welt* (2009) 157.

9 An dieser Stelle sei an Diskussionen über die Frage erinnert, was und wo Mitteleuropa sei. Siehe dazu etwa Klaus Woschnak, *Treffpunkt: Europa Mitte – Die Notariatsreform der Jahre 1989 bis 1995 in Mitteleuropa aus österreichischer Sicht*, in *Schriftenreihe des Österreichischen Notariats*, Band 50 (2013) 9 ff, mit einer Zusammenfassung in slowenischer Sprache 241 ff.

10 Bericht in Neschwara, *Restauration als Reform: Das lateinische Notariat im östlichen Europa*, in *Festschrift Georg Weißmann* (2003) 607 ff (612).

für europäische und Mittelmeerangelegenheiten (CAEM11) Helmut Fessler und den UINL-Repräsentanten beim Europarat Horst Heiner Hellge. Sichtbares Ergebnis der erfolgreichen Beratungen dieses Runden Tisches war die einstimmige Annahme der »Resolution von Keszthely vom 15. November 1990«. Das Dokument enthielt einen Appell an die internationalen und supranationalen Organisationen, an die Regierungen der westeuropäischen Länder, an Verbände und Vereinigungen dieser Länder, an die Organe der Rechtspflege und der freiberuflich tätigen Juristen, an Notariatsorganisationen und Notare, die Bemühungen zur Rekonstruktion des Rechtsstaats und der Rechtspflege in den europäischen Reformstaaten zu unterstützen. Der Runde Tisch verabschiedete auch ein »Ausbildungsprogramm bei der Wiedereinführung eines freien lateinischen Notariats«.

*Der Teilnahme einer Vertreterin des Europarats an dem Kolloquium im November 1990 folgte die Aufnahme des Notariats in das Teilprojekt »Démô-Droit« des Programms »Démôsthene«, etabliert im Jahre 1989. Dieses Programm war multilateralen und bilateralen Tagungen der Rechtsstaatsreform gewidmet. Studienaufenthalte von Staatsnotaren der Reformstaaten in Mitgliedsstaaten des Europarats mit lateinischem Notariat wurden ebenso gefördert wie die Analyse von Gesetzesprojekten der Reformstaaten für die Einrichtung des Notariats lateinischer Prägung. Zu wiederholten Malen wurden unter der Ägide des Europarats Treffen der Justizminister der Reformstaaten Mittel- und Osteuropas organisiert. Beispiele dafür sind die Runden Tische am 18. April 1991 in Salzburg und am 14. **November** 1991 in Keszthely mit jeweils sechs Justizministern, am 29. April 1993 in Zakrzewo (Polen) mit Vertretern aus Justizministerien und Notariaten aus 16 Staaten oder am 4. und 5. April 1995 in Warschau mit 17 Justizministern aus Mittel- und Osteuropa. Einer Einladung zum Runden Tisch 1991 in Salzburg folgten fünf Justizminister, darunter wieder Rajko Pirnat aus Slowenien. Den Vorsitz hatte der seit vier Monaten in der Funktion des österreichischen Justizministers tätige Nikolaus Michalek übernommen. Der Leiter der Direktion für juristische Angelegenheiten des Europarats Erik Harremoës präsentierte das »Konzept Harremoës«, wie das Dokument bald genannt wurde¹². In der auf diesen Runden Tisch folgenden Zeit förderte der Europarat weiter aus Mitteln seiner Entwicklungsprogramme Seminare, Fortbildungsveranstaltungen und Gespräche am Runden Tisch. Der Europarat arbeitete dabei auch mit der Europäischen Union zusammen, aus deren Programmen zur Vorbereitung der Erweiterung der EU Mittel zur Verfügung gestellt wurden, zB aus dem TAIEX-Programm. Viele staatliche und nichtstaatliche nationale und europäische Institutionen haben ebenfalls ideell und materiell die Notariatsreform der beginnenden 1990er Jahre unterstützt. Die UINL förderte die sich anbahnenden Entwicklungen vor allem durch die intensive Arbeit der CCNI, bei der die Hauptlast des Beitrags der UINL zur Notariatsreform in den ehemals kommunistischen Staaten lag.*

Die Österreichische Notariatsakademie unter ihrem Präsidenten Uwe Kirschner beteiligte sich eifrig an Gesprächen und Seminaren mit am Notariat interessierten slowenischen Juristen. Die Palette der Themen umfasste Notariat und Freier Beruf, Berufsrecht, Kanzleiorganisation, Aufsichts- und Disziplinarrecht und Standesselbstverwaltung. Gerichtskommissariat und allgemein die Zusammenarbeit mit Gerichten und Verwaltung durften nicht fehlen, ebenso Hinweise auf europäische und internationale Notariatsverbände. In den Diskussionen zeigte sich, wie komplex die Implementierung des Notariatsberufs sein konnte. Beispiele dafür bot der Änderungsbedarf in nahezu allen Sparten des Zivil- und Zivilverfahrensrechts. Im Jahr 1994 veranstaltete

¹¹ Commission des Affaires Européennes et de la Méditerranée.

¹² »Konzept zur Darstellung und Promotion eines Systems von Rechtsdienstleistungen im Dienste der rechtsuchenden Bürger der europäischen Reformländer«, so der authentische Wortlaut in deutscher Sprache.

das slowenische Justizministerium Informationsveranstaltungen, die interessierten Juristen Gelegenheit geben sollten, den neuen Beruf kennenzulernen. Dieter Anderluh, damals Präsident der Notariatskammer für Kärnten, und Uwe Kirschner waren als Referenten tätig. Auch mir wurde mehrmals diese Ehre zuteil. Ich erinnere mich an eine Veranstaltung in Ljubljana, zu der ich als Referent eingeladen war. In der ersten Reihe saß ein Herr, der liebenswürdig schmunzelnd diffizile Fragen zu meinem Referat zu stellen wusste. Es dürfte sich um einen Rechtsanwalt gehandelt haben. Ich musste meine ganze Konzentrationsfähigkeit aufbieten, um in dem Verhör bestehen zu können. Den Fragesteller traf ich später wieder als kenntnisreichen, kultivierten und freundlichen Notarkollegen, mit dem ich mich sehr gerne unterhielt.

Wie bereits erwähnt dachte man im slowenischen Republiksekretariat für Justiz und Verwaltung schon 1990 über eine Wiedererrichtung des Notariats nach. Es gab naheliegende Gründe dafür, sich auch am österreichischen Notariatsmodell (nach dem Stand von 1990 bis 1993¹³) zu orientieren, ebenso an den Grundsätzen der UINL für Berufsausübung und Standesorganisation. In der Phase des Aufbaus des »neuen« Notariats bot dies bestimmt slowenischen Notariatsanwältern Stütze für den Eintritt in ein für sie bisher nicht gekanntes Metier, kamen sie doch alle aus notariatsfremden Berufen. Auch sollte das Regelwerk Rechtssicherheit im zivilrechtlichen Verkehr gewähren¹⁴. Man war bestrebt, dem neuen Beruf Akzeptanz bei Gerichten und Behörden, bei den Institutionen der Wirtschaft, bei Bürgern und Gesellschaft zu verschaffen. Anfang des Jahres 1994 lag schließlich vor, woran man rund vier Jahre gearbeitet hatte. Am 22. Februar 1994 erreichte mich in Wien die Nachricht, am Tag davor sei vom slowenischen Parlament das Notariatsgesetz beschlossen worden.

Zu Erinnerungen an die ersten 1990er Jahre gehören auch jene an die gesellschaftlichen Begegnungen am Rande der Tagungen und Sitzungen. Diese wurden auf österreichischer Seite von Uwe Kirschner mit großem kulturellem Engagement vorbereitet. Sie gaben nicht nur Gelegenheit zu intellektueller und physischer Erholung von neuen Eindrücken und fordernden Debatten, heutzutage gern als »get together« bezeichnet. Man kam zum Beispiel bei Abendessen mit davor gebotenen meist musikalischen Genüssen tatsächlich »zusammen«, auch bei untertags kontrovers diskutierten Positionen. Diese Tradition mitteleuropäischer Kultur traf man auch bei Besuchen und Veranstaltungen in Ljubljana, Maribor, Bled, Škofja Loka, Piran oder Portorož an, um nur einige Plätze in Slowenien zu erwähnen. Dabei kam es nicht selten zu skurrilen oder humorvollen Szenen. So bei der Einladung des slowenischen Justizministers Janez Zajc zum Lunch als Abschluss des Besuchs von Nikolaus Michalek im März 1990 in Ljubljana. Weine slowenischer Provenienz wurden zu köstlichen Speisen serviert, höflich Toasts ausgetauscht. Minister Zajc aber griff nicht zu den funkelnden Gläsern. Die Tischgesellschaft unterwarf sich diesem Gang der Dinge. Wohl versuchte Michalek mit Fragen zum slowenischen Weinbau die Situation zu retten. Ohne Erfolg. Der Minister entließ die Tischgesellschaft und empfahl sich. Man stand noch in einem Salon zusammen, in informelle Gespräche vertieft. Einer der slowenischen Gäste winkte einen der Kellner herbei und flüsterte ihm etwas zu. Minuten später wurden die für die Tafel vorbereiteten Weine zur Verkostung gereicht. Lukullischer ging es bei einem von Präsidentin Marjana T. Bester gegebenen Abendessen in Piran zu. Nach Aperitif, Vorspeise,

¹³ In diesen Zeitraum fielen zwei miteinander verbundene Novellen der Notariatsordnung 1871 (Bundesgesetzblätter 1993/692 und 1993/917), insbesondere mit Bestimmungen zur Ermöglichung der Bildung eingetragener Erwerbsgesellschaften (Notar-Partnerschaften) zur Ausübung des Notarberufs, zur Änderung des Notariatsprüfungsgesetzes und des Gerichtskommissärgesetzes, sowie zur Anpassung an das Abkommen über den Europäischen Wirtschaftsraum.

¹⁴ Vesna Rijavec, Das Notariat in Slowenien, ein neuer oder alter Beruf? In: Österreichische Notariatszeitung (1995) 233 ff.

Zwischengericht mit ausgesuchten Weinen und Sorbet wurden Platten mit mächtigen Fischen aufgetragen. Vor allem die Damen der Gesellschaft staunten ob der Reichhaltigkeit der Speisenfolge. Die Gastgeberin aber lächelte charmant: »Slowenien ist ein kleines Land – aber es hat grooße Fische.«

***

Mit 1. Juni 1995 wurde das Notariat in der Republik Slowenien – nach 51 Jahren seit seiner Abschaffung – wieder errichtet. Zu diesem großartigen Erfolg durfte ich dem slowenischen Notariat aus Anlass dessen 25jährigen Bestehens, seinen Proponenten, allen Standesvertretern und dem gesamten Notariatskollegium mit einer brieflichen Botschaft an die Präsidentin der Slowenischen Notariatskammer Sonja Kralj gratulieren. Den Vertretern der Justizverwaltung, die die Wiedereinführung des Notariats gefördert haben, zolle ich Respekt. Damit soll des nostalgischen Erinnerns an Begegnungen in den beginnenden 1990er Jahren Genüge getan. Für viele meiner Kolleginnen und Kollegen aus dem österreichischen Notariat und für mich waren diese Jahre erlebnisreich und vom Engagement für die notarielle Sache erfüllt – und lehrreich zugleich. Die geplante Teilnahme an einer Festlichkeit aus Anlass des 25-jährigen Bestehens des wiedererrichteten Notariats in Slowenien wurde von der derzeit herrschenden pandemischen Lage in Europa leider verhindert. Deshalb rufe ich mir gerne den Festakt in Ljubljana und den darauf folgenden Galaabend in Portorož vor fünf Jahren in Erinnerung. Getreu einem Aphorismus Demokrits von Abdera, ein Leben ohne Feste sei wie eine lange Wanderung ohne Einkehr¹⁵.

*Dr. Klaus
Woschnak, Notar
in Ruhe, war von
2003 bis 2010
Präsident der
Österreichischen
Notariatskammer
und 2007
Präsident
des Rats der
Notariate der
Europäischen
Union.*

.....
¹⁵ Zitiert nach Wilhelm Albrecht Nestle, *Die Vorsokratiker in Auswahl* (1908) 113.

Borut Holcman, izredni prof.,
mag. can., dr., dipl. teol., moralno juridični spec.

ČETRT STOLETJA DELOVANJA SLOVENSКИH NOTARJEV OB TISOČLETNI TRADICIJI NOTARIATA

*A QUARTER OF A CENTURY OF SLOVENIAN
NOTARIES' ACTIVITY ALONG WITH A
THOUSAND-YEAR TRADITION OF NOTARIES*

POVZETEK

Ponovna uvedba notariata leta 1995 v slovenski pravni prostor je sledila principom latinskega notariata. Samostojnost in svoboda opravljanja poklica je bila ukinjena 1944. leta in vse pristojnosti prenesene na sodišča, ukinjena je bila notarska zbornica. Predlog zakona iz leta 1992 je vključeval notarje in notarsko zbornico.

Razprava ob četrstoletnem jubileju ponovne uvedbe notariata ne želi dati inventure, zato so poklicani drugi, želi osvetliti institucijo, ki jo mnogi vidijo kot zastarelo, nepotrebno drago itd., na drugi strani pa predstaviti princip delovanja skozi tisočletno zgodovino, ki omogoča pravice strank v civilnopravnih postopkih. V zgodovini notariata ločimo vsaj dve obdobji, in sicer obdobje do leta 1855, ko je bil vzpostavljen sistem organiziranega delovanja notarjev prek Notarske zbornice, in po letu 1855, ko je notariat in predvsem notar veljal za zaupanja vredno osebo (persona credibilia, Notarius oder Tabelio ist ein offen person ... zu wellichem man ein trewe zuflucht hat) in je deloval skladno s pravili Ars notarii.

Ključne besede: notar, notariat, notarski praktik, uk initev, vzpostavitvev

ABSTRACT

Reintroduction of Notary after 1995 in the Slovenian legal area followed the principles of the Latin notary. Profession independence and freedom to practice were abolished in 1944; all powers were transferred to the courts, the Notary Chamber was also abolished.

The debate on the four-hundredth anniversary of the reintroduction of the Notary does not want to give an inventory, so others are called, it wants to shed light on an institution that many see as obsolete, unnecessarily expensive Etc. There are at

least two periods in the history of Notary the period up to and before 1855. After 1855 the Notaries were organized in the Chamber of Notaries before the Notary was considered as a trustworthy person (persona credibilia, Notarius oder Tabelio ist ein offen person ... zu wellichem man ein trewe zuflucht hat) and acted by the rules of Ars notarii.

Keywords: notary, informatio notariorum, Ars notarii, abrogation, restoration

UVOD

**Pozitivno
pravno je
tradicijo
notariata
uzakonila
cesarska**

**Avstrija leta
1855.**

Za potrebe »zagotavljanja pravne varnosti v poslovanju civilnopravnih subjektov, tako pravnih kot fizičnih« so leta 1992 na Izvršnem svetu Republike Slovenije na 145. seji določili besedilo »Predloga za izdajo zakona o notariatu z osnutkom zakona«. ¹ Predlagani zakon je gradil na temeljnih načelih latinskega tipa notariata. Med načeli so predlagatelji naštevili: načelo samostojnosti opravljanja notariata, izvajanje določenih javnih pooblastil, izdajanje javnih listin, upoštevanje interesov vseh udeležencev pravnih poslov, možnost neposredne izvršljivosti notarskih zapisov, možnost opravljanja določenih uradnih opravil po nalogu sodišča, imenovanje notarjev s strani državnih organov in avtonomijo notarske zbornice. ²

Zakon o notariatu loči med notariatom kot javno službo in notarjem kot osebo javnega zaupanja (persona credibilia), ki ji je zaupano sestaviti in zagovarjati javno listino ter opravljati uradna dejanja na zahtevo civilnih pravnih subjektov.

V povzetku so predlagatelji zapisali, da je tradicijo notariata prekinila odločitev AVNOJ-a leta 1944. Pozitivno pravno je tradicijo notariata uzakonila cesarska Avstrija leta 1855. Tradicija latinskega tipa notariata obstaja vsaj, tako Dolezalek in Konow, od 10. stoletja naprej in to je razvidno iz ohranjenih notarskih praktikov z navodili za opravljanje službe notariata kakor tudi iz listinskega gradiva, za katerega so prav ti praktiki priporočali formalen izgled. ³

Pri vrednotenju latinskega notariata pred letom 1855 je na voljo veliko listinskega gradiva, ki je nastajalo v notarskih pisarnah, pri čemer je treba upoštevati tako listine kakor tudi notarska pomagala, t. i. notarske praktike. Pri pregledovanju notarske prakse pred letom 1855 je bilo na voljo vsaj deset različnih notarskih pomagal, ki so bila bodisi v rokopisu bodisi natisnjena. To zasledimo v listini postavitve Marxa Homana za škofjeloškega notarja leta 1659, kjer v samem besedilu volilni knez Baltazar von Nollarn našteva, da je ob postavljanju za notarja njemu izročil notarska pomagala »Ihme mit Darzureichung eines Schreibzeugs Feder« (glej: listina o imenovanju notarja Homana).

**Tradicija
latinskega
tipa notariata
obstaja vsaj
od 10. stoletja
naprej.**

1 Poročevalec Skupščine Republike Slovenije, Letnik XVIII, šte. 2, Ljubljana, 27. januar 1992, str. 35 sl.

2 Prim. Poročevalec, str. 36.

3 Prim. Dolezalek, G., Konow, K.-O., Notar, Notariat, v: Handwörterbuch zur Deutschen Rechtsgeschichte (HRG), 3. zv., Berlin 1984, stolpec 1043–1049. Prim. še: Meyer, A., Das »Rottenmanner Formelbuch« des Notars Ulrich Klenegker aus dem Jahre 1469, Verlag Riegler, Hausmannstätten, 1992. Prim. še: Volck, A., Informatio Notariorum Vnnd Verbeßerte Notariat-Kunst: Oder Hand und Formularbuch In Vier Theil gesatzet, Sumbtibus Grosianis 1647, hrani Minoritska knjižnica, Ptuj. Prim. še: Nawer, A., Kunst dess Notariat vnd wie sich der Notarius in seinem Ampt halten vnd regieren soll. durch Georgen Schenken, 1502. Dostopno na: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-QUUMTXTBK>. Prim. še: Hatzger, A., Compendivm Artis Notariats, Oder Handbüchlin der Notariat kunst: Allen vn[d] jeden, sonderlich den angehenden jungen vnnd vngeübten Notarien, Offenen Schreibern vnd Gerichtschreibern, sehr dienstlich vnd nutzlich. Speyer, 1596. Dostopno na: <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/hatzger1596>.

Metodološki pristop, kakor ga narekuje pravnozgodovinska stroka, predvideva več stopenj in sega od »negativne metode«, kakor jo predlaga Metz,⁴ in predvideva vrednotenje listinskega gradiva in pomagal, ki so služila varovanju poslovanja civilnopravnih subjektov, do »retrospektivne metode«, ki služi sklepanju iz sodobnega na izvorno in začetno, v našem primeru vrednotenje vloge notarja pri poslovanju in primerljivosti sodobne in zgodovinske terminologije in pristojnost notarja v določenem prostoru s pomočjo »časovne metode«.

V razpravi je obširnost metode omejena na vrednotenje posameznih pravnozgodovinskih listin, pomagal in postopanj, ki jih je mogoče iz njih razbrati, ter ob robu omenjeno terminologijo.

1 NAPOVED UKINITVE IN UKINITEV NOTARIATA

Odlok o odpravi javnih notarjev in javnotarjskih zbornic z dne 17. novembra 1944, številka 68,⁵ je na predlog Nacionalnega komiteja osvoboditve Jugoslavije in na temelju četrtega člena Odloka o vrhovnem zakonodajnem in izvršilnem narodnem predstavniškem zboru Jugoslavije in Nacionalnem komiteju osvoboditve Jugoslavije kot začasnih organih vrhovne narodne oblasti v Jugoslaviji med narodnoosvobodilno vojno sprejelo predsedništvo protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije in odločilo, da na področju DFJ odpravi javni notariat in javnotarjske zbornice ter vse posle javnih notarjev podredi pristojnosti narodnih sodišč.

Razlogov za ta odlok je bilo več. Med njimi sta zagotovo dva, in sicer v različnem konceptu lastnine, ki se je začel uveljavljati v novonastajajoči državi, in vsaj pol stoletja starem očitku, da so notarske storitve predrage. O slednji trditvi obstaja zapis, ki ga hrani Digitalna knjižnica Slovenije in je bil objavljen 24. avgusta 1911 v Slovenskem gospodarju, št. 37. Dr. Šušteršič, voditelj poslancev v državnem zboru Avstro-Ogrske, je v imenu poslancev in skladno s programom Ljudske stranke vložil predlog o »odpravi notariata«. Med razlogi navajajo, da je »notariat v svoji sedanji obliki zastarela uprava«, da je notar »cesarsko kraljevi uradnik« in

»Odprava notariata«, Slovenski gospodar, letnik 45, številka 37 (24. 8. 1911). Dostopno na: <http://www.dlib.si/?URN=URN:SI:DOC-X56DSQXJ>

Odprava notariata.

Kjerkoli mogoče, moramo gledati na to, da kmet, obrtnik in delavec dosežejo svoje pravice v državi brezplačnim ali najcenejšim potom. Zato je tudi v programu naše ljudske stranke, da se odpravi notariat. V drž. zboru so naši poslanci stavili v družbi z voditeljem Slovencev, dr. Šušteršičem, naslednji predlog:

Notariat je v svoji sedanji obliki zastarela uprava. Na eni strani je notar c. kr. uradnik in opravlja pod državno zaščito važne javne zadeve, na drugi strani je obrtnik, ki iz opravljanja javne prostovoljne sodne službe dobiva kolikor mogoče velik dohodek. Služba vsebuje sama v sebi nasprotje, ki, kakor kaže izkušnja, rodi in mora roditi veliko nedostatkov.

Vrhu tega pa pomenja notariat za večino stanov, posebno pa za kmečki stan, celo nepotrebno draginjo v mnogih, za kmeta izredno važnih pravnih zadevah. Zato prebivalstvo že dolgo zahteva, da se notariat v sedanji obliki odpravi.

Ako se notariat vsaj polagoma podržavi, bi se na eni strani nehali vsi dosedanji nedostaki in se ugodilo željam ljudstva, na drugi strani bi se dobljene pravice lahko varovale.

Naši poslanci so z ozirom na ta dejstva zahtevali, da c. kr. vlada kmalu predloži državnemu zboru predlog za podržavljenje notariata, v katerem se naj ozira na te-le želje:

Opravila notariata se naj odkazejo načeloma okrajnim sodnijam, ki jih opravljajo samo proti plačilu kolekovine.

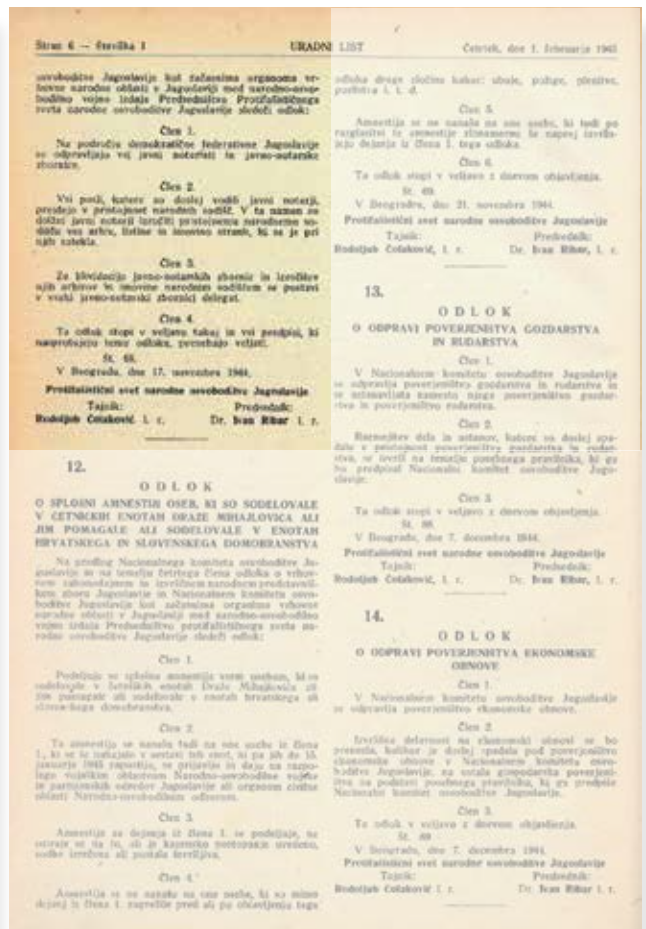
Sedaj službujoči c. kr. notarji in notarski kandidati, se naj praviloma, ako želijo, prevzamejo v državno službo pri okrajnih sodnijah in se jim tam odkazejo sedanji notarski opravki.

Dobljene pravice notarjev se naj varujejo tako, da se notariati, ki so ob času podržavljenja stalno zasedeni, ne podržavijo siloma, ampak samo, če službujoči notarji v to privolijo.

Tako se glasi v bistvu predlog naših državnih poslancev za odpravo notariata. Tudi v tem oziru se je gledalo na opravičene želje slovenskega ljudstva.

4 Metz, W., Zur Erforschung des karolingischen Reichsgutes, Wissenschaftliche Bürgergesellschaft, University of Michigan 1971, str. 7 sl.

5 Ur. l. DFJ, 1. februar 1945, št. 1, leto 1, št. 11 (Odlok o odpravi javnih notarjev in javnotarjskih zbornic), stran 6, št. 1.

Odlok o odpravi notariata 1944

»obrtnik«, ki iz teh naslovov »dobiva kolikor mogoče velik dohodek« in zaradi tega predrag za večino »stanov«. Iz zapisanega v Slovenskem gospodarju moremo zaključiti precej politično populistično in nič kaj novo maniro poslancev ukiniti delujoč institut iz naslova ekonomske računice in tako ugajati volivcem, a kljub temu ohraniti varovanje »izredno važnih pravnih zadev«, vse stroške prenesti na »proračun« in uporabnik plača samo pristojbino.

Zapis v Slovenskem gospodarju poleg populizma kaže na nepoznavanje instituta notariata in umestitev notariata v državni sistem pravosodja. Zagotovo so bili razlogi predvsem v ceni storitev, ne pa v varnosti, ki jo je notar s svojim delom zagotavljal.⁶

Notarjevo delo, izhajajoč iz ohranjenih notarskih listin, je bilo vedno delo z in za lastnino. Notar je bil varuh lastnine, ki so si jo stranke, ki so prihajale k njemu, izmenjevale na vse možne načine, kar je razvidno iz »kupnih pogodb«, »predporočnih pogodb«, »čezdajanskih pogodb«, »oporok«, in z njo povezane službe sodnega pooblaščenca v primeru smrti – »izvršitelja oporoke« itd. Lastnina je nadustavna kategorija. Spada med temeljne pravice, ki nam jih ustava, ne daje, namreč pravice do lastnine. Dolžna jo je varovati in omogočati, kakor pravi vrhovni sodnik Zobec v zadnjem komentarju k Ustavi Republike Slovenije.⁷

6 Prim: »Odprava notariata«, Slovenski gospodar, letnik 45, številka 37 (24. 8. 1911). Dostopno na: <http://www.dlib.si/?URN=URN:SI:DOC-X56DSQXJ>.

7 Zobec, J., 67. člen (lastnina), v: Komentar Ustave Republike Slovenije, Avbelj, M. (ur.), Ljubljana 2019, str. 548.

Odprava notariata, ki se je zgodila 1944. leta, je iz tega gledišča zagotovo povezana z revolucionarnim pojmovanjem lastnine in seveda razumevanjem vloge notarja, ki je nakazana v podlistku Slovenskega gospodarja.

Revolucionarna oblast je z ukinitvijo notariata naredila veliko škode, saj je s svojim konceptom vrednotenja lastnine človeku vzela eno temeljnih kategorij človekovih pravic – pravico do lastnine in se s tem izognila temeljni funkciji države – varovati lastnino. Družbena lastnina ni imela znanega gospodarja, zato tudi ni bilo znanega nosilca odgovornosti.

Zgodovinska izkušnja o notariatu zelo zgovorno kaže na to dejstvo.

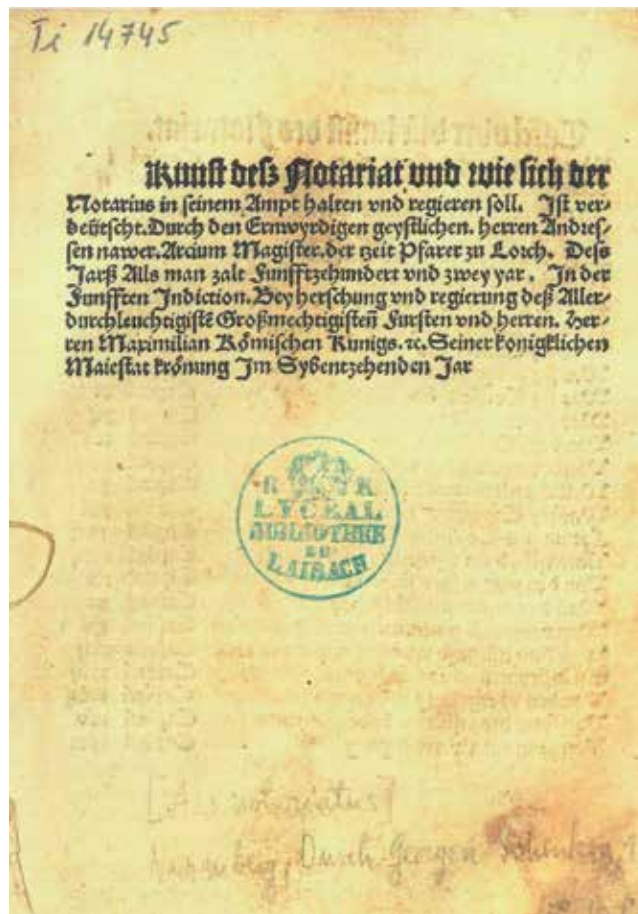
Zapis iz Slovenskega gospodarja opravičuje del očitkov notarjem iz odloka, da so bile njihove storitve predrage, nikjer pa ni mogoče zaslediti, da učinek njihovega dela ne bi sledil varovanju koncepta lastnine.

2 ZGODOVINSKA IZKUŠNJA Z NOTARJEM IN NOTARIATOM

2.1 Notar

Notar je zaupanja vredna oseba, kakor ga definira zapis o »Umetnosti notarskega poklica«,⁸ ko na samem začetku definira tistega, ki mu je zaupano javno poslanstvo (*»Notarius oder tabellio ist eine offne person, dem dan befohlen ist des ampt der beschreibung zu weilchen man ein trewe zuflucht hat, das er beschreibt vnd in ewiggedechtnus ... vnd trewlich in geschrift einfühn.«*) zapisovati vse, kar je videl in slišal, da to ohrani na zaupanja vreden način.

Iz listine št. 6, ki jo hrani Enota Zgodovinskega arhiva Ljubljana v Škofji Loki, datirani 3. avgust 1659, izdani na Dunaju, ko palatinski grof, notar in cesarski svetnik Baltazar von Nollarn, postavlja Marxa Homana za »zu einem Notarium tabellionem vnd Richter Setzen, Creiren, machen, Ordiniren, vnd mit dergleichen Ehren Titl ...«, dobimo potrditev tradicionalne zavezanosti osebe notarja k dostojanstvu poklica, ki je izviral iz uradnega naziva »iudex et notarios«. Iz zgoraj citira-

Nawer, A., Kunst dess Notariat vnd wie sich der Notarius in seinem Ampt halten vnd regieren soll. durch Georgen Schenken, 1502. Dostopno na: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-QUMTXTBK>

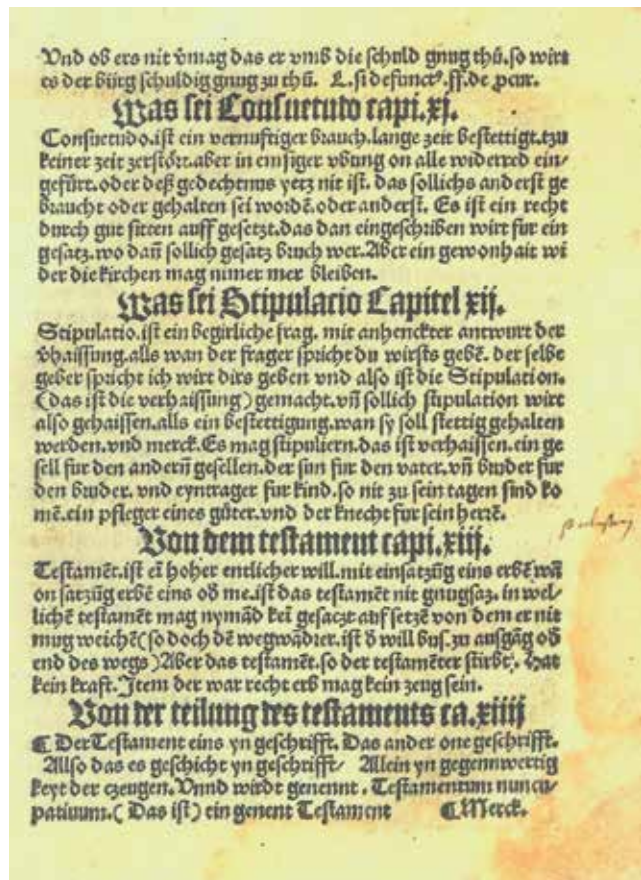
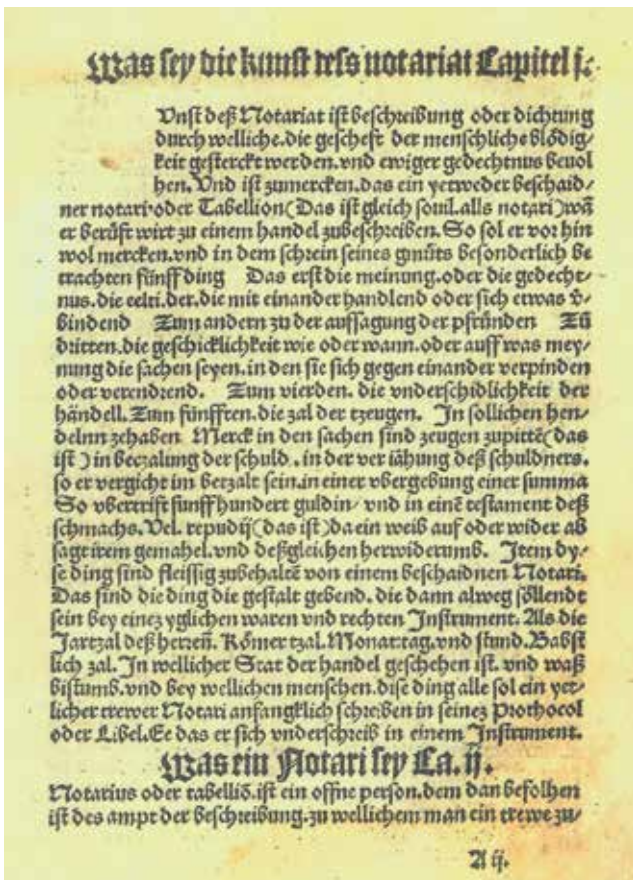
8 Nawer, A., Kunst dess Notariat vnd wie sich der Notarius in seinem Ampt halten vnd regieren soll. durch Georgen Schenken, 1502. Dostopno na: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-QUMTXTBK>.

Notarjevo delo, izhajajoč iz ohranjenih notarskih listin, je bilo vedno delo z in za lastnino.

nega izreka von Nollarna sledi, da je iz avtoritete, ki mu jo je podelil cesar Leopold I., Homana postavil, ustvaril, naredil in ordiniral za notarja, tabelia in sodnika. Zapis iz listine sledi prvim zapisom o »sodobnem« notariatu, ko notar, na začetku, po sodnikovem ukazu sestavlja listine, najprej za vsako listino posebej, sčasoma se je uveljavilo obče naročilo. Takšna listina (izstavljena po naročilu sodnika) je uživala javno veljavo (vero), ker je zamenjala sodnikovo listino (bila je zamenjava/ekvivalent zanjo, kakor da bi jo izdal sodnik sam). Ta kredibilnost je prešla na listine, ki so nastale brez sodnikovega naročila, saj se je izkazalo, da je sodnik dal naročilo izključno kredibilnim osebam (personae credibiliae). S tem, lahko rečemo, je bilo zaključeno izoblikovanje notarskega poklica iz pooblaščenca sodišča oziroma sodnikovega pomočnika v javnega notarja. Povezava med obema izhaja iz uradnega naziva **iudex et notarius**.

Že pred uveljavitvijo latinskega notariata, kakor to definirata Dolezalek in Konow,⁹ so naloge notarja oziroma tabelia opisovali na tak način, da je bilo že iz samega pojma razvidno njegovo temeljno poslanstvo: Scriba ali Schreiber oziroma slovenko pisar. Pojem govori o človeku, ki zapisuje in ga slovenski pojmovnik strogo loči od zakotnega pisarja /Winkelschreiber/, ki je za svoje dvomljive usluge zahteval plačilo, ni pa prevzemal pravnih posledic – odgovornosti.

Tabelio – v rimskem pravu (**si per tabellionem fiunt**) predstavlja poklic, tesno povezan z lastnino; navedbe srečamo v Bizancu (Carigradu) in bizantinski Siciliji (prim. C, 4, 21; Nov. 44; Nov. 73). Prof. Kranjc v knjigi Rimsko pravo priobčuje besedilo o notariatu iz Inst. 3, 23, ko govori o ureditvi are, ki jo je v posebni konstituciji na novo uredil cesar Justinijan leta 528.

9 Prim. opombo št. 3.

Listina št. 6, Baltazar von Nollarn, cesarski svetnik in notar cesarja Leopolda I., postavlja Marxa Homana za javnega notarja, original, zbirka listin (Enota Zgodovinskega arhiva Ljubljana v Škofji Loki), 1659, 3. avgust. Dunaj.

Navaja primer, kjer govori o Justinijanovi ureditvi are, in pravi: »*Glede tistih (pogodb), ki se sklepajo z zapisom, odrejamo, da naj kupna pogodba ne učinkuje drugače, kot če je bila napisana listina pogodbe, bodisi da sta jo lastnoročno napisali stranki pogodbe bodisi kdo drug, stranki pa podpisali in je bila, če jo je **napisal notar, v celoti sestavljena ter sta jo stranki dokončno izoblikovali in sprejeli.***« Pred notarjem zapisana pogodba je po Justinijanu veljala za popolno.¹⁰

Rimskemu in porimskemu obdobju sledi obdobje imenovano (po 10. stoletju). V to obdobje moremo uvrstiti

Wandalgarius, Tabellio. Zbirka prof. em., dr. ddr.h. c., Kocher, Gernot, št. ilustracije 847, St. Gallern, Švica, Kaspers. Wandalgarijev rokopis obsega Lex Romana Visigothorum, Lex Salica in Lex Alamanorum.

10 Kranjc, J., Rimsko pravo, 3. pregledana in dopolnjena izdaja, str. 531–532: opomba 1303.

zgoraj citirano listino o imenovanju Marxa Homana za notarja. Notarje je običajno imenoval cesar ali volilni knez po pooblastilu, v cerkvi je bila pristojnost v rokah papeža. Najstarejše imenovanje je izpričano za obdobje 1186 in 1191.

2.2 Notarjevo delo, poslanstvo, avtoriteta

Rimska kurija je notarsko listino kot dokaz v pravnem postopanju priznala že leta 1180. Cerkev je na tem področju prevzela vodilno vlogo in za zapisovanje pravno veljavnih listin izključno pooblašala notarje. Veljalo je sicer samo za cerkveno področje sodstva – sodstva v najširšem pomenu besede. Že 4. lateranski koncil je leta 1215 v kanonu 38 izrecno zapovedal, da za zapisovanje uradnih zadev, če je le mogoče, uporabi osebo, ki je *persona publica*; izkazalo se je, da je najprimernejši notar.

Poleg severne Italije se je notar prijel tudi v nemških deželah. Tako je že v zadnji četrtini 13. stoletja notar pristojen izključno za cerkvene potrebe uprave in sodstva. Za potrebe zunaj cerkvenega pravnega poslovanja je še v 14. stoletju v rabi izključna formulacija – s pismom in pečatom (Ptujski statut 1376, potrjen s pečatom in pismom v Nürnbergu). Iz pravnega napotila iz

bližine Ludvika Bavarskega izhaja, da je za protokoliranje državnih opravil vključeval notarje (Nürnberška pritožba 1323, Rhenser Weistum 1338 – pravno napotilo). Notarska listina je tako najkasneje v 14. stoletju že uveljavljen javno veljaven dokument.

Notarski poklic je bil od vsega začetka rezerviran za klerike, kar je lepo razvidno iz prve strani prevoda *Ars notarii*, ki ga kot zapis v nemškem jeziku hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Iz zapisanega sledi, da je delo prevedel duhovnik (»*Ernwyrdiger geystlicher*«), *Andrej Naber* (»*Andressen nawer, Arcium Magister, derzeit Pfarer zu Lorchu*«), župnik v Lorchu na Bavarskem.¹¹

Na univerzah so za potrebe notariata poučevali *Ars notarii*, kar pa ni bilo del pravnškega kurikula, temveč del filozofskega študija, zato je bil kleriški poklic primeren za notarja. Za dokončno izobrazbo je bilo treba biti notarski pripravnik pri notarju.

Znani učitelji notarske umetnosti so bili: Rainerius de Perusio (v letih 1211 in 1227), Rolandinus Passagerii (umrl 1300) iz Bologne, ki je spisal tri pomembna dela s področja notarskega poslovanja: *Tractatus de notulis*, *Summa artis notariae* in *Flos ultimarum voluntatum*. Prvo delo uvaja v pomen notariata, drugo prinaša praktične primere in tretje razlaga teorijo in prakso sestavljanja oporok.¹²

11 Prim. opombo št. 7.

12 Prim. Dolezalek, G., Konow, K.-O., *Notar, Notariat*, v: *Handwörterbuch zur Deutschen Rechtsgeschichte (HRG)*, 3. zv., Berlin 1984, stolpec 1044.

Notarji so bili ugledni uradniki. Zaradi ugleda in tudi premoženja jih je mogoče šteti med višje sloje meščanskega življenja. V svetem rimskem cesarstvu je poklic notarja v 15. stoletju devalviral (bil razvrednoten), zaradi česar so na cesarskem zboru v Freiburgu leta 1498 predlagali reformo notarskega poklica. Reformo je izpeljal cesar Maksimiljan I. šele na cesarskem zboru 8. oktobra 1512. leta.

2.3 Notarski praktiki in Navodila za poslovanje notarjev

Na spletni strani Digitalne knjižnice Slovenije je v knjižnici ohranjen dokument z naslovom *Kunst dess Notariat vnd wie sich der Notarius in seinem Ampt halten vnd regieren soll – Umetnost notariata in kako naj notar opravlja svoj poklic. Podoben zapis hrani knjižnica v Heidelbergu, ki ga je pripravil tamkajšnji notar Anton Hatzger.*¹³ Poleg omenjenih je treba omeniti še priročnik notarja Ulricha Klenegkerja iz leta 1469 in Adama Volcka iz leta 1647. Razlika med prvima dvema in naslednjima je v tem, da so notarski priročniki pravnozgodovinsko izrednega pomena. Dresdenski arhivar Herschel, citira ga Meyer v svojem delu »*Das Rottenmanner Formelbuch des Notars Ulrich Klenegker aus dem Jahre 1469*«, pravi, da so srednjeveški notarski priročniki bogat vir za proučevanje delovanja notarjev, hkrati pa, kakor je to Klenegkerjev priročnik, priča o dejanskih listinah, saj je bil priročnik neke vrste kopalna knjiga, v kateri so zapisana dejanska razmerja v javnih in zasebnih zadevah, občin in krajevno povsem določljivih razmerjih (npr. kako se obnašati v navzočnosti državnih ali cerkvenih dostojanstvenikov), sodnih in zunajsodnih razmerjih. Večinoma dokumenti predstavljajo dejansko listino z imenom, krajem in datumom izstavitve in celo s podpisom strank.¹⁴

Povsem enako moremo povedati o Volckovem priročniku, ki ga hrani Minoritska knjižnica na Ptuju.

Zgoraj citirani dokument, ki ga hrani Digitalna knjižnica Narodne in univerzitetne knjižnice, je primerljiv s »*Compendium Artis Notariatus*« Antona Hatzgerja. In iz *Ars notarii*, ki ga je v nemški jezik prevedel Nawer, izhaja, da je naloga notarja zapisovanje človeške dejav-

Adamum Volck, *Informatio Notariorum vnnnd verbeßerte Notariat-Kunst: Oder Hand= vnd Formularbuch ...*, Sumlibus Grosianis 1647.

13 Hatzger, A., *Compendium Artis Notariatus, Oder Handbüchlin der Notariat kunst: Allen vn[d] jeden, sonderlich den angehenden jungen vnnnd vngeübten Notarien, Offenen Schreibern vnd Gerichtschreibern, sehr dienstlich vnd nützlich*, Speyer 1596.

14 Prim. Mayer, n. d., str. 5 sl.

nosti in odpravljanje negotovosti. Razgledan notar ali tabelio je tisti, ki je povabljen k zapisovanju dejanj (*»er beruftwirt zu einem handel zubeschreiben«*). Je tisti, ki varuje človeka pred neprimernim sklepanjem poslov ... Oba notarska praktika imata v svojo vsebino vključeno besedilo *Ars notarii*.

Notar je pri tem dolžan upoštevati pet izhodišč:

1. stališče strank (željo strank),
2. stanje strank (polnoletnost, stan ...),
3. sposobnost izvesti posel, za katerega se dogovarjajo, so se sploh sposobni dogovoriti (se sploh smejo dogovarjati),
4. različnost poslov,
5. število potrebnih prič za veljavno sklepanje poslov.

Notar opravlja svoj poklic v imenu cesarja in je zaradi tega javni služabnik - to pomeni, da mora biti vsem na razpolago - revnemu in bogatemu.

K navedenemu je pred sklepanjem poslov notar dolžan od strank zahtevati (odvisno od narave posla, višino varščine, kadar gre za obligacijske posle, in kako naj je temu primerno izgledal njegov notarski instrumentum – *»eineß yglichen waren vnd rechten Instrument«*). Sestavni del vsake listine so: datum in ura izstavitve listine, aktualni papež oziroma vladar, kraj zapisa, vse to je dolžan zapisati vesten notar (*»trewer Notari«*). *Notar, pri katerem se je izkazalo, da je nevesten, da je pripravil nepristen, ponarejen dokument, da je bil oderuški, je bil obdolžen enako kot tisti, ki je krivo prisegel, izgubil je pravico opravljati poklic, razglašen je bil za nečastnega* (*»Jeder notari oder Tabellio wirt gestraft im recten wamm er mehr nimpt weder sein lon ist«, »der ein wucherisch instrument schreibt«* ...) in kaznovalo se ga je pred cerkvijo z ognjem (zgorel na grmadi).

Notar opravlja svoj poklic v imenu cesarja in je zaradi tega javni služabnik (*»wirt ein offner knecht«, »ein offner schreiber«*). *To pomeni, da mora biti vsem na razpolago – revnemu in bogatemu.* Je svoboden mož (*»ein freyer man«*) in ni nikomur podložen (*»nit einam andern vnedrworffen«*) in človek zdravega in odločnega ravnanja (*»gesunds gemuts«*).

Med notarjeve pristojnosti spadajo kontrakti (*»contractus«*), obligacije (zavezujoči posli *»obligatio«*), preverjanje običajev, katerih izvor mu je neznan (*»ist ein vernunftiger brauch«*), stipulacije (*»ist ein begirlicher frag«*), oporoke in kodicili in vse obveznosti v zvezi z njimi ter možnosti dedovanja in izključitve iz dedovanja (*»wann kind mused vater vnd mutter enterben«*). V zvezi z dedovanjem navodilo našteva pogoje, ki morajo biti izpolnjeni ob dedovanju, našteva pogoje, kdaj morejo starši izključiti iz dedščine svoje otroke: v primeru nasilja otrok nad starši (*»so der Son het freveliche hand an den vater gelegt oder in geschödigt hat«*), v primeru, da bi otroci starše prekleli (*»wann er dem vater scheltwort tzu zeucht«*), v primeru, da otrok toži starše pred sodiščem, se posluži krivega pričanja (*»verklagt schantlichen«*) in zaradi tega nastane velika škoda ter v primeru povzročitve velike škode (*»der vater schwer schaden hat gelitten«*).

Notarski praktik in tudi navodilo o »notarski umetnosti« sta bila notarjevo orodje, s katerim je mogel pravilno oblikovati javno listino in biti tisti, ki je za vsebino listine mogel izbrati pravo obliko in pravilno, pošteno zapisati ter skladno s pravno doktrino vzdrževati staro rimsko pravno načelo *»ubi societas, ibi ius«*.

Notarska listina je orodje, instrumentum, ki je najboljša priča zavestnega varovanja lastnine.

2.4 Formalen izgled notarske listine

Arhivsko gradivo priča, da notarske listine skozi vso zgodovino ohranjajo kontinuiteto »in instrumentum« ali formalno se sestava listine ni spreminjala. Obličnost, izražena s sestavinami:

»*invocatio*« – klicanje božanstva oziroma avtoritete, ki je notarja postavila (»*in nomine scte trinitatis*« oziroma »*Unter der Regierung Seiner Kais. Königl. Apostol. Majestät Franz Josef des Ersten, Kaisers der Österreich etc.*«), »*institulatio*« – navajanje imena in naslova izdajatelja (»vor mir Johann Triller, K. k. Notar zu Lak«), »*narratio*« – pripoved, navajanje dejstev (»*Kaufvertrag*«, »*kupna pogodba*«), »*dispositio*« – razglasitev volje (»*Übergabsvertrag*«) in »*subscriptions*« – podpisi, že tisočletje in več govori o tradiciji notarskega stanu in je stalnica, ki poklicu daje trdnost in kredibilnost. Primerjaje s sodobno notarsko listino, je javna oblika listine ostala povsem identična tisti, ki je nastala za potrebe podelitve posesti v okolici Maribora leta 1256, s katero prvič izvemo, da je Maribor mesto (»*apud civitatem Marpurg*«), ali listini, s katero je cesar Jožef II. potrdil privilegije mestu Ljubljana 1782. leta, ali pogodbi, ki jo je za nakup nepremičnine sestavil notar za državljana Republike Slovenije po letu 1995.

Notarska listina je orodje, instrumentum, ki je najboljša priča zavestnega varovanja lastnine.

3 NOTAR – POOBLAŠČENEC SODIŠČA

Notar ni bil samo verodostojna oseba v poslovanju s premoženjem med živimi, bil je tudi verodostojna oseba v primeru poslovanja z osebami, ki so odšle, z njihovimi zapuščinami. Tukaj ponovno pridemo do notarja iz začetkov severnoitalijanske notarske prakse, ki jo opisuje besedna zveza **iudex et notarius**.

Sodišče je notarja pozvalo, da kot sodni pooblaščenec izvrši cenitev in inventuro zapuščine, opravi zapuščinsko razpravo in predloži zapis o zapuščinski razpravi okrajnemu sodišču.

Sodišče je izdalo razglas o sodnem pooblaščenču, pričah in najdeni oporki po umrlem. Pozvalo je notarja, da opravi razpravo in sestavi zapisnik o zapuščini. Iz zapisnika je razvidno, da so oporoko prebrali, na osnovi oporoke evidentirali premoženje, ki je bilo omenjeno v oporoki, in začeli s postopki razdelitve dediščinskim upravičencem.

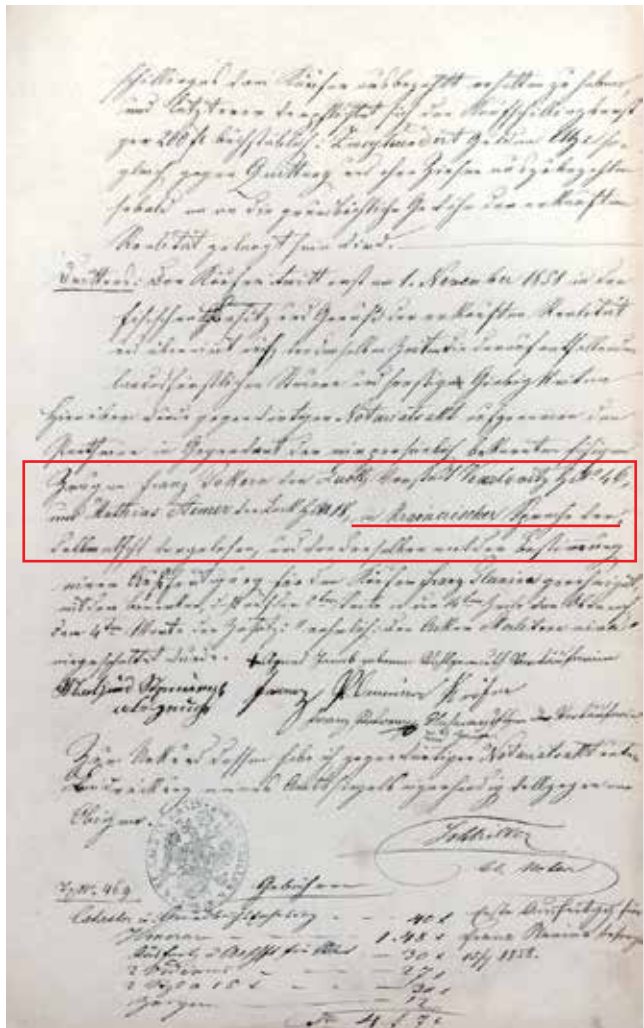
4 ŠKODA, KI JE NASTALA PO ODPRAVI NOTARIATA

Odprava notariata je bila škodljiva iz več razlogov:

- država ni imela učinkovite institucije, s katero bi varovala lastnino;
- zemljiška knjiga kot podaljšek varovanja lastnine ni imela več tiste veljave;
- oporoke so bile sicer varovane, vendar kakor kaže odkritje izpred nekaj let, prevečkrat »sodno založene« in nihče ni za to malomarnost materialno odgovarjal;
- v primeru notarja in njegovega poslovanja ravnanje iz tretje alineje ni mogoče: notar namreč varuje oporoke, hkrati pa že od cesarja Maksimilijana dalje svoje delo vedno varuje z materialnim vložkom. Tega še posebej omenja Triler, ko pravi, da je za zavarovanje svojega dela poskrbel z zavarovalno vsoto v višini 1000 goldinarjev in notarji so po ponovni uvedbi poklica notar 1995. leta dolžni po vzoru latinskega notariata, ki je v Evropi najbolj zastopan, svoje delo zavarovati;
- korist notariata je zagotovo v varovanju z ustavo varovane lastnine, ki pa je nadustavna kategorija, saj spada med tiste temeljne pravice človeka in državljana, ki jih je država dolžna evidentirati in s svojimi sredstvi od ustave navzdol varovati.

Iz zadev, ki so bile skozi zgodovino od Justinijana dalje zaupane notarskemu poklicu, sledi, da je bilo notarjevo delo vedno povezano z lastnino.

Iz zadev, ki so bile skozi zgodovino od Justinijana dalje zaupane notarskemu poklicu, sledi, da je bilo notarjevo delo vedno povezano z lastnino.

Listina 311, notar Janez Triller, SI ZAL ŠKL 299, Notariat Škofja Loka 1856–1926, Združeni dokumenti, AŠ št. 11602–12499.

Ponovna vzpostavitev notariata je prinesla pravnemu sistemu dodano vrednost, notarski poklic je poklic, ki je od ostalih poklicev v pravosodju na meji med odvetništvom in sodno vejo oblasti, ni odvetnik, je več, saj je dolžan s svojo arbitražno vlogo posredovati med voljo strank in jih obvestiti, da je izražena, zapisana volja za vse zavezujoča, in je s časovnega vidika učinkovitejši od sodišča, saj je vse, že zgodovinsko izpričano, kar je videl in slišal, vestno zapisal in je videno in zapisano imelo javno veljavo in kot tako bilo izvršljivo.

5 NOTAR – NARODNI BUDITELJ

Iz arhivskega gradiva notarjev poleg povsem pravnega sledi tudi narodnobuditeljsko delo. Posebej želim izpostaviti škofjeloškega notarja Janeza Trilerja, ki je v pretežno nemški Škofji Loki leta 1856 oglasoval svoje delo v slovenskem jeziku. Do leta 1870, ko je bilo v avstro-ogrskem cesarstvu sprejeto navodilo, da je treba listine sestavljati v jeziku lokalnega prebivalstva, je bil

Trilerjev arhiv v nemškem jeziku in zapisi listin v gotici, vendar vedno z dostavkom, da je strankam v postopku notarske listine razložil in jih seznanil s posledicami v kranjskem jeziku (in der Krainischen Sprache).

SKLEP

Kratek sprehod skozi zgodovino notariata in notarskega poklica kaže na ustvarjalno bogastvo poklica, ki se je skozi tisočletje oblikoval, zasledujoč v uvodu zapisana načela samostojnosti, javnosti, skrbi za udeleženca v pravnem poslovanju, neposredne izvršljivosti, sodelovanja s sodiščem – kakor je von Nollarn v listini ob imenovanju Homana za javnega notarja in sodnika zapisal, da ga je iz svoje avtoritete, ki jo je prejel od cesarja Leopolda I., postavil, oblikoval, naredil in posvetil v notarski stan. Za njegovo opravljanje službe mu je izročil simbol, orodje, s katerim bo opravljal svoj poklic iz naslova cesarskega polnomočja, in s to avtoriteto, za katero je prejel licenco za vse kraje sveta, bo sestavljal pogodbe, sodeloval pri sodnih postopkih, sodeloval pri izrekanju poslednje volje in na zahtevo strank, vse pošteno zapisal (*»auß Khäys. Macht freyen gewalt vnnd Licenz allerorten vnd Endtent, Contract Instrumenta, Gericht Process, Testament, lezte Willen vnd ausspruch Zumachen, Zueröffnen vnd Zuschreiben, auch seine autoritet auf begehren der Partheyen zu Interponiren auch alles vnnd Jedes daß waß Er zu eines offnen vnd autentischen Notary Ambt zugehören erkennen wirdt, öffentlich vnnd haimblich zuthuen«*).

Iz zadev, ki so bile skozi zgodovino od Justinijana dalje zaupane notarskemu poklicu, sledi, da je bilo notarjevo delo vedno povezano z lastnino. In če se ozremo v postopanja in pristojnosti notarjev zadnjega četrta stoletja – na spletni strani Notarske zbornice Slovenije moremo najti primerljiva poročila o posameznih pravnih institutih – ugotovimo, da se poslanstvo notarjev ni spremenilo: so varuhi lastnine, še več, varuhi in svetovalci lastnikom, njihovo glavno poslanstvo je biti arbiter.

Danes po četrstoletnem obdobju, ko sta se notar in notarska služba dodobra uveljavila v slovenskem pravnem prostoru, moremo zapisati, da je predlagatelj »Predloga za izdajo zakona o notariatu« uspelo obuditi poklic, ki je nastal kot pragmatičen odziv na potrebe družbe pred tisočletjem in več in da ta poklic ni samemu sebi namen.

Če obstaja bojazen, da bi poklic notarja mogel zamenjati robot ali vsaj umetna inteligenca, se tega ni bati, kajti povsem enako so trdili v Klenegkerjevem ali Volckovem času – imamo notarski praktik, vsak zakotni pisar bo sedaj mogel konkurirati notarju. Pa ni bilo tako. Za notarja je vedno in bo vedno veljalo, da je to oseba posebnega zaupanja, ki izhaja iz njegovega pravnega znanja, iz humanistično-družboslovnih korenin pravne znanosti, in kar je neizpodbitno in najpomembnejše – iz avtoritete podeljitelja. Umetna inteligenca je in bo v tem primeru samo orodje, notarski praktik na drugačnem nosilcu.

Ad multos annos.

Predlagateljem je uspelo obuditi poklic, ki je nastal kot pragmatičen odziv na potrebe družbe pred tisočletjem in več in ta poklic ni samemu sebi namen.

Maja Rampre Erznožnik, notarska pomočnica pri notarki Marjani Tičar Bešter v Škofji Loki

OD PRVIH DNI DO DANES

UVOD

Z Ustavo Republike Slovenije¹ je bil leta 1991 v slovenski pravni red po ukinitvi notarjev v letu 1945 znova uveden notariat. Temeljni cehovski predpis – Zakon o notariatu² pa je začel veljati šele 9. 4. 1994. Prvi notarji so lahko po nekajmesečnih postopkih začeli s svojim poslovanjem 1. 6. 1995.

Prvotna zakonodaja je po usklajevanjih na različnih nivojih, ob kresanju mnenj odvetništva in sodstva, na notarje prenesla pristojnosti na določenih področjih, kjer intervencija države ni potrebna, nujna pa je strokovnost, nepristranost in skrb za zakonitost in celovito pravno varnost subjektov v civilnopravnih razmerjih.

Osnovna pristojnost notarjev je sestavljanje **javnih listin** (notarski zapisi, notarski zapisniki in notarska potrdila). Notar lahko na zahtevo strank sestavlja tudi **zasebne listine** ter zastopa stranko v nepravdnih zadevah pred sodišči in nespornih zadevah pred drugimi državnimi organi, če so te zadeve neposredno povezane z notarsko listino, ki jo je sestavil.

ZAKON O NOTARIATU

Prvotni **Zakon o notariatu** je določil,³ da morajo biti v obliki notarskega zapisa sklenjeni naslednji pravni posli:

- 1 Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS/l, št. 33/91).
- 2 Uradni list RS, št. 13/94, z dne 10. 3. 1994.
- 3 47. člen Zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 13/94).

1. pogodbe o urejanju premoženjskih razmerij med zakoncema,
2. pogodbe o razpolaganju s premoženjem oseb, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost,
3. pogodbe o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja, pogodbe o dosmrtnem preživljanju in sporazumi o odpovedi neuvedenemu dedovanju,
4. darilne obljube in darilne pogodbe za primer smrti,
5. kupne pogodbe s pridržkom lastninske pravice,
6. drugi pravni posli, za katere zakon določa, da morajo biti sklenjeni v obliki notarskega zapisa.

Z uveljavitvijo Obligacijskega zakonika,⁴ ki je začel veljati 1. 1. 2002, za kupne pogodbe s pridržkom lastninske pravice ni bila več predpisana obvezna oblika notarskega zapisa, pač pa je bilo v Obligacijski zakonik vključeno določilo,⁵ da pridržek pravice učinkuje nasproti kupčevim upnikom le, če je bil podpis kupca na pogodbi, ki vsebuje določilo o pridržku lastninske pravice, **notarsko** overjen pred kupčevim stečajem ali pred rubežem stvari.

Od leta 2006⁶ dalje je v temeljnem zakonu ostala določba,⁷ da morajo biti v obliki notarskega zapisa sklenjene pogodbe o urejanju premoženjskih razmerij med zakoncema in zunajzakonskima partnerjema, pogodbe o razpolaganju s premoženjem oseb, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost, in sporazumi o odpovedi neuvedenemu dedovanju, glede ostalega pa določba 47. člena napotuje na druge zakone, ki določajo, kateri posli morajo biti sklenjeni v obliki notarskega zapisa.

Izjemno pomembna določba je določba 4. člena ZN, ki je bila z nekoliko drugačno vsebino vključena že tudi v prvotno zakonsko besedilo in omogoča, da je lahko tudi notarski zapis **izvršilni naslov**.⁸ Neposredno izvršljiva notarska listina strankam omogoča bistveno krajši postopek uveljavitve izvršljivih dogovorov, seveda pod pogojem, da notar (bodočega) dolžnika seznanj z obveznostmi in posledicami neizpolnitve, ta pa na neposredno izvršljivost vnaprej pristane. Iz tega razloga se v obliki notarskih zapisov sklepajo tudi tisti posli, za katere sicer notarska oblika ne bi bila potrebna.

Z novelo Zakona o notariatu iz leta 2004⁹ je Notarska zbornica Slovenije pridobila pristojnost vodenja **centralnega registra oporok**,¹⁰ v katerega se vpisujejo podatki o oporokah, sestavljenih v obliki notarskega zapisa, o oporokah, ki so shranjene pri notarju, o oporokah, ki jih sesta-

4 Uradni list RS, št. 83/2001.

5 Drugi odstavek 520. člena Obligacijskega zakonika.

6 Zakon o spremembah Zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 115/2006).

7 47. člen Zakona o notariatu (Uradni list RS, 2/07 – UPB, 33/07 ZSregB, 45/08, 91/13 in 36/20).

8 4. člen veljavnega čistopisa ZN: »Notarski zapis, v katerem je določena obveznost nekaj dati, storiti, opustiti ali trpeti, glede katere je dovoljena poravnava, je izvršilni naslov, če zavezanec soglasje za njegovo neposredno izvršljivost izjavi v istem ali posebnem notarskem zapisu in če je terjatev zapadla.«

9 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 73/2004).

10 Prim. 108. a člen ZN.

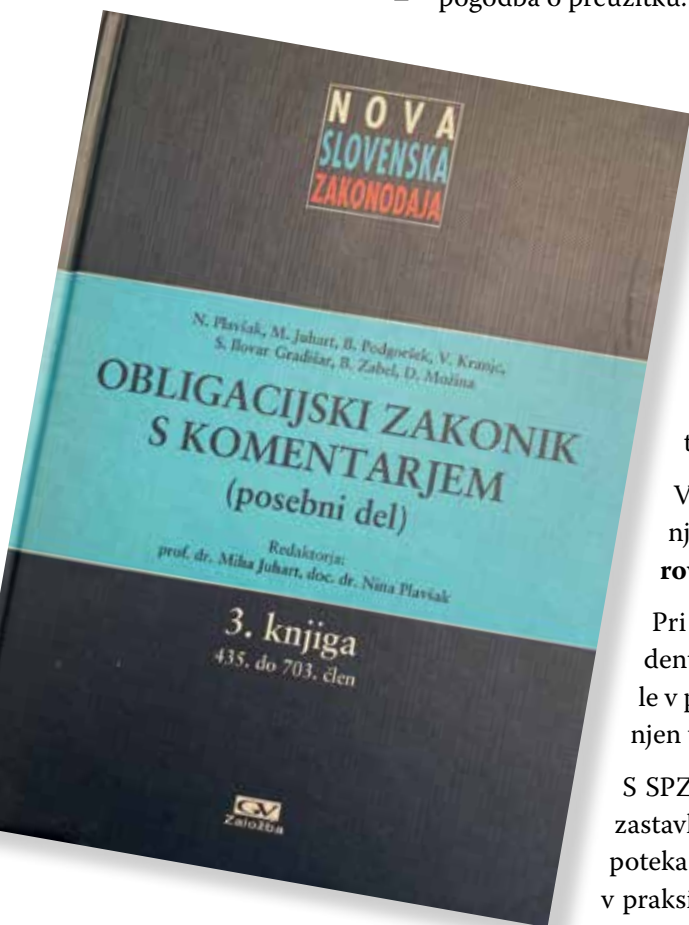
vi odvetnik ali so mu izročene v hrambo, o sodnih oporokah in oporokah, izročeni v hrambo sodišču na podlagi določb zakona, ki ureja dedovanje.¹¹ Dejansko se podatke o oporokah vpišuje v centralni register oporok šele od 24. 1. 2007, ko je začel veljati Pravilnik o centralnem registru oporok.

Kateri pa so tisti pravni posli, za katere zakon določa, da morajo biti sklenjeni v obliki notarskega zapisa?

OBLIGACIJSKI ZAKONIK (OZ)

V Obligacijskem zakoniku (OZ) so taksativno naštetni naslednji posli:

- darilo za primer smrti,
- izročilna pogodba,
- pogodba o dosmrtnem preživljanju in
- pogodba o preužitku.

STVARNOPRAVNI ZAKONIK (SPZ)¹²

Nastanek **neposestne zastavne pravice** je vezan na sklenitev notarskega zapisa.¹³ Do spremembe zakonika v letošnjem letu, ki je začel veljati 1. 7. 2020,¹⁴ je veljalo celo določilo, da je pogoj za nastanek pravice neposredno izvršljiv notarski zapis.

Z novelo zakonika iz leta 2013¹⁵ je bil **ukinjen zemljiški dolg**, za ustanovitev katerega je bila v enostranskem pravnem poslu pred tem prav tako predpisana oblika notarskega zapisa.

V obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa mora biti sklenjen tudi **sporazum strank o prenosu lastninske pravice v zavarovanje**.¹⁶

Pri odstopu terjatve v zavarovanje in ob plačilni nesposobnosti cedenta lahko fiduciar uveljavlja svoja z zakonom določena upravičenja le v primeru, da je **sporazum o odstopu terjatve v zavarovanje** sklenjen v obliki notarskega zapisa.¹⁷

S SPZ je bila notarjem podeljena tudi pristojnost v postopku prodaje zastavljene nepremičnine in poplačila upnikov (pod pogojem, da je hipoteka nastala v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa), ki pa v praksi še ni zaživela, saj zakon, ki bo določil pravila notarske prodaje zastavljene nepremičnine, še ni bil sprejet.

11 Prim. 3. člen Pravilnika o centralnem registru oporok (Uradni list RS, št. 2/07, 64/08 in 37/09).

12 Uradni list RS, št. 87/02 (z dne 17. 10. 2002), 91/13 in 23/20.

13 171. člen SPZ.

14 Zakon o spremembah in dopolnitvah Stvarnopravnega zakonika (SPZ-B) (Uradni list RS, št. 23/20).

15 Zakon o spremembah Stvarnopravnega zakonika (Uradni list RS, št. 91/13).

16 Prvi odstavek 202. člena SPZ.

17 Drugi odstavek 209. člena SPZ.

V obliki notarskega zapisa mora biti sklenjena tudi **potrošniška hipotekarna kreditna pogodba**. Navedena obveznost je bila v potrošniško zakonodajo vključena v letu 2004.¹⁸

Rubež **nepremičnine, ki ni bila vpisana v zemljiško knjigo** in ki je imel pomen vknjižbe zastavne pravice, je do leta 2002 opravljalo sodišče, listina, na kateri je bil rubež zaznamovan, pa je bila v hrambi pri upniku. Z novelo ZIZ iz leta 2002 je imela sklenitev notarskega zapisa pomen vknjižbe zastavne pravice, listino pa je hranil notar.¹⁹

Izključna krajevna pristojnost notarja je bila za notarske sporazume o zavarovanju z ustanovitvijo zastavne pravice na nepremičninah (in kasneje tudi za ustanovitev zemljiškega dolga) določena šele z novelo Zakona o notariatu iz leta 2004, pred tem pa je lahko hipotekarne sporazume sestavil katerikoli notar.²⁰

DRUŽINSKA ZAKONODAJA

Že v **Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR)**²¹ je bila s 1. 5. 2004 vnešena obveznost skleniti (neposredno izvršljiv) notarski zapis o delitvi skupnega premoženja zakoncev v primeru sporazumne razveze, o kateri je sicer odločalo sodišče. Oblika neposredno izvršljivega notarskega zapisa je bila predpisana tudi za sporazum med zakoncema o preživnini v primeru razveze zakonske zveze oziroma prenehanja zunajzakonske skupnosti, na notarje pa je s to novelo prešla tudi pristojnost sklepanja preživninskega sporazuma, s katerim se je polnoletni otrok zavezal preživljati svoje starše. Ob upoštevanju zakonodaje, ki je urejala uveljavitev pravic iz javnih sredstev, so notarji sestavljali tudi sporazume, s katerimi so se starši zavezali preživljati svoje polnoletne otroke.

Z dokončno uveljavitvijo **Družinskega zakonika (DZ)**,²² ki se je v celoti začel uporabljati 15. 4. 2019, so notarji na družinskem področju pridobili več pristojnosti. Te so:

- sestava **pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med zakoncema** (t. i. ženitne pogodbe),²³ pri čemer je pristojnost vodenja **registra** teh pogodb pridobila Notarska zbornica Slovenije;²⁴
- sestava **sporazuma o razvezi zakonske zveze** z učinkom z dnem podpisa notarskega zapisa (pod pogojem, da zakonca nimata skupnih mladoletnih otrok oziroma otrok, nad katerimi izvajata starševsko skrb, in pod drugimi zakonsko določenimi pogoji);²⁵

18 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o potrošniških kreditih (TPotK-A) (Uradni list RS, št. 41/2004).

19 Prim. 254. člen ZIZ.

20 Prim. 12. člen ZN.

21 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 16/04).

22 Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/2017, 21/18 (ZNOrg), 16/19 (ZNP-1), 22/19, 67/19).

23 Prim. 85. člen DZ.

24 90. člen DZ.

25 Prim. 97. člen DZ.

- sestava sporazuma o preživnini za primer razveze zakonske zveze v obliki izvršljivega notarskega zapisa, kar lahko zakonca storita že ob sklenitvi zakonske zveze, med njem trajanjem ali ob razvezi;²⁶
- sestava notarskega zapisa, s katerim se zakonca za primer razveze dogovorita glede (ne)vračila daril, ki niso v sorazmerju s premoženjskimi razmerami darovalca.²⁷

Z **Zakonom o tujcih (ZTuj-1)**²⁸ je bila v notarski obliki predpisana tudi sestava sporazuma, s katerim so se stranke zavezale preživljati tuje državljanke.

GOSPODARSKE DRUŽBE

Prvi Zakon o gospodarskih družbah (ZGD)²⁹ je bil sprejet še pred začetkom delovanja notarjev, je pa že določil pristojnosti notarjev, pri čemer so v času od sprejema ZGD do začetka dela notarjev vse pristojnosti po izrecni zakonski določbi³⁰ opravljali odvetniki.

ZGD je kot obvezno obliko notarskega zapisa oziroma notarskega zapisnika določil za:

- sestavljanje ustanovitvenih aktov kapitalskih družb in združenj, pri čemer je novela ZGD iz leta 2004 določila, da to ne velja za družbe z omejeno odgovornostjo z enim družbenikom;
- sestavljanje pogodb o prenosu poslovnih deležev;
- sestavljanje notarskih zapisnikov skupščin delniških družb in potrditev sklepov družbenikov v družbah z omejeno odgovornostjo;
- potrjevanje čistopisov ustanovitvenih aktov kapitalskih družb;
- izjave o prevzemu vložkov povečanega osnovnega kapitala;
- zapis izjav o odpovedi raznim pravicam oziroma podajanje soglasij;
- potrjevanje knjige sklepov z enim družbenikom.

Z novim **Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD-1)**,³¹ ki je začel veljati 4. 5. 2006, je notariat izgubil naslednje pristojnosti:

- za spremembe družbene pogodbe, če se nanašajo na spre-

26 Prvi odstavek 101. člena DZ.
 27 Prim. 2. odstavek 110. člena DZ.
 28 Zakon o tujcih (Uradni list RS, št. 61/99).
 29 Uradni list RS, št. 30/93.
 30 Prim. 587. člen ZGD.
 31 Uradni list RS, 42/2006.

membo firme, sedeža ali dejavnosti, ni potrebno, da jih potrdi notar;³² v tem primeru zadošča, da jih sprejmejo družbeniki na skupščini, poslovodja družbe pa s svojim podpisom na zapisniku potrdi, da so bili sklepi res sprejeti na skupščini družbe; podpis poslovodje mora biti notarsko overjen;

- ustanovitveni akt družbe z omejeno odgovornostjo (akt o ustanovitvi ali družbena pogodba) se lahko izdela tudi na predpisanem posebnem **obrazcu v sistemu eVEM**;³³ notarski zapis družbene pogodbe torej ni potreben, če se družbeniki strinjajo glede vsebine obrazca.

Sprememba ZGD-1 iz leta 2013 je uvedla obveznost notarjev pri preverjanju morebitnih omejitev za pridobitev statusa družbenika.³⁴

Z ZGD-1 je bil v zakonodajo uveden institut **prenosa podjetja na novo oziroma prevzemno kapitalsko družbo**, za kar je ob upoštevanju pravil o ustanovitvi novih družb oziroma izrecne zakonske določbe predpisana oblika notarskega zapisa.³⁵ Notarji pa so v letu 2012³⁶ pridobili novo pristojnost na področju **prenosa podjetja na drugo podjetje podjetnika**. ZGD-1 namreč določa, da mora biti pogodba o prenosu podjetja podjetnika posameznika na drugo podjetje podjetnika posameznika sklenjena v obliki notarskega zapisa. Medtem ko je prvotno besedilo 72. a člena ZGD-1³⁷ določalo, da se podjetje lahko prenese le na ožjega družinskega sorodnika, je novela iz leta 2015³⁸ to možnost razširila na katerokoli fizično osebo (ki sicer izpolnjuje vse zahtevane pogoje).

REGISTRSKI IN ZEMLJIŠKOKNJIŽNI POSTOPKI

Pomembni in upravičeni novosti sta bili glede pristojnosti notarjev sprejeti na področju registrske in zemljiškoknjižne zakonodaje.

Novela Zakona o sodnem registru,³⁹ ki se uporablja od 1. 11. 2007 dalje, je določila, da se predlogi, ki se nanašajo na d. d., d. o. o., d. n. o., k. d. in podružnice (gospodarskih družb ali tujega podjetja), vlagajo izključno v elektronski obliki, pri čemer je **notar pristojen za vse vpise** razen tistih, ki jih po izrecni zakonski določbi lahko opravljajo tudi druge točke VEM.⁴⁰

Ta novela je vzpostavila tudi zakonsko domnevo, da je notar pooblaščen za vlaganje predlogov, če sestavlja listino oziroma jo pretvori v elektronsko obliko.⁴¹

V **zemljiškoknjižnih postopkih** so lahko notarji vlagali vse predloge, če so jih stranke za to izrecno pooblastile. Zaradi precejšnjega števila zemljiškoknjižno popolnih listin, ki niso doživele svoje zemljiškoknjižne ureditve, pa je bila z novelo Zakona o zemljiški knjigi iz leta 2011⁴² vključena določba, da mora notar stranke poučiti, **da je dolžan urediti zemljiškoknjižno sta-**

32 Prim. 2. odstavek 516. člena ZGD-1.

33 Pravilnik o posebnem obrazcu družbene pogodbe in aktu o ustanovitvi družbe (Uradni list RS, št. 21/07, 98/07).

34 Uradni list RS, št. 82/13.

35 Prim. 668. člen in nasl. oz. 673. člen in nasl. ZGD-1.

36 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 57/12).

37 Uradni list RS, št. 57/12.

38 Uradni list RS, št. 55/15.

39 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodnem registru (Uradni list RS, št. 33/07).

40 Prim. 27. člen ZSreg.

41 Prim. 2. odstavek 24. člena ZSreg.

42 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zemljiški knjigi (Uradni list RS, št. 25/11), ki je začel veljati 5. 4. 2011.

nje po listini, ki jo sestavlja ali overja, razen če stranke temu izrecno nasprotujejo, in tak pouk v notarski listini tudi zapisati.⁴³

V isti zakonski noveli so notarji pridobili tudi pristojnost v postopku **zaznambe vrstnega reda za pridobitev pravice**. Kot skrbniški notarji so upravičeni v imenu lastnika vložiti zemljiškoknjižni predlog za zaznambo in na notarski zapisnik zapisati izjave strank o hrambi, prenosu in sprejemu pravice do razpolaganja z zaznamovanim vrstnim redom. Za vložitev zemljiškoknjižnega predloga za vknjižbo lastninske pravice ali hipoteke v zaznamovani vrstni red je izključno pristojen le notar, ki to pravico razpolaganja hrani (t. i. skrbniški notar).⁴⁴

Od zgoraj citirane novele dalje je možen izbris zaznambe izvršbe in hipoteke, na podlagi katere je bila izvršba zaznamovana, tudi na podlagi notarsko overjenega zemljiškoknjižnega dovolila upnika, v čigar korist je vknjižena ta hipoteka.⁴⁵ Dodana je bila še možnost zaznambe neposredne izvršljivosti notarskega zapisa pri maksimalni hipoteki, če je bila v zvezi s pravnim poslom, na podlagi katerega nastane posamezna terjatev z določenim rokom zapadlosti, dogovorjena neposredna izvršljivost notarskega zapisa glede te terjatve.⁴⁶

UPRAVNE OVERITVE

Z novelo Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP-C),⁴⁷ ki se je začela uporabljati 1. 1. 2005, so postale overitve podpisov, prepisov in kopij glede postopkov po tem zakonu enakovredne notarskim overitvam, s čimer so se pristojnosti notarjev na tem področju pomembno zmanjšale, še vedno pa je notarska overitev ostala predpisana za vse posle, kjer je notarjev skrbni pregled neizogiben, predvsem pa za tiste posle, na podlagi katerih se uveljavljajo pravice v sodnih zadevah, še zlasti v zemljiškoknjižnih postopkih.

ŠE O NOTARSKI TARIFI

Notarska tarifa je bila v preteklosti že večkrat spremenjena. Večja sprememba tarife je bila sprejeta v letu 2008, zadnja pa letu 2019. Od leta 1995 do spremembe v letu 2008 je bila tarifa določena v točkah, pri čemer se je vrednost točke usklajevala s sklepi o uskladitvi vrednosti točke. Zaradi načina izračunavanja, ki je bil zapleten predvsem za stranke, pa je tarifa od leta 2008 dalje določena v evrih.

43 Prim. 38. a člen ZZK-1.

44 Prim. 68. člen in naslednji ZZK-1.

45 Prim. 4. odstavek 90. člena ZZK-1.

46 Prim. 5. odstavek 91. člena ZZK-1.

47 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 74/04).

Notarska tarifa iz leta 1995 je sprva dopuščala, da je notar v primerih, ko je potrdil zasebno listino drugega sestavljavca, pristojbino znižal za polovico. Ker pa notar tudi pri potrditvi v celoti odgovarja za vsebino, se sedaj pristojbina odmeri po tarifi v celoti.

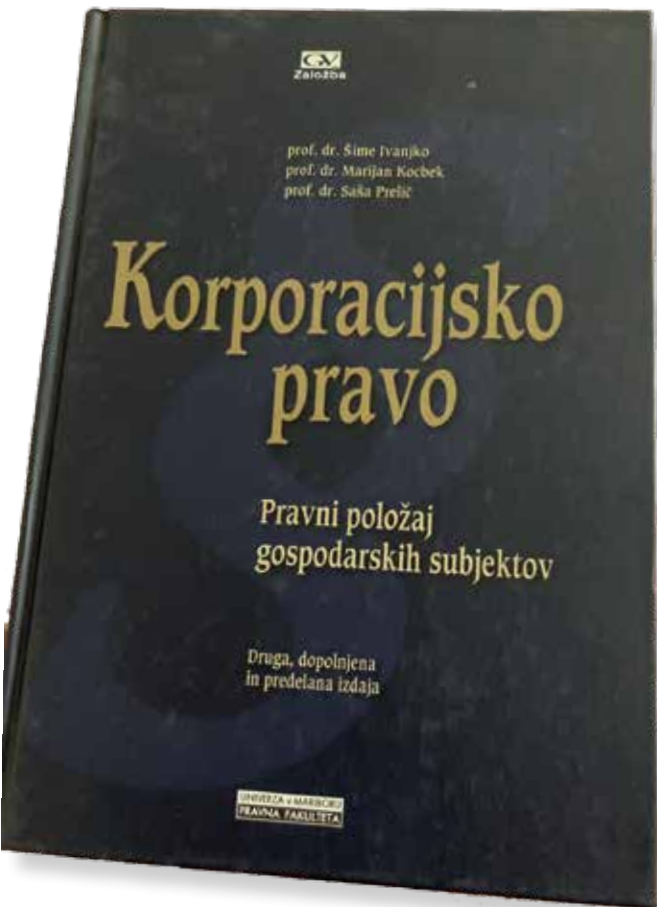
Notar je na notarsko tarifo vezan; izjema so pristojbine za zasebne listine in upravne overitve, kjer notar lahko pristojbino zniža.

S spremembo notarske tarife v letu 2019⁴⁸ je bilo odpravljeno dolgoletno neusklajevanje tarife z rastjo cen življenjskih potrebščin.

NAMESTO ZAKLJUČKA

V predmetni pregled sem vključila pomembnejše pravne podlage, ki jih notarji s sodelavci večinoma uporabljamo pri vsakodnevem poslovanju.

Notarske pristojnosti so določene s številnimi predpisi, prav gotovo pa bi jih bilo utemeljeno pričakovati tudi v zapuščinskih postopkih. Popolnoma neracionalno se zdi nasprotovanje prenosu nespornih zapuščinskih zadev na notarje in upam, da bom ob naslednji posodobitvi pregleda notarskih pristojnosti lahko zapisala tudi, da so notarji končno dobili tudi te pristojnosti.

ORALI SO LEDINO

Številka 30 je predstavljala število imenovanj prvih notarjev v Sloveniji, ker pa eden ni prevzel pisarne, jih je le 29 odprlo novo življenje notariatu v novonastali državi.

Leta so seveda naredila svoje in tako je danes med nami še vedno aktivna zgolj peterica prvodobnikov. Izkoristili smo priložnost ob jubileju in jih povprašali o njihovih izkušnjah in spominih.

Zaprisega prvih notarjev

S KAKŠNIMI TEŽAVAMI STE SE SPOPADALI OB ODPIRANJU NOTARSKE PISARNE ?

Nina Češarek: Od odprtju notariata smo se podali na popolnoma novo področje. Zame so bile težave bolj tehnične (prostori, oprema, računalniki ...) kot strokovne narave.

Darko Jerše: Tiste »mladostne« čase morda idealiziram, ampak rekel bi, da je bilo na začetku težav presenetljivo malo. Gotovo tudi zato, ker smo se pred začetkom poslovanja temeljito pripravili in si pri prvih notarskih korakih medsebojno pomagali. Zdaj si je kar težko predstavljati, ampak dejstvo je, da je takrat komaj tretjina današnjega števila notarjev uspešno opravila vse delo.

Janez Ferlež: Pri odpiranju notarske pisarne sem imel leta 1995 junija hude težave, saj zaradi adaptacije mojih prostorov ti še niso bili pripravljani. Zato sem tri mesece gostoval v najetih prostorih odvetnika tu v Črnomlju, resda blizu mojih. Kadrovsko je bila zadeva kar urejena, res pa nisem imel pomočnika oziroma namestnika.

Druga, bistveno večja težava pa je bila, da sem bil v začetku septembra 1995 operiran zaradi tumorja na možganih in sem bil v bolnišnici kar štiri mesece. Na tem mestu se moram zahvaliti

Dolenjskemu območnemu notarskemu zboru, posebej pa notarju Doklerju, ki sta pisarno servisirala vse do novega leta 1996, če ne še dlje.

Marija Škovrlj: Težav ob odpiranju notarske pisarne nisem imela. Pred uvedbo notariata sem bila 13 let odvetnica z izkušnjami na nepravdnem področju in pri pripravi vseh vrst pogodb in drugih listin. Spomladi 1995 pa smo imeli v okviru NZS nekaj predavanj o notarskem poslovanju.

Notarka Marija Škovrlj

Andrej Rozman: Ne spominjam se, da bi bilo odpiranje notarske pisarne v Idriji povezano s težavami. Vse je bilo novo in je kot tako predstavljalo izziv: prehod med zasebnike, organizacija dela, zaposlitev pisarniških moči, delo niti ne. Moji prvi meseci po začetku delovanja notarskih pisarn pa so bili zaznamovani z delom v zvezi z organiziranostjo notarjev v notarsko zbornico. Priprava aktov, organiziranje izobraževanj, sodelovanje v postopku imenovanja notarjev so zahtevali pogoste in zahtevne sestanke v Ljubljani, vse seveda po končanih uradnih urah in ob koncih tedna. Moji spomini na ta čas so povezani s hvaležnostjo za pomoč, ki smo je bili notarji takrat deležni od Ministrstva za pravosodje, Pravne fakultete v Mariboru (zlasti profesorjev Rijavčeve in Kocbeka) in sosednjih tujih notarskih zbornic.

KAKŠNO JE BILO SODELOVANJE/POSLOVANJE Z ZAVAROVALNICAMI, ODVETNIKI, SODIŠČI?

Nina Češarek: S sodišči nisem imela praktično nobenega stika. Z zavarovalnicami tudi ne, razen glede zavarovanja odgovornosti, kar so uredili. Odvetniki so bili v glavnem korektni, včasih pa tudi ne. Še najmanj pa velja, da bi nas sprejeli z odprtimi rokami.

Darko Jerše: Uradno sodelovanje je vedno potekalo dobro, seveda pa so se zlasti odvetniki težko sprijaznili z izgubo začasnih pristojnosti na področju gospodarskih družb, ki so jih imeli do začetka delovanja notariata.

Janez Ferlež: Glede na to, da je bil notariat nekaj povsem novega, v začetku dejansko nihče ni kaj dosti vedel o tem tako, da je bilo veliko telefoniranja na temo kako in kaj (tudi in predvsem notarji med seboj), na sodišče pa se je redno hodilo že zaradi zemljiške knjige in hipotekarnih zavarovanj, saj je sklepe o zavarovanju izdalo izvršilno sodišče in ta del tudi realiziralo. Je pa res, da so stranke že zaradi overitev pri pogodbah začeli usmerjati k notarju, kar je še najbolj veljalo za dednopravne pogodbe. Odvetniki zaradi tega seveda niso bili srečni, a so jim tudi prej večino pogodb, vsaj na podeželju, »odnesli« zakotni pisarji, predvsem iz občin, upravnih enot, geodetskih pisarn, pri čemer se situacija tudi po 25 letih ni kaj dosti spremenila.

Notarka Nina Češarek

Marija Škovrlj: Dobro. Brez večjih zapletov. Ne spomnim se, da bi obstajale kakšne večje težave.

Notar Andrej Rozman

Andrej Rozman: Takratni čas je bil sodelovanju s sodišči bolj naklonjen, kot je današnji. Predvsem ni bil toliko obremenjen z učinki sodobnih tehnologij, ki danes jemljejo možnost vsakršnega stika zunaj elektronske komunikacije. Tudi predpisi so bili sodelovanju bolj naklonjeni, nepopolne vloge je bilo mogoče dopolniti, morebitne dileme s posvetom pred vložitvijo odpraviti. Osebni stiki so bili živi. Sodišča so notariat sprejela kot nov subjekt, vpet v delovanje pravosodja, brez zadržkov. Posamezni odvetniki so bili do notariata odklonilni, večina pa nas je sprejela kot sodelavce. Seveda smo odvetnikom postali konkurenca pri sestavljanju listin in tu je v začetku prišla do izraza velika odzivnost notariata, ki jo je omogočalo dejstvo, da je bil notar vse dni v pisarni, dosegljiv strankam. Poslov z bankami in zavarovalnicami je bilo bistveno manj, saj je tedaj, kot je v eni od odločb zapisalo Ustavno sodišče, »na področju dajanja posojil potrošnikom veljalo pravo brezpravje«, kar je kasneje privedlo do prve krize glede javne podobe notarja, kar pa ni tema za spomine ob jubileju.

KAKŠNI SO BILI ODZIVI STRANK OB ZAČETKU DELOVANJA NOTARIATA V SLOVENIJI?

Nina Češarek: Zelo dobri, nad pričakovanji. V spominu nimam nobene slabe izkušnje sploh.

Notar Darko Jerše

Darko Jerše: Odzivi strank so bili ob začetku delovanja notariata zelo podobni, kot so še sedaj. Velika večina strank je bila zadovoljnih, od nekaterih pa smo morali slišati (in čim bolj diplomatsko preslišati) marsikatero pikro na račun domnevno predragih storitev in na splošno na račun tega, da sploh obstajamo, saj je vendar svet tudi brez nas čisto dobro funkcioniral.

Janez Ferlež: Po mojem občutku so bile stranke še najbolj pod vtisom medijev, ki so ravno v začetku notariata uprizorili pravo gonjo zoper nove »zaslužkarje«, ki samo zaradi enega navadnega podpisa in žiga zaslužijo velike denarje. No, te etikete se v glavnem nismo znebili nikoli in bojim se, da bo tako tudi ostalo. Še najbolj hvaležne stranke so in vedno bodo kmetje, ki točno vedo, kaj je prepis grunta, in da je to vedno stalo vsaj vola, če ne več.

Marija Škovrlj: Večinoma pozitiven. Tu in tam je kdo pripomnil:« Kaj pa je še sedaj tega bilo treba?« – pri čemer je mislil, zakaj je bilo treba znova uvesti notariat.

Andrej Rozman: V mojem okolju so ljudje pričetek delovanja notarske pisarne lepo sprejeli. Zlasti so bili hvaležni za čas, ki sem jim ga lahko naklonil pred odločitvijo za pogosto za njih življenjsko pomemben posel.

KAJ SE JE V TEH 25 LETIH V NOTARIATU NAJBOLJ SPREMEMILO?

Nina Češarek: Kot nova institucija si je notariat s strokovnim in trdim delom postopoma zgradil prepoznavnost, ugled in zaupanje v slovenski javnosti.

Darko Jerše: Sprememb, ki jih je prinesla digitalna doba, ne bom posebej omenjal. Zame osebno je največja sprememba ta, da sem pred 25 leti delal v živahnem poslovno-trgovskem objektu, množično smo overjali podpise na pogodbah o prodaji vozil in ne pretiram dosti, če rečem, da je imel takrat koristi od tega ves objekt, v katerem imam pisarno. Kafič tik ob moji pisarni je bil poln zadovoljnih prodajalcev (morda tudi kupcev) rabljenih avtomobilov, naše stranke so se ustavile še v katerem od drugih takratnih trgovskih lokalov. Ko smo (vsaj v praksi) izgubili pristojnost za te overitve, je najprej zaprl vrata kafič, nato so se še prodajalne v bližini po vrsti zaprle. Danes delam v nekakšni hiši duhov, vse naokrog je zaprto, in skrit za masko berem neskončne kreditne pogodbe, med branjem pa nemalokrat pomislím na dobre stare čase.

Nina Češarek

Janez Ferlež: Od našega začetka poslovanja pred 25 leti dalje se je seveda marsikaj spremenilo. Najprej notarji in notarke seveda, predvsem po zunanjem videzu.

Ko smo bili 25 let mlajši, smo se dejansko skorajda vsak mesec sestali, pogovarjali, dogovarjali in kaj tudi zmenili in se tega tudi držali – vsaj nekaj časa, dokler se spet nismo zbrali in predebatirali tematiko. Na teh sestankih so se komentirala stališča izvršnega odbora, o čemer vsem je člane območnega zbora prej obvestil predstavnik območnega zbora.

Samo staranje populacije notarjev, kasneje pojav novih notarjev, pojav brezobzirnega prevzemanja strank mimo vseh etičnih in minimalnih moralnih in osebnostnih standardov nas je pripeljalo v situacijo, da območnih zborov, kot so bili zamišljeni in uzakonjeni, dejansko ni, niti očitno niso več potrebni, saj se dogovorjenega na izvedbeni ravni nihče ne drži, pri čemer je seveda evropska konkurenčna praksa to grobo tekmovalnost samo še poglobila, neformalne norme poslovanja, dogovarjanja in obnašanja pa dejansko sankcionira.

Neizmeren pohlep nas je tako drug drugemu odtujil, namesto besede je prej pravilo zmerljivka, rezultat vsega pa je odtujenost predvsem nas samih do drugih in obratno. Vsak sam si v svojem egoizmu gradi svoj »zlati brlog«, »dobrih gostiln«, kjer bi se zbrali, pa je sicer vse več, samo

Notar Janez Ferlež

vse manj je nas, tastarih, pa tudi vas, tamladih, da se sploh spoznamo in si nazdravimo. Samo primeroma – da oštejem najbližje. Ko sem bil lani organizator vsakokratnega notarskega izleta, takrat po Beli krajini, se je tega od osmih članov – notarjev Dolenjskega območnega zbora, tega udeležil samo eden. Lahko si mislite kdo!

Marija Škovrlj: Postali smo zapečkarji, ne hodimo več na sodišče v zemljiško knjigo, na kataster, na upravno enoto, na mestno občino – vse uredimo s pomočjo računalnika in vsemogočih povezav, pa je kljub skoraj popolni digitalizaciji vedno več postranskih opravil, evidenc, ki zahtevajo svoj čas. Stranke so že zelo dobro poučene o tem, kaj vse lahko uredijo pri notarju.

Andrej Rozman: Najbolj smo se spremenili mi vsi, ki delamo v notariatu od samega začetka – starejši smo, zato sicer izkušenejši, ampak tudi manj prožni. Daleč največjo in najobsežnejšo spremembo je prinesla vključitev v Evropsko unijo in prevlada evropskega prava nad domačim. Pravo Evropske unije je po moji oceni izziv, ki bo s časom zahteval temeljite spremembe v organiziranosti delovanja notariata, saj notarja, ki bo obvladal vsa področja dela, preprosto ne bo več. Sodobne tehnologije bodo zagotovo vplivale na način dela, neposreden stik s strankami pa bo ostal, dokler bo notariat sposoben obvladati izzive, ki jih prinaša sodobno življenje.

V uradnem listu Republike Slovenije številka 2 z dne 13. 1. 1995 je bilo objavljeno imenovanje prvih 30 notarjev. Prvih pet navedenih še vedno posluje, zadnji navedeni pa ni nikdar začel s poslovanjem.

Kočevje:	mag. Nina Češarek	Velenje:	Avgust Ribič
Postojna:	Darko Jerše	Kranj:	Duša Trobec Bučan
Ptuj:	Marija Škovrlj	Slovenj Gradec:	Janez Mlakar
Idrija:	Andrej Rozman	Krško:	Andrej Martinc
Črnomelj:	Janez Ferlež	Slovenska Bistrica:	Jožica Škrk
		Ilirska Bistrica:	Aleksander Ternovec
		Grosuplje:	Marjan Kotar
Ljubljana:	Jože Drnovšek, Andrej Škrk, Nevenka Tory, Dušica Berden, Katja Terčelj Verovšek	Murska Sobota:	mag. Andrej Rošker
Maribor:	Stanislav Bohinc, Dušica Kalinger Veble	Nova Gorica:	Eva Lučovnik
Koper:	Nevenka Kovačič,	Tolmin:	Edvard Sivec
Lendava:	Marija Zag Gyöfi	Novo mesto:	Andrej Tiran
Radovljica:	Stane Krainer	Ljutomer:	Mitja Berce
Trbovlje:	Marjana Kolenc Rus		
Kamnik:	Janez Novak		
Celje:	Marko Fink		

Staša Lepej, notarka
v Zagorju ob Savi

ISKANJE POTI MIMO KORONAVIRUSA

Koronavirus – za vse nekaj povsem novega in temu seveda nismo ubežali niti v notarskih pisarnah. Mnoštvo vprašanj, kako organizirati delo notariata, kako zaščiti zaposlene v pisarnah, kako zaščiti stranke. Ob sicer različnih uvodnih pogledih smo se uspeli poenotiti, čemur je sledilo tudi pravosodno ministrstvo, da morajo pisarne, četudi v časovno omejenem obsegu, ostati odprte. Danes lahko ugotavljamo, da nam je z vsemi dosledno spoštovanimi ukrepi tako notarjev kot strank uspelo koronavirus (vsaj doslej) uspešno zadržati pred vrati notarskih pisarn.

Leto 2020 smo notarji in notarke pričakovali kot leto praznovanja 25. obletnice notariata, pa je našo obletnico povsem zasenčil koronavirus. Doletela nas je nova resničnost, ki je zajela ves svet in vpliva na vse sfere naših življenj. Obdobje, ki smo ga in ga še vedno doživljamo, je na nek način zgodovinsko.

KAKO SMO SE NOTARJI SPOPRIJELI S KORONAVIRUSOM?

Prva uradna omemba koronavirusa se je zgodila z obvestilom predsednice Notarske zbornice Slovenije (v nadaljevanju zbornica) Sonje Kralj, ki je zaokrožilo po elektronski pošti med notarji in notarkami **26. 2. 2020**. Predsednica se je zaskrbljeno spraševala, ali bo prišlo do širitve virusa in kako se lahko pripravimo v smislu samozaščite, kako naj zavarujemo sebe in stran-

Uradno ime koronavirusa je SARS-CoV-2. Bolezen, ki jo virus povzroča, pa je covid-19, v pogovornem jeziku kratko koronavirus.

ke in omejimo gospodarsko škodo, če bi prišlo do epidemije. Zbornica je za pojasnilo zaprosila Nacionalni inštitut za javno zdravje – NIJZ, vendar smo od njega prejeli le splošne informacije, kaj koronavirus je.

Uradno ime koronavirusa, ki je na začetku leta 2020 začel sejati rahel strah med ljudmi, nihče pa ni slutil njegovih razsežnosti in posledic, je SARS-CoV-2. Bolezen, ki jo virus povzroča, pa je covid-19, v pogovornem jeziku kratko koronavirus.

Od februarja 2020 naprej so nas mediji zasipavali z informacijami o izbruhu in širjenju zločestega virusa, po svetu so se začele zapirati meje, letališča. Slovenci smo običajni na raznih koncih sveta, država je pomagala pri njihovi vrnitvi v domovino. Zgodilo se je nepredstavljivo – v Sloveniji in po vsej Evropi so se zaprla vrata šol, vrtcev, tovarn, uradov, ustavil se je potniški promet vlakov in avtobusov ter civilni zračni prostor.

Notarji smo bili bolj ali manj prepuščeni samim sebi. Okrog nas so se zapirali uradi, prenehale so delovati upravne enote, davčni uradi, občinske službe, sodišča ... Navodil, kako ukrepati, pa kar ni bilo. Vodstvo zbornice je seveda vsakodnevno spremljalo aktualno dogajanje, povezano z izbruhom koronavirusa v Sloveniji, navezovalo stike z državnimi organi in vladnimi službami in iskalo rešitve, kako ravnati in ukrepati, da preprečimo širjenje okužbe, da pa notarji vseeno nekako opravljamo svoje delo. Vladnih ukrepov, ki bi se nanašali na notariat, še ni bilo. Ni odveč poudariti, da se je v času, ko se je začela epidemija, v Sloveniji zamenjala vlada.

9. 3. 2020 nas je predsednica zbornice v elektronskem pismu opozorila, da je zbornica dolžna zagotoviti nemoteno delovanje javne službe tudi v primeru pojava okužbe med notarji. Notarje

je pozvala, da posredujemo povratne informacije, kako smo organizirali delo v pisarnah in s kakšnimi težavami se srečujemo. Od zbornice smo prejeli nekaj zaščitnih mask in rokavic.

Izpod nadzora ni ušel samo koronavirus, izpod nadzora je ušlo vse. Tako kot v drugih poklicih se je tudi med notarji pojavilo veliko stiska, strahu, negotovosti, a tudi jeze. Namesto da bi se pripravljali za 25. obletnico obstoja notariata v Sloveniji, smo trepetali za svoj obstoj.

Epidemija koronavirusa je bila v Republiki Sloveniji uradno razglašena **12. 3. 2020**.

V državi so začasno zamrle skoraj vse dejavnosti. Pojavilo se je vprašanje, ali naj tudi notarji zapremo vrata svojih pisarn. Vodstvo zbornice je menilo, da ne, da državljani potrebujejo našo dejavnost in da moramo na način, ki bo varen za nas, za naše zaposlene in za stranke in ob doslednem upoštevanju preventivnih ukrepov zagotoviti dostop do naših storitev. Priporočila vlade in NIJZ o omejevanju osebnih stikov smo notarji upoštevali tako, da smo termine sestankov preložili na kasnejše datume, s strankami smo komunicirali prek telefonov in elektronske pošte in se z njimi srečevali le ob zelo nujnih in neodložljivih zadevah.

Pri tem se je seveda postavilo vprašanje, **kaj pa so neodložljive in nujne zadeve**. Je sklenitev hipotekarnega kredita življenjsko nujna zadeva, ki ne more počakati? Je v teh negotovih razmerah sploh smiselno najemati kredit, kupovati nepremičnino, se zadolžiti, vzeti hipoteko? Filozofsko vprašanje morda. Odgovor je odvisen od življenjskih okoliščin. Nekatere zadeve lahko počakajo, nekatere ne. Za nekoga je nujna zadeva hipoteka, za drugega overitev prodajne pogodbe za jadrnico. Kolikor poznamo stranke, je zanje nujno vse. Služnost poti, ki je stranke niso uredile že 20 let, bodo mirno lahko urejale kasneje, če pa je služnost poti pogoj za izdajo gradbenega dovoljenja, pa zadeva že postane nujnejša. Sestavljanje oporoke zdravemu človeku, ki bi to želel enkrat urediti, lahko malce počaka, težko pa je odreči sestavljanje oporoke nekemu, ki ve, da je hudo bolan in se mu življenje izteka.

Notar: »Stranka je prišla v notarsko pisarno z namenom, da izpelje verižno prodajo. Svoje stanovanje je prodala, v pogodbi je imela določen rok za izselitev, kupovala je drugo, večje stanovanje. Vmes je nastopilo koronaobdobje. Stranka je svoje stanovanje prodala, novega pa zaradi koronaukrepov ne bi mogla kupiti. Družina z majhnimi otroki bi ostala brez strehe nad glavo, s penali zaradi nepravočasne selitve ... Seveda smo izpeljali postopek sklenitve še druge kupoprodajne pogodbe, stranka je z banko sklenila tudi sporazum o zavarovanju denarne terjatve z zastavo nepremičnin.«

Notarka: »Strankin oče je prišel iz bolnišnice. Diagnosticirali so mu raka, imel je slabo prognozo za preživetje. Želel je urediti premoženjska razmerja v družini in zagotoviti pravno varnost in oskrbo za ženo ter pravično razdeliti svoje premoženje med vse potomce. Nisem mogla odkloniti sklenitve izročilne pogodbe, čeprav je pri njej sodelovalo sedem oseb. Ker imam pisarno v zasebni hiši z vrtom, smo pogodbo sklepali zunaj, pod napuščem. Izročevalca so pripeljali na invalidskem vozič-

Zgodilo se je nepredstavljivo – v Sloveniji in po vsej Evropi so se zaprla vrata šol, vrtcev, tovarn, uradov, ustavil se je potniški promet vlakov in avtobusov ter civilni zračni prostor.

ku, vsi smo imeli zaščitne maske in smo držali varno razdaljo. Čez nekaj mesecev je izročevalec umrl. Otroci so rekli, da je bil zelo pomirjen, da je še pred smrtjo uredil premoženjske zadeve.»

15. in 16. 3. 2020 je bila izredna seja izvršnega odbora zbornice, ki se je odvijala prek videokonference. Člani izvršnega odbora so se seznanili z dotedanjim dogajanjem ter aktivnostmi na področju notariata. Predsednica Sonja Kralj je bila v stalnih stikih z ministrstvom za pravosodje, ki je pripravljalo zakon o interventnih ukrepih na področju

pravosodja, v katerega naj bi bili vključeni tudi začasni ukrepi v zvezi s poslovanjem notarskih pisarn. Zbornica je izposlovala zagotovilo, da lahko o zaprtju notarskih pisarn odloči minister za pravosodje, vendar le na predlog zbornice. Prav tako je zbornica pristojna, da notarjem v tem kriznem času odredi čas in način poslovanja njihovih pisarn. Zbornica je notarjem predlagala, da poslovanje notarskih pisarn prilagodimo danim razmeram z omejitvijo fizičnih stikov s strankami. Na izredni seji izvršnega odbora je osem članov glasovalo za popolno zaprtje notarskih pisarn, dva člana pa sta bila proti. Med predlogi so bile omenjene možnosti, da se organizira ustrezno dežurstvo notarjev za nujne primere oziroma da bi se notarske pisarne zaprle le za določeno omejeno obdobje, na primer za 14 dni. Odločitev o popolnem zaprtju notarskih pisarn je bila odložena do sprejema in objave interventnega zakona na področju pravosodja.

Notarji smo bili o odločitvah izvršnega odbora obveščeni prek elektronske pošte 16. 3. 2020. Med možnimi vladnimi ukrepi naj pričakujemo omejitve poslovanja in tudi možnost zaprtja notarskih pisarn, nam je bilo rečeno. Zaenkrat naj upoštevamo priporočilo zbornice o omejitvah uradnih ur notarskih pisarn in priporočilo, da notarji neposredne stike s strankami omejimo na najnižjo možno mero. Uradne ure za stranke so se skrčile le za vabljenе oziroma naročene nujne stranke, za ostale stranke pa smo notarji in notarke ostali dosegljivi prek telefona in elektronske pošte. Vsesplošna psihoza in strah v državi sta se stopnjevala, tako da smo bili 18. 3. 2020 opozorjeni, da odpovemo vse sestanke in ravnamo v skladu s prehodnimi navodili (ki jih pravzaprav ni bilo). Predvsem pa nam je zbornica položila na srce, da ni zadeve, ki bi bila v tem času tako nujna, da bi ogrozili sebe, sodelavce in svoje bližnje.

Priporočila vlade in NIJZ o omejevanju osebnih stikov smo notarji upoštevali tako, da smo termine sestankov preložili na kasnejše datume, s strankami smo komunicirali prek telefonov in elektronske pošte in se z njimi srečevali le ob zelo nujnih in neodložljivih zadevah.

Slogan »ostani doma« je postal mantra tako v Sloveniji kot tudi po vsem svetu. Zaprla se niso le vrata tovarn, uradov in drugih ustanov, temveč so se postopoma zapirale tudi države in občinske meje. Otroška in športna igrišča so žalostno samevala, izpraznile so se koncertne dvorane, odri gledališč in stadioni. Trgovine so omejile čas nakupov za starejše ljudi in ljudi iz rizičnih skupin. Družabno in gospodarsko življenje se je ustavilo. Šolarji so se učili na daljavo. Ljudje smo se na družbenih omrežjih in ob redkih osebnih srečanjih pozdravljali z besedami »ostani zdrav še naprej«.

Vlada je **17. 3. 2020** po hitrem postopku sprejela predlog **Zakona** o začasnih ukrepih v zvezi s sodnimi, upravnimi in drugimi javnopravnimi zadevami za obvladovanje širjenja nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-1), sprejela je tudi predlog **Zakona o interventnem ukrepu delnega povračila nadomestila plače**. Slednji zakon velja tudi za samozaposlene, med katere sodimo tudi notarji in njihovi zaposleni, in predvideva ustrezna nadomestila za izpad prihodkov in čakanje na delo ter odlog plačila davkov in prispevkov. Državni zbor je oba zakona sprejel **19. 3. 2020**.

Zakon o začasnih ukrepih v zvezi s sodnimi, upravnimi in drugimi javnopravnimi zadevami za obvladovanje širjenja nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-1) omenja notarje v **14. členu**, ki določa:

Poslovanje notarskih pisarn

- (1) Ne glede na tretji odstavek 20. člena Zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08 in 91/13) lahko predsednik Notarske zbornice Slovenije sprejmečasne ukrepe v zvezi s poslovanjem notarskih pisarn, ki se nanašajo zlasti na način ali omejitev izvajanja uradnih ur za sprejemanje strank.
- (2) Ne glede na prejšnji odstavek sprejme ukrep popolnega zaprtja notarske pisarne minister, pristojen za pravosodje, na predlog Notarske zbornice Slovenije.
- (3) Notarska zbornica Slovenije seznanijavnost s sprejetjem začasnih ukrepov iz tega člena z objavo na svoji spletni strani.

Sprejetim interventnim zakonom so **23. 3. 2020** sledila nova pisna navodila zbornice, poslana notarjem prek elektronske pošte:

- stranke naj se že predhodno brez osebnega stika dogovorijo z notarjem glede namena morebitnega obiska, če pa kažejo znake okužbe ali so v karanteni, morajo o tem pravočasno obvestiti notarja;
- pogajanja, usklajevanje besedila pravnih poslov lahko potekajo prek e-pošte, telefona ...;

Zbornica je izposlovala zagotovilo, da lahko o zaprtju notarskih pisarn odloči minister za pravosodje, vendar le na predlog zbornice. Prav tako je zbornica pristojna, da notarjem v tem kriznem času odredi čas in način poslovanja njihovih pisarn.

Ljudje smo se na družbenih omrežjih in ob redkih osebnih srečanjih pozdravljali z besedami »ostani zdrav še naprej«.

Vodstvo zbornice je tako krmarilo med Scilo in Karibdo in skušalo upoštevati mnenja notarjev in notark, človeški vidik in njihovo skrb za zdravje in življenje ter potrebe širše javnosti in državljanov Republike Slovenije.

- osebnih stikov naj bo čim manj in naj bodo čim krajši, potem ko je besedilo že 100 % usklajeno;
- pisarne naj bodo zaprte za nenapovedane stranke, za okužene, za stranke, ki so bile v stiku z okuženimi, itd.

Notarji so dolžni stranke pred vstopom v pisarno opozoriti, da:

- si razkužijo roke (z razkužilom oziroma z milom in toplo vodo);
- upoštevajo priporočeno razdaljo do drugih strank in zaposlenih, v notarski pisarni se omeji gibanje v čakalnici, po vsaki opravljeni notarski storitvi se razkužijo pulti in mize, pisala, ki se uporabljajo, ter kljuge vrat;
- naj opravljajo v notarskih pisarnah v teh izjemnih časih le najnujnejše zadeve.

Notarji naj se pri opravljanju najnujnejših notarskih storitev izogibajo osebnim stikom s strankami in med zaposlenimi, s čimer bomo vsi skupaj zmanjšali možnost širjenja in tveganja nevarne okužbe.

Odredba o začasnem delovnem času notarjev v času trajanja epidemije virusne okužbe je z objavo v Uradnem listu 24. 3. 2020 določila, tj. skrajšala uradne ure notarskih pisarn. Te so lahko poslovale za stranke v ponedeljek, torek, četrtek in petek od 9.00 do 12.00 ure in v sredo od 13.00 do 17.00. Omejitev uradnih ur seveda ni pomenila zaprtja notarskih pisarn in prenehanje poslovanja, je pa pri notarjih in notarkah naletela na precej buren odziv. Citiram nekatera mnenja.

- V zvezi z delovnim časom notarjev razumem, da so uradne ure vsak dan od 9.00 do 12.00, če že mora biti pisarna odprta, kljub temu da strank ni in telefonskih klicev ni skoraj nič, mogoče dva ali trije v celem dnevu, vsaj tako je pri meni. Nikakor pa ne morem razumeti razloga oziroma namena odprte notarske pisarne v sredo od 13.00 do 17.00 v dani situaciji, ko je večina ljudi doma, in če jih kaj zanima ali želijo skleniti kakšen nujen pravni posel, to lahko storijo v času uradnih ur v dopoldanskem času. Sprašujem se, ali je tako samo pri meni ali mogoče vsi ostali poslušate kot običajno in ste zasuti z nujnimi zadevami. Ker jaz res ne vem, kako bom preživela!
- Sva že dve. In kot nam je profesor Kranjc na faksu povedal, je »skupna nesreča pol veselja«. Mogoče v starem Rimu ... Se strinjam, če še kdo pride, je to dopoldne, popoldne pa ni nikogar, ni telefonskih klicev, mailov, – razmeram primerno in pričakovano.
- Seveda je že dva tedna več ali manj mrtvilo, a nekaj dela vendarle je. Mene bi skrbelo, kako bom preživel, če bi se odredilo popolno zaprtje notarskih pisarn (kot je bilo izglasovano na izvršnem odboru), zato pozdravljam (upam, da dokončno) odločitev, da se zgolj omeji uradne ure in da se ne gre v popolno zaprtje, ker nečesa se je treba zavedati – nihče v resnici ne ve, koliko časa bo ta situacija trajala ... Brez panike ...
- Menim, da je v dani situaciji pisarne treba zapreti in pravzaprav ne morem razumeti, da bi kdo tvegalo svoje zdravje in zdravje zaposlenih za to, da bi (morda) lahko sprejel eno

ali dve stranki na dan. Od tega se ne preživi, več dela pač ni, za takšen majhen obseg dela pa ni vredno tvegati. Jaz denimo že sedaj dežuram vsak dan zato, da dajem informacije, vse overitve in ostale zadeve zavračam, v prejšnjem in tem tednu sem sprejel le pet nujnih stvari, pa še to zato, ker so bile stranke resnično v škripcih, in pa na način, da sem vnaprej poslal strankam listine in sem dejansko v pisarni vse le na hitro obrazložil, tako da smo bili skupaj ca. deset minut, dva metra narazen in ob odprtem oknu. Glede na vse upam, da minister čim prej izda odločbo o začasnem zaprtju.

- Ne razumem, kaj nam pomaga, da opravimo na teden par overitev. Samo več možnosti okužbe je. Poleg tega, da smo odgovorni do strank, smo odgovorni tudi za naše zaposlene, ki jih silimo delati v takih pogojih. Moje delavke so sicer na čakanju, jaz pa sama sedim v pisarni.
- Pri vsaki notarski storitvi pride neizogibno do bližnje komunikacije več oseb, kar je v nasprotju z vsemi priporočili za preprečevanje okužb. Pri sestavi notarskega zapisa se vedno zbere več oseb v razmeroma majhnem zaprtem prostoru, kjer je le redko možno vzdrževati priporočeno razdaljo (da ne govorim, da je zdaj že dokazano, da zanesljive zaščite ne daje niti razdalja štirih metrov!), notar dalj časa bere in razlaga besedilo, pri čemer se izrazito izsuši sluznica ustne votline in dihal, kar so po medicinskih ugotovitvah idealni pogoji za naselitev virusa tudi v spodnja dihala, kar pomeni zanesljivo pljučnico. Med udeleženci se podajajo papirji, ki jih na noben način ni mogoče razkužiti, dokazano pa se na njih več ur zadržujejo virusi. Mnogo notarjev kakor tudi strank je v rizični skupini zaradi starosti in pridruženih bolezni. Notarskih storitev, ki ne bi mogle v takšni situaciji, ko se je vse poslovno in socialno življenje ustavilo, počakati dva tedna, NI. O količini dela, ki bi omogočala normalno preživetje, v teh razmerah ni mogoče niti sanjati. Bodo pa, če bodo pisarne odprte, prihajale posamezne stranke, ki imajo, kot vemo, pogosto popolnoma nerealno predstavo o »nujnosti« svojih problemov (in od katerih ne bo nobene finančne koristi). Ne nazadnje, dostop do notarskih pisarn ni predviden kot izjema sicer veljavni prepovedi gibanja in zbiranja in zato stranke legalno sploh ne smejo priti do notarja. In končno je tudi jasno, da bo takšna določitev uradnih ur povzročila notarjem nepopravljivo poslovno škodo in zelo verjeten propad nekaterih pisarn. Večine ugodnosti, ki jih bo uvedla država, bodo deležni le tisti subjekti, katerih delovanje bo v času epidemije prepovedano. Ker notarji »smemo« delati, bodo naše možnosti za preživetje še bistveno zmanjšane.
- Mislim, da smo zadnji, o katerih se odloča glede tega, ali bomo še poslovali ali ne. Pisarn zapreti ne smemo, kaj je za nekoga nujno, pa je relativna stvar. Razne službe, AJ PES, skladi ... napotujejo stranke s pojasnilom »pri notarju pa boste to še lahko uredili«. Pa še to. Delovni čas in uradne ure niso ista stvar. Glede na zadnjo

Stranke so torej lahko prišle k izbranemu notarju tudi iz druge občine oziroma iz drugih krajev. Priporočljivo je bilo, da ima stranka pri sebi vabilo notarja za obisk pri njem, če stranko ustavi cestna ali druga kontrola.

odredbo je seveda razumeti, da sta termina uradne ure in delovni čas enaka. Torej skrajšana. Vem samo, da izpostavljamo zaposlene in sebe v času razmaha epidemije, v času, ko so vsi ostali uradi za stranke zaprti. Ostanimo doma očitno za nas ne velja.

- Osebnostno mislim, da imamo ne samo pravico, ampak predvsem dolžnost in odgovornost do zaposlenih, strank, samih sebe in naših družin, da se obnašamo samozaščitno, kot beremo in poslušamo po medijih 24 ur na dan. Notarske pisarne naj bodo zaprte.
- Nesporo je, da se bo z zaprtjem notariata naredilo več splošne škode kot koristi. Notarji smo v službi javnosti. Zato se moramo zavedati, kako daleč sploh lahko gredo naše želje pri opravljanju javne službe. Z zaprtjem notarskih pisarn se ustavlja pravni promet. Ne smemo pozabiti na to, da je za določene pravne posle predpisana obvezna notarska oblika. Ali je glede na to, da je notariat ustavna kategorija, popolno zaprtje notarskih pisarn sploh ustavno dopustno? Javni interes je tehtal tudi FURS, ki je odmere davkov opredelil kot nujne. Vsekakor se strinjam s spremembo uradnih ur, popolno zaprtje notarskih pisarn pa zavračam.
- Da ne bo pomote – tudi sam sem danes sam sedel v pisarni (vsi zaposleni so doma) in sem za okencem (ki je zavarovan s steklom) – overjal. Overil sem pet podpisov pravnih oseb na kreditnih pogodbah, s katerimi so od Podjetniškega sklada prejeli premostitvene kredite, da bodo v prihodnjih tednih svojim zaposlenim (ki niso le trije ali štiri) lahko dali plače. So to nujne zadeve? Naj si vsak pri sebi odgovori. Zasluzek? Manj kot 200,00 EUR. Ko sem bil imenovan za notarja, sem vedel, kaj s tem sprejemam – sprejel sem javno pooblastilo. Država mi je zaupala opravljanje določenih nalog iz njene pristojnosti, mi za to omogočila (bodimo pošteni) lepo plačilo in omejila konkurenco pri izvajanju moje dejavnosti. V zameno za to pričakuje, da bom to dejavnost opravljal kot javno službo tudi takrat, ko razmere ne bodo optimalne (tako kot jo morajo gasilci, policisti, zdravniki ...). Notariat je kot javna služba del državnega aparata in je ustavna kategorija, opravlja se v korist ljudi in tudi v takšnih situaciji obstajajo ljudje in gospodarske družbe, ki nujno potrebujejo notarsko storitev. Strinjam se z vsemi, da je zdravstvena situacija zaskrbljujoča, toda v tem trenutku v Sloveniji po mojem mnenju še ni eskalirala v tolikšni meri, da bi bilo

potrebno zaprtje notarskih pisarn. Če se dosledno držimo priporočenih samozaščitnih ukrepov, zaradi peščice strank, ki po predhodnem naročilu pridejo v pisarno, ne bomo pripomogli k širjenju epidemije. Zaprtje pisarn naj bo skrajni ukrep, ki naj se uporabi, če bo resnično prišlo do eskalacije epidemije. Do takrat pa je na voljo še mnogo boljše ukrepov. Ne vem, če se vsi dobro zavedamo, kaj pomeni, da se notarske pisarne zaprejo. Morda pa v tem času v kakšni odločevalski glavi vzklije pomislek o tem, ali je notariat sploh potreben, če že kar sami notarji predlagamo, da se pisarne zaprejo, ko npr. banke, industrija itd. še delajo ... Kakorkoli, zase lahko z gotovostjo rečem, da bom imel notarsko pisarno odprto in bil v njej osebno prisoten, vse dokler mi država tega ne bo z odredbo prepovedala (zaposlenih pa nikoli nisem in jih ne bom silil v to). In to ne glede na to, da bom tolkel globoko izgubo. Ker sem notar.

Kljub različnosti mnenj smo notarji v kriznem času opravljali svoje delo. Razumljivo, da so za (vsaj začasno) zaprtje pisarn najbolj apelirali notarji in notarke iz ranljivejših skupin: starejša generacija, ki jo že pestijo razne bolezni, in mlajša generacija z majhnimi otroki, za katere zaradi zaprtja vrtcev ni bilo zagotovljenega varstva, ter s šoloobveznimi otroki, ki so morali opravljati šolske obveznosti doma.

Med nami pa se je razvila svojevrstna **solidarnost**. Kolega notar je sestavil formular o napotitvi delavca na čakanje na delo, drugi spet o odreditvi dela doma, pa časovnico veljavnosti ukrepov po ZIU PPP in Mega korona 387034 ...

Notarji smo še vedno lahko opravljali vse zadeve, pri katerih ni neposrednih stikov s strankami:

- sestavljali zasebne listine po 5. členu Zakona o notariatu,
- deponirali listine (z nalogom za deponiranje in listino, prejeto po pošti),
- izročali listine in denar iz notarske hrambe (po pošti oziroma z nakazilom),
- overjali podpise na listinah na podlagi deponiranih podpisov,
- vlagali zemljiškoknjižne predloge na podlagi listin, prejetih po pošti,
- vračali listine po pravnomočno zaključenih zemljiškoknjižnih postopkih ...

V precej manjšem obsegu in ob strogem upoštevanju zaščitnih preventivnih ukrepov pa so se v notarskih pisarnah še vedno sklepali notarski zapisi raznih pogodb, predvsem seveda kupoprodajnih, ter sporazumov o zavarovanju denarnih terjatev z zastavo nepremičnin in premičnin, urejale so se nujne registrske zadeve in statusne spremembe, bilo je nekaj sporazumnih razvez pred notarjem. Mnogi notarji so ta čas izkoristili za urejanje arhivov, nekateri pa za preureditev pisarn, namestili so npr. pleksi steklo, ki je preprečevalo stik s stranko.

Vodstvo zbornice je tako krmarilo med Scilo in Karibdo in skušalo upoštevati mnenja notarjev in notark, človeški vidik in njihovo skrb za zdravje in življenje ter potrebe širše javnosti in državljanov Republike Slovenije. Zavedalo se je dejstva, da ima vsak samo eno zdravje in samo eno življenje, vendar pa moramo biti kot notarji tudi družbeno odgovorni – kot notarji, kot osebe javnega zaupanja in kot zbornica. Tudi od našega dela, od funkcioniranja notariata v teh težkih razmerah, je odvisno življenje civilne družbe, posameznikov in gospodarstva.

30. 3. 2020 je pričel veljati nov odlok o začasni prepovedi gibanja in zbiranja ljudi na javnih mestih in površinah v Republiki Sloveniji ter prepoved gibanja zunaj občin. Notarji in naše stranke smo bili izvzeti iz teh omejitev, saj odlok med drugim ni veljal za dejavnosti, ki se izvajajo kot javne službe, med katere spada tudi notariat. Stranke so torej lahko prišle k izbranemu notarju tudi iz druge občine oziroma iz drugih krajev. Priporočljivo je bilo, da ima stranka pri sebi vabilo notarja za obisk pri njem, če stranko ustavi cestna ali druga kontrola. Notarji in

Stranka je neizogibno morala masko sneti, da jo je notar pri overitvi podpisa ali pri sklepanju notarskega zapisa lahko identificiral.

Pravila obnašanja smo notarji in notarke v tem času že usvojili z zavedanjem, da »nikoli ne bo več tako, kot je bilo« in da bodo nošenje zaščitnih mask, razkuževanje in distanca v socialnih stikih postali naš nov način življenja.

notarke začasno nismo imeli več dostopa do strank v domovih upokojencev in bolnišnicah oziroma smo v zelo zelo nujnih primerih lahko prišli do njih šele po zapleteni proceduri. Hkrati je država zapovedala obvezno uporabo zaščitnih mask ali drugih oblik zaščite ustnega in nosnega predela obraza v zaprtih prostorih ter obvezno uporabo zaščitnih rokavic. Čez nekaj dni je bila obvezna uporaba rokavic preklicana oziroma nadomeščena z obveznim razkuževanjem rok pred vstopom v poslovni prostor, obvezna uporaba zaščitnih mask za obraz v zaprtih prostorih pa je ostala. Zaščitno masko so morali uporabljati tako notar in zaposleni kot tudi stranke. Uporaba zaščitnih mask je seveda povzročala težave pri identifikaciji strank. Iz prakse vemo, da si marsikdo ni podoben na osebnem dokumentu, zlasti če je osebni dokument že precej star, npr. stara »rožnata« voziška dovoljenja, osebne izkaznice tik pred iztekom veljavnosti in fotografija, stara najmanj deset let, spremenjena pričeska, brki, brada ... Z masko na obrazu je identifikacija še težja. Stranka je neizogibno morala masko sneti, da jo je notar pri overitvi podpisa ali pri sklepanju notarskega zapisa lahko identificiral.

Koronavirus je prinesel tudi nekaj pozitivnih učinkov. Iz te situacije smo se marsičesa naučili. Vsi notarji smo končno prejeli **notarske izkaznice**, s katerimi se lahko identificiramo ob vstopu v domove za ostarele, bolnišnice in druge kraje in prostore, ko opravljamo delo zunaj pisarne, na terenu ali vstopamo k strankam v njihove domove.

Ugotovili smo, da je čas za **pospešeno digitalizacijo**. Zbornica je organizirala sestanke izvršnega odbora prek videokonferenc, enako so se organizirali tudi območni zbori notarjev in ne nazadnje je bila 1. 6. 2020 prek videokonference izvedena tudi prva redna seja skupščine Notarske zbornice Slovenije. Komisija za digitalizacijo intenzivno proučuje možnost za podpisovanje listin na daljavo.

Precej težav pri opravljanju notarskega dela v času koronaukrepov smo imeli notarji zaradi nedelovanja sodišč in upravnih organov, mirovanja procesnih rokov in nevročanja poštnih pošilk. Ustavljeni so bili vsi postopki prodaj po Zakonu o kmetijskih zemljiščih. Z referenti na upravnih enotah in finančnih uradih je bilo otežkočeno komuniciranje, saj so delo opravljali doma. Na vso srečo sta kolikor toliko delovala zemljiška knjiga in sodni register. Problem so bili seveda mirujoči roki, saj sklepi sodišč niso postajali pravnomočni in se niso mogli nadaljevati naslednji postopki. Zadeve smo reševali z odpovedjo pravici do ugovora in pritožbe, kadar smo imeli pooblastila vseh strank.

Do domala komičnih situacij je prihajalo pri vročanju poštnih pošilk. Nekatere notarske pisarne so locirane neposredno zraven občinskih in upravnih stavb. Dotedanja praksa je bila, da so uslužbenci, zaposleni v notarskih pisarnah, osebno prevzemali pošto (potrdila o namenski rabi, odločbe upravnih enot ...) in osebno tudi vlagali razne vloge na vložiščih občin, upravnih enot in finančnih uradov. V času koronaukrepov osebna vročanja niso bila več možna. Upravni organi so zato pošto pošiljali prek redne pošte, seveda s povratnicami in vročilnicami in z zahtevo po osebnem podpisu. Pošta Slovenije je bila prav tako kot vsi ostali primorana sprejeti vrsto preventivnih ukrepov v zvezi z zaščito pred nevarnim virusom, zato je dostavljavcem pošte in poštnih pošilk prepovedala neposreden stik s strankami in osebno vročanje poštnih pošilk. Poštar je še vedno prihajal v notarsko pisarno vsak dan, vendar priporočenih pisem ni smel izročiti naslovniku. Pisma je lahko uslužbenki v sprejemni notarski pisarni pokazal (vsak zaposleni pri notarju že po videzu kuverte ve, kaj je njena vsebina!), napisal je listek za prevzem pošiljke na pošti in pisma odnesel z napotilom, da jih lahko notar dvigne osebno na pošti. Poštar je nato napravil svoj običajni dnevni obhod pri strankah in nosil notarska pisma s seboj. Ker so pošte poslovale le do petnajste ure, se največkrat do takrat poštar sploh še ni vrnil

z dnevnega obhoda in je lahko notar pošto dvignil šele naslednji dan. Da ne omenjamo dolge vrste čakajočih pred vrati pošte in vstopanja strank v poslovne prostore eden po eden.

Če sledimo kronološkemu dogajanju koronaukrepov v notarskih pisarnah, se v aprilu in začetku maja 2020 v notarskih pisarnah ni poslovalo nič drugače kot marca. Navodila pristojnih so ostala enaka, notarji in notarke smo jih upoštevali in spoštovali po najboljših močeh. Število strank je bilo še vedno omejeno na minimum.

Notarka pove: »Proti koncu maja, ko so zaščitni ukrepi že precej popuščali, je bilo nujno potrebno opraviti overitev podpisa na neki pogodbi. Ena od strank je živel v Zagrebu. V tistem času hrvaški državljani niso smeli vstopati preko meje Republike Slovenije, ker bi jih sicer čakala dvotedenska karantena. Slovenskim državljanom je bil prehod preko meje sicer dovoljen, vendar prav tako pod grožnjo karantene. Po posvetovanju z obmejnimi organi so mi svetovali, naj opravim overitev podpisa na mejnem prehodu na Obrežju. Tam ni vmesnega meddržavnega prostora, policisti in obmejni uradniki Hrvaške in Slovenije so skupaj v isti stavbi. Dovolili so mi opraviti overitev pogodbe. Notarka (sicer iz notranjosti Slovenije) in stranka iz Zagreba sva točno na meji obeh držav uredili overitev podpisa na pogodbi in s tem zadostili predpisom obeh držav.«

7. 5. 2020 je zbornica izdala pisna navodila za delo v notarskih pisarnah ob postopnem sproščanju nekaterih ukrepov v času epidemije. Navodila so bila pregledana in odobrena s strani NIJZ. Pravila obnašanja smo notarji in notarke v tem času že usvojili z zavedanjem, da »nikoli ne bo več tako, kot je bilo« in da bodo nošenje zaščitnih mask, razkuževanje in distanca v socialnih stikih postali naš nov način življenja.

Z dnem 1. 6. 2020 so pričeli spet teči procesni roki, sodišča in upravni organi so začeli skoraj normalno delovati. Navzven je danes videti enako kot pred izbruhom epidemije, a se vsi zavedamo, da bo lahko že jutri spet drugače.

Za zaključek morda še zgodba ene od notark, ki pravi: »Pisarno imam v manjšem kraju. Proti koncu marca, ko je bila največja panika glede koronavirusa in so veljali najhujši ukrepi, se je za eno od mojih strank sumilo, da je korona pozitivna. V banki je ta oseba takrat urejala kredit in nastala je prava panika in zmeda. Banko so zaprli, uslužbenke poslali domov. K sreči so testi pokazali, da je bil alarm lažen in da ta oseba ni kužna. V tistem času so se mi pojavile hude težave z očmi. Dvojni in zamegljen vid, vnetje, bolečine. Dobila sem napotnico za pregled pri specialistu v bolnišnici. Pred obiskom specialista sem morala opraviti test na koronavirus. Testirali so me dopoldne, rezultate naj bi prejela do 21.00 zvečer, tačas so me poslali domov. Ne morem opisati strahu, pravzaprav groze tistih dolgih ur čakanja na izvide. Kaj če sem pozitivna? Bila

sem v stiku z uslužbenkami banke, bila sem v domu upokojencev, z otroki, vnuki ... Zase me ni bilo strah, temveč ... Kaj če bodo zaradi mene zaprli banko, dom upokojencev in bom jaz v našem kraju odgovorna za zaprtje banke, za karanteno uslužbencev, za izpad dohodka ...? Kdo bo še prišel urejat pravne zadeve k okuženi notarki? Kaj če kdo zaradi mene zboli, se mu poslabša zdravstveno stanje, celo umre? Nikomur ne privoščim tistih ur negotovosti in čakanja na izvide! O rezultatih so me obvestili šele malo po polnoči, bila sem negativna!»

Takšnih zgodb, kako smo notarji in notarke delovali v času izrednih ukrepov in s kakšnimi tiskami in težavami smo se srečevali, je najbrž še veliko.

Kako so epidemija koronavirusa in ukrepi za preprečevanje širjenja virusa vplivali na posamezne notarske pisarne, predvsem tiste v manjših krajih, v tem trenutku še ni znano. Uradnih podatkov o tem, koliko zaposlenih smo bili notarji in notarke primorani zaradi zmanjšanja obsega dela napotiti na čakanje na delo ali odpustiti in kako je to vplivalo na rezultate poslovanja notarskih pisarn, v tem trenutku (članek je napisan v začetku septembra) še ni.

Dejstvo pa je, da smo bili notarji in notarke v času od razglasitve epidemije in ves čas trajanja ukrepov za preprečevanje širjenja nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-1) državljanom Republike Slovenije in drugim ves čas na voljo, notarske storitve smo izvajali odgovorno in kakovostno, ob upoštevanju vseh zaščitnih ukrepov varovanja. Pri delu smo čuvali sebe, zaposlene in stranke, vzeli smo si dovolj časa, da smo izvajali zaščitne ukrepe. Spoštovanje in razumevanje ukrepov je bilo vzajemno in dosledno. To težko pot smo prehodili skupaj s strankami s strpnostjo in posluhom.

Prof. dr. Vesna Rijavec, redna profesorica
na Pravni fakulteti Univerze v Mariboru

PREGLED ZNP-1¹ IN VLOGE NOTARJA V NEPRAVDNIH POSTOPKIH

UVOD

Področje nepravdnih postopkov je eno zadnjih pravnih področij, kjer je še do leta 2019 veljal skoraj nespremenjen zakon o nepravdnem postopku iz leta 1986 (ZNP).² Spremenjen je bil le zaradi sprejetja nove materialnopravne zakonodaje, v katero je zakonodajalec prenesel nekatere predvsem materialnopravne določbe. Z ZN³ pa je bilo spremenjeno poglavje ZNP o sestavljanju listin s prenosom pristojnosti na notarje.⁴

Po drugi strani so številni materialnopravni zakoni po letu 1991 predpisali nove nepravdne postopke. Omeniti velja SZ-1⁵ in ZVEtL.⁶ Ob vseh okoliščinah že dolgo ni bilo dvoma, da je ZNP, sprejet pred več kot 30 leti, treba uskladiti z ustavno ureditvijo in zakonodajo Republike Slovenije, vendar področje nikdar ni prišlo na vrsto. Šele sprejetje DZ^{7,8} je nato odločilno prispevalo k hitremu sprejetju novega zakona.

Nepravdni postopki so zaradi svoje narave posebnega pomena, saj se v njih urejajo nekateri bistveni segmenti življenja državljanov, odločitve pa posegajo v temeljne človekove pravice glede osebne in družinskega statusa ter dedovanja in zasebne lastnine. Zato je zakonodajalec poskušal čim celoviteje urediti to področje. Poleg splošnega dela so v ZNP-1 urejeni tudi posebni postopki, kot jih je vseboval že predhodni zakon. V tem okviru je dodana obsežna nova ureditev sodnega postopka za razmerja, ki jih ureja DZ. S tem je zaokroženo enotno obravnavanje celotne družinske situacije pred istim sodiščem po pravilih iste vrste sodnega postopka.

Šele sprejetje Družinskega zakonika je odločilno prispevalo k hitremu sprejetju novega Zakona o nepravdnem postopku.

1 Zakon o nepravdnem postopku (Uradni list RS, št. 16/19).

2 Zakon o nepravdnem postopku (Uradni list SRS, št. 30/86, 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ, 131/03 – odl. US, 77/08 – ZDZdr, 10/17 – ZPP-E, 16/19 – ZNP-1).

3 Zakon o notariatu (Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08, 91/13, 36/20 – ZZU-SUDJZ).

4 Rijavec, Ekart, 2009, str. 12.

5 Stanovanjski zakon (Uradni list RS, št. 69/03, 18/04 – ZVKSES, 47/06 – ZEN, 45/08 – ZVEtL, 57/08, 90/09 – odl. US, 56/11 – odl. US, 87/11, 62/10 – ZURJS, 40/11 – ZURJS-A, 40/12 – ZUJF, 14/17 – odl. US, 27/17, 59/19).

6 Zakon o vzpostavitvi etažne lastnine na predlog pridobitelja posameznega dela stavbe in o določanju pripadajočega zemljišča k stavbi (Uradni list RS, št. 45/08, 59/11, 34/17 – ZVEtL-1).

7 Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 16/19 – ZNP-1, 22/19, 67/19).

8 Državni zbor je DZ sprejel na seji 21. 3. 2017, veljati je začel 15. 4. 2017, uporabljati pa se je začel dve leti po uveljavitvi, to je 15. 4. 2019. Vmesno obdobje je bilo namenjeno pripravi ustreznih procesnih in drugih izvedbenih aktov ter je omogočilo, da se sodišča in centri za socialno delo ustrezno organizacijsko in vsebinsko pripravijo na novo zakonodajo.

Nekatera področja nepravdnega prava, na primer zapuščinski postopek, pa ostajajo urejeni izven ZNP-1. Za nepravdne postopke je pravzaprav značilno, da jih ureja več zakonov, vendar je ZNP-1 osrednji zakon, ki v tretjem odstavku 1. člena določa, da njegove splošne določbe veljajo za vse nepravdne postopke, če s tem ali drugim zakonom ni določeno drugače.

Nekatera področja nepravdnega prava, na primer zapuščinski postopek, pa ostajajo urejeni izven Zakona o nepravdnem postopku.

IZBOR POMEMBNEJŠIH NOVOSTI ZNP-1

Dispozicije udeležencev

Temeljna načela v nepravdnih postopkih veljajo prilagojeno naravi posameznega nepravdnega postopka, precej povezano s tem, ali se postopek lahko začne po uradni dolžnosti ali pa le na predlog upravičenca. Avtonomija strank je v nepravdnem postopku udeležencev v največji meri upoštevana, dokler ni treba varovati pravice oseb, ki niso sposobne same skrbeti za svoje pravice in koristi.

Načelno je v nepravdnem postopku sodna poravnava mogoča, razen če zakon za posamezen postopek določa drugače (izključena je na primer v postopkih z listinami ali sodnimi depoziti) ali če udeleženci ne morejo razpolagati s svojimi pravicami ali če narava obravnavanega razmerja poravnavo izključuje (prvi odstavek 4. člena ZNP-1). V postopkih iz družinskih razmerij je sodna poravnava urejena posebej. V dispozitivnih postopkih (na primer postopek za delitev stvari in skupnega premoženja, ureditev razmerij med solastniki, določitev meje in nujne poti)

se udeleženci lahko poravnajo o svojih pravicah, s katerimi prosto razpolagajo. Sodišče si je ves čas dolžno prizadevati, da se udeleženci v postopku poravnajo (tretji odstavek 306. člena ZPP).⁹ Po novem je zdaj izrecno predviden samostojen postopek za sklenitev preventivne sodne poravnave (drugi odstavek 4. člena ZNP-1), da ne bi bilo več dvoma, ali se lahko subsidiarno uporabi 309. člen ZPP.

V praksi je dopustna tudi pogojna poravnava.

ZNP-1 v 6. členu v primerjavi s 5. členom ZNP dodaja, da si morajo poleg sodišča tudi udeleženci in druge osebe, ki sodelujejo v postopku, ves čas postopka prizadevati, da se pravice in pravni interesi udeležencev čim prej ugotovijo in zavarujejo. Spremenjena je bila tudi določba drugega odstavka 5. člena ZNP o uradni dolžnosti sodišča, da poskrbi za osebe pod posebnim varstvom. ZNP-1 ničesar ne določa za dispozitivne nepravdne postopke in po smiselni uporabi ZPP velja pravilo, da dokazno gradivo zbirajo stranke. Kot doslej pa določa, da sodišče v postopkih, ki se lahko začnejo po uradni dolžnosti, ali če gre za varstvo pravic oseb, ki niso sposobne same skrbeti za svoje zadeve, ugotavlja tudi dejstva, ki jih udeleženci niso navedli (7. člen ZNP-1). Izjema od možnosti samostojnega reševanja predhodnih vprašanj je do sprejetja ZNP-1 veljala tudi v nepravdnih postopkih. Po stari ureditvi namreč nepravdno sodišče ni smelo samo odločiti o predhodnem vprašanju, če so med udeleženci sporna dejstva, od katerih je odvisna rešitev predhodnega vprašanja, temveč je moralo postopek prekiniti in udeleženca napotiti, da v določenem roku sproži postopek za rešitev tega vprašanja.

Načelo kontradiktornosti

Staro določbo o načelu kontradiktornosti je ZNP-1 nadgradil. V drugem odstavku 5. člena namreč poleg možnosti odstopa od načela, določene z zakonom, določa, da sme sodišče možnost izjave omejiti tudi, če presodi, da bi bile sicer ogrožene druge ustavne pravice osebe, katere pravice in pravne interese je dolžno varovati po uradni dolžnosti.

Začetek postopka

V ZNP-1 je dodan nov 3. člen o obstoju postopka, v katerem je drugače kot prej jasno določeno, da nepravdni

⁹ Zakon o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 121/08 – skl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 76/12 – popr., 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 6/14, 10/14 – odl. US, 48/14, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17, 32/18, 16/19 – ZNP-1, 70/19 – odl. US).

postopek začne teči že, ko sodišče prejme predlog za začetek postopka.

Reševanje predhodnih vprašanj

ZNP-1 je to posebnost ukinil in s tem ureditev glede reševanja predhodnih vprašanj v bistvenem izenačil z zgoraj opisanim sistemom po ZPP. Sodišču se torej tudi v nepravdnem postopku prepušča, da samostojno presodi, ali bo (kadar predhodno vprašanje na matičnem področju še ni rešeno) predhodno vprašanje rešilo samo ali pa bo postopek prekinilo in udeležence napolnilo na sprožitev pravde ali drugega sodnega ali upravnega postopka.¹⁰

Prenos pristojnosti v družinskih zadevah

DZ je uveljavil celovit prenos upravne pristojnosti v sodno pristojnost. Pri centru za socialno delo ostanejo le nujni in začasni ukrepi glede varstva otrok, dovoljenje za razpolaganje z varovančevim premoženjem, delno

rejništvo, delno skrbništvo in pripravljalni postopek posvojitve. Praviloma pa je v družinskih zadevah pristojno sodišče.¹¹

V glavnem je korenita reforma postopkov v družinskih razmerjih z ZNP-1 končana in ta zakon odpravlja dvome, ki so po sprejetju DZ še ostali glede tega, katera vrsta postopka je predvidena za posamezno zadevo.

Center za socialno delo lahko v nepravdnem postopku opravlja procesna dejanja, in sicer po strokovnem delavcu, ki ga za to pooblasti direktor (prvi odstavek 46. člena ZNP-1). Če pa sodišče oceni, da je zaradi varovanja koristi oseb potrebno zastopanje po odvetniku ali drugi osebi, ki je opravila pravniški državni izpit, lahko sodišče pozove državno odvetništvo, naj prevzame zastopanje centra (drugi odstavek 46. člena ZNP-1).

Mirovanje postopka

Doslej v nepravdnih postopkih ni bilo mirovanja. ZNP-1 ga sedaj omogoča (drugi odstavek 30. člena ZNP-1), saj so primerjalnopравни zgledi¹² kazali, da bi bila rešitev še posebej ustrezna v postopkih glede družinskih zadev.

¹⁰ A. Galič, v Rijavec, Galič, Razširjena uvodna pojasnila ZNP-1, GV Založba, Ljubljana 2020, str. 27.

¹¹ DZ je pristojnosti za odločanje v družinskih zadevah praktično v celoti prenesel s centrov za socialno delo na sodišča in določil nekatere nove pristojnosti sodišč. Prej sta že noveli ZZZDR (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US, 82/15 – odl. US, 15/17 – DZ)) iz leta 2001 in 2004 prenesli pristojnost za odločanje v nekaterih družinskih zadevah s centrov za socialno delo na sodišča. Pomembne razloge za prenos pristojnosti gre iskati v dveh odločbah Ustavnega sodišča iz leta 1999 in 2003.

¹² Rijavec, Ivanc, 2018, str. 1272.

Sodišče sme možnost izjave omejiti tudi, če presodi, da bi bile sicer ogrožene druge ustavne pravice osebe, katere pravice in pravne interese je dolžno varovati po uradni dolžnosti.

Revizija

Po staremu zakonu revizija v nepravdnih postopkih ni bila dovoljena, razen če je zakon določal drugače. Z novo ureditvijo je revizija mogoča zoper sklep sodišča druge stopnje, s katerim je bil postopek pravnomočno končan, vendar pod pogoji iz 367. a člena ZPP in po postopku po ZPP (37. člen ZNP-1).

Obnova postopka

Obnova je dopustna zoper pravnomočni sklep o postavitvi pod skrbništvo (65. člen ZNP-1), zoper pravnomočni sklep, s katerim sodišče zavrne predlog za razvezo, razveljavitev ali ugotovitev neobstoja zakonske zveze (87. člen ZNP-1), ter v postopkih ugotavljanja in izpodbijanja očetovstva in materinstva (91. člen ZNP-1).

Z novo ureditvijo je revizija mogoča zoper sklep sodišča druge stopnje, s katerim je bil postopek pravnomočno končan.

VLOGA NOTARJA V NEPRAVDNEM POSTOPKU

Notarji so kot osebe javnega zaupanja, ki izvršujejo tudi javna pooblastila, posebej primerni in predvideni za opravljanje pristojnosti s področja nepravdnega prava, še zlasti, ker je tudi njihov poglavitni cilj preprečevanje bodočih sporov.

Družinske zadeve

Zlasti na področju družinskih zadev je še posebej predvideno sodelovanje notarja. O preživnini, ki so jo starši dolžni plačevati polnoletnemu otroku ali jo je polnoletni otrok dolžan plačevati staršem, je mogoče skleniti tudi neposredno izvršljiv notarski zapis (192. in 193. člen DZ), ki pa za sporazum o preživnini otrok ne pride v poštev.

Notarjeva vloga je predvidena tudi pri sporazumni razvezi zakonske zveze. Predlogu morata zakonca tudi po novem priložiti v obliki izvršljivega notarskega zapisa sklenjen sporazum o delitvi skupnega premoženja, o tem, kdo od njiju ostane ali postane najemnik stanovanja, in o preživljanju zakonca, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen (procesna predpostavka iz prvega odstavka 96. člena DZ). Zahteva po predložitvi notarskega zapisa pomeni, da je sporazumna razveza zakonske zveze mogoča le, če sta zakonca prej uredila vsa medsebojna razmerja premoženjske narave. To mora biti iz notarskega zapisa tudi razvidno. Zastavlja se vprašanje, ali je notarski zapis potreben, če zakonca nimata premoženja ali drugih medsebojnih zahtevkov. Za izvršljiv notarski zapis je namreč pogoj, da zavezanec soglaša z neposredno izvršljivostjo konkretne obveznosti, ki pa je včasih med zakoncema ni. V praksi notar kljub temu sestavi notarski zapis, v katerem povzame izjavo zakoncev, da ni premoženja ali medsebojnih zahtevkov, ter doda, da se odpovedujeta uveljavljanju zahtevkov iz skupnega premoženja ali skupnega najemnega stanovanja oziroma do preživljanja. Takšna odpoved je obveznost in zanjo je mogoče določiti neposredno izvršljivost. Po drugi strani je mogoče zahtevo iz prvega odstavka 96. člena DZ po predložitvi izvršljivega notarskega zapisa razlagati tako, da se izvršljiv notarski zapis zahteva le, če skupno premoženje obstaja oziroma če je treba naložiti

O preživnini, ki so jo starši dolžni plačevati polnoletnemu otroku ali jo je polnoletni otrok dolžan plačevati staršem, je mogoče skleniti tudi neposredno izvršljiv notarski zapis.

V praksi notar sestavi notarski zapis, v katerem povzame izjavo zakoncev, da ni premoženja ali medsebojnih zahtevkov, ter doda, da se odpovedujeta uveljavljanju zahtevkov iz skupnega premoženja ali skupnega najemnega stanovanja oziroma do preživljanja.

obveznosti iz naslova preživljanja ali najema. Sicer bi lahko zadostovala izjava v predlogu, da ni ničesar. Res pa notarski zapis z odpovedjo nedvoumno preprečuje poznejše spore, tako da stranke pozneje ne morejo uveljavljati nobenih premoženjskih zahtevkov iz naslova zakonske zveze, tudi ne iz naslova skupnih dolgov.

Za sporazum glede otrok ni predviden niti izvršljiv niti navaden notarski zapis. Notar namreč sporazumu o otrocih ne more dati izvršljivosti, ker s temi zahtevki stranki ne moreta prosto razpolagati. Sodišče na njun sporazum ni vezano. Čeprav notarski zapis v tem delu ni potreben, ni izključen, saj lahko notar sporazum zakoncev oblikuje tudi v notarskem zapisu, in to celo hkrati z vsebino iz prvega odstavka 96. člena DZ, namenjeno premoženjskim vprašanjem. V takem primeru notarski zapis v delu, ki se nanaša na otroke, nima učinka izvršljivosti. Zakonodajni namen predpisa o obveznosti sklenitve sporazumov o medsebojnem razmerju zakoncev po razvezi naj bi bil preprečiti, da bi se po razvezi še pravdala, s čimer bi pokazala, da se nista zavedala posledic razveze ali da je bil sporazum o razvezi celo vprašljiv.

Na tem mestu le omenimo še novo možnost razveze pri notarju, ki jo ureja DZ. Če se zakonca brez skupnih otrok, nad katerimi bi izvajala starševsko skrb, želita razvezati ter se sporazumeta o delitvi skupnega premoženja, o tem, kdo od njiju ostane ali postane najemnik stanovanja, v katerem živita, in o preživljanju nepreskrbljenega zakonca, pri notarju zahtevata, da sestavi tudi notarski zapis sporazuma zakoncev o razvezi zakonske zveze (97. člen DZ).

Postopek razglasitve pogrešanega za mrtvega

ZNP-1 v 126. členu zdaj posebej določa, da sodišče pogrešancu izmed odvetnikov in notarjev imenuje skrbnika za posebni primer, čeprav DZ sicer določa, da je za skrbništvo za posebne primere pristojen center za socialno delo (267. člen DZ). Na podlagi 268. člena DZ sodišče o imenovanju takoj obvesti center za socialno delo, ta pa ima do imenovanega skrbnika enake pravice, kakor če bi ga postavil sam.

Postopek za cenitev in prodajo stvari

Drugače kot v 107. členu ZNP je zdaj v 142. členu ZNP-1 določeno, da sodišče dovoli prodajo brez cניתve, če se s takšno prodajo strinjajo vsi udeleženci. Zoper sklep o prodaji brez cניתve ni pritožbe, saj so udeleženci soglasni glede take prodaje in navedene cניתe, v izjavi pa morajo navesti tudi, da so seznanjeni s tem, da nimajo pravice do pritožbe zoper tak sklep. Za večjo težo izjave v smislu, da se udeleženci zares zavedajo pomena svojih izjav, morajo biti podpisi udeležencev overjeni pri notarju.

Postopki z listinami

Z uvedbo notariata je na notarje prenešen pretežni del listinskih dejavnosti. ZN derogira Zakon o overitvi podpisov, pisave in prepisov,¹³ nato tista določila, ki se nanašajo na sodno overitev v

13 Uradni list SRS, 29/72.

ZD¹⁴ pri izročitvi in razdelitvi premoženja za časa življenja, pogodbi o dosmrtnem preživljanju, pri odpovedi neuvedenemu dedovanju, v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih pa pri sporazumu o delitvi skupnega premoženja in pri pravnih poslih med zakoncema. Tudi DZ sedaj določa, da morajo biti pogodbe glede premoženjskih pravic in obveznosti, ki jih sklepata zakonca med seboj, sklenjene v obliki notarskega zapisa, razen za običajna manjša darila (64. čl. DZ). Druga darila, zlasti taka, ki niso v sorazmerju s premoženjskimi razmerami darovalca, se morajo vrniti, razen če se zakonca v obliki notarskega zapisa dogovorita drugače. Posebej pomembno vlogo pa ima notar pri sklepanju pogodb o premoženjskih razmerjih med zakoncema. Notarska zbornica pa vodi register teh pogodb.

ZNP-1 ohranja pravila, ki se nanašajo na primere, v katerih sodišče kot javni organ vsebinsko sodeluje pri nastajanju pravnih poslov. Res pa je npr. sodna hramba listin postala manj zanimiva zaradi možnosti notarske hrambe listin. Notar prevzema v hrambo listine vsake vrste brez omejitev, da bi se s tem varovale kakšne pravice. Omejeno pa je prevzemanje gotovine in vrednostnih papirjev, ki jih sme notar prevzeti samo, če so mu ob sestavljanju notarskega zapisa predani zato, da jih izroči določeni osebi ali državnemu organu. Kot ukrep zavarovanja

14 Zakon o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS/l, št. 17/91 – ZUDE, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 82/94 – ZN-B, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US, 99/13, 63/16).

Zakon določa, da sodišče pogrešancu izmed odvetnikov in notarjev imenuje skrbnika za posebni primer.

zapuščine pride po sklepu zapuščinskega sodišča v poštev notarska hramba zapuščinskih listin, denarja, vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Položitev denarja ali vrednostnih papirjev pri notarju nima učinka sodnega depozita. Sodni depozit pod izpolnjenimi pogoji tako kot pravilna izpolnitev vodi do prenehanja obveznosti. OZ predvideva materialne pogoje za sodni depozit (302. do 310. člen) in njegove učinke.

Zastopanje udeležencev

Drug možen vidik notarjeve vloge v nepravdnem postopku je zastopanje udeležencev v nepravdnih postopkih.

Notar sme načeloma zastopati stranke v nepravdnem postopku kot pooblaščenec, če so zadeve v neposredni zvezi s kakšno notarsko listino, sestavljeno pri njem. Pri tem ima enake pravice in dolžnosti kot odvetnik. Vendar pa ne sme zastopati strank v postopku, v katerem se v celoti ali deloma izpodbija listina, pravni posel ali drugo dejanje, pri katerem je sodeloval kot notar (5. čl. ZN). Ob tem moramo opozoriti, da zastopanje udeležencev v nepravdnem postopku ne pride vedno v poštev, četudi je postopek v zvezi z listino, ki jo je sestavil notar, in ne gre za njeno izpodbijanje. Na nepravdnem področju, ki ima večinoma za cilj preprečevanje bodočih kršitev pravic, je sicer priporočljivo, da notar zastopa stranke, s čimer lahko do konca izpelje svojo vlogo pri preventivnem zagotavljanju pravne varnosti. Kljub temu pa mora notar takšno

zastopanje enega izmed udeležencev odkloniti, če bi se moral opredeliti le za njegove interese, kdo izmed ostalih udeležencev pa bi bil zaradi tega v slabšem položaju. Zastopanje ni dopustno, kadar si interesi med udeleženci nasprotujejo. Notar si mora namreč nenehno prizadevati za nepristranost in se mora vzdržati celo ravnanj, pri katerih se pojavi zgolj dvom o tem, da je nepristranski svetovalec vseh udeležencev notarske storitve.¹⁵

Tako ne pride v poštev zastopanje v tistih nepravdnih postopkih, pri katerih je nasprotje interesov vsebovano že v naravi stvari (npr. mejni spor, določitev odškodnine v primeru razlastitve itd.). Še zlasti zastopanje ni možno v izvršilnem postopku, kjer bi se notar moral postaviti na stran upnika in uveljavljati izvršbo na podlagi svoje listine proti drugi stranki.

V zapuščinskem postopku lahko notar nastopa kot izvršitelj oporoke ali upravitelj zapuščine. Na podlagi listine o dedni izjavi, ki jo je dedič podal pri notarju, lahko ta notar tudi zastopa dediča v zapuščinskem postopku. Dedičev pa ne more zastopati, sklicujoč se na oporoko. Oporoka je lahko le podlaga za pooblastila notarju kot izvršitelju oporoke.

Po avstrijski ureditvi je na notarja v nepravdnem postopku prenešeno precej pristojnosti. Če zaenkrat ne omenjamo zapuščinskega postopka, je najpomembnejši prenos sodne pristojnosti na notarja pravica izdajanja zemljiškoknjižnih izpiskov in izpiskov iz registra podjetij. Pri tej dejavnosti notar nastopa v vlogi sodnega pooblaščenca. Avstrijski notar ima tudi širšo pravico zastopanja strank, ki ni vezana na pogoj, da mora biti zastopanje v zvezi z listino sestavljeno pri njem. Stranke lahko zastopa v nepravdnem postopku, v izvršilnem postopku pa, kadar ni obveznega zastopanja po odvetniku (1. odst. 5. čl. NO).¹⁶ V pravdnem postopku ima avstrijski notar pravico zastopanja le tedaj, kadar ni predpisano obvezno zastopanje po odvetniku in če v kraju sedeža sodišča ni dveh odvetnikov (2. odst. 5. čl. NO). Vloga zastopnika pa v Avstriji ni v nobenem primeru združljiva z vlogo sodnega pooblaščenca. Kadar je notar pooblaščen za izvedbo zapuščinskega postopka, ne more v isti zadevi zastopati strank kot njihov zastopnik. Šele po koncu postopka lahko po pooblastilu udeležencev poskrbi za vpis v zemljiško knjigo. Sicer pa tudi v Avstriji velja, da mora vpis na podlagi sklepa o prisojilu opraviti sodišče po uradni dolžnosti.

SKLEP

V nepravdnem postopku se obravnavajo številna zelo občutljiva vprašanja s področja osebnih, družinskih in premoženjskih razmerij, vendar ni vedno nujno, da v vseh primerih postopek v celoti ali sploh opravi sodišče. Zato je treba znova ugotavljati, katere naloge sodišče je mogoče prenesti v reševanje drugim organom, ne da bi bilo pravno varstvo slabše. Na ta način bi sodišča lahko pomembno razbremenili.

Pogodbe glede premoženjskih pravic in obveznosti, ki jih sklepa zakonca med seboj, morajo biti sklenjene v obliki notarskega zapisa, razen za običajna manjša darila.

Položitev denarja ali vrednostnih papirjev pri notarju nima učinka sodnega depozita.

15 Gerd H. Langhein, L'intervention du notaire dans le cadre de la juridiction non contentieuse (volontaire), Theme I, 20 e Congrès de l'Union Internationale du Notariat Latin, 1992, Rapports officiels, Éditions Socapress Perpignan, 1992, str. 44.

16 Avstrijskega zakona o notariatu (Notariatsordnung).

Dr. sc. Slađana Aras Kramar, izredna profesorica
na Pravni fakulteti Univerze v Zagrebu, Hrvaška

UREDBA (EU) ŠT. 650/2012 O DEDOVANJU IZ PERSPEKTIVE SLOVENSКИH IN HRVAŠKIH NOTARJEV

1 UVOD

Uredba se uporablja v vseh državah članicah EU razen na Danskem in Irskem in za dedovanje po osebah, ki so umrle 17. avgusta 2015 ali po tem datumu.

Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki ga uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju¹ (v nadaljevanju uredba) je bila sprejeta dne 4. julija 2012. Namen njenega sprejetja, kot je to izraženo v besedilu preambule uredbe in dokumentih pred njenim sprejetjem, je treba iskati v potrebi po odpravi ovir za prosto gibanje oseb, kot tudi možnosti, da se vnaprej uredi dedovanje ter da se učinkovito zagotovijo pravice dedičev in volilijemnikov, drugih oseb, ki so blizu zapustnika, ter upnikov zapuščine.²

Glede na teritorialno območje uporabe uredbe je treba poudariti, da se uredba uporablja v vseh državah članicah EU razen na Danskem in Irskem.³ Prav tako se uredba uporablja za dedovanje po osebah, ki so umrle dne 17. avgusta 2015 ali po tem datumu.⁴

Sprejetje uredbe predstavlja pomemben kvalitativen premik na področju dedovanja s čezmejnim elementom. Uredba določa širok osnutek pojma dedovanja. Uporablja se za vsa civilnopravna vprašanja glede dedovanja zapuščine za primer smrti,⁵ torej za vse oblike prehoda premoženja, pravic in obveznosti zaradi smrti, ne glede na to, ali gre za prehod po volji zapustnika

1 Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of successions and on the creation of a European Certificate of Succession, UL EU, L 201, 27. 7. 2012 (sl. Uredba št. 650/2012 o dedovanju; v nadaljevanju besedila uredba).

2 V t. 7 in t. 80 preambule uredbe. Listine EU, ki so bile sprejete pred sprejetjem uredbe, v Vienna Action Plan z dne 3. decembra 1998, UL EU, C 19, 23. 1. 1999; The Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union, UL EU, C 53, 3. 3. 2005; Green Paper on Succession and Wills, COM(2005) 65 final; The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens, UL EU, C 115, 4. 5. 2010; Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of successions and the creation of a European Certificate of Succession, COM(2009) 154 final; Commission of the European Communities, Commission Staff Working Document, Accompanying the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of successions and of the introduction of a European Certificate of Succession, Summary of the Impact Assessment, SEC(2009) 411 final, Brussels, 14. 10. 2009.

3 V t. 82 in t. 83 preambule uredbe. Pripomba: uredba se ni uporabljala v Združenem kraljestvu, niti dokler je bila država članica EU.

4 1. odst. 83. čl. uredbe. Glede na časovno področje uporabe uredbe je treba poudariti, da so v uredbi predpisani tudi primeri izbire prava, ki se uporablja za dedovanje ter razpolaganje s premoženjem za primer smrti, ki so izvršeni pred 17. avgustom 2015. V 2.–4. odst. 83. čl. uredbe.

5 1. stav. 1. odst. 1. čl. uredbe.

na podlagi razpolaganja za primer smrti ali za prehod z dedovanjem na podlagi zakona.⁶ Med drugimi načeli, na katerih je utemeljena, uredba konstituira načela enotnosti zapuščine, kar predstavlja pomemben korak naprej v obravnavi dednopравnih zadev v evropskih okvirih.

Uredba določa dvojni vidik načela enotnosti zapuščine. Pravo, ki je v skladu z uredbo določeno kot pravo, ki se uporablja za dedovanje, se uporablja ne glede na vrsto premoženja, ki sestavlja zapuščino (nepremičnine in premičnine), prav tako neodvisno od okoliščin, kjer se to premoženje nahaja. Zaradi tega je uporaba prava, ki se uporablja, določena kakor za tisto zapuščinsko premoženje, ki se nahaja v drugi državi članici, enako tudi za tisto v tretji državi.⁷ Ob tem se prav tako skuša zagotoviti, da organ, ki je pristojen za odločanje v dednopравnih zadevi, uporablja svoje pravo kot pravo, ki se uporablja za celotno dedovanje.⁸ Opisana enotnost zapuščine bi se po uredbi morala opirati na običajno prebivališče zapustnika v trenutku njegove smrti.⁹

Ob načelu enotnosti zapuščine in okoliščini, da bi pristojni organ načeloma moral uporabljati *lex fori* kot pravo, ki se uporablja za celotno dedovanje, je treba poudariti tudi drugo načelo – tisto o univerzalni uporabi uredbe. Uredba se uporablja tudi v tistih dednopравnih situacijah, ko je v skladu z uredbo pravo, ki se uporablja za dedovanje, pravo tretje države.¹⁰ Zaradi možnosti uporabe tudi prava tretje države pridemo do tretjega značaja uredbe, tj. možnosti izbire prava, ki bi se uporabljalo za urejanje celotnega dedovanja. Vendar pa avtonomija volje zapustnika ni neomejena; kot pravo, ki se uporablja, lahko izbere le pravo države, katere državljan je v času izbire ali ob smrti.¹¹

Glede na to, da izbira prava, ki se uporablja, lahko oslabi načelo enotnosti zapuščine v zvezi z uporabo *lex fori* s strani pristojnega organa države članice, uredba predvideva instrumente, katerih cilj je vnovična ustanovitev te enotnosti, in to v prvi vrsti dogovor o izbiri sodišča.¹²

6 1. (a) odst. 3. čl. uredbe.

7 O načelu enotnosti zapuščine po uredbi več v: Popescu, Dan Andrei, Guide on international private law in successions matters, Alina Chițeală – Onești: Magic Print, 2014, str. 39–42; Dutta, Anatol, »Novo mednarodno nasledno pravo Evropske unije – prvo čitanje Uredbe o naslednjem pravu«, *Nova pravna revija*, št. 2 (2013), str. 14–15; Solomon, Dennis, »The boundaries of the law applicable to succession«, *Anali Pravnog fakulteta Univeziteteta u Zenici* 9, št. 18 (2016), str. 197–198. O problemih, ki so se pojavili pri uporabi tega načela v praksi slovenskih in hrvaških pristojnih organov v: Aras Kramar, Sladana, »Naslednopravna stvar s prekograničnim elementom i nadležnost u okviru Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju – neka hrvatska i slovenska iskustva i dvojbe«, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 41, št. 1 (2020), str. 98–99.

8 V t. 27 in t. 37 preambule uredbe.

9 V 4. čl., 1. odst. 21. čl. in 23. čl. uredbe. O izzivih v praksi slovenskih in hrvaških organov pri določanju okoliščin, od katerih je odvisno oblikovanje sklepa o obstoju običajnega prebivališča v zadevni državi članici, v: Aras Kramar, *op. cit.* (vop. 7), str. 100–102.

10 V 20. čl. uredbe. O tem tudi v: Vassilakakis, Evangelos »The choice of the law applicable to the succession under Regulation 650/2012 – An outline«, *Anali Pravnog fakulteta Univeziteteta u Zenici* 9, št. 18 (2016), str. 224.

11 1. st. 1. odst. 22. čl. uredbe.

12 V. 5.–9. čl. uredbe.

Med drugimi načeli, na katerih je utemeljena, uredba konstituira načela enotnosti zapuščine.

Pravo, ki je v skladu z uredbo določeno kot pravo, ki se uporablja za dedovanje, se uporablja ne glede na vrsto premoženja, ki sestavlja zapuščino (nepremičnine in premičnine), prav tako neodvisno od okoliščin, kjer se to premoženje nahaja.

Uredba v celoti določa inštitute evropskega prava na področju dedovanja ter ob določbah o pristojnosti in pravu, ki se uporablja za dedovanje, vsebuje tudi tiste o priznavanju in izvrševanju odločb o dedovanju, sprejetih v drugi državi članici.¹³ Pomembno je poudariti, skupaj s temo o pristojnosti in funkcijah notarjev v dednopravnih zadevah, da je uredba zajela tudi javne listine in predpisala vprašanja glede njihovega sprejetja ter izvrševanja v drugi državi članici.¹⁴ Tisto, kar prav tako predstavlja novo kvaliteto na področju dednopravnih zadev v evropskem kontekstu, je tudi uvedba evropskega potrdila o dedovanju (v nadaljevanju besedila potrdilo).¹⁵ Potrdilo se izda za uporabo v drugi državi članici in tvori učinke, predpisane v uredbi. Lahko ga uporabljajo dediči, volilijemniki, izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine, ki morajo v drugi državi članici dokazati svoj status ali uveljavljati svoje pravice kot dediči ali volilijemniki in/ali svoja pooblastila kot izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine.¹⁶

Pri opazovanju pristojnosti slovenskih in hrvaških notarjev v dednopravnih zadevah je treba poudariti, da je v uredbi za potrebe njene uporabe avtonomno določen tudi pojem »sodišče«. Pojem »sodišče« kot del področja uporabe uredbe se ne nanaša le na sodišča v pravem pomenu besede, temveč tudi na notarje ali registrske urade oziroma vse druge organe in pravne strokovnjake, pristojne za dedne zadeve, ki izvajajo pravosodno funkcijo ali delujejo na podlagi pooblastil, ki jih nanje prenese pravosodni organ, ali delujejo pod nadzorom pravosodnega organa, če ti drugi organi in pravni strokovnjak zagotavljajo jamstva glede svoje nepristranskosti in pravice vseh strank do zaslišanja in pod pogojem, da so odločbe, ki jih izdajo, po pravu države članice, v kateri delujejo: a) lahko predmet pritožbe, naslovljene na pravosodni organ, ali predmet vnovične proučitve s strani tega organa, ter b) imajo podobno veljavo in učinek kot odločba pravosodnega organa glede iste zadeve.¹⁷

Cilj tega dela je obravnavati pristojnosti in funkcije slovenskih in hrvaških notarjev glede uporabe uredbe v dednopravnih zadevah s čezmejnim elementom. Pri tem se upoštevajo tudi različne ureditve teh dveh držav članic glede pristojnosti notarjev v zapuščinskih postopkih (s čezmejnim elementom) kot tudi glede postopkov, določenih v uredbi, v prvi vrsti tistega o izdaji potrdila. Notarji kot pooblaščenca sodišča na Hrvaškem vodijo zapuščinske postopke, tudi tiste s čezmejnim elementom, ter izdajajo potrdila v evropskem kontekstu.¹⁸ Torej se v zapuščinskih postopkih na njih nanašajo pravila o neposredni uporabi uredbe¹⁹ ter njihove

13 V Poglavje IV uredbe.

14 V Poglavje V uredbe.

15 V Poglavje VI Uredbe. Sprejeta je tudi Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1329/2014 z dne 9. decembra 2014 o obrazcih iz Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, UL EU, L 359, 16. 12. 2014 (u nadaljevanju besedila: Izvedbena uredba št. 1329/2014), ki vsebuje obrazce za dokazilo odločbe o dedovanju, sodni poravnavi in javni listini v dednih zadevah z namenom njihovega priznavanja oziroma, če je tako, sprejemanja in razglasitve izvrševanja ter obrazce zahteve za izdajo evropskega potrdila o dedovanju kot tudi samega potrdila.

16 1. odst. 63. čl. uredbe.

17 V 20. t. preambule uredbe in 2. odst. 3. čl. uredbe. Sprejemanje širokega koncepta izraza »sodišče« je posledica okoliščin, da imajo v državah članicah različni organi in osebe, med drugim tudi notarji, pristojnost v dednopravnih zadevah. O tem več v: Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, Hamburg, 26. 3. 2010, str. 32–33; Popescu, op. cit. (v op. 7), str. 30–32.

18 V. 1. odst. 176. čl. Zakona o nasljeđivanju Republike Hrvatske (sl. Zakon o dedovanju), Narodne novine RH, št. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19 (v nadaljevanju besedila: ZNRH). V 6. čl. Zakona o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Evropskega parlamenta in Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljeđnim stvarima i o uspostavi Evropske potvrde o nasljeđivanju (Zakona o izvajanju Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta od 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju), Narodne novine RH, št. 152/14 (v nadaljevanju besedila: Zakon o izvajanju uredbe).

19 *Arg. ex.*: 2. odst. 3. čl. v zvezi s 4. čl. – 19. čl. uredbe.

odločbe in sklepi o dedovanju sodelujejo v pravnem prometu v skladu z določbami uredbe o priznavanju in izvrševanju odločb o dedovanju.²⁰ Na drugi strani slovenski notarji nimajo navedene pristojnosti v dednopravnih zadevah s čezmejnimi elementom. Ne glede na to lahko imajo tako slovenski kakor tudi hrvaški notarji pomembno svetovalno funkcijo, s katero lahko dosežejo tudi svojo preventivno vlogo pri uporabi uredbe v dednopravnih zadevah.

Zaradi tega se bo v tem delu analizirala in obravnavala vloga slovenskih in hrvaških notarjev glede uporabe določb uredbe o izbiri prava, ki bi se moralo uporabljati za ureditev celotnega dedovanja. Sledi del o njihovi pristojnosti in funkcijah glede vloženih zahtev za ustrezne vpise v zemljiške knjige na podlagi odločb o dedovanju in potrdil, sprejetih oziroma izdanih v drugi državi članici. V naslednjem delu tega članka se bo analiziralo in obravnavalo sodelovanje notarskih listin v pravnem prometu med državami članicami na podlagi uredbe. Sklepni del tega prispevka vsebuje povzetek sinteze o pristojnosti in funkcijah slovenskih in hrvaških notarjev v dednopravnih zadevah s čezmejnimi elementom ter določena priporočila s ciljem, da se aktualizira načelo učinkovitega urejanja dedovanja vnaprej kakor tudi varstvo pravic dedičev, volilojemnikov, drugih oseb, ki so blizu zapustniku, in upnikov zapuščine.

2 IZBIRA PRAVA, KI SE UPORABLJA

Z uredbo je predpisana možnost, da oseba vnaprej uredi svoje dedovanje tudi z izbiro prava, ki bi se moralo uporabljati za ureditev celotnega dedovanja. Vendar avtonomija volje osebe ni neomejena. Izbere lahko le pravo države, katere državljan je v času izbire ali ob smrti.²¹ Pri tem

Zaradi možnosti uporabe tudi prava tretje države pridemo do tretjega značaja uredbe, tj. možnosti izbire prava, ki bi se uporabljalo za urejanje celotnega dedovanja. Vendar pa zapustnik kot pravo, ki se uporablja, lahko izbere le pravo države, katere državljan je v času izbire ali ob smrti.

20 Arg. ex: 2. odst 3. čl. v zvezi z 39. čl. – 58. čl. uredbe.

21 1. st. 1. odst. 22. čl. uredbe.

je izrecno določeno, da oseba, ki ima več državljanstev, lahko izbere pravo katerekoli od držav, katerih državljanstvo ima v času izbire ali ob smrti.²² Prav tako je v skladu z načelom univerzalne uporabe uredbe lahko izbrano pravo tudi pravo tretje države.²³

Tisto, kar prav tako predstavlja novo kvaliteto na področju dednopravnih zadev v evropskem kontekstu, je uvedba evropskega potrdila o dedovanju.

V skladu z 38. točko preambule uredbe je avtonomija osebe glede izbire prava, ki se uporablja za dedovanje, omejena v cilju, da bi se zagotovila povezava med zapustnikom in izbranim pravom ter preprečila situacija, da bi se pravo izbralo izključno zato, da se ne bi uresničila legitimna pričakovanja oseb, ki so upravičene do nujnega deleža. Ob upoštevanju koherence sistema, na katerem sloni uredba, se lahko odpre tudi vprašanje izbire možnosti evropskega zakonodajalca za navezno okoliščino državljanstva osebe v času izbire ali ob smrti. Zakaj to ne bi moglo biti pravo običajnega prebivališča v času izbire prava, ki se uporablja, ob upoštevanju okoliščine, da je osnovno načelo enotnosti zapuščine uredbe utemeljeno na navezni okoliščini običajnega prebivališča v trenutku smrti?²⁴

Treba je poudariti, da oseba lahko izbere le eno pravo, ki bi urejalo celotno dedovanje in z njim povezana vprašanja, zlasti pa, kdo so upravičenci (v prvi vrsti dediči), njihove dedne deleže in tudi nujne dediče ter njihove dedne deleže.²⁵ Izvršena izbira prava, ki se uporablja, izključuje vsako možnost za uporabo prava države, v kateri je zapustnik imel običajno prebivališče v trenutku smrti, kar je splošno pravilo.²⁶ Prav tako je treba upoštevati, da oseba izbere pravo, ki se uporablja, opravi v okviru omejitev, predpisanih v uredbi, zato ker meni, da je izbrano pravo

22 2. st. 1. odst. 22. čl. uredbe.

23 *Arg. ex* 20. čl. uredbe.

24 V 4. čl. in 1. odst. 21. čl. uredbe.

25 Za seznam vprašanj, ki so kot primer določena in za katera bi se uporabljalo pravo, ki se uporablja v skladu z uredbo v 2. odst. 23. čl. uredbe.

26 *Arg. ex*: 1. odst. 21. čl. v zvezi z 22. čl. uredbe.

ugodnejše v primerjavi s tistim, ki bi bilo določeno, če bi uporabili splošno pravilo. Možno je tudi stališče, da oseba, ki opravlja izbiro prava, ki se uporablja, želi (tudi) preprečiti težave, s katerimi bi se morebiti srečali njeni dediči pri oceni njenih okoliščin življenja v letih pred nje-no smrtjo s ciljem ugotavljanja njenega običajnega prebivališča v trenutku smrti ter sprožanja zapuščinskega postopka. Vzroki, zaradi katerih oseba opravlja izbiro prava, ki bi moralo urediti celotno dedovanje, niso pomembni, seveda v mejah materialne veljavnosti razpolaganja s premoženjem za primer smrti.

Izbira prava se izrecno navaja v izjavi, ki ima obliko razpolaganja za primer smrti, ali pa mora izbira prava jasno in nedvomno izhajati iz določil takšnega razpolaganja.²⁷ Materialno veljav-nost takšnega razpolaganja, s katerim je izbrano pravo, se oceni z izbranim pravom.²⁸ Pri tem mora vsaka sprememba ali preklic izbire prava izpolnjevati zahteve glede oblike spremembe ali preklica razpolaganja s premoženjem za primer smrti.²⁹

Ob upoštevanju slovenskega in hrvaškega pravnega sistema in prakse bi se v skladu z uredbo izbira prava, ki bi se uporabljalo za celotno dedovanje, lahko izvršila v oporoki. V tem smislu bi bila pomembna svetovalna funkcija, s tem pa tudi preventivno delovanje notarjev na področju dednopravnih zadev s čezmejnim elementom.

Pri sestavi in potrditvi oporoke ali pa splošno v komunikaciji z zainteresiranimi strankami bi jih notar moral informirati o možnosti, predpisani v uredbi, o izbiri prava, ki bi urejalo celotno dedovanje. Če bi bila sprejeta predpostavka, da oseba izbira pravo, ki se uporablja zaradi tega, ker je ta pravni sistem ugodnejši v primerjavi s tistim, ki bi bil določen po splošnih pravilih uredbe, bi bilo treba spodbujati tudi prakso odvetnikov in drugih pravnih strokovnjakov, da podajajo pravna mnenja glede na vsebino potencialnih pravnih sistemov, ki bi se uporabljali za dedovanje v konkretnem primeru, z namenom, da bi zainteresirana stranka lažje sprejela informirano odločitev o tem, katero pravo bi bilo v njenem primeru zanjo ugodnejše v dovolje-nih mejah avtonomije izbire, ki jih določa uredba. Breme izbire prava, ki se uporablja, bi nosila zainteresirana stranka.

Preventivno delovanje notarjev na področju dednopravnih zadev s čezmejnim elementom bi se lahko izrazilo tudi z informiranjem strank o pomembnosti navedbe oporočiteljevega običaj-nega prebivališča v času sestave oporoke. Praksa slovenskih in hrvaških pristojnih organov na-vaja zelo zapletene primere ugotavljanja običajnega prebivališča zapustnika v trenutku njegove smrti in sprožanja postopka. Čeprav se običajno prebivališče lahko spreminja do trenutka smr-ti zapustnika, je v okviru splošne pristojnosti (in tudi splošne navezne okoliščine za določanje prava, ki se uporablja) ta okoliščina lahko pomembna v trenutku sprožanja postopka, in sicer pri ocenitvi vseh okoliščin življenja zapustnika z namenom ugotavljanja njegovega običajnega prebivališča.

Glede na dejstvo, da izbira prava, ki bi se uporabljalo, lahko privede do odstopanja od enotnosti med pristojnostjo organa, ki bi moral postopati, in prava, ki bi se moralo uporabljati, uredba predvideva tudi instrumente, ki imajo za cilj vzpostavitev te enotnosti. Eden izmed njih je dogovor o izbiri sodišča. Če je pravo, ki ga je zapustnik izbral za urejanje dedovanja po njem, pravo države članice, katere državljan je v času izbire ali ob smrti, se zadevne stranke lahko do-

Oseba, ki ima več državljanstev, lahko izbere pravo katerekoli od držav, katerih državljanstvo ima v času izbire ali ob smrti, lahko tudi pravo tretje države.

Izbira prava se izrecno navaja v izjavi, ki ima obliko razpolaganja za primer smrti, ali pa mora izbira prava jasno in nedvomno izhajati iz določil takšnega razpolaganja – na primer v oporoki.

27 2. odst. 22. čl. uredbe. Po t. 39 preambule uredbe bi se lahko štelo, da izbira prava, ki se uporablja za dedovanje, izhaja iz do-ločb razpolaganja s premoženjem za primer smrti, če je zapustnik v takšnem razpolaganju navedel določene določbe iz prava države, katere državljan je, ali je kako drugače določil uporabo tega prava.

28 3. odst. 22. čl. uredbe.

29 4. odst. 22. čl. uredbe.

govorijo, da je za odločanje o vseh vprašanih, povezanih z dedno zadevo, izključno pristojno sodišče oziroma sodišča te države članice.³⁰ Takšen dogovor se mora skleniti v pisni obliki ter biti datiran in podpisan s strani zadevnih strank.³¹

Treba je upoštevati, da bi stranke, na katere bi se potencialno nanašalo dedovanje, lahko sklenile dogovor o izbiri sodišča tudi pred uvedbo dedovanja, vendar po trenutku, ko oseba izbere pravo, ki se uporablja.³² Prav tako bi v tem smislu bilo potrebno preventivno delovanje notarja z obveščanjem zainteresiranih strank o tem že v trenutku sestave oporoke, s katero bi se izbralo pravo, ki se bo uporabljalo. Takšen dogovor o izbiri sodišča bi stranke, na katere se (potencialno) nanaša predmet dedovanja, lahko sklenile tudi pri notarju.³³

Stranke bi lahko sklenile dogovor o izbiri sodišča tudi pred uvedbo dedovanja, vendar po trenutku, ko oseba izbere pravo, ki se uporablja - takšen dogovor o izbiri sodišča bi stranke lahko sklenile tudi pri notarju.

3 VPIS V ZEMLJIŠKE KNJIGE NA PODLAGI TUJE ODLOČBE O DEDOVANJU IN EVROPSKEGA POTRDILA O DEDOVANJU

Pri obravnavi materialnega področja uporabe uredbe je treba poudariti, da so iz njenega področja uporabe izključene zahteve za vpis pravic v register na premičninah in nepremičninah. Pravo države članice, v kateri se vodi register, se uporablja za določanje pristojnih organov ter pogojev in postopkov za vpis kot tudi učinkov takšnega vpisa.³⁴ Ob upoštevanju funkcij in pristojnosti notarjev so zlasti zanimive nepremičnine ter ustrezni vpisi pravic v zemljiške knjige.

S ciljem, da ne bi prišlo do podvajanja listin kakor tudi stroškov, ki se na to nanašajo, bi morali organi države vpisa priznati listine, ki jih izdajo pristojni organi drugih držav članic in katerih pravni promet je predviden v uredbi.³⁵ Evropsko potrdilo o dedovanju bi prav tako moralo predstavljati veljavno listino za ustrezen vpis prenosa premoženja na podlagi dedovanja v register države članice.³⁶ Glede na to, da je postopek vpisa predpisan z nacionalnim pravom države članice, v kateri se register vodi, bi država članica, ki izda potrdilo, morala upoštevati formalne zahteve za vpis, ki so predpisane s pravom te države članice.³⁷ Po 18. točki preambule uredbe lahko organ, pristojen za vpis premoženja v ustrezne registre, zahteva, naj oseba, ki je zaprosila za vpis, zagotovi dodatne podatke ali predloži dodatne listine, ki se zahtevajo po pravu države članice, v kateri se vodi register (kot npr. listine v zvezi s plačilom davka).

Vloga notarjev glede zahtev za vpis prenosa premoženja na podlagi dedovanja v register države članice je lahko vidna v tistih pravnih sistemih držav članic, kot sta na primer slovenski in hrvaški, v katerih se ustrezne zahteve za vpis pravic na nepremičninah lahko oziroma morajo vložiti elektronsko, med drugim pri notarju. Stranke v slovenskem sistemu morajo elektronsko vlagati zemljiškooknjizne predloge.³⁸ Ob upoštevanju kompetenc notarjev glede sklenitve

30 1. odst. 5. čl. uredbe.

31 1. st. 2. odst. 5. čl. uredbe.

32 Tako tudi Popescu, *op. cit.* (v op. 7), str. 34.

33 *Arg. Ex:* 2. odst. 5. čl. uredbe.

34 V t. 18 preambule uredbe in 2. (l) odst. 1. čl. uredbe.

35 *V infra ad 4.*

36 V 5. odst. 69. čl. uredbe in t. 18 preambule uredbe. Treba je poudariti, da ima potrdilo učinke v vseh državah članicah in da za to ni potreben poseben postopek njegovega sprejetja. Njegovi učinki se ne morejo izpodbiti niti zaradi nezdržljivosti z javnim redom države članice sprejemanja (1. odst. 69. čl. uredbe). O priznavanju oziroma sprejemljivosti in izvrševanju odločb o dedovanju ter javnih listin v skladu z Uredbo v *infra ad 4.*

37 *Arg. ex:* 5. odst. 69. čl. v zvezi z 2. (l) odst. 1. čl. uredbe; t. 68 preambule uredbe.

38 V 1. odst. 125. a čl. Zakona o zemljiški knjigi Republike Slovenije, Uradni list Republike Slovenije, št. 58/03, 37/08 – v Zakon o sodnih taksah, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – v Zakon o ukrepih za uravnoteženje javnih financ občina, 69/17, 11/18 – v Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvršbi in zavarovanju, 16/19 – v Zakon o pravnem postopku (v nadaljevanju besedila: ZZKRSlo).

pravnih poslov ter načela »vse na enem mestu« se predlog za vpis v elektronski obliki načeloma vloži pri notarju kot pooblaščenцу predlagatelja.³⁹ Na Hrvaškem je prav tako (komaj) od leta 2017 predpisana možnost vložitve zemljiško-knjižnega predloga za vpis v elektronski obliki, med drugim tudi pri notarju.⁴⁰

V teh štirih letih, odkar se uporablja uredba, se opozarja na zahtevne primere izvajanja vpisa v (slovenske in hrvaške) zemljiške knjige na podlagi odločb o dedovanju oziroma potrdil, izdanih v drugi državi članici (npr. v Nemčiji), v katerih nepremičnine niso določene na način, kot to zahteva *lex rei site*.⁴¹ Zaradi tega bi prav na tem področju bila pomembna preventivna vloga notarjev kot tudi njihov pomen v okviru sodelovanja in izmenjave podatkov med državami članicami.

Organ, ki odloča o dedovanju v skladu z uredbo, bi moral upoštevati zahteve, ki jih določa pravo države članice, v kateri se vodi ustrezen register (*lex rei site*), in prav tako glede opisa nepremičnine.⁴² Bilo bi koristno spodbujati zainteresirane stranke, da same oziroma prek notarja opozorijo pristojni organ v drugi državi članici, ki odloča o dedovanju, na nujno vsebino izreka odločbe oziroma potrdila po pravu države, v kateri se vodi register, da bi se vpis spremembe pravic na nepremičnini uspešno opravil v državi, v kateri se vodi register. Pri tem bi bilo treba ovrednotiti tudi okoliščino, da v nekaterih državah članicah notarji odločajo o dednopravnih zadevah s čezmejnim elementom in/ali so pristojni za izdajo potrdila oziroma imajo določene kompetence glede zahtev za ustrezne vpise v zemljiške knjige. Zaradi tega bi komunikacija ter sodelovanje in izmenjava podatkov med državami članicami morali biti učinkoviti in olajšani z uporabo, med drugim, obstoječe evropske notarske mreže.⁴³

4 SODELOVANJE NOTARSKIH LISTIN V PRAVNEM PROMETU: SPREJEMLJIVOST IN IZVRŠEVANJE JAVNIH LISTIN

Slovenski in hrvaški notarji imajo različne vloge in pristojnosti v dednopravnih zadevah s čezmejnim elementom. Razlike se kažejo v dvojnem smislu. Prvič, hrvaški notarji kot pooblaš-

39 2. odst. in 3. odst. 125. a čl. ZZKRSlo.

40 O možnosti vložitve zemljiško-knjižnega predloga za vpis v elektronski obliki, med drugim pri notarju, v 1. odst. 105. a čl. Zakona o zemljiškim knjigam Republike Hrvatske (Zakon o zemljiški knjigi Republike Hrvaške), Narodne novine RH, št. 63/19; v posebej 11.–14. čl. Pravilnika o elektroničkom poslovanju korisnika i ovlaštenih korisnika sustava zemljišnih knjiga (Pravilnika o elektronskem poslovanju uporabnikov in pooblaščenih uporabnikov sistemov zemljiških knjig), Narodne novine RH, št. 108/19.

41 Za slovensko sodno prakso v tako *Višje sodišče v Kopru*, Slovenija: Odločba CDn 196/2018 od 23. aprila 2019. O tem več tudi v: Aras Kramar, Slađana, »What we have achieved with a European certificate of succession? A view from Croatia and Slovenia«, *Acta Universitatis Lucian Blaga* XVIII, št. 2 (2019), str. 147–170.

42 *Arg. ex:* 5. odst. 69. čl. v zvezi z 2. (l) odst. 1. čl. uredbe; t. 68 preambule uredbe.

43 V Svet notariats Evropske unije (CNUJE) ter praktična orodja in povezave na spletni strani: <http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pagelD=194> (pristop 1. 2. 2020).

Evropsko potrdilo o dedovanju bi prav tako moralo predstavljati veljavno listino za ustrezen vpis prenosa premoženja na podlagi dedovanja v register države članice.

Hrvaški notariji kot pooblaščenči sodišča opravljajo zapuščinske postopke in tudi tiste s čezmejnimi elementom ter odločajo o zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju - slovenski notariji navedenih pristojnosti nimajo.

čenci sodišča opravljajo zapuščinske postopke in tudi tiste s čezmejnimi elementom. Drugič, hrvaški notariji odločajo o zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju, če zapuščinski postopek pred njimi poteka ali pa je že pravnomočno končan.⁴⁴ Zaradi tega hrvaške notarje zavezujejo pravila o neposredni pristojnosti uredbe,⁴⁵ njihove odločbe in sklepi o dedovanju ter sodelujejo v pravnem prometu v skladu z določbami uredbe o priznavanju in izvrševanju odločb o dedovanju.⁴⁶ Slovenski notariji nimajo navedenih pristojnosti v dednopravnih zadevah s čezmejnimi elementom, in to niti za izdajo potrdila, zajetega v uredbi.

Pri opazovanju sklepov o dedovanju hrvaških notarjev je treba poudariti, da uredba določa poenostavljen postopek za eksekvaturu ter razlikuje med priznavanjem in izvrševanjem odločb o dedovanju. Odločba o dedovanju, sprejeta v eni državi članici, bo priznana v drugi državi članici, ne da bi bil za to potreben kakšenkoli poseben postopek.⁴⁷ Vendar vsaka zainteresirana stranka, ki kot glavni predmet spora uveljavlja priznanje odločbe, lahko zahteva, da se ta odločba prizna v skladu z določbami uredbe.⁴⁸ Prav tako se lahko o priznanju odločbe o dedovanju odloča tudi kot o predhodnem vprašanju, če je izid postopka pred sodiščem druge države članice odvisen od priznanja odločbe o dedovanju.⁴⁹ Odločba o dedovanju se ne prizna, če obstaja kateri od razlogov, predpisanih v uredbi za zavrnitev priznanja.⁵⁰

Ob upoštevanju različnih pravnih sistemov reševanja dednih zadev v posameznih državah članicah uredba priznava javne/avtentične listine, kot so na primer oporoka, izjava o sprejemu ali odpovedi dediščini, sporazum o razdelitvi premoženja in potrdila o dedovanju, sestavljena oziroma izdana v državah članicah, kar ima v tem smislu poseben značaj, upoštevajoč kompetence slovenskih in hrvaških notarjev v dednopravnih zadevah.⁵¹ Medtem ko se v besedilu določb uredbe v angleščini uporablja pojem »avtentični instrument« (*authentic instrument*), se v preambuli uradnega besedila uredbe v hrvaščini uporablja kakor pojem »javna listina«, enako tudi pojem »avtentični instrument«.⁵² Vendar za potrebe uredbe določba 1. (i) odstavek 3. člena uredbe v hrvaščini vsebuje avtonomno določen pojem »javna listina«.⁵³ Prav tako se v uradnem besedilu uredbe v slovenščini uporablja (le) pojem »javna listina«⁵⁴ in enako tudi

44 V 1. odst. 176. čl. ZNRH; 6. čl. hrvaškega Zakona o izvajanju uredbe.

45 *Arg. ex:* 2. odst. 3. čl. v zvezi s 4. – 19. čl. uredbe.

46 *Arg. ex:* 2. odst. 3. čl. v zvezi z 39. – 58. čl. uredbe.

47 1. odst. 39. čl. uredbe.

48 2. odst. 39. čl. uredbe.

49 3. odst. 39. čl. uredbe.

50 Po 40. čl. uredbe so razlogi za zavrnitev priznanja odločbe o dedovanju: (a) če je priznanje odločbe v očitnem nasprotju z javnim redom (*ordre public*) v državi članici, v kateri se zahteva priznanje; (b) če je sprejeta v odstonosti toženca, tožencu, ki se ni spustil v postopek, ni bilo vročeno pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno in na tak način, da bi lahko pripravil obrambo, razen če toženc ni začel postopka za izpodbijanje odločbe, čeprav je imel to možnost; (c) če je odločba nezdržljiva z odločbo, izdana v postopek med istima strankama v državi članici, v kateri se zahteva priznanje; (d) če je odločba nezdržljiva s predhodno odločbo, izdana v drugi državi članici ali v tretji državi v postopku glede istega zahtevka med istima strankama, pod pogojem, da predhodna odločba izpolnjuje pogoje za priznanje v državi članici, v kateri se zahteva priznanje. O posameznih razlogih za priznanje odločbe o dedovanju in praksi Sodišča EU v njihovi razlagi kot tudi postopku priznanja in sprejemanju izvrševanja odločbe o dedovanju v skladu z uredbo v: Dutta, op. cit. (v op. 7), str. 19–20; Popescu, op. cit. (v op. 7), str. 98–99; Köhler, Andreas, »General private international law institutes in the EU Succession Regulation – Some remarks«, *Analni Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici* 9, št. 18 (2016), str. 185–188; Aras Kramar, Sladana, »Uredba (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju: o priznanju odnosno prihvaćanju i izvršenju odluka, javnih isprava i sudskih nagodbi te Evropskoj potvrdi o nasljeđivanju«, u: Huseinbegović, Alena; Ponjavić, Zoran; Hlača Nenan; Pürner, Stefan; Duraković, Anita; Demirović, Ramajana (ur.), *Zbornik radova, Šesti međunarodni naučni skup Dani porodičnog prava, Imovinskopravni aspekti porodičnih odnosa*, Mostar: Pravni fakultet Univerziteta »Džemal Bijedić« u Mostaru, 2018, str. 192–194.

51 V t. 60 in t. 61 preambule uredbe.

52 Posebej v t. 58, t. 60 in t. 61 preambule uredbe.

53 Za uradno besedilo uredbe v hrvaščini na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (pristop 1. 2. 2020).

54 Za uradno besedilo uredbe v slovenščini na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (pristop 1. 2. 2020).

v uradnem besedilu uredbe v nemščini (*öffentliche Urkunde*).⁵⁵ Pojemovno razlikovanje je med drugim posledica obstoja razlik v pravnih sistemih posameznih držav članic tako glede vrste kakor tudi pravne narave listin, ki se sestavljajo oziroma izdajajo v dednopravnih zadevah, kakor tudi glede njihovih pravnih učinkov v državah članicah izvora.⁵⁶

Uredba vsebuje avtonomno določen pojem »javna listina«. Po 1. (i) odstavku 3. člena uredbe »javna listina« pomeni listino v dedni zadevi, ki je bila uradno sestavljena ali overjena kot javna listina v državi članici in katere avtentičnost⁵⁷ se nanaša na podpis in vsebino javne listine in ki jo je ugotovil javni organ ali drug organ, katerega je za ta namen pooblastila država članica izvora. Avtentičnost javne listine po uredbi se ne nanaša le na podpis stranke, temveč tudi na vsebino javne listine ter se ne sme zamenjevati z materialno veljavnostjo akta kot pravnega posla. V tem smislu uredba vsebuje tudi določbe o izpodbijanju avtentičnosti javne listine ter izpodbijanju pravnih poslov ali pravnih razmerij, določenih z javnimi listinami v dednopravnih zadevah.

Po uredbi se lahko avtentičnost javne listine izpodbija le na sodiščih v državi članici izvora, in to po pravu te države.⁵⁸ Pojem »avtentičnost« kot avtonomen koncept naj zadeva vprašanja, kot so pristnost listine, zahteve glede obličnosti za listino, pooblastila organa, ki je sestavil listino, in postopek, po katerem je listina sestavljena.⁵⁹ Vključevati bi moral tudi dejstva, ki jih v javno listino zapiše zadevni organ, kot je dejstvo, da sta se navedeni stranki določenega dne sestali v prisotnosti tega organa in dali izjave, navedene v listini.⁶⁰ Javna listina, ki se izpodbija v državi članici izvora, nima nobene dokazne moči v drugi državi članici, vse dokler je postopek izpodbijanja pred pristojnim sodiščem v teku.⁶¹

Uredba določa tudi izpodbijanje pravnih poslov (kot na primer oporoko, sporazum o razdelitvi premoženja) ali pravnih razmerij (kot na primer določanje dedičev, njihovih deležev ali drugih elementov, določenih s pravom, ki se uporablja na dedovanje), ki so določeni v javni listini.⁶² Pravni posli ali razmerja, določena v javni listini, se izpodbijajo pred pristojnim sodiščem v smislu uredbe in po pravu, ki se uporablja v skladu z določbami poglavja III uredbe.⁶³ Če se pri tem vprašanje, ki zadeva pravne posle ali pravna razmerja v dednih zadevah, zapisana v javni listini, pojavi kot predhodno vprašanje v postopku pred sodiščem (druge) države članice, tedaj je to sodišče pristojno za to vprašanje.⁶⁴ Javna listina, ki se izpodbija glede predmeta izpodbijanja, pravnega posla oziroma pravnega razmerja, nima nobene dokazne moči v drugi državi članici, vse dokler je postopek izpodbijanja pred pristojnim sodiščem v teku.⁶⁵

V okviru kompetenc notarjev in pravnega prometa notarskih listin v dednopravnih zadevah med državami članicami so pomembne določbe uredbe o sprejemljivosti javnih listin ter ize-

Odločba o dedovanju, sprejeta v eni državi članici, bo priznana v drugi državi članici, ne da bi bil za to potreben kakršenkoli poseben postopek.

55 Za uradno besedilo uredbe v nemščini na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (pristop 1. 2. 2020).

56 Za avtentične instrumente ter njihovo dokazno moč v posameznih državah članicah v. Notaries of Europe, *Authentic Acts in Europe*, <https://www.authentic-acts.eu/en/> (pristop 1. 2. 2020).

57 U uradnem besedilu uredbe v slovenščini in hrvaščini se uporablja pojem »verodostojnost« (»*verodostojnost*«) javne listine (v t. 62 preambule uredbe; 1. (i) odst. 3. čl. ter 1. st. 2. odst. 59. čl. uredbe), medtem ko se v besedilu uredbe v angleščini in nemščini uporablja pojem »avtentičnost« (*authenticity*; *Authentizität*) javne listine. Za besedila uredbe v jezikih držav članic na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012R0650> (pristop 1. 2. 2020).

58 1. st. 2. odst. 59. čl. uredbe.

59 T. 62 preambule uredbe.

60 T. 62 preambule uredbe.

61 2. st. 2. odst. 59. čl. uredbe.

62 V t. 63 preambule uredbe in 3. odst. 59. čl. uredbe.

63 1. st. 3. odst. 59. čl. uredbe.

64 V t. 64 preambule uredbe in 4. odst. 59. čl. uredbe.

65 2. st. 3. odst. 59. čl. uredbe.

načevanju tistih, sestavljenih v drugi državi članici, z javnimi listinami države članice sprejetja. Javna listina, sestavljena v državi članici, ima enako dokazno moč v drugi državi članici, kot jo ima v državi članici izvora, ali pa ima najbolj primerljiv učinek pod pogojem, da to ni v očitnem nasprotju z javnim redom države članice, v kateri se zahteva sprejemanje te listine.⁶⁶

Uredba vsebuje avtonomno določen pojem »javna listina«.

Pri ugotavljanju dokazne moči javne listine v drugi državi članici je treba upoštevati vrsto in obseg dokazne moči te javne listine v državi članici izvora.⁶⁷ Če je po pravu države članice izvora predpisan pravni učinek javne listine, ki ga ta nima po pravu države članice sprejema, in glede na dejstvo, da se alternativno napotuje na »najbolj primerljiv učinek«, ki ga ta listina lahko ima,⁶⁸ bi morali upoštevati, da se listini ne more priznati večja dokazna moč od tiste, ki je predvidena po pravu države članice, v kateri se zahteva njeno sprejetje.⁶⁹ Ob upoštevanju razlik med listinami in njihovimi pravnimi učinki v dednopravnih zadevah držav članic je praktičnega značaja okoliščina, da oseba, ki želi uporabiti javno listino v drugi državi članici, lahko zaprosi organ, ki je izdal javno listino v državi članici izvora, naj izpolni obrazec, v katerem se opiše dokazna moč, ki jo ima javna listina v državi članici izvora.⁷⁰ Ta obrazec je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014.⁷¹

66 1. st. 1. odst. 59. čl. uredbe.

67 V t. 61 preambule uredbe.

68 1. st. 1. odst. 59. čl. Uredbe.

69 V. Dutta, op. cit. (v op. 7), str. 20; Aras Kramar, op. cit. (v op. 50), str. 195.

70 2. st. 1. odst. 59. čl. Uredbe.

71 V. Priloga 2. Izvedbene uredbe št. 1329/2014 ter t. 4. Obrazca II (Priloga 2.) Izvedbene uredbe št. 1329/2014.

Glede na razglasitev izvršljivosti javne listine uredba določa uporabo enakega postopka, kot je predpisan za odločbe o dedovanju.⁷² Zahtevi za razglasitev izvršljivosti javne listine v dednopравниh zadevah se priloži izvod javne listine, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za potrditev njene avtentičnosti, ter dokazilo, ki ga izda pristojni organ države članice izvora na obrazcu, ki je sestavni del Izvedbene uredbe št. 1329/2014.⁷³ Pri primerjavi izvršitve in razglasitve izvršljivosti odločb o dedovanju je za javne listine značilno, da imajo predpisane razloge za izpodbijanje odločbe o zahtevi za razglasitev izvršljivosti javne listine. Odločbo o zahtevi za razglasitev izvršljivosti javne listine je možno izpodbijati le, če je izvršitev javne listine v očitnem nasprotju z javnim redom (*ordre public*) države članice izvršitve.⁷⁴

5 SKLEP

Čeprav imajo slovenski notarji pomembno omejene kompetence v primerjavi s hrvaškimi kolegi pri obravnavanju dednopравниh zadev, lahko imajo glede na okoliščine prav tako pomembno preventivno vlogo na tem področju pravosodja.

Prvič, v okviru možnosti, predpisanih v uredbi, o izbiri prava, ki se uporablja za celotno dedovanje, bi notarji pri sestavi in potrditvi oporoke in tudi na splošno pri informiranju zainteresiranih strank o razpolaganju za primer smrti morali informirati stranke tudi o možnosti izbire prava v skladu z uredbo. Če bi bila sprejeta predpostavka, da oseba izbira pravo, ki se uporablja, zaradi tega, ker je drug pravni sistem ugodnejši v primerjavi s tistim, ki bi bil določen po splošnih pravilih uredbe, bi bilo treba spodbujati tudi prakso odvetnikov in drugih pravnih strokovnjakov, da podajajo pravna mnenja glede na vsebino potencialnih pravnih sistemov, ki bi se uporabljali za dedovanje v konkretnem primeru, z namenom, da bi zainteresirana stranka lažje sprejela informirano odločitev o tem, katero pravo bi v njenem primeru bilo zanjo ugodnejše v dovoljenih mejah avtonomije izbire, ki jih določa uredba. Breme izbire prava, ki se uporablja, bi nosila zainteresirana stranka.

Drugič, upoštevajoč zelo zapletene primere ugotavljanja običajnega prebivališča zapustnika v trenutku njegove smrti in sprožanja zapuščinskega postopka, bi se preventivno delovanje notarjev na področju dednopравниh zadev s čezmejnim elementom izrazilo tudi z informiranjem strank o pomembnosti navedbe oporočiteljevega običajnega prebivališča v času sestave oporoke. Čeprav se običajno prebivališče lahko spreminja do trenutka smrti zapustnika, je v okviru splošne pristojnosti (in tudi splošne navezne okoliščine za določanje prava, ki se uporablja) ta okoliščina lahko pomembna v trenutku sprožanja postopka pri ocenitvi vseh okoliščin življenja zapustnika z namenom ugotavljanja njegovega običajnega prebivališča.

Tretjič, ob upoštevanju določb uredbe o dedovanju, posebej dogovora o izbiri sodišča, ki se naveže na predhodno zapustnikovo izbiro prava, ki bi se uporabljalo, bi se preventivno delovanje notarja izrazilo tudi z informiranjem zainteresiranih strank o možnosti sklenitve tega dogovora že v trenutku sestave oporoke, s katero se je izvršila izbira prava, ki se uporablja. Takšen dogovor o izbiri sodišča bi stranke, na katere se (potencialno) nanaša predmet dedovanja, lahko sklenile tudi pri notarju.

Po uredbi se lahko avtentičnost javne listine izpodbija le na sodiščih v državi članici izvora, in to po pravu te države.

Listini se ne more priznati večja dokazna moč od tiste, ki je predvidena po pravu države članice, v kateri se zahteva njeno sprejetje.

72 V. 60. čl., 45. čl. – 58. čl. Uredbe.

73 V. 2. odst. 60. čl. v zvezi s 3. odst. 46. čl. Uredbe; Priloga 2. Izvedbene uredbe št. 1329/2014.

74 3. odst. 60. čl. Uredbe.

Četrtrič, poudariti je treba, da je praksa glede uporabe uredbe v teh štirih letih opozorila na določene zelo zahtevne primere izvedbe vpisa v (slovenskih in hrvaških) zemljiških knjigah na podlagi odločb o dedovanju, posebej evropskih potrdil o dedovanju, izdanih v drugi državi članici (npr. v Nemčiji), v katerih nepremičnine niso opisane na način, kot to zahteva *lex rei site*. Ob upoštevanju kompetence tako slovenskih kot tudi hrvaških notarjev za vložitev zemljiškooknjžnih predlogov za vpis sprememb pravic na premoženju na podlagi dedovanja v zemljiške knjige bi bila preventivna vloga notarjev glede na navedene negotove primere vpisa pomembna.

Organ, ki odloča o dedovanju v skladu z uredbo, bi moral upoštevati zahteve, ki jih določa pravo države članice, v kateri se vodi ustrezen register (*lex rei site*), in prav tako glede opisa nepremičnine. V tem smislu bi bilo koristno spodbujati zainteresirane stranke, da same oziroma prek notarja opozorijo pristojni organ v drugi državi članici, ki odloča o dedovanju, na nujno vsebino izreka odločbe oziroma potrdila po pravu države, v kateri se vodi register, da bi se vpis spremembe pravic na nepremičnini uspešno opravil v državi, v kateri se vodi register. Prav tako bi bilo treba ovrednotiti tudi okoliščino, da v nekaterih državah članicah notarji odločajo o dednopravnih zadevah s čezmejnim elementom in/ali so pristojni za izdajo potrdila oziroma imajo določene kompetence glede zahtev za ustrezne vpise v zemljiške knjige. Zaradi tega bi morali biti komunikacija ter sodelovanje in izmenjava podatkov med državami članicami učinkoviti in olajšani z uporabo obstoječe evropske notarske mreže.

Sklepno, ne glede na to, da slovenski notarji niso pristojni za vodenje zapuščinskih postopkov s čezmejnim elementom ter izdajo evropskih potrdil o dedovanju, ugotavljam, da so prav tako kot hrvaški notarji pomembni deležniki v okviru uporabe uredbe in določb o sodelovanju v pravnem prometu med državami članicami z javnimi listinami v dednopravnih zadevah, pri sestavljanju katerih so sodelovali.

Preventivno delovanje notarjev na področju dednopravnih zadev s čezmejnim elementom bi se lahko izrazilo tudi z informiranjem strank o pomembnosti navedbe oporočiteljevega običajnega prebivališča v času sestave oporoke.

Hana Hoblaj, sodna tolmačka za slovenski jezik, notarska pomočnica pri notarki Ruži Hoblaj v Murskem Središču, Hrvaška

PRISTOJNOST NOTARJEV V ZAPUŠČINSKIH POSTOPKIH NA HRVAŠKEM

1 UVOD

Zakonodajalec je na Hrvaškem leta 2003 sprejel celovit nov Zakon o dedovanju RH,¹ ki se je začel uporabljati 2. 10. 2003. S tem zakonom je na notarje prenesen velik del opravil, ki so jih do tedaj opravljala sodišča, med drugim tudi vodenje zapuščinskih postopkov. Leta 2003 so notarji na Hrvaškem z Zakonom o dedovanju RH ob zapuščinah v pristojnost dobili tudi sestavljanje javnih oporok, mednarodnih oporok, hrambo oporok, sestavljanje pogodb o izročitvi in razdelitvi premoženja za čas življenja, pogodb o odpovedi nevedenemu dedovanju, pogodb o odstopu dednega deleža pred delitvijo, pogodb o dosmrtnem preživljanju in preužitku ter sestavljanje izjav o preklicu oporoke.² Zaradi usklajevanja z drugimi predpisi in lažjega opravljanja zapuščinskih postopkov je bil Zakon o dedovanju RH³ večkrat spremenjen.

Namen prenosa pristojnosti na notarje je bil razbremenitev sodišč oziroma odprava nepotrebne obremenjevanja sodišč in zavračevanja zapuščinskih postopkov, kar je tudi bilo doseženo, saj je bilo na podlagi raziskave na področju Občinskega sodišča v Varaždinu ugotovljeno, da je v času od leta 2003 do leta 2004 prišlo do statistične razbremenitve 2,9 sodnikov.⁴ Sodniki občinskih sodišč so razbremenjeni, zaradi česar so se zmanjšali zaostanki v drugih sodnih postopkih, saj so se sodniki lahko posvečali spornim zadevam. S prenosom nespornih zapuščinskih postopkov na notarje so se zaostanki na področju zapuščinskih zadev zmanjšali, sam postopek pa se je skrajšal, tako da dediči lahko veliko hitreje razpolagajo z zapuščino. Notarji torej v zapuščinskih postopkih veliko hitreje in učinkoviteje zavarujejo interese vseh dedičev, ne da bi okrnili njihovo pravico do sodnega varstva, saj v primeru spora med dediči o spornih vprašanih odloča sodišče v pravnem postopku.

S prenosom nespornih zapuščinskih postopkov na notarje so se zaostanki na področju zapuščinskih zadev zmanjšali, sam postopek pa se je skrajšal, tako da dediči lahko veliko hitreje razpolagajo z zapuščino.

1 Zakon o nasljeđivanju NN 48/03, sl. Zakon o dedovanju.

2 Crnić, Jadranko. 2003. Što donosi (novi) Zakon o nasljeđivanju. Javni bilježnik, br. 15. Zagreb, str. 28.

3 Zakon o nasljeđivanju NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15 i 14/19.

4 Kontrec, Damir. 2019. Izvanparnični postupci i javni bilježnici. Javni bilježnici u europskom kontekstu. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb, str. 98.

2 PRISTOJNOST NOTARJEV KOT POOBLAŠČENCEV SODIŠČ

Stranke lahko za zastopanje pooblastijo odvetnike, enako kot so jih lahko pooblastile, ko so zapuščinske postopke vodila sodišča.

Notarji na Hrvaškem so začeli opravljati notarsko službo leta 1994 in že takrat je Zakon o notariatu RH⁵ v 156. členu določal, da se bo pristojnost notarjev za opravljanje zapuščinskih postopkov uredila z zakonom, ki bo urejal zapuščinski postopek. Prav tako je v 2. členu Zakona o notariatu RH določeno, da notarji po odredbi sodišča izvajajo postopke, ki se jim odstopijo po zakonu. Leta 2003 je bil sprejet novi Zakon o dedovanju RH, s katerim je na notarje kot pooblaščenca sodišča prenesena pristojnost za vodenje zapuščinskih postopkov.

Notarji v zapuščinskem postopku ugotavljajo, kdo so pokojnikovi dediči, katero premoženje sestavlja pokojnikovo zapuščino in katere pravice iz zapuščine gredo dedičem, volilojemnikom in drugim osebam.⁶ Po določbi 175. člena Zakona o dedovanju RH je zapuščinski postopek nepravdni postopek, v katerem se *mutatis mutandis* uporabljajo določbe Zakona o pravnem postopku RH,⁷ če z Zakonom o dedovanju RH ni določeno drugače. To pomeni, da se v zapuščinskem postopku v prvi vrsti uporabljajo določbe Zakona o dedovanju RH, če v njem določeno vprašanje ne bi bilo urejeno, pa bi se uporabljale določbe pravnega postopka.⁸

Za zapuščinski postopek je stvarno pristojno občinsko sodišče oziroma notar kot pooblaščenec sodišča, kar pomeni, da sodišče zaupa notarju opravljanje zapuščinskega postopka in mu v ta namen vroči smrtovnico oziroma spis.⁹ Notar je v zapuščinskem postopku pooblaščen opravljati vsa dejanja in izdajati vse odločbe, ki jih je sicer opravljal in izdajal sodnik občinskega sodišča, razen odločb, za katere zakon določa drugače. Notar torej v zapuščinskem postopku

opravlja dejanja in izdaja odločbe v skladu s sklepom sodišča o zaupanju zapuščinskega postopka v delo ter v skladu z določbami Zakona o dedovanju RH.¹⁰

V zapuščinskem postopku, ki ga vodi notar, je stranka lahko zastopana po določbah o zastopanju v nepravdnem postopku.¹¹ Stranke torej lahko za zastopanje pooblastijo odvetnike, enako kot so jih lahko pooblastile, ko so zapuščinske postopke vodila sodišča, saj ima notar v zapuščinskem postopku funkcijo sodnega pooblaščenca in strankam ne more svetovati niti jih zastopati.

5 Zakon o javnom bilježništvu NN 78/93, 29/94, sl. Zakon o notariatu.

6 174. člen Zakona o dedovanju RH.

7 Zakon o parničnom postupku SL SFRJ 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91 in NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, sl. Zakon o pravnem postopku.

8 Kontrec, Damir. 2010. Javni bilježnici u Republici Hrvatskoj kao povjerenici sudova u ostavinskom postupku. Javni bilježnik, br. 32. Zagreb, str. 29.

9 176. člen Zakona o dedovanju RH.

10 241. člen Zakona o dedovanju RH.

11 242. člen Zakona o dedovanju RH.

V zapuščinskem postopku notar kot pooblaščenec sodišča na podlagi odločbe sodišča o zaupanju zapuščinskega postopka v delo opravlja dejanja in izdaja odločbe, določene z Zakonom o dedovanju RH. Če z zakonom ni drugače določeno, v zapuščinskem postopku za notarja kot pooblaščenca sodišča veljajo isti predpisi kot za sodišča.¹²

Notar mora ves čas zapuščinskega postopka paziti na to, da se pravice strank čim prej ugotovijo in zavarujejo, še posebej pa mora skrbeti, da lahko svoje pravice uveljavljajo osebe, ki zaradi mladoletnosti, duševnih bolezni ali drugih okoliščin niso sposobne, da bi same skrbele zase in svoje pravice.¹³

Po 177. členu Zakona o dedovanju RH je za zapuščinski postopek krajevno pristojno sodišče:

- na območju katerega je imel zapustnik ob smrti stalno prebivališče,
- če zapustnik na območju Republike Hrvaške ni imel prebivališča, je krajevno pristojno sodišče, na območju katerega je imel zapustnik ob smrti začasno prebivališče,
- če zapustnik ni imel niti začasnega prebivališča, je krajevno pristojno sodišče, na območju katerega se nahaja pretežni del zapuščine,
- če na območju Republike Hrvaške ni nobene zapuščine, je krajevno pristojno sodišče, kjer je bil zapustnik vpisan v knjigo državljanov.

Notar vodi zapuščinske postopke, ki mu jih kot pooblaščenca zaupa krajevno pristojno sodišče. Krajevno pristojno sodišče zaupa zapuščinske postopke tistim notarjem, ki imajo uradno območje na območju krajevno pristojnega občinskega sodišča. Uradna območja notarjev so določena v 30. členu Zakona o notariatu RH.¹⁴ Po 245. členu Zakona o dedovanju RH sodišče zaupa izvajanje zapuščinskih postopkov tistim notarjem, ki imajo sedež na območju njegove pristojnosti, pri čemer se zapuščinski postopki zaupajo v delo notarjem v skladu s Pravilnikom o spremembi Pravilnika o dodelitvi zapuščinskih zadev v delo notarjem.¹⁵ Na območju pristojnega sodišča se, v skladu z določbami Pravilnika o spremembi Pravilnika o dodelitvi zapuščinskih zadev v delo notarjem, notarjem zaupajo v delo zapuščinske zadeve enakomerno po abecednem redu njihovih priimkov. Notarjem se zapuščinska zadeva zaupa v delo s sklepom predsednika občinskega sodišča.

Po 178. členu Zakona o dedovanju RH stranke ne morejo sporazumno spremeniti pristojnosti sodišča, torej niti pristojnosti notarja.

Glede na dejstvo, da se na Hrvaškem neposredno uporablja Uredba št. 650/2012 o dedovanju¹⁶ v vseh zapuščinskih zadevah s čezmejnimi posledicami, je treba v takšnih primerih pristojnost ugotavljati na podlagi določb navedene uredbe in na podlagi Zakona o izvajanju Uredbe št. 650/2012 o dedovanju.¹⁷ V skladu s 4. členom Uredbe št. 650/2012 o dedovanju je za odločanje o celotnem dedovanju pristojno sodišče oziroma notar države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče. V primeru, da je zapustnik v skladu z 22. členom Uredbe

Krajevno pristojno sodišče s sklepom predsednika občinskega sodišča zaupa zapuščinske postopke tistim notarjem, ki imajo uradno območje na območju krajevno pristojnega občinskega sodišča enakomerno po abecednem redu njihovih priimkov.

12 246. člen Zakona o dedovanju RH.

13 180. člen Zakona o dedovanju RH.

14 Zakon o javnom bilježništvu NN 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16.

15 Pravilnikom o izmjeni pravilnika o dodajljanju ostavinskih predmeta u rad javnim bilježnicima NN 120/2018 prevod v slovenščino je Pravilnik o spremembi pravilnika o dodelitvi zapuščinskih zadev v delo notarjem.

16 Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti i izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju. Uradni list EU L 201, 27.7.2012, str. 107 – 137.

17 Zakon o provedbi uredbe (EU) br. 650/2012 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 4. Srpnja 2012. O nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi evropske potvrde o nasljeđivanju NN 152/14 prevod v slovenščino je Zakon o izvajanju Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta od 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi Evropskega potrdila o dedovanju.

št. 650/2012 o dedovanju izbral za pravo, ki ureja dedovanje v celoti, pravo države, katere državljanstvo ima v času izbire ali ob smrti, se lahko stranke oziroma dediči dogovorijo, da je za odločanje o vseh vprašanih, povezanih z dedno zadevo, izključno pristojno sodišče oziroma notar te države.¹⁸

Notarji so prav tako pristojni za izdajo evropskega potrdila o dedovanju, ki ga dediči uporabljajo v drugi državi članici kot dokazilo, da imajo status dediča in pravico razpolagati s podedovanim premoženjem, torej da uveljavljajo svoje pravice kot dediči.¹⁹

Hrvaška je prav tako pristopila k izvajanju Uredbe št. 2016/1103 o premoženjskih razmerjih med zakoncema, v skladu s katero je notar, ki je začel postopek v zadevi dedovanja po zakonu na podlagi Uredbe št. 650/2012 o dedovanju, pristojen tudi za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, povezanih s to dedno zadevo, če se vsi dediči soglasno strinjajo.²⁰

3 ZAPUŠČINSKI POSTOPEK

Zapuščinski postopek se uvede po uradni dolžnosti takoj, ko sodišče prejme smrtovnico ali izpisek iz matičnega registra o smrti, kar pomeni da sodišče formira spis. Preden sodišče pošlje spis notarju, bi moralo preizkusiti, ali je pristojno za zapuščinsko zadevo, in v primeru, da ugotovi, da samo ni pristojno, odstopi zadevo pristojnemu sodišču.

Po drugem odstavku 211. člena Zakona o dedovanju RH se sodišče, kadar ugotovi, da je za zapuščinsko obravnavo pristojen tuji organ, s sklepom izreče za nepristojno in prekine postopek. Kadar gre za zapuščino s čezmejnimi posledicami, lahko le notar ugotovi, ali je pristojen, in to šele na zapuščinski obravnavi, saj se mora običajno prebivališče ugotavljati v vsaki posamezni zadevi posebej z oceno vseh okoliščin življenja zapustnika v letih pred njegovo smrtjo in ob njegovi smrti, pri čemer bi notar moral upoštevati vsa pomembna dejstva, zlasti kako dolgo in kako pogosto je zapustnik bival v zadevni državi ter tudi pod kakšnimi pogoji in zakaj je tam bival; navedeno lahko notar izve le iz izjav dedičev in podatkov v spisu. Običajno prebivališče bi namreč moralo izkazovati posebej tesno in trdno povezavo z zadevno državo, upoštevajoč posebne cilje Uredbe št. 650/2012 o dedovanju.²¹ V praksi je določitev običajnega prebivališča zapustnika velikokrat zapletena, saj običajno prebivališče ne pomeni tudi zapustnikovega stalnega ali začasnega prebivališča. Za takšen primer gre, kadar je zapustnik iz poklicnih ali ekonomskih razlogov odšel delat v tujino, lahko tudi za dalj časa, vendar je ohranil tesno in trdno povezavo z državo izvora, zaradi česar se šteje, da ima zapustnik običajno prebivališče v svoji državi izvora, saj je država izvora še vedno središče interesov njegove družine, v njej se je odvijalo njegovo družabno življenje.²² Tako notar šele takrat, ko pridobi vse potrebne podatke, lahko ugotavlja, ali je pristojen za zapuščinsko obravnavo ali pa je za zapuščinsko obravnavo pristojen tuji organ – če ugotovi, da je za zapuščinsko zadevo pristojen tuji organ, se s sklepom izreče za nepristojnega in prekine postopek.²³

Na evropski ravni ni skupnega registra, iz katerega bi bilo razvidno, ali je v drugi državi članici v zvezi z istim zapustnikom že sprožen zapuščinski postopek.

Le kadar dediči izjavijo, da je v drugi državi članici prav tako sprožen zapuščinski postopek, se notar lahko s sklepom izreče za nepristojnega in prekine postopek.

18 5. člen Uredbe št. 650/2012 o dedovanju.

19 63. in 64. člen Uredbe št. 650/2012 o dedovanju.

20 4. člen Uredbe Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, Uradni list EU L 183/1 z dne 8. 7. 2016.

21 23. točka Uvoda Uredbe št. 650/2012 o dedovanju.

22 24. točka Uvoda Uredbe št. 650/2012 o dedovanju

23 Kontrec, Damir; Matko-Ruždjak, Jožica; Sessa, Đuro. Zakon o nasljeđivanju s komentarima, poveznicama, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom. 2015. Zagreb. str. 245.

Prav tako je po Uredbi št. 650/2012 o dedovanju vidna problematika dvojne *litispence*, saj na evropski ravni ni skupnega registra, iz katerega bi bilo razvidno, ali je v drugi državi članici v zvezi z istim zapustnikom že sprožen zapuščinski postopek. V 17. členu Uredbe št. 650/2012 o dedovanju je določeno, da v primeru, če pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki z istim zahtevkom med istima strankama, vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekinajo postopke, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek; kadar se ugotovi pristojnost, se vsa sodišča razen pristojnega izrečejo za nepristojna v korist tega sodišča. Torej notar šele na obravnavi lahko ugotovi, ali so dediči sprožili zapuščinski postopek v kateri drugi državi članici, saj se na Hrvaškem zapuščinski postopek uvede po uradni dolžnosti. Le kadar dediči izjavijo, da je v drugi državi članici prav tako sprožen zapuščinski postopek, se notar lahko s sklepom izreče za nepristojnega in prekine postopek.

4 PRIPRAVLJALNA OPRAVILA

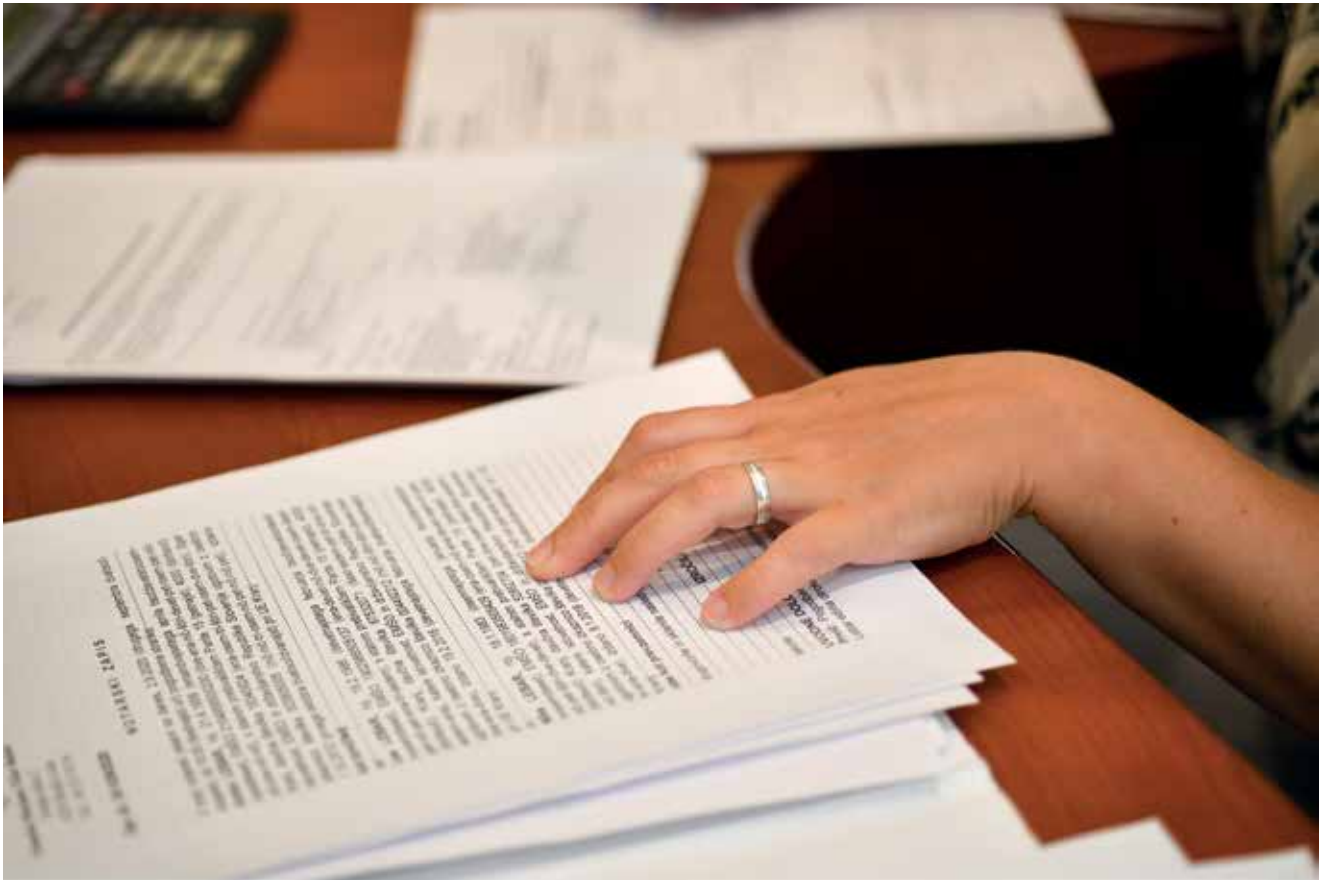
Kadar kdo umre ali je razglašen za mrtvega, mora matičar, ki je pristojen za vpis smrti v matično knjigo umrlih, v skladu z določilom 192. člena Zakona o dedovanju RH sestaviti smrtovnico in jo poslati sodišču. Matičar sestavi smrtovnico na podlagi podatkov iz matične knjige umrlih, podatkov, ki jih posredujejo pokojnikovi sorodniki, osebe, s katerimi je pokojnik živel, ter druge osebe. Če sodišče od matičarja dobi nepopolno smrtovnico ali samo izpisek iz matične knjige umrlih, bi sodišče moralo na zapuščinski obravnavi ugotoviti in v zapisnik vpisati vse podatke, ki jih smrtovnica mora vsebovati.²⁴ Smrtovnica ima dokazno moč javne listine zgolj glede podatkov, ki so prevzeti iz matične knjige umrlih. V praksi pa notar na zapuščinski obravnavi na podlagi izjav dedičev vpisuje v zapisnik vse podatke, ki so pomanjkljivi oziroma nepopolni v smrtovnici.

Vsebina smrtovnice je določena v 193. členu Zakona o dedovanju RH in določa obvezno vsebino smrtovnice oziroma obvezne podatke, ki se vpisujejo v smrtovnico, ki so:

- priimek in ime pokojnika, osebna identifikacijska številka, enotna matična številka osebe, ime enega od staršev, pokojnikov poklic, datum rojstva in državljanstvo, za umrlo poročeno osebo tudi priimek, ki ga je imela pred poroko;
- dan, mesec, leto, kraj in, če je mogoče, ura smrti;
- kraj, v katerem je pokojnik imel svoje stalno oziroma začasno prebivališče.

Matičar, ki je pristojen za vpis smrti v matično knjigo umrlih, mora sestaviti smrtovnico in jo poslati sodišču.

24 Kontrec, Damir. 2010. Javni bilježnici u Republici Hrvatskoj kao povjerenici sudova u ostavinskom postupku. Javni bilježnik, br. 32, str. 31.

**Notar na
zapuščinski
obravnavi
na podlagi
izjav dedičev
vpisuje v
zapisnik vse
podatke, ki so
pomanjkljivi
oziroma
nepopolni v
smrtovnici.**

Podatki, ki se vpisujejo v smrtovnico le, če je to mogoče, so:

- priimek in ime, datum rojstva, poklic, stalno oziroma začasno prebivališče pokojnikovega zakonca ter zakonskih otrok in otrok, rojenih zunaj zakona, ter posvojencev;
- priimek in ime, datum rojstva in stalno oziroma začasno prebivališče drugih sorodnikov, ki bi bili lahko poklicani k dedovanju na podlagi zakona, in oseb, ki so poklicane k dedovanju na podlagi oporoke;
- kraj, kjer je premoženje, ki ga je pokojnik zapustil, ali je kaj premoženja, za katerega veljajo posebni predpisi glede posesti, hrambe in priglasitve, ali je kaj gotovine, vrednostnih papirjev, dragocenosti, hranilnih knjižic ali kakšnih drugih pomembnih listin, ali je pokojnik zapustil kaj terjatev ali dolgov in koliko, ali je zapustil pisno oporoko ali pogodbo o dosmrtnem preživljanju ali pogodbo o izročitvi in razdelitvi premoženja in kje se ti dokumenti nahajajo, če pa je pokojnik naredil ustno oporoko, potem priimek in ime, poklic in začasna prebivališča prič, pred katerimi je ustno oporoko naredil;
- ali se pričakuje rojstvo pokojnikovega otroka in ali imajo njegovi otroci ali zakonec skrbnika;
- datum in kraj smrti pokojnikovega zakonca ali otroka ali katere druge osebe, ki bi lahko bila poklicana k dedovanju, če je umrla pred zapustnikom.

Notar v okviru pripravljanih dejanj za zapuščinski postopek in v namen zavarovanja zapuščine lahko opravi popis zapustnikovega premoženja ter shrani določene predmete zapuščine.²⁵

²⁵ 197. in 199. člen Zakona o dedovanju RH.

5 ZAPUŠČINSKA OBRAVNAVA

Ko notar prejme zapuščinsko zadevo oziroma spis od sodišča skupaj s sklepom sodišča, s katerim se zapuščinska zadeva zaupa notarju, ta najprej vpiše zadevo v vpisnik zadev, ki ga notarju preda v poslovanje sodišče in ki ga notar mora voditi v elektronski obliki.²⁶

Nato notar na podlagi podatkov iz smrtovnice ugotavlja, ali je zapustnik zapustil premoženje. Če zapustnik ni zapustil nepremičnin, temveč zgolj premičnine ali z njimi izenačene pravice ter nihče od tistih, ki so upravičeni dedovati, ne zahteva obravnave, notar s sklepom odloči, da se zapuščinska obravnava ne opravi.²⁷ V nasprotnem primeru notar določi narok za zapuščinsko obravnavo in strankam pošlje vabila. Notar bo v vabilu na narok obvestil dediče o uvedbi postopka in morebitnem obstoju oporoke ter jih pozval, da sodišču takoj predložijo oporoko, če je pri njih. Prav tako notar v vabilu opozori dediče, da lahko do izdaje sklepa o dedovanju podajo ustno na naroku ali pisno z javno overjeno listino izjavo, s katero se odpovejo dediščini; če takšne izjave ne podajo, se šteje, da želijo dedovati.²⁸ Če je pokojnik zapustil oporoko, je notar dolžan obvestiti o uvedbi zapuščinskega postopka in povabiti na narok tudi osebe, ki bi utegnile priti v poštev kot dediči.

Dejanja v zapuščinskem postopku opravlja notar kot pooblaščenec sodišča in zanj veljajo enaki predpisi kot za sodišče.²⁹ Po 247. členu Zakona o dedovanju RH notar vroča vabila in druga pisanja, ki jih je sestavil kot pooblaščenec sodišča, po predpisih o sodnem vročanju, torej se *mutatis mutandis* uporabljajo določbe Zakona o pravnem postopku RH. V vabilu se dedičem naloži, da na naroku predložijo vse dokaze o zapustnikovem premoženju. V ta namen se jim pošljejo napotnice za zemljiško knjigo in kataster; z njimi dediči dvignejo zemljiškoknjižne izpiske in izpiske iz katastra, ne da bi za to morali plačati državne takse. Ostale potrebne podatke in listine za izvajanje zaupanega dela notar kot pooblaščenec sodišča od drugih pristojnih organov pridobi, ne da bi za to plačal državne takse.³⁰

V primeru, da dediči niso znani, bo sodišče oziroma notar v skladu s 127. in 218. členom Zakona o dedovanju RH z oklicem povabilo tiste, ki menijo, da imajo pravico do dediščine, da se priglasijo sodišču v šestih mesecih od objave oklica v Uradnem listu, torej *Narodnih novinah*. Oglas se pritrudi na oglasno desko sodišča, kar po trenutnih predpisih pomeni, da se oglas objavi na elektronski oglasni deski občinskega sodišča, in istočasno objavi v *Narodnih novinah*. Če se po preteku šestih mesecev od objave oklica ne zglašijo noben dedič, se zapuščina razglasi za lastnino občine oziroma mesta, določenega z zakonom; na podlagi 6. člena Zakona o dedovanju RH namreč zapuščina brez dedičev preide na občino oziroma mesto, ki s tem pridobi enak položaj kot dediči ter se zapuščini ne more odpovedati.³¹

Vabilo z oklicem se opravi tudi v primeru, kadar je dediču postavljen začasni zastopnik zato, ker je njegovo začasno prebivališče neznano, nima pa pooblaščenca, ali pa zato, ker dedič ali njegov zakoniti zastopnik, ki nimata pooblaščenca, živita v tujini, ali pa sta nedostopna, vročitev pa se ni mogla opraviti. Po preteku šestih mesecev od objave oklica bo notar opravil zapuščinsko obravnavo na podlagi izjave postavljenega skrbnika in podatkov, s katerimi bo razpolagal.

Notar v okviru pripravljalnih dejanj za zapuščinski postopek in v namen zavarovanja zapuščine lahko opravi popis zapustnikovga premoženja ter shrani določene predmete zapuščine.

Dejanja v zapuščinskem postopku opravlja notar kot pooblaščenec sodišča in zanj veljajo enaki predpisi kot za sodišče.

26 6. člen, Javnobilježnički poslovnik NN 38/94, 82/94, 37/96, 151/05, 115/12 in 120/14, sl. Notarski poslovnik.

27 215. člen Zakona o dedovanju RH.

28 217. člen Zakona o dedovanju RH.

29 246. člen Zakona o dedovanju RH.

30 248. člen Zakona o dedovanju RH.

31 Podrobneje 20. člen Zakona o dedovanju RH.

V skladu s tretjim odstavkom 203. člena Zakona o dedovanju RH je notar, ko prejme zapuščinsko zadevo, dolžan brez odlašanja preveriti v Hrvaškem vpisniku oporok morebiten obstoj oporoke umrle osebe ter od oseb in organov, ki oporoko hranijo, zahtevati, da jo predložijo notarju. Notarska zbornica Hrvaške³² na podlagi določila 68. člena Zakona o dedovanju RH in 1. člena Pravilnika o Hrvaškem vpisniku oporok³³ vodi register oporok, ki se imenuje Hrvaški vpisnik oporok. V Hrvaškem vpisniku oporok se elektronsko evidentirajo zasebne in javne oporoke, torej evidentira se dejstvo, da je oporoka sestavljena, shranjena in razglašena. Na podlagi poizvedb oziroma na podlagi elektronskega vpogleda v Hrvaški vpisnik oporok notar pridobi obvestila za potrebe zapuščinskega postopka o tem, ali je oporoka shranjena in kdo jo hrani, kar se prav tako evidentira.³⁴

V vabilu se dedičem naloži, da na naroku predložijo vse dokaze o zapustnikovem premoženju - v ta namen se jim pošljejo napotnice za zemljiško knjigo in kataster, s katerimi dediči dvignejo zemljiško-knjžne izpiske in izpiske iz katastra, ne da bi za to morali plačati državne takse.

6 ZAPISNIK

O opravih v zapuščinskem postopku se sestavi zapisnik, o manj pomembnih izjavah strank in obvestilih, ki jih zbere notar, se namesto zapisnika lahko zapiše samo zaznamek na spisu. Zapisnik se sestavlja po nareku notarja, ki ga piše zapisnikar. Zapisnik podpišejo stranke, ki so bile navzoče pri opravi, notar in zapisnikar, medtem ko pa zaznamek na spisu podpiše le tisti, ki ga je sestavil.

Glede sestave in oblike zapisnika, prav tako pa tudi glede sklepa o dedovanju se uporablja Sodni poslovnik RH³⁵. Zapuščinski postopek je namreč sodni postopek in nanj se nanašajo vsa pravila sodnega postopka, razlika je le v tem, da postopek vodi notar kot pooblaščenec sodišča, ne pa sodnik. 54. člen Sodnega poslovnika RH določa načine sestave zapisnika, 59. do 62. člen Sodnega poslovnika RH pa določajo sestavo odločb, torej sklepa o dedovanju. Končno se zapisnik in sklep o dedovanju v zapuščinskem postopku sestavljata v skladu s pravili Sodnega poslovnika RH in ne v obliki notarskega zapisnika ali notarskega zapisa po pravilih Zakona o notariatu RH – zapuščinski postopek je namreč sodni postopek, ki ga notar opravlja kot pooblaščenec sodišča.

Dedič se lahko odpove dediščini z javno overjeno izjavo ali pa z izjavo, dano v zapisnik pri notarju, vse do sprejema odločbe sodišča prve stopnje. Notar je pri tem dolžan dediče opozoriti, da se podana dedna izjava ne glede na to, ali gre za izjavo o odpovedi dediščini ali o sprejemu dediščine, ne more več preklicati. Prav tako opozori dediče, da odpoved dediščini ne more biti ne delna in ne pogojna ter da se odpoved v korist določenega dediča ne šteje za odpoved dediščini, ampak za izjavo o odstopu svojega dednega deleža v korist določenemu dediču. Notar stranke opozori tudi, da se izjava o odpovedi dediščini ne nanaša na pozneje najdeno premoženje in da se dediščini lahko odpove samo v svojem imenu ali pa tudi v imenu svojih potomcev.³⁶ Dedno izjavo lahko poda vsak, vendar je ni zavezan dati, in če ne da izjave o odpovedi dediščini, se šteje, da želi dedovati. Dedič lahko da dedno izjavo osebno ali pa po pooblaščenecu, katerega pooblastilo mora biti javno overjeno. Po osmem odstavku 220. člena Zakona o dedovanju

32 Hrvatska javnobilježnička komora, sl. Notarska zbornica Hrvaške.

33 Pravilnik o Hrvatskom upisniku oporuka, NN br. 135/03 i 164/04, sl. Pravilnik o Hrvaškem vpisniku oporok.

34 2. člen Pravilnika o Hrvaškem vpisniku oporok.

35 Sudski poslovnik NN 37/14, 49/14, 08/15, 35/15, 123/15, 45/16, 29/17, 33/17, 34/17, 57/17, 101/18, 119/18, 81/19, 128/19, 39/20, sl. Sodni poslovnik.

36 130., 133., 135. in 220. člen Zakona o dedovanju RH.

RH notar dedne izjave ne zahteva od nikogar. Dedič, ki želi dati dedno izjavo, to lahko poda v zapisnik pri notarju ali pa jo poda v obliki javno overjene listine, ki jo izroči ali pošlje notarju.

V zapuščinskem postopku notar na naroku obravnava vsa vprašanja, ki so pomembna za sprejetje sklepa o dedovanju, zlasti pravico do dediščine, velikost dednega deleža in pravico do volila. O teh pravicah notar praviloma odloči takrat, ko vsem strankam v postopku omogoči, da dajo potrebne izjave, ki jih lahko dajo brez navzočnosti drugih strank, in ni potrebno, da bi se tem strankam vselej dala priložnost, da se izjavijo o izjavah drugih strank. Notar o pravicah oseb, ki ne pridejo na narok, čeprav so pravilno povabljene, odloča na podlagi podatkov, s katerimi razpolaga, upoštevajoč pri tem njihove pisne izjave, ki prispejo do izdaje sklepa o dedovanju.³⁷

Če je pokojni zapustil oporoko, jo notar odpre, ne da bi pri tem poškodoval pečat, jo prebere in o tem sestavi zapisnik v navzočnosti dveh polnoletnih prič, ki sta lahko tudi dediča. Tako ravna ne glede na to, ali je oporoka veljavna, in ne glede na to, ali je oporok več. Na razglašeni oporoki notar potrdi, da je oporoka razglašena z datumom razglasitve ter številom in datumom drugih najdenih oporok in o razglasitvi oporoke takoj obvesti Hrvaški vpisnik oporok.³⁸ Notar razglašeno oporoko in zapisnik pošlje občinskemu sodišču, ko vrne celotni zapuščinski spis, nakar sodišče izvirnik oporoke hrani ločeno od drugih spisov.³⁹

7 SKLEP O DEDOVANJU

S sklepom o dedovanju notar ugotovi, kdo so zapustnikov dediči in katere pravice so pridobile druge osebe. Sklep o dedovanju mora razen izreka vsebovati tudi obrazložitev in pouk o pravici do ugovora. V skladu s 226. členom Zakona o dedovanju RH mora sklep o dedovanju zajemati:

- priimek in ime pokojnika, njegov osebno identifikacijsko številko, ime enega od njegovih staršev, datum rojstva, državljanstvo, dekliški priimek;
- navedbo nepremičnin s podatki iz zemljiških knjig, potrebnih za vpis, prav tako navedbo premožnin in drugih pravic, za katere je notar ugotovil, da spadajo v zapuščino;
- priimek in ime dedičev, njihovo osebno identifikacijsko številko, prebivališče, razmerje dediča do zapustnika, ali deduje kot zakoniti ali kot oporočni dedič, če je dedičev več, pa tudi dedni delež vsakega posameznega dediča, ugotovljen z ulomkom;

Notar je dolžan brez odlašanja preveriti v Hrvaškem vpisniku oporok morebiten obstoj oporoke umrle osebe.

37 219. člen Zakona o dedovanju RH.

38 115. člen Zakona o notariatu RH in 204. in 208. člen Zakona o dedovanju RH.

39 209. člen Zakona o dedovanju RH.

- navedbo, ali je dedna pravica pod pogojem, izvršbo ali je dedna pravica obremenjena z volilom ali pa na drug način omejena ali obremenjena v korist drugega;
- priimek in ime, osebno identifikacijsko številko, prebivališče oseb, katerim je pripadlo volilo ali kakšna druga pravica iz zapuščine, z natančnim opisom te pravice.

V sklepu o dedovanju notar navede sporazum o delitvi premoženja, če v zapuščinskem postopku vsi dediči sporazumno predložijo delitev in način delitve. Torej, če se vsi dediči dogovorijo,

kateri del premoženja gre kateremu dediču, notar napiše dedni sporazum v zapisnik in na ta način razdeli premoženje med dediči.

Na podlagi 227. člena Zakona o dedovanju RH notar sklep o dedovanju vroči vsem dedičem in voliljemnikom kakor tudi osebam, ki so v postopku uveljavljale zahtevke iz naslova dedovanja. Zoper sklep o dedovanju, ki ga izda notar, je dovoljen ugovor v osmih dneh od dneva vročitve sklepa strankam. Pravnomočni sklep o dedovanju notar elektronsko pošlje pristojnemu davčnemu uradu in pristojnemu zemljiškoknjižnemu sodišču najkasneje do 15. dne naslednjega meseca. Notar v sklepu o dedovanju odredi, da se po pravnomočnosti sklepa o dedovanju v zemljiški knjigi opravijo potrebni vpisi po pravilih zemljiškoknjižnega prava in da se upravičencem izročijo premične stvari, ki so v hrambi pri

sodišču, notarju ali pri tretji osebi. Glede ostalih premičnin, kot so hranilne vloge, zaostanek pokojnin, motorna vozila in drugo, dediči zadeve urejajo sami z odpravki pravnomočnega sklepa o dedovanju.

8 NADZOR NAD DELOM NOTARJA

Nadzor nad delom notarja kot pooblaščenca sodišča opravlja občinsko sodišče, ki je pooblastilo notarja in mu zaupalo v delo zapuščinsko zadevo. Notar mora zapuščinski postopek opraviti v roku, ki mu ga določi sodišče, kar v praksi najpogosteje znaša trideset dni. Če notar iz opravičenih razlogov v tem roku vseh dejanj ne uspe opraviti, mora o tem obvestiti sodišče in navesti razloge, zakaj ni uspel dokončati postopka.⁴⁰

⁴⁰ 243. člen Zakona o dedovanju RH.

Zaradi pomembnih razlogov, kot so na primer bolezen notarja ali katerih drugih razlogov, zaradi katerih notar ni zmožen opravljati dela, ali če notar očitno ne upošteva zakonske obveznosti, mu sodišče lahko odvzame izvajanje zapuščinskega postopka, ki mu je zaupan, in samo opravi postopek ali pa zaupa postopek drugemu notarju.⁴¹ Notar se zoper takšno odločbo sodišča ne more pritožiti.

Na podlagi 249. člena Zakona o dedovanju RH notar zaupanega dela ne more zavrniti, razen če ima posebej upravičene razloge, o katerih odloča sodišče, ki je delo zaupalo notarju. Kadar notar zavrne zaupano delo ali pa mu ga sodišče odvzame, sodišče zahteva od notarja, da vrne spis. Če notar ne postopa v skladu z zahtevo sodišča ali sodišču ne vrne spisa o zaupanem delu, ga sodišče lahko kaznuje z denarno kaznijo, za katero se uporabljajo določbe Zakona o izvršbi⁴².

Stranke lahko zahtevajo izločitev notarja, o čemer odloča sodišče, ki je notarju kot pooblaščenec sodišča zaupalo zapuščinski postopek v delo.⁴³

V skladu z drugim odstavkom 244. člena Zakona o dedovanju RH je notar dolžan spis vrniti občinskemu sodišču, kadar med strankami nastane spor. Notar na zapuščinski obravnavi v zapisnik vpiše izjave dedičev in razlog, zaradi katerega je nastal spor, ter nato vrne spis sodišču. Poznamo dve skupini primerov, ko notar vrne spis sodišču.

V prvem primeru notar vrne spis sodišču, ki napoti stranke na pravdo ali upravni postopek:

1. kadar so med njimi sporna dejstva, od katerih je odvisna kakšna njihova pravica, zlasti kadar so sporna dejstva:
  - o pravici do dediščine, veljavnosti ali vsebine oporoke ali odnosu med dedičem in zapustnikom, ki je podlaga za dedovanje po zakonu;
  - od katerih je odvisna velikost dednega deleža, vrednost nujnega deleža ali vračunavanje v dedni delež;
  - od katerih je odvisna utemeljenost razdedinjenja nujnih dedičev ali utemeljenost razlogov za nevrednost;
  - o tem, ali se je nekdo odpovedal dediščini;
2. kadar obstaja med strankami spor o pravici do volila ali o kakšni drugi pravici iz zapuščine;
3. kadar med dediči obstaja spor o dejstvih, od katerih je odvisno, kakšno premoženje spada v zapuščino, in od katerih je odvisno, kaj je predmet volila.

Sodišče napoti na pravdo tisto stranko, katere pravica se šteje za manj verjetno. Sodišče prekine postopek ter določi rok 30 dni, v katerem mora stranka sprožiti pravdo in o tem obvestiti sodišče. Če stranka v 30 dneh ne ravna po sklepu sodišča, se zapuščinska obravnava nadaljuje in dokonča ne glede na zahteve.

V nekaterih primerih notar lahko odloča v zapuščinskem postopku samo ob soglasju vseh strank. Kadar v takih primerih ni soglasja vseh strank, notar vrne spis sodišču.⁴⁴ Ti primeri so:

- kadar se odloča o ločitvi zapuščine;⁴⁵
- kadar se odloča o pravicah dedičev, ki so živeli in služili skupaj z zapustnikom, da jim ostanejo posamezne stvari, premičnine ali nepremičnine;⁴⁶

41 240. člen Zakona o dedovanju RH.

42 Ovršni zakon NN 112/12,25/13, 93/14, 55/16, 73/17, sl. Zakon o izvršbi in zavarovanju.

43 2. odstavek 246. člena Zakona o dedovanju RH.

44 Crnić, Jadranko, Končić, Ana-Marija. 2003. *Zakon o nasljeđivanju s komentarom, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom pojmova*. Organizator. Zagreb, str. 507.

45 140. člen Zakona o dedovanju RH.

46 143. člen Zakona o dedovanju RH.

V primeru, da dediči niso znani, sodišče z oklicem, ki se objavi na elektronski oglasni deski občinskega sodišča in istočasno v *Narodnih novinah*, povabi tiste, ki menijo, da imajo pravico do dediščine, da se prigrasijo sodišču v šestih mesecih od objave oklica.

- kadar se odloča o pravicah dediča, ki je živel z zapustnikom, toda ta ni njegov zakonec ali potomec, o delitvi gospodinjskih predmetov, ki so potrebni za zadovoljitev vsakdanjih potreb.⁴⁷

Dedič, ki želi dati dedno izjavo, to lahko poda v zapisnik pri notarju ali pa jo poda v obliki javno overjene listine, ki jo izroči ali pošlje notarju.

V primerih, ko notar dokonča postopek in izda sklep o dedovanju, imajo stranke pravico do ugovora v osmih dneh od vročitve sklepa. Stranke ugovor vložijo pri notarju, ki ga brez odlaganja skupaj s spisom pošlje pristojnemu občinskemu sodišču. O ugovoru zoper sklep o dedovanju odloča sodnik posameznik. Prepozen, nepopoln ali nedovoljen ugovor sodnik zavrže. Ko sodnik odloča o ugovoru zoper sklep o dedovanju, lahko sklep o dedovanju v celoti ali delno razveljavi ali pa potrdi. Če sodnik delno ali v celoti razveljavi sklep o dedovanju, sam odloči in izda sklep o dedovanju ter ga vroči dedičem in notarju.

Notar je v vsakem primeru dolžan po pravnomočnosti sklepa o dedovanju vrniti spis pristojnemu sodišču, v notarskem arhivu pa je dolžan obdržati fotokopijo sklepa, s katerim mu je sodišče zaupalo zapuščinski postopek, ter fotokopijo smrtovnice in odpravka sklepa o dedovanju. V ostalih primerih, ko mora notar vrniti spis sodišču, za svoj arhiv obdrži fotokopijo zapisnika ali drugega akta, s katerim se je postopek pri notarju končal.

9 SKLEP

Notarji na Hrvaškem že vrsto let uspešno opravljajo nesporne zapuščinske postopke. Sprememba dedne zakonodaje je bila zelo skrbno izpeljana in usklajena s celotnim sistemom, saj je prenos zapuščinskih postopkov na notarje prinesel hitrejšo in učinkovitejšo izvedbo dedovanja, kjer je sodna intervencija potrebna le v redkih primerih, kadar nastane spor med strankami. S prenosom zapuščinskih zadev na notarje so sodišča razbremenjena in sodniki se lahko posvečajo spornim, zahtevnejšim in bolj zapletenim zadevam.

Če se vsi dediči dogovorijo, kateri del premoženja gre kateremu dediču, notar napiše dedni sporazum v zapisnik in na ta način razdeli premoženje med dediči.

Notar kot pooblaščenec sodišča je v vodenju zapuščinskega postopka prav tako kot sodnik neodvisen, nepristranski, strokoven in spoštuje zakonitosti, kar vpliva na dejstvo, da je ohranjena pravna varnost. Prav tako pa se notarji, za razliko od preobremenjenih sodišč, lahko veliko bolj posvetijo posameznemu zapuščinskemu postopku ter se lažje prilagodijo potrebam strank. Notar namreč lahko tudi prilagodi narok potrebam strank, predvsem tistim, ki so v tujini. Komunikacija z notarjem je veliko lažja kot s sodiščem in dogovarjanje veliko enostavnejše, saj si notarji v opravljanju poslov lahko privoščijo večjo fleksibilnost in obzirnost do strank.

Zapuščinski postopek notar opravi in sklep o dedovanju izda po enakih pravilih kot sodišče, saj je notar pooblaščenec sodišča in v tem primeru zanj veljajo enake določbe in predpisi kot za sodišče. Notar je še posebej dolžan zagotoviti varstvo interesov strank, ki niso sposobne same skrbeti zase, kot so mladoletniki ali osebe z duševnimi motnjami.

Notarji kot pooblaščenec sodišča ne smejo svetovati in zastopati stranke v zapuščinskem postopku, zato stranke lahko zahtevajo pomoč odvetnikov, ki jih lahko zastopajo v zapuščinskih postopkih in jim svetujejo glede dednih pravic.

Dediči velikokrat sklepajo dedne dogovore, torej sporazume dedičev o razdelitvi premoženja, da ne bi prišlo do solastnine med dediči. Zapiše jih notar na zapuščinski obravnavi. Če se dediči

⁴⁷ 144. člen Zakona o dedovanju RH.

ne morejo dogovoriti na obravnavi in potrebujejo več časa, da ugotovijo, katero premoženje gre kateremu dediču, jim notar dovoli, da pridejo na drugi narok z dogovorom.

Notarje nadzira sodišče, ki jim zaupa zapuščinsko zadevo v delo. Če pride do spora med strankami, notar vrne spis sodišču in sodišče napoti stranke na pravdo. Tudi če dediči vložijo ugovor zoper sklep o dedovanju, notar spis vrne sodišču, ki odloča o ugovoru.

Notarska tarifa glede zapuščinskih postopkov je bila skrbno prilagojena, saj ni prišlo do podražitve v primerjavi s sodnim postopkom. Notar ima pravico do enotne pristojbine za zapuščinski postopek, ki se ugotavlja glede na vrednost premoženja, ne glede na to, koliko narokov je bilo in katera vse dejanja je notar moral opraviti.

Sklenem lahko, da ima notar v zapuščinskih postopkih veliko bolj fleksibilen, neposreden in osebni pristop do strank, kar pripomore k hitrejšemu reševanju zapuščinskih postopkov. Če ni spora med dediči, zapuščina preide na dediče v enem ali dveh mesecih in njihovo življenje se lahko nemoteno odvija naprej. Za stranke to pomeni prihranek časa in denarja, saj hitreje pridejo do podedovanega premoženja, s katerim lahko neomejeno razpolagajo.

Glede na skupno pravno zgodovino in v pretežni meri enake pravne sisteme menim, da bi tudi v Sloveniji notarji, ki letos praznujejo 25 let vnovične uvedbe notariata v Republiki Sloveniji, prav tako lahko uspešno vodili nesporne zapuščinske postopke. Sodišča bi se s prenosom zapuščinskih zadev razbremenila, dediči pa bi lahko veliko hitreje razpolagali s premoženjem, ki je predmet dedovanja.

Nadzor nad delom notarja kot pooblaščenca sodišča opravlja občinsko sodišče, ki je pooblastilo notarja in mu zaupalo v delo zapuščinsko zadevo.

Miloš Auflič, notarski pomočnik
pri notarju Miru Košaku v Ljubljani

DIGITALIZACIJA NOTARSKEGA POSLOVANJA

NOVA REALNOST NOTARIATA V REPUBLIKI
SLOVENIJI?

1 UVOD

**Trenutno
je v teku
druga faza
nadgradnje
informacijskega
sistema
eNotar za
delo notarjev.**

Leto 2020 predstavlja posebno leto zaradi epidemije covid-19 tudi za delovanje notariata v Republiki Sloveniji, saj so bile vse notarske pisarne z vidika omejevanja širjenja virusa covid-19 delno primorane za določeno obdobje trajanja epidemije omejiti svoje poslovanje, med drugim na način skrajšanja uradnih ur delovanja. V pisarni notarja Mira Košaka smo bili, tako kot verjetno v vseh drugih notarskih pisarnah, soočeni s številnimi vprašanji strank iz naslova možnosti oddaljenega dostopa do storitev, ki jih ponuja vsaka notarska pisarna. Vprašanje digitalizacije notarskega poslovanja v tem kontekstu vsekakor ni novo, saj se s tem vprašanjem intenzivno že nekaj časa ukvarja Komisija za digitalizacijo pri Notarski zbornici Slovenije. V teku je tako trenutno druga faza nadgradnje informacijskega sistema eNotar za delo notarjev, katere cilj je vzpostavitev elektronskega dokumentnega sistema in arhiva. Prav tako je v teku prenos Direktive (EU) 2019/1151 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. 6. 2019 o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 glede uporabe digitalnih orodij in postopkov na področju prava družb (v nadaljevanju: Digitalizacijska direktiva), ki državam članicam EU v drugem členu nalaga obveznost, da sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev z Digitalizacijsko direktivo do 1. 8. 2021,¹ kar konkretno za Republiko Slovenijo pomeni vzpostavitev možnosti ustanovitve družbe z omejeno odgovornostjo na oddaljen način brez fizične prisotnosti strank. Postopki delovanja notarskih pisarn so se v preteklosti že digitalizirali v postopkih, kjer notar kot pooblaščenec strank te zastopa pred sodišči (npr. v postopkih vpisov v sodni register in zemljiško knjigo), in pri delu, ki se nanaša na poslovanje notarja z uvedbo informacijskega sistema eNotar, ki zagotavlja (i) skupno infrastrukturo za vpisnike in imenike, ki jih je dolžan voditi vsak notar, in (ii) integracijo z zunanjimi evidencami (iskanje in samodejen prepis podatkov o fizičnih osebah iz CRP pri vpisovanju stranke v vpisnik ter iskanje in samodejen prepis podatkov o pravni osebi iz PRS pri vpisovanju stranke v vpisnik). Namen tega prispevka je predstavitev predmetnih aktualnih postopkov, ki v kratkem pomenijo nadaljnjo digitalizacijo notarskega poslovanja v Republiki Sloveniji.

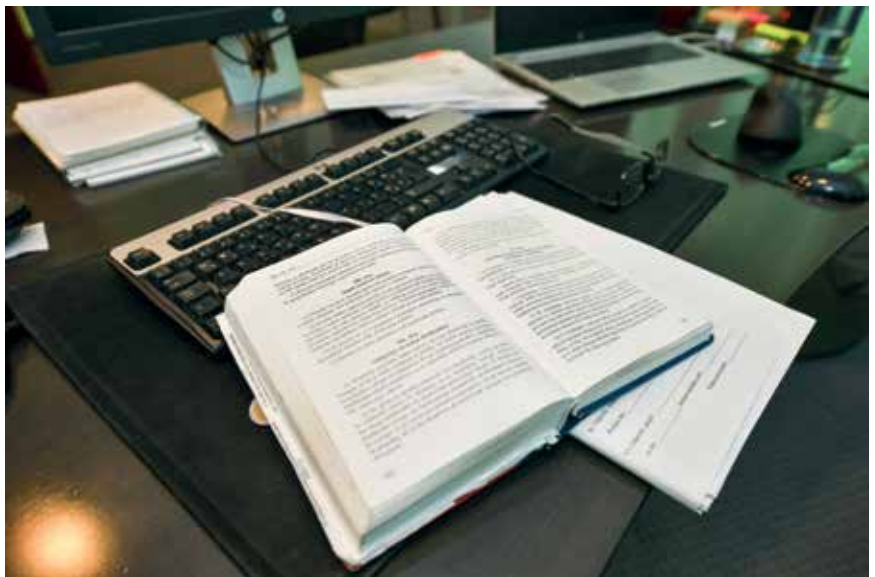
¹ Člen 2 v tretjem odstavku Digitalizacijske direktive sicer predvideva tudi možnost podaljšanja predmetnega roka za leto dni: »3. Z odstopanjem od odstavka 1 so države članice, ki se pri prenosu te direktive soočajo s posebnimi težavami, upravičene do podaljšanja obdobja iz odstavka 1 do največ enega leta. Navedejo objektivne razloge, zakaj je tako podaljšanje potrebno. Države članice uradno obvestijo Komisijo o nameri uveljavljanja tega podaljšanja do 1. februarja 2021.«

2 ELEKTRONSKI DOKUMENTNI SISTEM IN ARHIV

Izvedba digitalnih notarskih storitev z možnostjo oddaljenega dostopa do notarja vključuje najprej postopek ugotavljanja in potrjevanja identifikacije strank na daljavo prek varne video-konferenčne povezave, sestavo in podpisovanje elektronske notarske listine ter sistem varnega pošiljanja datotek in njihovo hrambo, istočasno pa zagotavljanja sledljivost celotnega procesa dela. Mozaik v izvedbi digitalne notarske storitve tako predstavlja vzpostavitev elektronskega dokumentnega sistema in arhiva. V nadaljevanju podajam kratek povzetek bistvenih sprememb, ki naj bi jih prinesla druga faza nadgradnje informacijskega sistema eNotar. Te spremembe predstavljajo nadgradnjo obstoječega informacijskega sistema z rešitvami, ki bodo olajšale vpisovanje in hranjene podatkov v elektronskih vpisnikih, pri čemer pa bi največjo novost predstavljala uvedba elektronskega dokumentnega sistema in elektronskega arhiviranja dokumentov ter vseh notarskih listin. Elektronski dokumentni sistem bo zasnovan kot samostojen del, ki bo integriran v informacijski sistem eNotar in naj bi predstavljal sistem za učinkovito in enostavno upravljanje ter arhiviranje elektronskih dokumentov. Vseboval naj bi zajem in pretvorbo fizičnih dokumentov v elektronsko obliko, zajem poljubnih elektronskih dokumentov ter prikaz in nadzor nad elektronskimi dokumenti ter posledično vključeval možnost varnega elektronskega arhiva dokumentarnega gradiva.

V zvezi z elektronskim dokumentnim sistemom se predvideva nadgradnja, pri čemer z vidika praktičnega delovanja notarske pisarne izpostavljam naslednje temeljne značilnosti te nadgradnje:

1. evidentiranje vhodne in izhodne pošte (v papirni in elektronski obliki)
Pravilnik o poslovanju notarja nalaga notarju, da se vsa pisanja in poštne pošiljke, ki prispejo v notarsko pisarno (po navadni ali elektronski poti), ustrezno označijo in evidentirajo. V tem kontekstu se predvideva rešitev, ki istočasno ob evidentiranju vhodne oziroma izhodne pošte med drugim omogoča prenos priponk v ustrezen, za ta namen vzpostavljen eSpis.
2. ustvarjanje eSpisa
Namen eSpisa je nadgradnja že obstoječih vpisnikov v eNotarju, ki imajo nalogo zajemati relevantne podatke v posamezni zadevi, pri čemer pa bi bil s predmetno nadgradnjo vključen tudi zajem vseh dokumentov v posamezni zadevi.
3. delitev eNotarja (vizualno in funkcionalno) na ločeni osnovni področji (poslovni del in notarski del)
Celoten dokumentni proces elektronske hrambe dokumentov in listin bo v okviru poslovanja notarja oziroma notarske pisarne razdeljen na notarski del

Izvedba digitalnih notarskih storitev z možnostjo oddaljenega dostopa do notarja vključuje najprej postopek ugotavljanja in potrjevanja identifikacije strank na daljavo prek varne video-konferenčne povezave.

Največjo novost bi predstavljala uvedba elektronskega dokumentnega sistema in elektronskega arhiviranja dokumentov ter vseh notarskih listin.

(sestava listin in njihovo arhiviranje) in poslovni del (vodenje računovodstva, upravljanje kadrovske zadeve ipd.).

4. sistem večuporabniškega okolja in dodeljevanja pravic posameznim lokalnim napravam (branje, pisanje, brisanje)
Nadgradnja zaradi izvedbe revizijske sledi predvideva vzpostavitev sistema večuporabniškega okolja z dodeljevanjem pravic (administrator, uporabnik). Zgolj ena naprava ima administratorske pravice, ostale imajo pravice uporabnika, ki jih določa administrator.
5. iskanje po podatkih, dokumentih in vsebini dokumentov
Nadgradnja predvideva hitro in enostavno ter tudi bolj kompleksno iskanje po dokumentih, vsebini dokumentov in podatkih ter pri vseh oblikah iskanja na seznamu zadetkov onemogočanje prikaza tistih dokumentov oziroma podatkov, za katere uporabnik nima pooblastila za dostop.
6. zagotavljanje varne revizijske sledi, ki omogoča sledenje in beleženje dostopov in sprememb na dokumentih in podatkih eSpisa, ter nadzor nad brisanjem dokumentov, enostaven pregled akcij uporabnikov (uporabniških in administratorskih naprav) in sprememb eSpisa ter nanj vezanih dokumentov
Nadgradnja predvideva vodenje popolne revizijske sledi tako na ravni šifrantov, transakcij in poizvedb kot tudi postopkov, kjer eNotar samodejno in neodvisno od uporabnikove volje zabeleži vse operacije, pri čemer za vsak dogodek sam sistem zabeleži vrsto dogodka, vsebino spremembe, čas dogodka in uporabnika, ki je spremembo opravil, tako da je iz tega seznama razvidna celotna zgodovina aktivnosti.
7. omogočeno elektronsko poslovanje

Nadgradnja predvideva sprejem elektronskega dokumenta, podpisanega s kvalificiranim digitalnim potrdilom, ter možnost priprave in pošiljanja elektronskega dokumenta, podpisanega s kvalificiranim digitalnim potrdilom ter opremljenega z varnim časovnim žigom.

Vzpostavljeni sistem hrambe in arhiviranja dokumentov mora biti pri tem skladen z relevantno trenutno veljavno zakonodajo, ki ureja oziroma posega v delovanje notariata. Temeljna predpisa, ki urejata predmetno področje, tj. hrambo notarskih listin, dokumentacije in spisov, sta Zakon o notariatu in Pravilnik o poslovanju notarja. Pri sedanjem notarskem delu se v elektronsko obliko pretvarjajo notarske listine v povezavi s postopki vpisa v zemljiško knjigo oziroma v sodni register. S predvideno nadgradnjo se bo na ta način uredila varna elektronska hramba vseh notarskih listin.

3 DIGITALIZACIJSKA DIREKTIVA

Digitalizacijska direktiva predvideva digitalizacijo postopkov ustanavljanja gospodarskih družb, ki so tudi v pristojnosti notarja, in sicer se v Republiki Sloveniji² kot obvezna predvideva ustanovitev družbe z omejeno odgovornostjo na daljavo (kot v večini držav članic). Sama Digitalizacijska direktiva sicer predvideva, da se lahko ustanovitev in vpis v sodni register v celoti zagotavljata prek spleta s pomočjo spletnih postopkov in orodij, ne da bi se morala stranka osebno zglasiti pri kateremkoli organu, ki je v posamezni državi članici pooblaščen za obravnavanje vseh vidikov ustanovitve družb, za različne oblike gospodarskih družb, tako za družbe z omejeno odgovornostjo, delniške družbe kot komanditne delniške družbe, prav tako pa za vpis podružnice tuje kapitalske družbe³ in posledično tudi vpis sprememb podatkov in dokumentov glede prej navedenih subjektov v sodni register. Pri tem je treba poudariti, da mora država članica ponuditi prej omenjene spletne postopke, hkrati pa bo še vedno vsaka država članica lahko imela v veljavi tudi druge načine ustanovitve in vpisa družbe ter vpisa podružnice.

3.1 Sprejem podrobnih pravil za ustanovitev družb prek spleta

Kot določa drugi odstavek 13. g člena Digitalizacijske direktive, so države članice v zvezi s spletno ustanovitvijo družb dolžne sprejeti podrobna pravila za spletno ustanovitev družb, vključno s pravili o uporabi predlog iz člena 13 h Digitalizacijske direktive ter dokumentov in informacij, ki so potrebni za ustanovitev družbe. V okviru teh pravil so države članice dolžne zagotoviti, da se spletna ustanovitev lahko izvede s predložitvijo dokumentov ali informacij v elektronski obliki, vključno z elektronskimi prepisi dokumentov in informacij iz člena 16 a(4)⁴ Digitalizacijske direktive. V tretjem odstavku 13. g člena Digitalizacijske direktive je določen minimalen obseg predmetnih pravil, ki morajo tako vsebovati najmanj (obvezna pravila):

2 Člen 13 g v drugem odstavku 1. točke Digitalizacijske direktive določa: Spletna ustanovitev družb ... »Vendar se države članice lahko odločijo, da ne bodo zagotovile postopkov spletne ustanovitve za oblike družb, ki niso navedene v Prilogi IIIA.«

3 Digitalizacijska direktiva ureja možnost registracije podružnice družbe iz druge države članice zlasti v novih členih 28 a, 28 b, 28 c in 30 a.

4 »Države članice zagotovijo, da so elektronski prepisi in izvlečki dokumentov in informacij, ki jih zagotovi register, avtenticirani z uporabo storitev zaupanja iz Uredbe (EU) št. 910/2014, da so bili elektronski izvlečki pridobljeni iz registra in da je njihova vsebina točen prepis dokumenta, ki ga hrani register, ali da je skladna z informacijami v registru.«

Celoten dokumentni proces elektronske hrambe dokumentov in listin bo v okviru poslovanja notarja oziroma notarske pisarne razdeljen na notarski del (sestava listin in njihovo arhiviranje) in poslovni del (vodenje računovodstva, upravljanje kadrovskih zadev ipd.).

**Nadgradnja
predvideva
hitro in
enostavno
ter tudi bolj
kompleksno
iskanje po
dokumentih,
vsebini
dokumentov
in podatkih.**

1. postopke za zagotovitev, da imajo vlagatelji potrebno pravno in poslovno sposobnost in so pooblaščen za zastopanje družbe;
2. sredstva za preverjanje identitete vlagateljev v skladu s členom 13 b⁵ Digitalizacijske direktive;
3. zahteve za vlagatelje, da uporabijo storitev zaupanja iz Uredbe (EU) št. 910/2014;
4. postopke za preverjanje zakonitosti dejavnosti družbe, če so tovrstni pregledi določeni v nacionalnem pravu;
5. postopke za preverjanje zakonitosti firme, če so tovrstni pregledi določeni v nacionalnem pravu;
6. postopke za preverjanje imenovanja direktorjev, pri čemer pa četrti odstavek 13. g člena Digitalizacijske direktive omogoča, da pravila določajo tudi (neobvezna pravila):
  1. postopke za zagotavljanje zakonitosti ustanovitvenih aktov družbe, vključno s preverjanjem pravilne uporabe predlog;
  2. posledice prepovedi opravljanja funkcije direktorja s strani pristojnega organa v katerikoli državi članici;
  3. vlogo notarja ali katerikoli druge osebe ali telesa, pooblaščenega z nacionalnim pravom za obravnavanje vseh vidikov spletne ustanovitve družbe;
  4. izključitev spletne ustanovitve v primerih, v katerih se osnovni kapital družbe vplača v obliki prispevkov v naravi (SL L 186/90 Uradni list Evropske unije, 11. 7. 2019).

Kot izhaja iz točke 4 prejšnjega odstavka zgoraj, Digitalizacijska direktiva med drugim omogoča sprejem neobveznega pravila, da se ustanovitev in vpis družbe prek spleta s pomočjo spletnih postopkov in orodij določita samo za družbe, ki se ustanavljajo zgolj z denarnimi vložki (ne pa tudi npr. s stvarnimi vložki). V zvezi z denarnimi vplačili šesti odstavek 13. g člena Digitalizacijske direktive določa, da morajo države članice zagotoviti, da se lahko, kadar je v okviru postopka ustanovitve družbe potrebno vplačilo osnovnega kapitala, takšno vplačilo izvede prek spleta v skladu s členom 13 e⁶ Digitalizacijske direktive, in sicer na bančni račun pri banki, ki posluje v Uniji. Poleg tega morajo države članice zagotoviti, da se tudi dokazilo o takšnih vplačilih lahko predloži prek spleta.

Poleg prednosti, tj. možnosti ustanovitve družbe na daljavo, je treba izpostaviti, da Digitalizacijska direktiva v sedmem odstavku 13. g člena predvideva tudi roke⁷ za ustanovitev družbe

5 Člen 13 b.

Priznavanje sredstev identifikacije za namene spletnih postopkov

1. Države članice zagotovijo, da lahko vlagatelji, ki so državljani Unije, v spletnih postopkih iz tega poglavja uporabijo naslednja sredstva elektronske identifikacije:
  - (a) sredstva elektronske identifikacije, izdana v okviru sheme elektronske identifikacije, ki jih odobri njihova država članica;
  - (b) sredstva elektronske identifikacije, izdana v drugi državi članici in priznana za namen čezmejnne avtentikacije v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 910/2014.
2. Države članice lahko zavrnejo priznanje sredstev elektronske identifikacije, kadar ravni zanesljivosti sredstev elektronske identifikacije niso skladne s pogoji iz člena 6(1) Uredbe (EU) št. 910/2014.
3. Vsa sredstva identifikacije, ki jih priznavajo države članice, so javno dostopna.
4. Kadar je to upravičeno iz razlogov javnega interesa za preprečevanje zlorabe ali spremembe identitete, lahko države članice za namene preverjanja identitete vlagatelja sprejmejo ukrepe, ki bi lahko zahtevali osebno zglasitev tega vlagatelja pred katerikoli organom, osebo ali telesom, pooblaščenim v nacionalnem pravu za obravnavanje vseh vidikov spletnih postopkov iz tega poglavja, vključno s pripravo ustanovitvenega akta družbe. Države članice zagotovijo, da se osebna zglasitev vlagatelja lahko zahteva samo za vsak primer posebej, kadar obstajajo razlogi za sum ponaredbe identitete, in da se lahko vsi ostali koraki postopka opravijo spletno.

6 »Člen 13 e Plačila

Kadar je za izvedbo postopka iz tega poglavja potrebno plačilo, države članice zagotovijo, da se to plačilo lahko izvede z uporabo široko dostopne spletne plačilne storitve, ki se lahko uporabi za čezmejna plačila, ki omogoča identifikacijo osebe, ki je opravila plačilo, ter ki jo nudi finančna institucija ali ponudnik plačilnih storitev s sedežem v državi članici.«

- 7 Kadar postopka ni mogoče končati v predvidenih rokih, mora država članica zagotoviti, da je vlagatelj obveščen o razlogih za zamudo.

na daljavo. Tako je določeno, da se ustanovitev izvede v petih delovnih dneh, kadar družbo ustanovljajo izključno fizične osebe, pod pogojem, da te osebe uporabljajo predloge iz člena 13 h Digitalizacijske direktive, ali v desetih delovnih dneh v drugih primerih.⁸

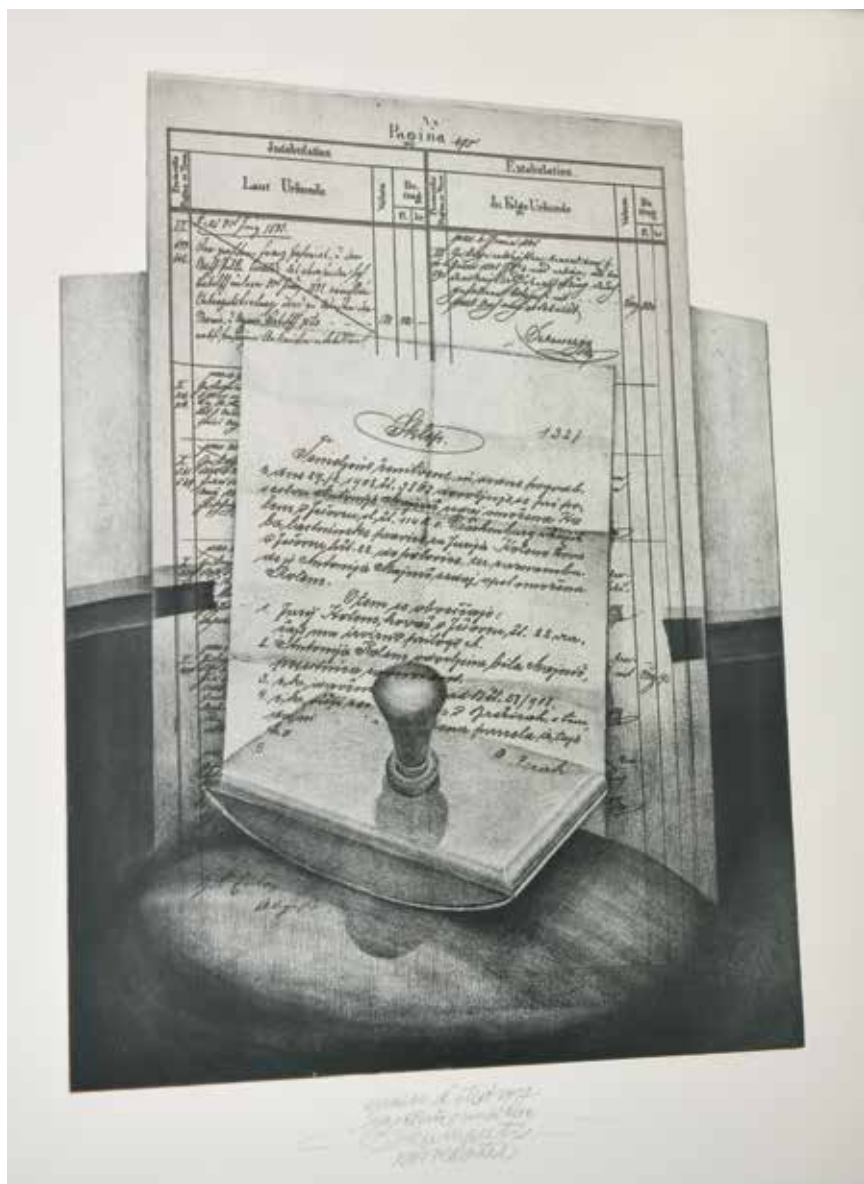
Peti odstavek 13. g člena Digitalizacijske direktive nadalje določa, da države članice spletne ustanovitve družbe ne smejo pogojevati s pridobitvijo licence ali dovoljenja, preden je družba registrirana, razen če je tak pogoj nujno potreben za ustrezen, v nacionalnem pravu določen nadzor nad nekaterimi dejavnostmi.

3.1.1 Osebna zglasitev stranke

Ne glede na splošno pravilo o izvedbi ustanovitve družbe na daljavo pa se bo v določenih primerih lahko kljub temu zahtevalo, da se vlagatelj oziroma stranka osebno zgłosi pri pristojnem organu. Tako:

osmi odstavek 13. g člena Digitalizacijske direktive določa, da se zadevno lahko zahteva v primeru, ko bo to utemeljeno z razlogi javnega interesa, da bi se zagotovilo **spoštovanje pravil o pravni in poslovni sposobnosti in pooblastilih vlagateljev za zastopanje družbe**, pri čemer mora biti zagotovljeno, da se vlagateljeva osebna zglasitev zahteva samo za vsak primer posebej, kadar obstajajo razlogi za sum, da se niso spoštovala pravila iz točke (a) tretjega odstavka 13. g člena Digitalizacijske direktive, medtem ko se lahko vsi drugi koraki postopka ustanovitve družbe na daljavo kljub temu opravijo na spletu;

četrti odstavek 13. b člena Digitalizacijske direktive določa, da se zadevno lahko zahteva v primeru, ko bo to upravičeno iz razlogov javnega interesa za **preprečevanje zlorabe ali spre-**

Države članice so v zvezi s spletno ustanovitvijo družb dolžne sprejeti podrobna pravila za spletno ustanovitev družb.

⁸ Ko je izpolnjen kasnejši od naslednjih pogojev:

- datum izpolnitve vseh formalnosti, potrebnih za spletno ustanovitev, vključno s prejemom vseh dokumentov in informacij, skladnih z nacionalnim pravom, s strani organa, osebe ali telesa, pooblaščenega z nacionalnim pravom za obravnavanje vseh vidikov ustanovitve družbe;
- datum plačila pristojbine za registracijo, vplačilo osnovnega kapitala v gotovini ali vplačilo osnovnega kapitala v obliki prispevkov v naravi, kot je določeno v nacionalnem pravu.

Direktiva omogoča sprejem neobveznega pravila, da se ustanovitev in vpis družbe prek spleta s pomočjo spletnih postopkov in orodij določita samo za družbe, ki se ustanovljajo zgolj z denarnimi vložki.

Države članice morajo zagotoviti, da se lahko, kadar je v okviru postopka ustanovitve družbe potrebno vplačilo osnovnega kapitala, takšno vplačilo izvede prek spleta na bančni račun pri banki, ki posluje v Uniji.

membe identitete, da lahko države članice za namene preverjanja identitete vlagatelja sprejmejo ukrepe, ki bi lahko zahtevali osebno zglasitev tega vlagatelja, pri čemer mora biti zagotovljeno, da se osebna zglasitev vlagatelja lahko zahteva samo za vsak primer posebej, kadar obstajajo razlogi za sum ponaredbe identitete, medtem ko se lahko vsi ostali koraki postopka opravijo spletno.

3.2 Enotna vstopna točka in dostopnost informacij

3.2.1 Dostopnost informacij glede možnosti ustanavljanja družbe prek spleta

Države članice so dolžne v skladu s 13. f členom Digitalizacijske direktive zagotoviti dostopnost informacij brezplačno in vsaj v jeziku, ki ga na splošno razume čim več čezmejnih uporabnikov, in sicer na portalih za registracijo ali spletnih mestih, dostopnih prek enotnega digitalnega vstopnega mesta, z namenom pomoči pri ustanavljanju družb in registraciji podružnic, ki zajema vsaj naslednje:

- (a) pravila o ustanavljanju družb, vključno s spletnimi postopki za ustanovitev družb oziroma za vpis dokumentov družb in informacij o družbah, ter zahteve v zvezi z uporabo vzorcev ustanovnih aktov družb ter drugih ustanovitvenih dokumentov, identifikacijo oseb, uporabo jezikov in z veljavnimi pristojbinami;⁹
- (b) pravila o registraciji podružnic, vključno s spletnimi postopki za registracijo podružnic oziroma vpisov dokumentov in informacij za podružnice, ter zahteve v zvezi z registracijo dokumentov, identifikacijo oseb in uporabo jezikov;
- (c) pregled veljavnih pravil o tem, kako postati član upravnega organa, poslovnega organa ali nadzornega organa družbe, vključno s pravili o prepovedi opravljanja funkcije direktorja, in o organih ali telesih, odgovornih za shranjevanje informacij o osebah, ki jim je prepovedano opravljati funkcijo direktorja;
- (d) pregled pooblastil in odgovornosti upravnega organa, poslovnega organa in nadzornega organa družbe, vključno s pooblastilom za zastopanje družbe v poslih s tretjimi stranmi.

3.2.2 Vzorci ustanovitvenih aktov družb

V skladu s členom 13 h Digitalizacijske direktive držav članic za oblike družb, ki so navedene v Prilogi IIA Digitalizacijske direktive, dajo na spletu na voljo vzorce ustanovitvenih aktov na portalih za registracijo ali spletnih mestih, ki so dostopni prek enotnega digitalnega vstopnega mesta, pri čemer pa se lahko istočasno s strani države članice na spletu dajo na voljo predloge ustanovitvenih aktov tudi za ustanovitev drugih oblik družb.

Vzorci ustanovnih aktov so države članice dolžne zagotoviti vsaj v uradnem jeziku Evropske unije, ki ga na splošno razume največje možno število čezmejnih uporabnikov, istočasno pa so lahko vzorci ustanovnih aktov na voljo v jezikih, ki niso uradni jezik ali jeziki zadevne države

⁹ Člen 13 d Digitalizacijske direktive glede pristojbin za spletne postopke določa, da države članice zagotovijo, da so pravila o pristojbinah, ki se uporabljajo za spletne postopke iz tega poglavja, pregledna in se uporabljajo na nediskriminatoren način ter da morebitne pristojbine za spletne postopke, ki jih zaračunavajo registri iz člena 16 Digitalizacijske direktive, ne presegajo povračil stroškov zagotavljanja takih storitev.

članice, vendar samo v informativne namene, razen če zadevna država članica odloči, da je družbo mogoče ustanoviti tudi s predlogami v teh drugih jezikih.

3.2.3 Spletni vpis dokumentov v register in dostop do registra

Kot določa člen 13 j Digitalizacijske direktive, so države članice dolžne zagotoviti, da je mogoče prek spleta vpisati v register dokumente in informacije iz člena 14 predmetne direktive, vključno z njihovimi spremembami, v roku, predpisanem z zakonodajo posamezne države članice, v kateri je družba registrirana. Države članice morajo zagotoviti, da se takšen vpis dokumentov in informacij lahko v celoti izvede prek spleta, ne da bi se moral vlagatelj osebno zglasiti pri kateremkoli pristojnem organu, razen v primerih, ko se lahko zahteva osebna zglasitev stranke v primeru iz četrtega odstavka člena 13 b oziroma osmega odstavka člena 13 g (kot že pojasnjeno v točki 3.1.1). Država članica lahko zahteva, da se prek spleta vpišejo samo nekateri ali vsi podatki in dokumenti nekaterih ali vseh družb. Države članice so pri tem dolžne zagotoviti, da se izvor in celovitost dokumentov, vpisanih prek spleta, lahko elektronsko preveri.

V skladu s spremenjenim 16. členom Digitalizacijske direktive se v vsaki državi članici v predmetnem registru družb odpre spis za vsako družbo, registrirano v zadevnem registru, pri čemer mora vsaka država članica zagotoviti, da ima vsaka družba enoten evropski identifikator¹⁰ (EUID) iz točke 8 Priloge k Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2015/884, ki posledično omogoča njihovo nedvoumno identifikacijo v komunikaciji med registri prek sistema povezovanja registrov, vzpostavljenega v skladu s členom 22 Digitalizacijske direktive. Velja splošna določba, da se vsi dokumenti in informacije iz člena 14 Digitalizacijske direktive, ne glede na to, s katerimi sredstvi so vpisani, hranijo v spisu v registru ali se neposredno vnesejo vanj izključno v elektronski obliki, pri čemer so države članice dolžne zagotoviti, da vse dokumente in informacije, ki so bili vpisani v papirni obliki, sam register čim prej pretvori v elektronsko obliko.¹¹

Razkritje dokumentov in informacij iz člena 14 Digitalizacijske direktive se zagotovi tako, da so javno dostopni v registru in da se vsi dokumenti in informacije, predloženi v okviru ustanovitve družbe, registracije podružnice ali vpisa dokumentov in informacij družbe ali podružnice, hranijo v registrih v strojno berljivi obliki, ki omogoča iskanje, ali kot strukturirani podatki (16. člen Digitalizacijske direktive).

Dostop do razkritih informacij se v državah članicah zagotovi na način, da je iz registra na zahtevo možno pridobiti prepis celote ali kateregakoli dela dokumentov in informacij iz člena 14 Digitalizacijske direktive, pri čemer se lahko takšna zahteva registru predloži v papirni obliki ali z elektronskimi sredstvi (16. a člen Digitalizacijske direktive).

Elektronski prepisi dokumentov in informacij iz člena 14 Digitalizacijske direktive bodo prav tako javno dostopni prek sistema povezovanja registrov BRIS, in sicer bodo prek sistema povezovanja registrov brezplačno na voljo vsaj naslednje informacije in dokumenti, s čimer se širi obseg informacij o družbah, ki bodo brezplačno dostopne na portalu ePravosodje, in sicer:

- (a) firma ali firme in pravna oblika družbe;
- (b) registrirani sedež družbe in država članica, v kateri je družba registrirana;
- (c) registrska številka družbe in njena oznaka EUID;

¹⁰ Ta enotni identifikator vsebuje vsaj elemente, ki omogočajo identifikacijo države članice, v kateri je register, nacionalnega registra izvora in številke družbe v tem registru, ter, kadar je ustrezno, elemente za preprečevanje napak pri identifikaciji (16 člen(1)).

¹¹ Države članice zagotovijo, da register dokumente in informacije iz člena 14, ki so bili vpisani v papirni obliki pred 31. decembrom 2006, pretvori v elektronsko obliko po prejemu zahteve za razkritje prek elektronskih sredstev (16 člen(2)).

Vlagatelj oziroma stranka se osebno zglesi pri pristojnem organu, da bi se zagotovilo spoštovanje pravil o pravni in poslovni sposobnosti in pooblastilih vlagateljev za zastopanje družbe, ter če je to upravičeno iz razlogov javnega interesa za preprečevanje zlorabe ali spremembe identitete.

Države članice so dolžne zagotoviti, da je mogoče prek spleta vpisati v register dokumente in informacije, vključno z njihovimi spremembami, v roku, predpisanem z zakonodajo posamezne države članice, v kateri je družba registrirana.

- (d) podrobnosti o spletnem mestu družbe, kadar so take podrobnosti zabeležene v nacionalnem registru;
- (e) status družbe, na primer v primeru zaprtja, izbrisa iz registra, prenehanja gospodarske aktivnosti ali neaktivnosti, kakor je opredeljen v nacionalnem pravu in kadar je zabeležen v nacionalnih registrih;
- (f) dejavnost družbe, kadar je zabeležena v nacionalnem registru;
- (g) podatki o vseh osebah, ki so kot organ ali člani organa trenutno pooblašcene s strani družbe, da jo zastopajo v poslih s tretjimi stranmi in v sodnih postopkih, in informacije, ali lahko osebe, pooblašcene za zastopanje družbe, to storijo same ali morajo delovati skupaj;
- (h) informacije o podružnicah, ki jih je družba odprla v drugi državi članici, vključno s firmo, registracijsko številko, oznako EUID in državo članico, v kateri je podružnica registrirana.

3.3 Posebne omejitve glede opravljanja funkcije direktorja (člen 13 i Digitalizacijske direktive)

Vsaka država članica mora zagotoviti, da ima pravila v zvezi s prepovedjo opravljanja funkcije direktorja. Ta pravila morajo vključevati možnost, da se upošteva vsaka veljavna prepoved opravljanja funkcije direktorja ali informacije, relevantne za prepoved, v drugi državi članici. V praksi se bo tako lahko zahtevalo, da mora oseba, ki se prijavi na mesto direktorja, navesti, ali ve za kakršnekoli okoliščine, ki bi lahko privedle do prepovedi opravljanja funkcije direktorja v zadevni državi članici. Če za takšno osebo velja trenutna prepoved opravljanja funkcije direktorja v drugi državi članici, se posledično zavrne njeno imenovanje na mesto direktorja družbe. Države članice si lahko v zvezi s tem v skladu z nacionalnim pravnim redom izmenjujejo dodatne informacije¹² glede predmetne prepovedi, npr. o obdobju in razlogih za prepoved opravljanja funkcije direktorja.

4 ZAKLJUČEK

Oddaljen dostop do notarja morda ni več tako oddaljen. Trenutni časi in razmere so jasni pokazatelj, da je digitalizacija notarskega poslovanja, še posebej možnost oddaljenega dostopa do notarja, nujna nova realnost, vendar pa ne kot izključna nova realnost notarskega poslovanja, vsekakor pa nujno potrebna alternativa dostopanja do storitev, ki jih ponuja notar. Medtem ko se v Republiki Sloveniji izvajajo pripravljalne aktivnosti glede prenosa Digitalizacijske direktive, so nekatere druge države članice (npr. Republika Avstrija) preko notarjev že bile uspešne pri praktični implementaciji predmetne direktive, tj. ustanovitve družbe na daljavo. V primeru naše uspešne praktične implementacije predmetne direktive, ki bi imela za posledico možnost ustanovitve družbe z omejeno odgovornostjo na daljavo prek notarja, bi to predstavljalo praktično osnovo tudi za nadaljnjo digitalizacijo ostalih notarskih storitev.

¹² Države članice zagotovijo, da se smejo osebni podatki, poslani za namene 13. i člena Digitalizacijske direktive, hraniti v registrih iz člena 16 ter pri pristojnih organih samo tako dolgo, kot je potrebno, nikakor pa ne dlje kot osebni podatki, povezani z ustanovitvijo družbe, registracijo podružnice ali vpisom dokumentov in informacij s strani družbe ali podružnice.

Manca Majcen, strokovna sodelavka,
PDI, notarska pisarna Bojana Podgorška v Ljubljani

IMENOVANJE NA IZPRAZNJENO NOTARSKO MESTO

Po podatkih, objavljenih na spletni strani Notarske zbornice Slovenije (NZS),¹ v Republiki Sloveniji trenutno posluje 92 notarjev. V času od vnovične uvedbe notariata, torej od 1. 6. 1995 dalje, je prenehalo s poslovanjem 57 notarjev, od tega je bilo razrešenih 51 notarjev, šest pa jih je umrlo. V večini primerov postopek imenovanja notarja na prosto notarsko mesto do dneva prenehanja poslovanja razrešenega notarja še ni zaključen.

Zakon o notariatu (ZN)² v 19. členu določa, da se notar razreši:

1. če pisno izjavi, da ne želi več opravljati notariata;
2. če sprejme plačano službo oziroma funkcijo ali se vpiše v imenik odvetnikov (9. člen ZN);
3. če je obsojen za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, na kazen zapora šestih mesecev ali na hujšo kazen;
4. če mu je izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja notariata;
5. če opravlja posle, ki niso združljivi z ugledom in neoporečnostjo, ki ju zahteva opravljanje notariata;
6. če brez utemeljenega razloga ne začne poslovati z dnem, ki je določen kot začetek nastopa poslovanja (17. člen ZN);
7. če se ugotovi, da več ne izpolnjuje z zakonom predpisanih pogojev za opravljanje notariata;
8. če je disciplinsko kaznovan z ukrepom odvzema pravice opravljati notariat;
9. z upokojitvijo, vendar najkasneje, ko dopolni 70 let starosti.

Na podlagi 19. člena ZN odločbo o razrešitvi notarja izda minister, pristojen za pravosodje, na podlagi obvestila NZS ali obvestila sodišča oziroma disciplinske komisije, ki je izdala sodbo oziroma odločbo, ali pa na podlagi ugotovitev ministrstva za pravosodje pri izvajanju pristojnosti po ZN. Zoper odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Tožba v upravnem sporu se lahko vloži v 15 dneh od vročitve odločbe. O tožbi mora sodišče v postopku na prvi stopnji odločiti najkasneje v 30 dneh od njene vložitve, na drugi stopnji pa mora o vloženi pritožbi odločiti najkasneje v 30 dneh od prejema pritožbe.

V večini primerov postopek imenovanja notarja na prosto notarsko mesto do dneva prenehanja poslovanja razrešenega notarja še ni zaključen.

1 <http://www.notar-z.si>

2 Zakon o notariatu (Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08 in 91/13).

Odločbo o razrešitvi notarja izda minister, pristojen za pravosodje, na podlagi obvestila Notarske zbornice ali obvestila sodišča oziroma disciplinske komisije, ki je izdala sodbo oziroma odločbo, ali pa na podlagi ugotovitev ministrstva za pravosodje pri izvajanju pristojnosti po Zakonu o notariatu.

V skladu s 96. členom ZN mora notar, ko prejme odločbo iz četrtega³ odstavka 19. člena ZN, torej odločbo ministra, pristojnega za pravosodje, o razrešitvi, brez odlašanja izročiti zbornici vse listine, spise, vpisnike in knjige ter druge evidence skupaj z notarskim pečatom in žigom ter denarjem, vrednostnimi papirji in dragocenostmi (notarski arhiv) po stanju, v kakršnem se nahajajo na dan prejema odločbe. V primerih, ko notar pisno izjavi, da ne želi več opravljati notariata, pošlje zbornici pisno izjavo, v kateri navede datum, s katerim bi želel prenehati opravljati funkcijo notarja, zbornica pa notarjevo izjavo posreduje ministru, pristojnemu za pravosodje. Ta izda odločbo o razrešitvi, v kateri navede datum razrešitve. V teh primerih notar na dan prejema odločbe o razrešitvi običajno še ne preneha s svojim poslovanjem in tako notarski arhiv komisijsko izroči na dan, ki je v odločbi naveden kot zadnji dan poslovanja notarja. Notarski arhiv zapisniško prevzame tričlanska komisija, ki jo sestavljajo člani organov NZS. Poleg notarja lahko pri prevzemu sodeluje delavec NZS, ki ga določi njen predsednik. Glede na 97. člen ZN je treba enako ravnati tudi v primeru, ko notar umre. V tem primeru je zavezanec za izročitev notarskega arhiva notarjev zakonec oziroma osebe, ki so notarjevi zakoniti dediči. Če med temi osebami ni soglasja o tem, katera bo izročila notarski arhiv, ali če se zavezana oseba izročitvi upira, pristojno zapuščinsko sodišče odredi vse potrebno, da se notarski arhiv zavaruje in da ga NZS lahko prevzame.

V nadaljevanju (98. člen) ZN določa, da NZS določi, katere listine, spisi, knjige in predmeti iz notarskega arhiva se zaupajo v hrambo in poslovanje notarju, ki je imenovan na mesto razrešenega oziroma umrlega notarja, ter katere listine, spisi in druga dokumentacija iz notarskega arhiva se vložijo v arhiv zbornice.

NZS lahko neposredno po prenehanju poslovanja notarja listine, spise, knjige in predmete iz notarskega arhiva zaupa v hrambo in poslovanje notarju, ki je imenovan na mesto razrešenega

³ Pravilno »petega« (z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o notariatu (ZN-D, Uradni list RS, št. 98/05) se je spremenil 19. člen ZN, med drugim je dotedanji četrti odstavek postal peti, temu pa se ni prilagodil prvi odstavek 96. člena ZN).

notarja le, če je postopek njegovega imenovanja do takrat že zaključen. V tem primeru lahko notar, ki je imenovan na mesto razrešenega notarja, takoj ali pa v razmeroma kratkem času nadaljuje s poslovanjem notarja, katerega arhiv je prevzel. Tako je zagotovljena kontinuiteta poslovanja notarske pisarne notarja, ki je bil razrešen. V praksi so ti primeri redki, naštejemo jih lahko le okoli 15.⁴ V večini primerov pa postopek imenovanja do prenehanja poslovanja notarja še ni zaključen in tako od prenehanja poslovanja notarja, ki je bil razrešen ali je umrl, do začetka poslovanja notarja, ki je bil imenovan na mesto razrešenega ali umrlega notarja, lahko preteče več mesecev ali celo let. V skladu z drugim odstavkom 98. člena ZN lahko v teh primerih NZS določi, da se notarski arhiv v celoti ali deloma začasno do zasedbe notarskega mesta zaupa v hrambo in poslovanje drugemu notarju (začasni prevzemnik arhiva).

Izbira in imenovanje notarja poteka po postopku, ki se začne z razpisom prostega notarskega mesta (izbirni postopek). Odločitev o imenovanju notarja ni upravna zadeva v smislu 2. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP),⁵ ampak gre za tako imenovano drugo javno-pravno stvar, v kateri se ZUP uporablja smiselno, kolikor ta področja niso posebej urejena s posebnim postopkom (4. člen ZUP), kar je v tem primeru ZN.⁶ Na podlagi 10. člena ZN na prosto notarsko mesto notarja imenuje minister, pristojen za pravosodje. Razpis prostega notarskega mesta objavi ministrstvo, pristojno za pravosodje (v nadaljevanju: ministrstvo), v Uradnem listu Republike Slovenije. Vloge za imenovanje na razpisano prosto notarsko mesto se vložijo pri ministrstvu v roku 15 dni od objave razpisa. Pred imenovanjem notarja pridobi minister, pristojen za pravosodje, mnenje NZS o prijavljenih kandidatih, ki pa zanj ni zavezujoče. NZS lahko poda mnenje o prijavljenih kandidatih v 30 dneh.

Z nepopolnimi in prepozno vloženimi prijavi se ravna v skladu z ZUP (četrti odstavek 10. člena ZN). ZUP v 67. členu določa, da če je vloga nepopolna ali nerazumljiva, je samo zaradi tega ni dovoljeno zavreči. Ministrstvo mora v roku petih delovnih dni zahtevati, da se pomanjkljivosti odpravijo, in vložniku določiti rok, v katerem mora vlogo popraviti. Zahtevo v obliki dopisa za odpravo pomanjkljivosti se pošlje ali izroči vložniku (kandidatu). Če vložnik pomanjkljivosti odpravi v roku, se šteje, da je vloga vložena takrat, ko je bila vložena vloga, s katero so bile pomanjkljivosti odpravljene. Če je sicer pravočasno vložena vloga nepopolna ali nerazumljiva, vložnik pa pomanjkljivosti odpravi v roku, ki ga je določila uradna oseba, se šteje, da je vloga pravočasna (peti odstavek 68. člena ZUP). Če vložnik v tem roku pomanjkljivosti ne odpravi, ministrstvo s sklepom vlogo zavrže. Zoper ta sklep je dovoljena pritožba. Prijave, ki ne izpolnjujejo razpisnih pogojev, ministrstvo zavrne po določbah ZUP (peti odstavek 10. člena ZN).

Nepopolne in prepozno vložene vloge ter vloge tistih, ki ne izpolnjujejo razpisnih pogojev, se torej po postopku, ki ga ureja ZUP, zavržejo oziroma zavrnejo že pred začetkom izbirnega postopka v ugotovitvenem postopku. Minister, pristojen za pravosodje, nato opravi izbiro med kandidati, ki izpolnjujejo zakonske pogoje za imenovanje v izbirnem postopku. Izpolnjevanje z zakonom predpisanih pogojev se torej ugotavlja po presoji predloženih dokazov, upoštevajoč tudi razpisne pogoje.⁷

V skladu z 8. členom ZN je za notarja lahko imenovan, kdor izpolnjuje naslednje pogoje:

V primeru smrti notarja je zavezanec za izročitev notarskega arhiva notarjev zakonec oziroma osebe, ki so notarjevi zakoniti dediči.

Pred imenovanjem notarja pridobi minister, pristojen za pravosodje, mnenje Notarske zbornice o prijavljenih kandidatih, ki pa zanj ni zavezujoče.

4 Podatki povzeti s spletne strani NZS.

5 Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS 1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13.

6 Sodba Upravnega sodišča RS UPRS, sodba II U 415/2015 z dne 18. 11. 2015.

7 Sodba Upravnega sodišča RS UPRS, sodba II U 415/2015 z dne 18. 11. 2015.a

Izbirni postopek opravijo člani komisije, ki jo imenuje minister, pristojen za pravosodje.

1. je državljan Republike Slovenije ali druge države članice Evropske unije ali Evropskega gospodarskega prostora ali državljan Švicarske konfederacije ali države članice Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj;⁸
2. je poslovno sposoben in ima splošno zdravstveno zmožnost;
3. ima v Republiki Sloveniji pridobljen strokovni naslov univerzitetni diplomirani pravnik ali strokovna naslova diplomirani pravnik (UN) in magister prava oziroma je v tujini končal primerljivo izobraževanje s področja prava, ki se dokazuje s tujo listino o izobraževanju in priloženim mnenjem o izobraževanju ali z odločbo o priznavanju izobraževanja za namen zaposlovanja ali z odločbo o nostrifikaciji;
4. je opravil pravniški državni izpit;
5. ima pet let praktičnih izkušenj na pravniških delih po opravljenem pravniškem državnem izpitu, od tega najmanj eno leto pri notarju, na sodišču, pri odvetniku, na državnem tožilstvu ali pri državnem pravobranilstvu;⁹
6. je vreden javnega zaupanja za opravljanje notariata;
7. aktivno obvlada slovenski jezik;
8. ima opremo in prostore, ki so potrebni in primerni za opravljanje notariata;
9. še ni dopolnil 64 let.

Na podlagi 10. a člena ZN se v izbirnem postopku preveri strokovna usposobljenost ter ali je kandidat vreden javnega zaupanja za opravljanje notariata. Javnega zaupanja za opravljanje notariata ni vreden tisti kandidat, za katerega je na podlagi dosedanjega dela, ravnanja ali obnašanja utemeljeno sklepati, da notarskega poklica ne bo opravljal strokovno in pošteno ali da kot notar ne bo varoval ugleda notarskega poklica ter nepristranskosti, ali kdor je bil obsojen za kaznivo dejanje, zaradi katerega je moralno nevreden za opravljanje notariata, dokler se kazenska sankcija po zakonu ne izbriše (peti odstavek 8. člena ZN). Izbirni postopek opravijo člani komisije, ki jo imenuje minister, pristojen za pravosodje. Člani komisije morajo imeti opravljen pravniški državni izpit in najmanj pet let izkušenj na pravniških delih. Izbirni postopek se opravi s preverjanjem strokovne usposobljenosti iz dokumentacije, ki jo je predložil kandidat, in s pisnim preizkusom usposobljenosti ali z ustnim razgovorom. V praksi člani komisije običajno preverijo strokovno usposobljenost z ustnim preizkusom. Člani komisije najkasneje v sedmih dneh po opravljenem izbirnem postopku ministru, pristojnemu za pravosodje, posredujejo svoje mnenje o izpolnjevanju pogojev. Ustni razgovor lahko s kandidati za imenovanje na notarsko mesto opravi tudi minister, pristojen za pravosodje. Zoper odločbo o imenovanju notarja ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Tožba se vložijo v 15 dneh od vročitve odločbe, o tožbi pa mora odločiti sodišče v postopku na prvi stopnji najkasneje v 30 dneh od njene vložitve, na drugi stopnji pa najkasneje v 30 dneh od prejema pritožbe. Postopek imenovanja na prosto notarsko mesto se prekine do pravnomočnosti sodne odločbe. ZUP v 225. členu določa, da je pravnomočna odločba, ki se ne more več izpodbijati v upravnem sporu ali v drugem sodnem postopku, stranka pa je z njo pridobila določene pravice oziroma so ji bile z njo naložene kakšne obveznosti.

ZN torej ureja postopek imenovanja in razrešitve notarjev, vsebuje pa tudi splošne in posebne določbe o notarskem poslovanju.¹⁰ Za uspešno poslovanje in izvajanje zakonskih določb o poslovanju notar potrebuje primerne prostore in opremo, mora biti strokovno usposobljen, nepogrešljivi pa so tudi zanesljivi in primerno usposobljeni zaposleni, ki jim je delo z ljudmi

⁸ Glej tudi drugi odstavek 8. člena ZN.

⁹ Glej tudi tretji in četrti odstavek 8. člena ZN.

¹⁰ III. in IV. poglavje ZN.

v veselje. Z leti poslovanja se delovni proces avtomatizira, postane učinkovitejši, poteka natančneje, brez napak in brez zamud. V očeh strank notar pridobiva na kredibilnosti, kar se kaže predvsem v tem, da se stranke k njemu vračajo ali si ga celo izberejo za svojega »hišnega« ali »družinskega notarja«. Notar postane njihov zaupnik in nemalokrat to velja tudi za zaposlene v notarski pisarni. Prezem arhiva notarja je torej le en segment, ki je povezan s prenehanjem funkcije notarja. Notar v letih ali celo desetletjih¹¹ poslovanja vzpostavi notarsko pisarno, ki posluje uspešno in utečeno. Poslovne prostore ima urejene in ustrezno opremljene ter na lokaciji, ki so je stranke vajene. Zaposlene ima ljudi, vpeljane v delovni proces. Stranke se radi vračajo. V poslovanje notarske pisarne vloži leta truda, poslovanje njegove pisarne predstavlja pomemben del njegovega življenja. Da leta dela in truda ne bi bila zaman, si želi, da bi se poslovanje njegove pisarne nadaljevalo, da bi njegova pisarna ostala »živa«. S tem namenom notar, ki se želi upokojiti, pošlje NZS

izjavo, da ne želi več opravljati notariata, tudi več kot pol leta pred želenim datumom razrešitve. Če se postopek imenovanja notarja na njegovo notarsko mesto do datuma razrešitve zaključi, novi notar lahko kontinuirano nadaljuje z delom. Vendar postopek izbire v večini primerov do datuma razrešitve žal še ni zaključen¹² in tako arhiv notarja prevzame NZS oziroma začasni prevzemnik arhiva, notarska pisarna pa se zapre.

V luči tega, da je notariat živ organizem, ki ga ne moreš enostavno prekiniti, nastane situacija, ki je neugodna iz različnih zornih kotov. V prvi vrsti je nastala situacija neugodna za stranke, ki težko razumejo, da ni nikogar, ki bi enostavno nadaljeval s poslovanjem. Težko si predstavljajo, da bo neka druga notarska pisarna poskrbela za njihovo zadevo, s katero ni seznanjena, pogosto si celo ne zapomnijo, na koga naj se v nadaljevanju obrnejo. Ker je poslovanje notarja povezano tudi z delovanjem sodišč in drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, ki odločajo o pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih strank, je nemogoče, da bi se vse zadeve na dan prenehanja poslovanja notarja zaključile. Tako lahko stran-

Arhiv notarja prevzame Notarska zbornica oziroma začasni prevzemnik arhiva, notarska pisarna pa se zapre.

11 Od vnovične uvedbe notariata je minilo 25 let in nekateri notariji opravljajo to funkcijo že vsa ta leta.

12 Podatki so povzeti s spletne strani NZS.

Notar ima v hrambi listine in denar, rok hrambe pa ni vezan na dan prenehanja poslovanja notarja, kar pomeni, da se hramba nadaljuje tudi po prenehanju poslovanja notarja.

ke v zvezi s pravnim poslom, ki so ga opravile pri notarju, še čakajo na npr. odločbo pristojnega davčnega organa, odločbo pristojne upravne enote ali občine, zaključek zemljiškooknjžnega ali registrskega postopka in podobno. Poleg tega ima notar v hrambi listine in denar, rok hrambe pa ni vezan na dan prenehanja poslovanja notarja, kar pomeni, da se hramba nadaljuje tudi po prenehanju poslovanja notarja. Smiselno enako velja za deponirane podpise zastopnikov gospodarskih družb in drugih pravnih oseb. Morda bi bilo poslovanje mogoče zaključiti brez »odprtih zadev« ob vnaprejšnjem odklanjanju oziroma nesprejemanju novih zadev, kar pa ne bi bilo v skladu tretjim odstavkom 6. člena ZN, ki določa, da sme notar odkloniti opravljanje zadev iz 2. člena ZN samo iz razlogov, navedenih v ZN, pri čemer zaključevanje poslovanja notarja med temi razlogi ni navedeno.

Posebno neugodno je to v krajih, kjer je v skladu z Odredbo o številu in sedežih notarskih mest¹³ v območju okrajnega sodišča le en notar, saj to pomeni, da v vmesnem času tam ni stalnega poslovanja notariata, občasno, npr. enkrat tedensko, pa notarske storitve tam opravlja notar, ki mu NZS zaradi potreb prebivalstva na podlagi 20. člena ZN lahko dovoli periodično opravljanje poslovanja zunaj sedeža njegovega notarskega mesta. Notarske storitve so tako strankam težje dostopne, voziti se morajo na območja drugih okrajnih sodišč ali pa so časovno popolnoma odvisne od razpoložljivosti začasnega prevzemnika arhiva, kar pride do izraza predvsem v primerih notarskih zapisov pravnih poslov o ustanovitvi hipoteke na nepremičninah, ki ležijo na območju tega okrajnega sodišča.¹⁴

Zaposleni v notarski pisarni z dnem razrešitve notarja ostanejo brez zaposlitve. Zaradi negotovega dejstva, kdaj bo postopek imenovanja zaključen, ne vedo, ali naj si iščejo novo zaposlitev pri drugih delodajalcih ali pa morda počakajo na ponujeno priložnost pri enem od kandidatov, ki bi lahko bil imenovan na mesto razrešenega notarja in bi želel prevzeti celotno poslovanje notarja, vključno z zaposlenimi.

Tudi prostori in oprema razrešenega notarja po razrešitvi samevajo. Notar, ki je lastnik teh prostorov in si želi, da se poslovanje notarske pisarne v teh prostorih nadaljuje, je v dilemi, ali čakati na odločitev o imenovanju ali pa morda prostore že prej oddati v najem tretjemu. Če se odloči za čakanje, je seveda prikrajšan za najemnico. Če je notar prostore najemal, pa najemodajalec zelo verjetno ne bo čakal na odločitev o imenovanju, kar gre v škodo kandidata, ki bi želel nadaljevati s poslovanjem v istih prostorih, in tudi v škodo strank, ki so bile teh prostorov vajene.

Začasn prevzem arhiva razrešenega notarja pomembno vpliva tudi na delovni proces začasnega prevzemnika v času do imenovanja novega notarja oziroma do dejanskega prevzema poslovanja razrešenega notarja. Poleg tega arhivi razrešenih notarjev obsegajo listine, ki so nastajale v petindvajsetletnem poslovanju, in je zato s hrambo povezano finančno breme, ki ga do imenovanja stalnega prevzemnika nosi NZS in s tem posredno vsi notarji.

Kot izhoda v sili se v praksi pojavljajo različne rešitve, ki pa niso najbolj ustrezne in so daleč od sistemske ureditve obravnavane problematike. Običajno omogočajo nadaljevanje poslovanja nekaterih notarskih pisarn na račun dejanskega prenehanja poslovanja drugih. Rešitev bi torej bila pravočasno imenovanje novega notarja na mesto razrešenega notarja, dejanski prevzem arhiva in poslovanja razrešenega notarja in od pravnomočnosti odločbe o imenovanju določen rok za prevzem arhiva in poslovanja notarja. Takšna rešitev bi gotovo veliko prispevala k varovanju ugleda notarskega poklica.

13 Uradni list RS, št. 40/94, 8/95, 16/97, 24/98, 117/05, 68/06, 7/07, 8/07, 69/08, 23/09 in 38/09.

14 Glej tretji odstavek 12. člena ZN.

Marko Samardžić, notarski pomočnik
pri notarju Bojanu Podgoršku v Ljubljani

NOTARSKA OVERITEV (IN NOTARSKI ZAPIS) ZEMLJIŠKOKNJIŽNEGA DOVOLILA

1 UVOD

Notar kot oseba javnega zaupanja na podlagi prvega odstavka 2. člena Zakona o notariatu (ZN):¹

- sestavlja javne listine o pravnih poslih, izjavah volje oziroma dejstvih, iz katerih izvirajo pravice;
- prevzema listine v hrambo, denar in vrednostne papirje pa za izročitev tretjim osebam ali državnim organom;
- opravlja vse oblike alternativnega reševanja sporov;
- po nalogu sodišč izvaja opravila, ki se mu lahko odstopijo po zakonu; in
- izvaja druga opravila, za katera ga pooblašča zakon.

ZN notarju v 5. členu dovoljuje tudi sestavljanje zasebnih listin, vendar le na zahtevo stranke. Poleg tega sme v nepravdnih zadevah pred sodišči in v nespornih stvareh pred drugimi državnimi organi zastopati stranke kot pooblaščenec, če so zadeve v neposredni zvezi s kakšno notarsko listino, sestavljeno pri njem. Notarske listine so po 3. členu ZN: notarski zapisi, notarski zapisniki in notarska potrdila.

23. člen ZN notarju prepoveduje opravljanje zadev iz 2. člena zakona v poslih, ki so po zakonu nedopustni ali o katerih sumi, da jih stranke sklepajo samo navidezno ali zato, da bi se izognile zakonskim obveznostim ali da bi protipravno oškodovale tretjo osebo. Prav tako notar ne sme poslovati z osebo, o kateri ve, da zaradi mladoletnosti ali iz drugega zakonskega razloga ni sposobna skleniti pravnega posla. Notar je torej varuh zakonitosti.

Prispevek obravnava notarsko poslovanje v zvezi z overitvijo podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu in preverjanjem pogojev v zvezi s tem. Notar na vse te pogoje in na spoštovanje javno-pravnih pravic seveda pazi tudi pri sestavi pravnega posla v obliki notarskega zapisa, ki vsebuje zemljiškoknjižno dovolilo.

Dodatno mora na podlagi 42. člena ZN pred sestavo notarskega zapisa strankam na razumljiv način opisati vsebino, pravne posledice nameravanega pravnega posla ali izjave volje ter jih izrecno opozoriti na znana in običajna tveganja v zvezi s sklenitvijo takšnega pravnega posla ali

Zakon o notariatu notarju dovoljuje tudi sestavljanje zasebnih listin, vendar le na zahtevo stranke.

¹ Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08 in 91/13.

Notar ne sme poslovati z osebo, o kateri ve, da zaradi mladoletnosti ali iz drugega zakonskega razloga ni sposobna skleniti pravnega posla.

izjave volje. Notar mora stranke opozoriti tudi na morebitne druge okoliščine v zvezi z name-ranim pravnim poslom, če jih pozna, razen podatkov, ki jih je dolžan varovati kot skrivnost. Stranke mora tudi odvrčati od nejasnih, nerazumljivih ali dvoumnih izjav ter jih izrecno opo-zoriti na možne pravne posledice takšnih izjav. Če stranke pri svojih izjavah vztrajajo, jih mora vnesti v notarsko listino, ob tem pa navesti opozorila, dana strankam v zvezi z njimi. Stranke je dolžan na podlagi 43. člena ZN pozvati k predložitvi morebitnih povezanih pravnih poslov in jih v primeru njihove predložitve posebej opozoriti na pravne posledice tako povezanih poslov.

Naj omenim še možnost, da udeleženci pravnega posla pri notarju, skladno z določbami 49. člena ZN, potrdijo svojo listino o pravnem poslu, s čimer dobi listino lastnost notarskega za-pisa. Listino, ki vsebuje zemljiškoknjižno dovolilo, in listino, na podlagi katere se pridobi la-stninska ali kakšna druga stvarna pravica na nepremičnini, sme notar potrditi samo, če listino sestavi notar ali odvetnik. Tudi v tem primeru je notar dolžan preveriti zakonitost določil prav-nega posla.²

2 OVERJANJE PODPISOV

ZN ima tudi posebne določbe o overjanju podpisov. To notarsko pristojnost podrobneje ureja 64. člen zakona, ki določa, da sme notar potrditi, da je stranka vpricho njega lastnoročno podpi-sala listino ali dala nanjo svoj ročni znak, ali da je podpis ali ročni znak, ki je že na listini, vpricho

² Obvezno navodilo št. 16 v Obveznih navodilih za delo notarjev (prečiščeno besedilo po sprejemu na 7. skupščini 22. maja 1999, 12. skupščini 19. marca 2004 in 23. skupščini 11. februarja 2014).

njega priznala kot svojega. Overitev se vpiše na izvirno listino v fizični obliki z navedbo, kako je bila ugotovljena istovetnost, ter ugotovitvijo, da je podpis ali ročni znak pristen. Overitvena klavzula vsebuje opravilno številko vpisnika ter datum, notarjev podpis in pečat. Nadalje zakon določa, da lahko podpis osebe, katere pravico, ki se vpisuje v zemljiško knjigo, se prenaša, spreminja, obremenjuje ali preneha, na zemljiškoknjižnem dovolilu kot zasebni listini overi samo notar. Pred overitvijo podpisa lastnika na zasebni listini, s katero se nepremičnina odtuji ali obremeni, je notar dolžan pogodbene stranke, ki so prisotne pri overitvi, opozoriti, da je za vsebino listine notar odgovoren le, če jo sestavi v obliki notarskega zapisa. Ko notar overi podpis na zasebni listini, s katero se nepremičnina odtuji ali obremeni, v overitveni klavzuli to opozorilo navede. Razlog je v transparentnem razkrivanju dejstva, da zgolj notarska overitev podpisa še ne pomeni, da je vsebina listine pravno pravilna.³ Overitev podpisa namreč nima značaja oblike, potrebne za veljaven nastanek pravnega posla. Pravni posel je nastal in obstaja brez overitve vse od tedaj, ko so bili izpolnjeni zakonski ali dogovorjeni pogoji glede njegove oblike.⁴ Zakon tudi omejuje notarja pri seznanjanju z vsebino listine. Pri overjanju podpisa se mora z njo seznaniti samo toliko, kolikor je to potrebno, da izpolni rubrike vpisnika o overitvah in potrdilih. Notar ni odgovoren za vsebino listine in ni dolžan ugotavljati, ali stranke smejo skleniti posel, na katerega se listina nanaša. Določbe 23. člena tega zakona se glede overitev podpisov po notarju ne uporabljajo. Notar tako ne sme odkloniti overitve podpisa zaradi strokovne napake pri sestavi zasebne listine. Tako ne sme postopati niti, če ugotovi, da gre za posel, ki je po zakonu nedopusten, ali če sumi, da gre za navidezen posel, oziroma gre za druge zadržke, ki so določeni v 23. členu ZN.⁵ To pomeni, da notar pri overitvi podpisa niti ne presoja o tem, ali je pravni posel, na katerem overja podpis, morebiti ničen.⁶ Notar ima tako (ko ne govorimo o overitvi podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu) zelo redko pravico in dolžnost zavrniti overitev podpisa. V praksi sicer ob overitvi podpisa dostikrat zazna okolščine, ki kažejo na nepravilno obliko ali druge pomanjkljivosti pravnega posla. Takrat to stranki predoči, jo opozori na tveganja in posledice ter ji predlaga zakonsko pravilno rešitev. Prav je, da tako ravna, saj mora storitve s svojega delovnega področja opravljati s skrbnostjo dobrega pravnega strokovnjaka.

Ne glede na navedeno pa mora notar upoštevati vsebino listine, če predpis veže overitev podpisa na izpolnitev določenih pogojev, to je predvsem v primeru overitve podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu. Ti pogoji niso urejeni v ZN, ampak v posebnih zakonih. Predvsem je za notarsko poslovanje v zvezi z overitvijo podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu pomemben Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1),⁷ pa tudi Zakon o davku na promet nepremičnin (ZDPN-2),⁸ Zakon o davku na dediščine in darila (ZDDD),⁹ Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDV-

Notar je varuh zakonitosti.

Listino, ki vsebuje zemljiškoknjižno dovolilo, in listino, na podlagi katere se pridobi lastninska ali kakšna druga stvarna pravica na nepremičnini, sme notar potrditi samo, če listino sestavi notar ali odvetnik.

3 Bojan Podgoršek, Odgovornost notarja v: Pravni letopis 2008, stran 161.

4 Nataša Erjavec, Vloga notariata pri prometu z nepremičninami v: Notarski vestnik, leto IV, številka 4, stran 48.

5 Bojan Podgoršek, Odgovornost notarja v: Pravni letopis 2008, stran 162.

6 Ne glede na zakonske določbe Obvezna navodila za delo notarjev (prečiščeno besedilo po sprejemu na 7. skupščini 22. maja 1999, 12. skupščini 19. marca 2004 in 23. skupščini 11. februarja 2014) v obveznem navodilu št. 22 določajo, da notar niti na zahtevo strank ne sme overiti podpisa na zasebni listini, ki bi morala biti izdelana v obliki notarskega zapisa, saj je tak pravni posel ničen. O tem glej na primer Viktorija Žnidaršič Skubic in Nataša Erjavec v: Barbara Novak (ur.), Komentar Družinskega zakonika, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2019, strani 183–184. Temu v člankih sledi tudi notarka Nataša Erjavec, ki je mnenja, da overitev podpisa ni dopustna, kadar je notarski zapis pogoj za veljavnost pravnega posla. Glej Nataša Erjavec, Notarske overitve: včeraj, danes, jutri? v: Notarski vestnik, leto VII, številka 8, stran 25, in Nataša Erjavec, Vloga notariata pri prometu z nepremičninami v: Notarski vestnik, leto IV, številka 4, stran 56.

7 Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – ZUUJFO, 69/17, 11/18 – ZIZ-L in 16/19 – ZNP-1).

8 Uradni list RS, št. 117/06 in 25/16 – odl. US.

9 Uradni list RS, št. 117/06 in 36/16 – odl. US.

-1),¹⁰ Zakon o urejanju prostora (ZUreP-2),¹¹ Zakon o kmetijskih zemljiščih (ZKZ),¹² Zakon o gozdovih (ZG),¹³ Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1),¹⁴ Zakon o ohranjanju narave (ZON),¹⁵ Zakon o vodah (ZV-1),¹⁶ Zakon o vojnih grobiščih (ZVG),¹⁷ Zakon o obrambi (ZObr)¹⁸ v povezavi z Uredbo o določitvi objektov in okolišev objektov, ki so posebnega pomena za obrambo, in ukrepih za njihovo varovanje (Uredba o določitvi objektov)¹⁹ in Gradbeni zakon (GZ).²⁰ Ti predpisi posegajo v promet z nepremičninami zaradi varstva javnega interesa na področju nepremičnin. Kot bomo videli v nadaljevanju, so le redki primeri, ko je promet z nepremičninami v celoti sproščen.²¹ Zakonodajalec je preverjanje pogojev za promet z nepremičninami prepustil notarjem v imenu racionalizacije poslovanja sodišča v zvezi z odločanjem o vpisih v zemljiško knjigo.²²

2.1 Ugotavljanje istovetnosti strank

Preden začne notar sestavljati notarsko listino (tudi notarsko potrdilo o overitvi podpisa oziroma overitveno klavzulo), mora na podlagi 39. člena ZN ugotoviti osebno istovetnost strank in drugih udeležencev. Osebno istovetnost ugotavlja na podlagi uradnih dokumentov (osebne izkaznice, potnega lista), oziroma če to ni mogoče na kakršenkoli drug način, po katerem je istovetnost udeleženca mogoče nedvomno izkazati (najpogosteje s pričami). Način ugotovitve istovetnosti oseb, udeleženih pri sestavi notarske listine, mora biti vselej naveden v notarski

Za vsebino listine je notar odgovoren le, če jo sestavi v obliki notarskega zapisa.

- 10 Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 18/11, 78/11, 38/12, 83/12, 86/14, 90/15, 77/18, 59/19 in 72/19.
- 11 Uradni list RS, št. 61/17.
- 12 Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D in 79/17.
- 13 Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNep, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16.
- 14 Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg.
- 15 Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo.
- 16 Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14 in 56/15.
- 17 Uradni list RS, št. 65/03, 72/09 in 32/17).
- 18 Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo in 95/15.
- 19 Uradni list RS, št. 7/99, 67/03 in 26/10.
- 20 Uradni list RS, št. 61/17 in 72/17 – popr.
- 21 Matjaž Tratnik, Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1) s komentarjem in sodno prakso, GV Založba, Ljubljana 2016, stran 110.
- 22 Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije, letnik XXIX, številka 16, stran 68.

listini. Seveda ne sme biti dvoma o tem, da na ta način notar lahko ugotavlja samo istovetnost stranke, ne pa tudi njenega državljanstva in EMŠO, saj za preveritev teh dveh dejstev zakon izrecno zahteva javno listino.

Priporočljivo je, da notar ob ugotavljanju istovetnosti preveri tudi, ali je bil slučajno osebni dokument, na podlagi katerega stranka izkazuje svojo istovetnost, odtujen. To naredi z vpogledom v evidenco izgubljenih, pogrešanih ali ukradenih osebnih dokumentov, objavljeno na spletni strani <https://e-uprava.gov.si/javne-evidence/odtujeni-osebni-dokumenti.html>. Razlog je v tem, da prihaja do primerov, ko storilci s ponarejenimi osebnimi dokumenti in lažno identiteto sklepajo nepremičninske posle. Ker vknjižba v zemljiško knjigo ni možna brez notarske overitve, se ponarejeni dokumenti tako znajdejo tudi v notarski pisarni.²³

2.2 Sodelovanje prič in drugih oseb

Čeprav ZN določa, da morata v primerih, ko je kateri od udeležencev pravnega posla slep, gluha, nem ali gluhonem oziroma ko je kateri od udeležencev nepismen oziroma ne obvlada pisave, v kateri je sestavljena listina²⁴, dve prič²⁵ sodelovati zgolj pri sestavi notarskih zapisov, pa notariji v praksi zahtevajo sodelovanje prič tudi pri overitvi podpisa osebe, pri kateri zaznajo eno od teh okoliščin. V vsakem primeru mora notar na podlagi 40. člena ZN, če je stranka gluha ali nema, zagotoviti, da ji je vsebina notarske listine (v primeru overitve podpisa torej vsebina overitvene klavzule) v celoti znana in razumljiva. Če je pri sestavljanju listine udeležena gluha ali nema stranka, ki ne zna brati, mora zato pri tem sodelovati tudi oseba njenega zaupanja, ki ji je sposobna podati celotno vsebino listine.

2.3 Overitev podpisa zastopnika stranke

Tako kot pri sestavi listine o pravnem poslu v obliki notarskega zapisa mora notar na podlagi prvega odstavka 24. a člena ZN tudi pri overitvi podpisa na listini o pravnem poslu ugotoviti, ali je zastopnik upravičen zastopati stranko pri sklenitvi pravnega posla in ali so interesi zastopnika v nasprotju z interesi zastopane stranke.

Upravičenost za zastopanje pravnih oseb s sedežem v Republiki Sloveniji ugotovi s preprostim vpogledom v Sodni/poslovni register Republike Slovenije, objavljen na spletni strani Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. Pri tuji pravni osebi od stranke zahteva izpisek iz temeljnega registra pravnih oseb te tuje države, ki ne sme biti starejši od nekaj mesecev. Zaradi ugotovitve upravičenosti za zastopanje fizične osebe z odvzeto poslovno sposobnostjo pa mora stranka notarju predložiti pravnomočno odločbo o postavitvi pod skrbništvo.

Obstoj pravne osebe in upravičenje za zastopanje mora notar zaznamovati pri klavzuli overjanja podpisa oziroma v notarskem zapisu.²⁶

²³ O tem glej Bojan Podgoršek, Odgovornost notarja v: Pravni letopis 2008, stran 162.

²⁴ Pri sestavljanju notarskih zapisov morata na podlagi 51. člena ZN dve zapisni prič²⁵ sodelovati tudi: če se sklepa sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju, darilna pogodba za primer smrti ali sestavlja oporoka ali če kateri od udeležencev pravnega posla ne obvlada uradnega jezika. Če kateri od udeležencev ne obvlada uradnega jezika ali če tako zahteva stranka, mora na podlagi 55. člena ZN pri sestavi notarskega zapisa sodelovati tudi sodni tolmač.

²⁵ Zakon namesto zapisnih prič dovoljuje sodelovanje drugega notarja, kar pa ni običajna notarska praksa.

²⁶ Obvezno navodilo št. 19 v Obveznih navodilih za delo notarjev (prečiščeno besedilo po sprejemu na 7. skupščini 22. maja 1999, 12. skupščini 19. marca 2004 in 23. skupščini 11. februarja 2014).

Pri overjanju podpisa se mora notar z vsebino listine seznaniti samo toliko, kolikor je to potrebno, da izpolni rubrike vpisnika o overitvah in potrdilih oziroma mora upoštevati vsebino listine, če predpis veže overitev podpisa na izpolnitev določenih pogojev, to je predvsem v primeru overitve podpisa na zemljiško-knjižnem dovolilu.

Notar ne presoja o tem, ali je pravni posel, na katerem overja podpis, morebiti ničen.

Osebnost istovetnost strank in drugih udeležencev notar ugotavlja na podlagi uradnih dokumentov (osebne izkaznice, potnega lista), oziroma če to ni mogoče na kakršenkoli drug način, po katerem je istovetnost udeleženca mogoče nedvomno izkazati (najpogosteje s pričami).

Če notar ugotovi, da zastopnik ni upravičen za zastopanje stranke pri sklenitvi pravnega posla ali da so interesi zastopnika v nasprotju z interesi zastopane stranke, mora udeležence notarskega opravila na to opozoriti ter jih poučiti o posledicah tako sklenjenega pravnega posla. Če udeleženci vztrajajo pri zahtevi za sestavo notarske listine, mora notar na podlagi drugega odstavka 24. a člena ZN zahtevi ugoditi ter na listini navesti, s kakšnimi pomanjkljivostmi in pravnimi posledicami je udeležence seznanil. Če udeleženci takšni zaznambi nasprotujejo, mora notar sestavo notarske listine odkloniti.

3 OVERJANJE PODPISOV NA ZEMLJIŠKOKNJIŽNIH DOVOLILIH

3.1 Zemljiškoknjižno dovolilo

Po Stvarnopravnem zakoniku (SPZ) je zemljiškoknjižno dovolilo (intabulacijska klavzula) izrecna nepogojna izjava tistega, čigar pravica se prenaša, spreminja, obremenjuje ali preneha, da dovoljuje vpis v zemljiško knjigo. Podpis na zemljiškoknjižnem dovolilu mora biti overjen.²⁷ Če je zemljiškoknjižno dovolilo sestavljeno v obliki notarskega zapisa in je predlogu za vknjižbo priložen odpravek notarskega zapisa, sestavljen za vpis v zemljiško knjigo, overitev podpisa ni potrebna.²⁸ Po ZZK-1 mora biti oseba, ki dovoljuje vpis v zemljiško knjigo, v zemljiškoknjižnem dovolilu označena s podatki, s katerimi je vpisana v zemljiško knjigo.²⁹ Razlog je v tem, da zemljiškoknjižno sodišče lahko z gotovostjo ugotovi, da je oseba, ki je izdala zemljiškoknjižno dovolilo, oseba, ki je v zemljiški knjigi vpisana kot imetnik pravice, na katero se nanaša vpis.³⁰ Če je v zemljiški knjigi vpisan samo datum rojstva osebe, ki dovoljuje vpis, je lahko v zemljiškoknjižnem dovolilu namesto njega naveden podatek o EMŠO te osebe. Tudi oseba, v korist katere je zemljiškoknjižno dovolilo izdano, mora biti označena s podatki, s katerimi se vpiše v zemljiško knjigo (za fizično osebo: ime in priimek, EMŠO, naslov stalnega prebivališča; za pravno osebo: firma oziroma ime, sedež in poslovni naslov, na katerega se imetniku vročajo pisemske pošiljke, enolična identifikacijska številka, ki jo določi upravljavec poslovnega registra). Nepremičnina mora biti označena z identifikacijskim znakom, s katerim je vpisana v zemljiški knjigi. Če se z zemljiškoknjižnim dovolilom dovoljuje izbris ali sprememba pravice, mora biti vsebina te pravice navedena s podatki, s katerimi je vpisana v zemljiško knjigo.

Notar, ki overja podpis na zasebni listini, ne potrjuje pravilnosti zemljiškoknjižnega dovolila, kljub temu pa, kot bomo videli v nadaljevanju, preverja točnost nekaterih njegovih delov. Čeprav mu zakon ne nalaga preverjanja ustreznosti zemljiškoknjižnega dovolila kot celote ter opozarjanja stranke o tveganjih in posledicah, povezanih s tem, notar v praksi stranko običajno opozori, če pri overitvi podpisa zazna, da je vsebina zemljiškoknjižnega dovolila glede na zakonsko dikcijo neustrezna in bi zaradi tega stranka lahko trpela škodljive posledice, predvsem v zemljiškoknjižnem postopku. V praksi so najpogostejše napake pogojnost zemljiškoknjižnega dovolila, napačna identifikacija nepremičnine (npr. brez identifikacijskega znaka nepremičnine, nepremičnina je označena le z naslovom ali lego v stavbi) in napačni oziroma neustrezni podatki strank.

27 23. člen SPZ. Enako določa tudi ZZK-1 v prvem odstavku 41. člena.

28 Drugi odstavek 41. člena ZZK-1.

29 32. člen ZZK-1.

30 Matjaž Tratnik, Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1) s komentarjem in sodno prakso, GV Založba, Ljubljana 2016, stran 98.

Če je stranka gluha ali nema, mora notar zagotoviti, da ji je vsebina notarske listine (v primeru overitve podpisa torej vsebina overitvene klavzule) v celoti znana in razumljiva.

3.2 Dvojna vloga notarja

V prvem odstavku 33. člena ZZK-1 je določeno, da se za overitev podpisov na zemljiškoknjižnem dovolilu uporabljajo splošna pravila ZN o overitvah podpisov, če ni v tem zakonu določeno drugače. Vloga notarja pri overitvi podpisov na zemljiškoknjižnem dovolilu je tako, kot bomo videli v nadaljevanju, dvojna.³¹ Po eni strani preveri in zagotavlja identiteto osebe, katere podpis overja. Tudi na tem mestu velja poudariti, da overitev podpisov ni pogoj za veljavnost pravnega posla, ki je zapisan na listini, temveč samo dokaz, da je ta (razpolagalni) pravni posel opravila oseba, katere pravica se na podlagi tega posla prenaša, spreminja, obremenjuje ali preneha.³² Po drugi strani pa notar preverja, ali so izpolnjeni tudi drugi pogoji, ki jih zakon postavlja v zvezi s predlaganim vpisom.³³ Glede na to, da smo si prvo vlogo notarja pri overitvi podpisov že ogledali, se prispevek od tu dalje ukvarja s temi drugimi pogoji.

3.3. Overitev podpisov zastopnika stranke

Najprej velja navesti situacije, ko zemljiškoknjižno dovolilo v imenu neke osebe izstavlja druga oseba. Zemljiškoknjižnemu dovolilu, ki ga v imenu mladoletne osebe, ki je poslovno nesposobna, izstavijo starši, mora biti na podlagi prvega odstavka 35. člena ZZK-1 priložen izpisek iz matičnega registra (tj. rojstni list), iz katerega izhaja, da je oseba, ki je zemljiškoknjižno dovolilo izstavila, roditelj mladoletne osebe.³⁴

31 Pri sestavi notarskega zapisa je vloga notarja še pomembnejša. Notar je takrat varuh določb pravnega posla ter ima pojasnilno in zapisovalno dolžnost (prepričati se mora o tem, da udeleženci razumejo pomen, posledice in tveganje pravnega posla).

32 VSM, I Cp 660/2014, 27. 8. 2014.

33 Matjaž Tratnik, Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1) s komentarjem in sodno prakso, GV Založba, Ljubljana 2016, stran 99.

34 Na podlagi 146. člena DZ lahko otrok, ki dopolni 15 let, sam sklepa pravne posle, če zakon ne določa drugače. Za sklepanje poslov, ki bistveno vplivajo na otrokovo življenje pred polnoletnostjo ali po njej, je potrebno dovoljenje staršev.

Če je za pravni posel, iz katerega izhaja obveznost izstaviti zemljiškoknjižno dovolilo iz prejšnjega odstavka, potrebno dovoljenje, odobritev oziroma soglasje pristojnega organa socialnega skrbstva oziroma drugega pristojnega državnega organa, mora biti zemljiškoknjižnemu dovolilu priloženo tudi to dovoljenje, odobritev oziroma soglasje.³⁵ Po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR)³⁶ so smeli starši otrokovo premoženje odsvojiti oziroma obremeniti le s privolitvijo centra za socialno delo in je morala biti zemljiškoknjižnemu dovolilu zato priložena tudi ta privolitev.³⁷ Po Družinskem zakoniku (DZ)³⁸ tega ni več. Smejo pa starši na podlagi prvega odstavka 149. člena DZ odsvojiti ali obremeniti stvari iz premoženja svojega otroka samo zaradi njegovega preživljanja, vzgoje in izobrazbe ali če to zahteva kakšna druga njegova korist. Zato mora notar pri sestavi notarskega zapisa starša povprašati o namenu in tako preveriti, ali je pravni posel po zakonu dopusten.

Nadalje je treba navesti, da zemljiškoknjižno dovolilo osebe z odvzeto poslovno sposobnostjo v njenem imenu izstavlja skrbnik, zato mora biti dovolilu priložena pravnomočna odločba o postavitvi pod skrbništvo.³⁹ Glede na to, da sme skrbnik na podlagi 148. člena DZ samo z dovoljenjem centra za socialno delo odtujiti ali obremeniti varovančeve nepremičnine, je treba zemljiškoknjižnemu dovolilu priložiti tudi pravnomočno odločbo centra za socialno delo o odobritvi. Sicer pa na tem mestu velja navesti, da morajo biti pogodbe o razpolaganju s premoženjem oseb, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost, sklenjene v obliki notarskega zapisa.⁴⁰

Glede zastopanja velja omeniti še pooblastilo za izstavitev zemljiškoknjižnega dovolila. Ko se zemljiškoknjižno dovolilo izstavlja na podlagi pooblastila, mu je treba priložiti pooblastilo, na katerem je bil podpis osebe overjen v skladu s 64. a členom ZN. Pooblastitelj je moral biti s strani notarja ob overitvi podpisa na pooblastilu natančno opozorjen na pravne posledice, ki lahko izhajajo iz pooblastila. Pooblastilo mora obsegati navedbo pravnih poslov z bistvenimi elementi, navedbo obsega premoženja pooblastitelja, na katero se nanašajo pravni posli, ki jih lahko sklepa pooblaščenec, ter navedbo obveznosti pooblaščenca, da bo pooblastitelja predhodno seznanjal s posli, ki jih bo sklepal v okviru pooblastila. Na pooblastilo v overitveni klavzuli notar navede opozorilo o pravnih posledicah sklenitve pravnega posla. V zvezi s pravnimi posli, navedenimi v pooblastilu, tudi ne sme obstajati nasprotje interesov med pooblastiteljem in pooblaščencom. Omeniti je treba še, da mora imeti pri sklepanju pravnega po-

35 Drugi odstavek 35. člena ZK-1.

36 Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US, 82/15 – odl. US, 15/17 – DZ in 30/18 – ZSVL.

37 111. člen ZZZDR.

38 Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19 in 67/19 – ZMatR-C.

39 Velja omeniti, da DZ ne pozna več instituta podaljšanja roditeljske pravice.

40 2. točka 47. člena ZN.

sla v obliki notarskega zapisa pooblaščenec udeleženca pooblastilo v obliki notarskega zapisa, razen če to po določbah Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (ZMZPP)⁴¹ ni potrebno.⁴²

3.4 Načelo povezanosti zavezovalnega in razpolagalnega posla

Notar pazi tudi na spoštovanje načela povezanosti zavezovalnega in razpolagalnega posla, ki velja v našem pravu. Če se z zemljiškoknjižnim dovolilom dovoljuje vpis pridobitve stvarne pravice, pridobljene na podlagi pravnega posla, in to zemljiškoknjižno dovolilo ni vsebovano že v listini o pravnem poslu, iz katerega izhaja obveznost prenesti lastninsko pravico oziroma ustanoviti drugo stvarno pravico, mora biti zemljiškoknjižnemu dovolilu priložena tudi listina o tem pravnem poslu. Listina o pravnem poslu iz prejšnjega stavka je lahko priložena v izvorniku ali v prepisu.⁴³ Če se z zemljiškoknjižnim dovolilom dovoljuje vpis pridobitve obligacijske pravice, ki je bila pridobljena na podlagi pravnega posla, in to zemljiškoknjižno dovolilo ni vsebovano že v listini o pravnem poslu, na podlagi katerega je ta pravica nastala, mora biti zemljiškoknjižnemu dovolilu priložena tudi listina o tem pravnem poslu.⁴⁴

Zakon torej le pri pridobitvi pravice na podlagi pravnega posla določa, da mora biti zemljiškoknjižnemu dovolilu priložen ta pravni posel. Določbe, ki bi notarja zavezovala, da tudi v primeru prenehanja ali spremembe pravice k zemljiškoknjižnemu dovolilu zveže pravni posel, na podlagi katerega pravica, navedena v zemljiškoknjižnem dovolilu, preneha oziroma se spremeni, ni. Notar torej v teh primerih lahko overi podpis na zemljiškoknjižnem dovolilu brez priložitve pravnega posla, čeprav SPZ za prenehanje oziroma spremembo nekaterih pravic določa, da zemljiškoknjižno dovolilo ne zadošča (npr. pri prenehanju stvarne služnosti). Če zasebne listine ni sestavil notar sam, stranke tako ni dolžan opozoriti na posledice in tveganja, predvsem glede zemljiškoknjižnega realiziranja zadeve. Ne glede na navedeno jih v praksi na pomanjkljivosti opozori in jim predlaga pravilno rešitev, ki je v končni fazi tudi stroškovno ugodnejša.

Pri sestavi notarskega zapisa razpolagalnega pravnega posla (zemljiškoknjižnega dovolila) velja vse navedeno v predhodnih dveh odstavkih (torej je na podlagi ZZK-1 tudi pri notarskem zapisu zemljiškoknjižnega dovolila treba priložiti zavezovalni pravni posel). Dodatno je pri tem treba upoštevati še 43. člen ZN, po katerem je povezan pravni posel (kar zavezovalni pravni posel nedvomno je) treba priložiti notarskemu zapisu.

3.5 Preveritev EMŠO oziroma identifikacijske številke osebe ter državljanstva oziroma sedeža pridobitelja

Pri overitvi podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu, s katerim se dovoljuje vpis pridobitve pravice, mora notar na podlagi četrtega odstavka 33. člena (v povezavi z drugim odstavkom 24. člena in tretjega odstavka 25. člena) ZZK-1 preveriti pravilnost podatka o EMŠO oziroma eno-

Notar mora pri overitvi podpisa na listini o pravnem poslu ugotoviti, ali je zastopnik upravičen zastopati stranko pri sklenitvi pravnega posla in ali so interesi zastopnika v nasprotju z interesi zastopane stranke.

41 Uradni list RS, št. 56/99 in 45/08 - ZArbit.

42 Obvezno navodilo št. 10 v Obveznih navodilih za delo notarjev (prečiščeno besedilo po sprejemu na 7. skupščini 22. maja 1999, 12. skupščini 19. marca 2004 in 23. skupščini 11. februarja 2014).

43 Edina listina, ki je zemljiškoknjižnemu dovolilu lahko priložena v (neoverjenem) prepisu.

44 Prvi in drugi odstavek 36. člena ZZK-1.

Če je zemljiško-knjižno dovolilo sestavljeno v obliki notarskega zapisa in je predlogu za vknjižbo priložen odpravek notarskega zapisa, sestavljen za vpis v zemljiško knjigo, overitev podpisa ni potrebna.

lični identifikacijski številki osebe, v katere korist se vpis dovoljuje, in sicer na podlagi kopije osebne izkaznice oziroma druge javne listine, v kateri je vpisan ta podatek, izpiska iz sodnega registra oziroma kopije potrdila pristojnega organa (tj. Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve) o dodelitvi enolične identifikacije. V overitveno klavzulo (pri sestavi notarskega zapisa pa v sam notarski zapis) mora navesti listino, na podlagi katere je preveril ta podatek.

Če se z zemljiškoknjižnim dovolilom dovoljuje pridobitev lastninske pravice, notar na podlagi tretjega in četrtega odstavka 36. člena ZZK-1 preveri tudi državljanstvo oziroma sedež pridobitelja. V primeru ugotovitve, da je pridobitelj fizična oseba s slovenskim državljanstvom ali pravna oseba s sedežem v Republiki Sloveniji, mora notar v overitveni klavzuli (pri sestavi notarskega zapisa pa v samem notarskem zapisu) navesti javno listino, na podlagi katere je preveril državljanstvo te osebe oziroma njen sedež. V nasprotnem primeru (če se z zemljiškoknjižnim dovolilom dovoljuje pridobitev lastninske pravice v korist osebe, ki ima položaj tujca po zakonu, ki ureja ugotavljanje vzajemnosti kot pogoj za pridobitev lastninske pravice na nepremičnini) notar po potrebi zemljiškoknjižnemu dovolilu priloži pravnomočno odločbo ministrstva, pristojnega za pravosodje, o ugotovitvi vzajemnosti. Tujci, ki za pridobitev lastninske pravice na nepremičninah ne potrebujejo odločbe o ugotovitvi vzajemnosti, so državljani in pravne osebe držav članic Evropske unije, državljani in pravne osebe držav članic Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj⁴⁵, državljani in pravne osebe držav članic Evropskega združenja za prosto trgovino⁴⁶ in osebe s statusom Slovenca brez slovenskega državljanstva. V primeru, da je pridobitelj lastninske pravice iz ene od teh držav, notar v overitveni klavzuli (pri sestavi notarskega zapisa pa v samem notarskem zapisu) prav tako navede javno listino, na podlagi katere je preveril državljanstvo te osebe, njen sedež oziroma status Slovenca brez slovenskega državljanstva.

3.6 Preveritev začetka stečajnega postopka

Notar, ki overja podpis na zasebni listini, ne potrjuje pravilnosti zemljiškoknjižnega dovolila.

Z začetkom postopka osebnega stečaja se na podlagi 386. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP)⁴⁷ poslovna sposobnost stečajnega dolžnika omeji. Podatek o tem, ali je nad stranko morda začet tak postopek, notar pridobi na spletni strani <https://www.ajpes.si/eINSOLV/>. Za razliko od notarjevih obveznosti pri overitvi podpisa, ko notar ne odgovarja za vsebino listine in ni dolžan ugotavljati, ali stranke smejo skleniti posel, na katerega se listina nanaša, je ta preveritev pred sestavo notarskega zapisa obvezna, saj pravni posel ali drugo dejanje stečajnega dolžnika, ki je opravljeno zunaj meja njegove poslovne sposobnosti, nima pravnega učinka.

3.7 Preveritev spoštovanja davčnih predpisov

Notar preveri tudi, ali so stranke spoštovale davčne predpise. Če se z zemljiškoknjižnim dovolilom dovoljuje vpis pridobitve lastninske pravice in je oseba, ki izstavlja zemljiškoknjižno dovolilo v zvezi s pravnim poslom, iz katerega izhaja obveznost prenesti lastninsko pravico,

⁴⁵ Poleg članic EU tudi Avstralija, Kanada, Čile, Izrael, Japonska, Mehika, Nova Zelandija, Švica, Turčija, Južna Koreja in ZDA.

⁴⁶ Norveška, Islandija, Liechtenstein.

⁴⁷ Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr., 27/16, 31/16 – odl. US, 38/16 – odl. US, 63/16 – ZD-C, 54/18 – odl. US in 69/19 – odl. US.

zavezana za plačilo davka na promet nepremičnin oziroma drugega davka, razen davka na dodano vrednost, mora biti zemljiškoknjižnemu dovolilo priloženo potrdilo pristojnega davčnega organa o plačilu tega davka oziroma davkov. Če se z zemljiškoknjižnim dovolilom dovoljuje vpis pridobitve lastninske pravice in je oseba, ki izstavlja zemljiškoknjižno dovolilo v zvezi s pravnim poslom, iz katerega izhaja obveznost prenesti lastninsko pravico, zavezanec za plačilo davka na dodano vrednost, mora biti zemlji-

škoknjižnemu dovolilo priložen račun za plačilo cene s sestavinami, ki jih mora obsegati tak račun po predpisih o davku na dodano vrednost, če te sestavine niso vsebovane že v listini o pravnem poslu.⁴⁸ Poleg navedenih določb v ZZK-1 določbe o tem najdemo tudi v ZDPN-2 in ZDDD. Prvi v 15. členu določa, da brez dokaza, da je plačan davek na promet nepremičnin oziroma da obstojijo zakonsko določeni razlogi, zaradi katerih tega davka ni treba obračunati ali da pogodba ni predmet odmere, ni mogoče overiti podpisov na pogodbi o prenosu lastninske pravice na nepremičnini. Drugi pa v 17. členu določa, da brez dokaza, da je plačan davek oziroma da obstojijo zakonsko določeni razlogi, zaradi katerih ni treba obračunati davka ali da darilna pogodba ni predmet odmere, ni mogoče overiti podpisov na pogodbi o prenosu lastninske pravice na nepremičnini.⁴⁹

V praksi se lahko pojavi problem, ko se overja podpis na zemljiškoknjižnem dovolilu v zvezi s pravnim poslom, pri katerem je obračunan davek na dodano vrednost in stranka ob overitvi ne predloži računa. Zakon, kot navedeno zgoraj, določa, da mora pravni posel vsebovati vse sestavine računa po predpisih o davku na dodano vrednost. Glede na to, da notar ni računovodja oziroma davčni svetovalec, ne more vedeti, ali so v pravnem poslu navedene prav vse sestavine računa, kot jih zahteva ZDDV-1, tudi glede oprostitve plačila davka ali obrnjene davčne obveznosti. Če stranka ne predloži računa, je zato priporočljivo, da notar zahteva izjavo stranke, katere podpis se overja, da so v pravnem poslu navedene vse sestavine računa.

Pri sestavljanju notarskih zapisov o pravnih poslih, ki so predmet odmere davka na promet nepremičnin ali davka na dediščine in darila, udeleženci in notar podpišejo oziroma parafirajo notarski zapis. Notar podpiše oziroma parafira vse strani notarskega zapisa, vendar ga ne žigosa.⁵⁰ Izvirnik notarskega zapisa se nato predloži pristojnemu davčnemu organu in ga notar žigosa (ter izda odpravke) šele, ko mu je izvirnik vrnjen, skupaj z ustreznim potrdilom davčnega organa.

Overitev podpisa ni pogoj za veljavnost pravnega posla, ki je zapisan na listini, temveč samo dokaz, da je ta (razpolagalni) pravni posel opravila oseba, katere pravica se na podlagi tega posla prenaša, spreminja, obremenjuje ali preneha.

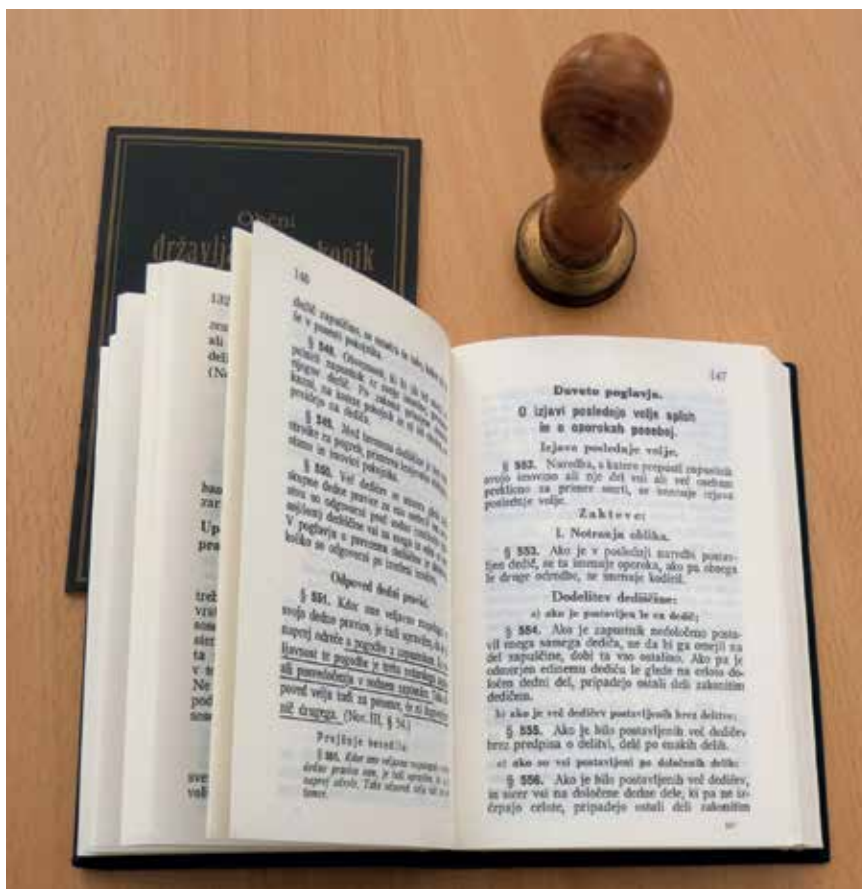
48 Prvi in drugi odstavek 37. člena ZZK-1.

49 V obeh zakonih za napako zakonodajalca, saj se ne overja pogodba (ki je zavezovalni pravni posel), ampak podpis stranke na zemljiškoknjižnem dovolilu (ki je razpolagalni pravni posel).

50 Obvezno navodilo št. 18 v Obveznih navodilih za delo notarjev (prečiščeno besedilo po sprejemu na 7. skupščini 22. maja 1999, 12. skupščini 19. marca 2004 in 23. skupščini 11. februarja 2014).

3.8 Potrdilo o namenski rabi zemljišča

Zemljiškoknjižnemu dovolilu mora biti na podlagi prvega odstavka 38. člena ZZK-1 priloženo tudi potrdilo pristojnega organa o namenu rabe nepremičnine po prostorskih aktih in o morebitnih prostorskih ukrepih, ki veljajo na območju, na katerem leži nepremičnina (v nadaljevanju: potrdilo o namenski rabi zemljišča). Kadar se z zemljiškoknjižnim dovolilom dovoljuje vpis pridobitve lastninske pravice na samostojnem delu objekta v etažni lastnini, potrdila o namenski rabi zemljišča ni treba priložiti.⁵¹ Namen priložitve potrdila o namenski rabi zemljišča je v tem, da bi se ugotovilo, kateri posebni predpis bi lahko prišel v poštev v zvezi s prometom zadevne nepremičnine, zato je v primeru notarskega zapisa še toliko pomembnejše, da notar z njim razpolaga že ob sestavi pravnega posla. Na podlagi 260. člena ZUreP-2 potrdilo o namenski rabi zemljišča vsebuje podatek o namenski rabi prostora (torej ali gre za kmetijsko, gozdno, stavbno, vodno zemljišče), kot jo določa občinski prostorski akt, ter podatek o začasnih ukrepih za zavarovanje prostorskega načrtovanja in predkupni pravici občine. Običajno vsebuje še podatek o tem, ali se zadevna nepremičnina nahaja na zavarovanem območju narave in ali gre za nepremični spomenik oziroma se nahaja na vplivnem območju nepremičnega spomenika. Nekatere občine navedejo še podatke o tem, ali se nepremičnina nahaja na območju, ki je posebnega pomena za obrambo. Smiselno bi bilo z zakonom določiti, da mora potrdilo o namenski rabi zemljišča vsebovati vse javnopravne omejitve pri prometu z nepremičninami.

V zvezi s potrdilom o namenski rabi zemljišča je morda še največja težava v njegovi časovni veljavnosti. Vedno vsebuje določilo, da velja do uveljavitve sprememb prostorskih aktov. Če je prostorski akt v postopku spreminjanja, je tudi to navedeno na potrdilu. Velikokrat želijo stranke zemljiškoknjižnemu dovolilu priložiti potrdilo, ki je staro nekaj mesecev. Notar nima na razpolago nobene javne evidence, ki bila dostopna na spletu in s pomočjo katere bi lahko hitro odgovoril na vprašanje, ali je potrdilo še veljavno. Zaradi varnosti in hitrosti pravnega prometa bi bilo tako najbolje vzpostaviti neko evidenco izdanih in še veljavnih potrdil o namenski rabi. V praksi pa notariji časovno veljavnost preverjajo na različne načine. Večinsko sprejeto je stališče, da je veljavnost omejena na tri mesece, nato je treba pridobiti novo potrdilo o namenski rabi

51 Četrti odstavek 38. člena ZZK-1.

zemljišča oziroma vsaj potrdilo občine o tem, da izdano potrdilo še velja. Da bi notarji pred overitvijo ali sestavo notarskega zapisa telefonsko ali po elektronski pošti poizvedovali na občini in na ta način preverjali, ali je potrdilo še veljavno, ni mogoče pričakovati, saj bi to zahtevalo veliko časa.

Če je bilo zemljiškoknjižno dovolilo izstavljeno v zvezi s pravnim poslom, za katerega je po zakonu, ki ureja promet tiste vrste nepremičnin, med katere glede na namen rabe, naveden v potrdilu o namenski rabi zemljišča, spada nepremičnina, na katero se nanaša zemljiškoknjižno dovolilo, potrebno pridobiti soglasje oziroma odobritev pristojnega organa oziroma potrdilo pristojnega organa, da takšno soglasje oziroma odobritev ni potrebna, mora biti zemljiškoknjižnemu dovolilu priloženo tudi navedeno soglasje, odobritev oziroma potrdilo.⁵²

Če se zemljiškoknjižno dovolilo nanaša na nepremičnino, na kateri po podatkih potrdila o namenski rabi zemljišča obstaja predkupna pravica občine, in je bilo izstavljeno v zvezi s pravnim poslom, pri katerem je treba po zakonu, ki ureja to predkupno pravico, občini omogočiti uresničitev predkupne pravice, mora biti zemljiškoknjižnemu dovolilu priloženo potrdilo občine, da ne uveljavlja predkupne pravice, oziroma notarski zapisnik, v katerem notar ugotovi dejstva, iz katerih izhaja, da je bila občini omogočena uresničitev predkupne pravice v skladu z zakonom, ki ureja postopek uresnitve te predkupne pravice, in da je ta ni uveljavljala oziroma uresničila. Navedeno se ne uporablja za zemljiškoknjižno dovolilo, s katerim se dovoljuje vpis pridobitve lastninske pravice na samostojnem delu objekta v etažni lastnini.⁵³

Če bi brali samo ZZK-1, bi lahko zaključili, da notar pazi samo na predkupno pravico občine, ki izhaja iz potrdila o namenski rabi zemljišča. A ni tako. Paziti mora tudi na druge predkupne pravice občine ter na predkupne pravice države. Predkupne pravice ene in druge urejajo različni zakoni. Pri vseh teh gre za zakonito predkupno pravico, ki je določena v javnem interesu.

3.9 Omejitve glede kmetijskih in gozdnih zemljišč

Na podlagi 22. člena ZKZ mora vsaka fizična ali pravna oseba, ki sklene pravni posel z lastnikom nepremičnine, ki je po namenski rabi kmetijsko ali gozdno zemljišče, podati vlogo za odobritev pravnega posla. Vloga se vloži pri upravni enoti, na območju katere leži nepremičnina oziroma njen pretežni del. Vlogi je treba priložiti sklenjeno pogodbo o pravnem poslu, razen v primeru kupne pogodbe, če ta še ni sklenjena v pisni obliki. Upravna enota odobri ali zavrne odobritev pravnega posla z odločbo. Pri tem presoja, ali je bil pred sklenitvijo pravnega posla izpeljan pravilen postopek (kadar je ta predpisan) ter ali so bile upoštewane predkupne pravice, ki jih določa zakon. Devetnajsti člen istega zakona našteva primere, ko odobritev ni potrebna. Vendar pa tudi o tem, ali odobritev pravnega posla ni potrebna, upravna enota, v skladu z določbo tretjega odstavka 22. člena zakona, izda odločbo. Overitev podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu je mogoča le na podlagi pravnomočne odločbe po tem členu. Odločba se tudi priloži zemljiškoknjižnemu dovolilu.

Glede na to, da notar pri sestavi notarskega zapisa pazi na zakonitost pravnega posla, je priporočljivo, da se ta sklepa pod odložnim pogojem pridobitve ustrezne odločbe pristojne upravne

Zemljiškoknjižnemu dovolilo, ki ga v imenu mladoletne osebe, ki je poslovno nesposobna, izstavijo starši, mora biti priložen izpisek iz matičnega registra (tj. rojstni list), iz katerega izhaja, da je oseba, ki je zemljiškoknjižno dovolilo izstavila, roditelj mladoletne osebe.

52 Drugi odstavek 38. člena ZZK-1.

53 Tretji in četrti odstavek 38. člena ZZK-1.

enote. Notarski žig se v vsakem primeru na izvornik notarskega zapisa odtisne šele, ko je notarju dostavljena pravnomočna odločba.⁵⁴

Po 47. členu ZG ima Republika Slovenija oziroma pravna oseba, ki gospodari z gozdovi v lasti Republike Slovenije, predkupno pravico pri prodaji varovalnih gozdov, gozdov s posebnim namenom ter gozdov, ki se prodajajo v kompleksu, večjem od 30 hektarjev. Če je izjemna poudarjenost funkcije, zaradi katere so gozdovi razglašeni za gozdove s posebnim namenom, v interesu lokalne skupnosti, ima predkupno pravico lokalna skupnost.

Pri prometu s temi gozdovi upravna enota o predkupni pravici obvesti pravno osebo, ki gospodari z gozdovi v lasti Republike Slovenije, oziroma lokalno skupnost. Če pravna oseba, ki gospodari z gozdovi v lasti Republike Slovenije, oziroma lokalna skupnost uveljavlja predkupno pravico, objava ponudbe na oglasni deski upravne enote in enotnem državnem portalu e-uprave, kot to sicer zahteva ZKZ, ni potrebna.

ZG v 47. členu še dodatno določa, da se za postopke in roke prodaje gozdov, uveljavljanje prednostne pravice in pogoje za menjavo gozdov smiselno uporabljajo določbe ZZK-1, če ni z ZG določeno drugače.

V zvezi s predkupnimi pravicami po ZG notar tako nima dodatnega dela, ker tako ali tako potrebuje pravnomočno odločbo po ZKZ. Mora pa paziti na druge javnopravne predkupne pravice.

3.10 Predkupna pravica po ZUreP-2

Iz 189. člena ZUreP-2 izhaja, da občina lahko določi območje predkupne pravice na stavbnih zemljiščih, na ureditvenem območju naselja, na kmetijskih, gozdnih, vodnih in drugih zemljiščih za namen graditve objektov gospodarske javne infrastrukture in objektov, ki se uporabljajo za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, na območju za dolgoročni razvoj naselja, kot je določen v občinskem prostorskem načrtu. Tudi država lahko določi območje predkupne pravice, in sicer na območju izbrane variante iz uredbe o najustreznejši varianti veljavnega državnega prostorskega načrta ali uredbe o varovanem območju. Območje predkupne pravice mora biti v vsakem primeru določeno tako, da ga je možno grafično prikazati v zemljiškem katastru. Območje predkupne pravice se določi z uredbo vlade ali odlokom občinskega sveta. Občina ne more uveljavljati predkupne pravice: če lastnik proda ali podari nepremičnino solastniku, svojemu zakoncu ali osebi, s katero živi v zunajzakonski skupnosti, oziroma svojemu sorodniku v ravni vrsti, posvojitelju ali posvojencu; če je kupec država, oseba javnega prava, ki jo je ustanovila država, ali izvajalec državne javne službe, kakor tudi investitor gospodarske javne infrastrukture; pri prodaji etažne lastnine, razen v primeru prenove po tem zakonu. Država ne more uveljavljati predkupne pravice: če lastnik proda ali podari nepremičnino solastniku, svojemu zakoncu ali osebi, s katero živi v zunajzakonski skupnosti, oziroma svojemu sorodniku v ravni vrsti, posvojitelju ali posvojencu; pri prodaji etažne lastnine, razen v primeru prenove po tem zakonu.

Lastnik zemljišča, ki se nahaja na območju predkupne pravice po tem zakonu, mora zemljišče pred prodajo najprej ponuditi v odkup državi ali občini kot nosilcu predkupne pravice. Nosilec predkupne pravice se o sprejetju ali zavrnitvi ponudbe izjavi v 15 dneh od njenega sprejetja,

⁵⁴ Odpravke notarskega zapisa notar izda šele po žigosanju.

Če je za pravni posel, iz katerega izhaja obveznost izstaviti zemljiško-knjižno dovolilo iz prejšnjega odstavka, potrebno dovoljenje, odobritev oziroma soglasje pristojnega organa socialnega skrbstva oziroma drugega pristojnega državnega organa, mora biti zemljiško-knjižnemu dovolilu priloženo tudi to dovoljenje, odobritev oziroma soglasje.

sicer se šteje, da ponudbe ne sprejema. V tem primeru lahko lastnik zemljišče proda drugi osebi, pri čemer pa cena ne sme biti nižja od tiste, ki je bila ponujena nosilcu predkupne pravice. Prodajalec se o ponudbi in pogojih prodaje, vsebovanih v ponudbi, z nosilcem predkupne pravice ni dolžan pogajati. Določba o višini cene za prodajo zemljišča drugi osebi veže prodajalca še dva meseca po tem, ko je zemljišče ponudil v odkup nosilcu predkupne pravice, vendar pa mora po preteku tega roka zemljišče z enako ali drugačno ceno zopet najprej ponuditi v odkup temu nosilcu predkupne pravice. Če gre za prodajo kmetijskega zemljišča, gozda ali kmetije in občina ali država ne uveljavlja predkupne pravice, poteka prodaja kmetijskega zemljišča, kmetije ali gozda skladno z določbami zakona, ki ureja kmetijska zemljišča, in zakona, ki ureja gozdove. Prodajalec mora tako ob overitvi podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu notarju predložiti izjavo nosilca predkupne pravice, da ne sprejema njegove ponudbe (ki ni starejša od dveh mesecev) ali dokazila o tem, da je že preteklo 15 dni od njegove ponudbe, in pisne ponudbe, ki jo je poslal nosilcu predkupne pravice. Pogodba, sklenjena v nasprotju z navedenimi določbami, je nična. Ob overitvi se zato zemljiškoknjižnemu dovolilu priloži izjava predkupnega upravičenca o neuveljavljanju predkupne pravice ali notarski zapisnik iz tretjega odstavka 38. člena ZZK-1.

Zaradi zakonitosti pravnega posla mora notar tudi pri sestavi notarskega zapisa preveriti, ali je bila predkupna pravica spoštovana. Izjava o neuveljavljanju predkupne pravice je obvezna priloga notarskega zapisa.

Nekatere občine že na potrdilu o namenski rabi zemljišča navedejo, da predkupne pravice ne uveljavljajo, torej ne uveljavljajo v zakonu navedenega postopka za uveljavljanje predkupne pravice. Nekateri notarji so mnenja, da takšna izjava nosilca predkupne pravice ni ustrezna, saj ne vsebuje natančne izjave o tem, pod katerimi pogoji ne uveljavlja predkupne pravice. V prid ustreznosti takšne izjave sicer govori več argumentov. Potrdilo o namenski rabi zemljišča je javna listina, ker jo v predpisani obliki izdaja občina (lokalna skupnost) v mejah svojih pristojnosti pri izvrševanju javnega pooblastila, ki ji je poverjeno z zakonom. Javna listina dokazuje resničnost tistega, kar se v njej potrjuje ali določa.⁵⁵ Potrdilo o namenski rabi zemljišča ima naravo potrdila iz uradne evidence in se izda skladno s predpisi o upravnem postopku.⁵⁶ Zato z močjo javne listine izkazuje, da občina ne uveljavlja predkupne pravice. Zakon določa domnevo, da je izjava občine resnična.⁵⁷ Zato se notarju ni treba spuščati v raziskovanje predpostavk, ki morajo biti podane, da občina lahko poda takšno izjavo. Pomembno je tudi dejstvo, da je subjekt podaje takšne izjave pravna oseba, še več, je javno pravni subjekt, zato mora pri izpolnjevanju svojih obveznosti ravnati z večjo skrbnostjo. Tako mora vedeti (oziroma morajo vedeti njeni organi), da bo zaradi njene »bianco« izjave nepremičnina lah-

.....

55 Prvi odstavek 169. člena ZUP.

56 Tretji odstavek 260. člena ZUreP-2.

57 Prvi odstavek 171. člena ZUP.

ko prodana tretji osebi tudi pod tržno ceno.⁵⁸ Ne glede na to, da je izjava o neuveljavljanju predkupne pravice vsebovana v potrdilu o namenski rabi, v katerem je navedeno, da velja do sprememb prostorskega akta, pa mora notar paziti na zakonski rok veljavnosti izjave o neuveljavljanju predkupne pravice.

3.11 Predkupna pravica po ZVKD-1

Država ima na podlagi 62. člena ZVKD-1 predkupno pravico na spomeniku državnega pomena in na nepremičnini na vplivnem območju nepremičnega spomenika državnega pomena, če je tako določeno v aktu o razglasitvi. Lastnik tako zavarovane nepremičnine mora o nameravani prodaji in o pogojih prodaje pisno obvestiti ministrstvo, pristojno za dediščino.⁵⁹ Če država predkupne pravice ne izkoristi, ima predkupno pravico tudi občina.⁶⁰ Ta⁶¹ ima predkupno pravico tudi na spomeniku lokalnega pomena in na nepremičnini na vplivnem območju nepremičnega spomenika lokalnega pomena, če je tako določeno v aktu o razglasitvi. Notar na podlagi šestega odstavka 62. člena navedenega zakona overi podpis prodajalca in kupca na kupoprodajni pogodbi⁶² le, če prodajalec predloži izjavo predkupnega upravi-

čenca, da odstopa od uveljavitve predkupne pravice, ali po poteku roka za njeno uveljavljanje. Pogodba o prodaji stvari, sklenjena v nasprotju z določbami zakona o predkupni pravici, je nična, razen če gre za nepremični spomenik, katerega zaznamba ni vpisana v zemljiško knjigo. Predkupni upravičenec po tem zakonu ima prednost pred morebitnimi predkupnimi upravičenci, določenimi z drugimi zakoni, razen v primeru predkupne pravice države na nepremičninah na zavarovanih območjih, za katere je država sprejela akt o zavarovanju, ki se izvaja v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave. Predkupna pravica se izključi, če lastnik prodaja stvar svojemu zakoncu, sorodnici oziroma sorodniku v ravni vrsti, posvojiteljici oziroma posvojitelju, posvojenki oziroma posvojencu ali osebi javnega prava, katere ustanoviteljica je država, pokrajina ali občina.

Zakon torej notarju nalaga obveznost le v primeru overjanja podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu v zvezi s prodajo nepremičnine. Postavi pa se vprašanje, ali obveznost notarja, da pazi na predkupno pravico na kulturnem spomeniku, velja le v primeru, ko je predmet pogodbe zemljiška parcela, ali morda tudi v primeru, ko je predmet posamezen del v etažni lastnini. Notar je vsaj od sprejema GZ, kot bomo videli v nadaljevanju, ob overitvi podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu dolžan preveriti zemljiškoknjižno stanje nepremičnine. V primeru

58 Sklep o tem, da izjava občine, da ne uveljavlja predkupne pravice, vsebovana v potrdilu o namenski rabi, zadosti pogojem ZUreP-2, je soglasno sprejel tudi izvršni odbor Notarske zbornice dne 18. 11. 2019.

59 Po ZDU-1 je to Ministrstvo za kulturo.

60 Po vzpostavitvi pokrajin bo predkupno pravico imela tudi pokrajina, na območju katere je stvar.

61 Po vzpostavitvi pokrajin bo predkupno pravico imela tudi pokrajina, ki bo spomenik razglasila.

62 Gre za napako zakonodajalca, saj se ne overja kupoprodajna pogodba (ki je zavezovalni pravni posel), ampak podpis stranke na zemljiškoknjižnem dovolilu (ki je razpolagalni pravni posel). Obvezna je le overitev podpisa prodajalca.

etažne lastnine mora preveriti tudi zemljiškoknjižno stanje parcele, na kateri stoji stavba, saj je zaznamba prepovedi zaradi nedovoljene gradnje običajno vpisana samo pri parceli in ne tudi pri posameznem delu v etažni lastnini. Ob tem lahko ugotovi tudi, da je v zemljiški knjigi vpisana zaznamba v zvezi z nepremičninskim spomenikom, in pojavi se vprašanje, ali je za overitev podpisa potrebna izjava predkupnega upravičenca o neuveljavljanju predkupne pravice. Ministrstvo za kulturo pri praktičnem izvajanju določb 62. člena ZVKD-1 izhaja iz načela, da obstaja predkupna pravica na vseh delih nepremičnine, če obstaja na celotni nepremičnini (torej tudi na etažni lastnini in/ali solastniškem deležu).⁶³ Zakon je v tem delu slab in bi se dalo zagovarjati tudi nasprotno stališče, predvsem pa bi bilo dobro dilemo rešiti ob naslednji spremembi zakona. Do tedaj bi moral notar vsaj v primeru, ko je zaznamba nepremičnega spomenika vpisana v zemljiško knjigo, zahtevati izjavo predkupnega upravičenca o neuveljavljanju predkupne pravice.

Zaradi zakonitosti pravnega posla mora notar tudi pri sestavi notarskega zapisa preveriti, ali je bila predkupna pravica spoštovana. Izjava o neuveljavljanju predkupne pravice je obvezna priloga notarskega zapisa.

3.12 Predkupna pravica in soglasje po ZON

ZON zakonito predkupno pravico ureja v 84. členu. Država je predkupni upravičenec pri nakupu zemljišč na zavarovanih območjih, za katera je sprejela akt o zavarovanju, ne glede na določbe drugih zakonov, ki urejajo predkupno pravico na kmetijskih, gozdnih in vodnih zemljiščih. Lastnik zemljišča iz prejšnjega stavka mora o nameravani prodaji obvestiti upravljavca zavarovanega območja in ministrstvo, pristojno za ohranjanje narave.⁶⁴ Ponudba mora vsebovati podatke o zemljišču, ceno in druge prodajne pogoje. Če država ne uveljavi prednostne predkupne pravice tako, da v 30 dneh od prejema obvestila iz prejšnjega odstavka pisno sporoči lastniku zemljišča, da ponudbo sprejema, jo lahko uveljavljajo drugi prednostni upravičenci po vrstnem redu, ki je določen v drugih zakonih tako, da ima v isti kategoriji prednostnih upravičencev prednost tisti, ki je že lastnik istovrstnega zemljišča na zavarovanem območju. Če nihče od predkupnih upravičencev ne uveljavlja predkupne pravice, lahko prodajalec proda zemljišče iz tega člena drugemu kupcu, ki je njegovo ponudbo sprejel pravočasno, in na način, določen s predpisi o kmetijskih zemljiščih, in če s pogodbo soglašata upravna enota. Za postopke in roke uveljavljanja predkupne pravice po tem členu se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja postopek uveljavljanja zakonite predkupne pravice na kmetijskih zemljiščih, če ta zakon ne določa drugače. Določbe tega člena se uporabljajo tudi, če je prodajalec zemljišča na zavarovanem območju lokalna skupnost. Lokalna skupnost je predkupni upravičenec pri nakupu zemljišč, razen vodnih zemljišč, na zavarovanih območjih, za katera je sprejela akt o zavarovanju. Predkupno pravico uveljavlja na način iz tega zakona. Prvi predkupni upravičenec glede zemljišč, ki sta jih zavarovali skupaj država in lokalna skupnost, je država. Če država v roku 30 dni ne uveljavi predkupne pravice, jo lahko uveljavi lokalna skupnost, na katere območju se nahaja zemljišče, in sicer v roku 30 dni od dne poteka roka države za uveljavitev predkupne pravice. Kadar država lokalno skupnost pred potekom roka obvesti, da predkupne pravice ne bo uveljavljala, začne teči od dneva, ko lokalna skupnost prejme obvestilo.

Če se z zemljiškoknjižnim dovolilom dovoljuje pridobitev lastninske pravice v korist tujca, notar po potrebi zemljiškoknjižnemu dovolilu priloži pravnomočno odločbo ministrstva, pristojnega za pravosodje, o ugotovitvi vzajemnosti.

Notar preveri, ali so stranke spoštovale davčne predpise.

63 Elektronsko sporočilo Bernarde Komidar iz Ministrstva za kulturo z dne 5. 11. 2019.

64 Po ZDU-1 je to Ministrstvo za okolje in prostor, vendar je z Uredbo o organih v sestavi ministrstev (Uradni list RS, št. 35/15, 62/15, 84/16, 41/17, 53/17, 52/18, 84/18, 10/19 in 64/19 – v nadaljevanju Uredba o organih) pristojnost prenesena na Agencijo Republike Slovenije za okolje.

Notar podpiše oziroma parafira vse strani notarskega zapisa, žigosa (ter izda odpravke) pa ga šele, ko mu je izvornik vrnjen, skupaj z ustreznim potrdilom davčnega organa.

Zemljiškoknjižnemu dovolilu mora biti priloženo tudi potrdilo pristojnega organa o namenu rabe nepremičnine po prostorskih aktih in o morebitnih prostorskih ukrepih, ki veljajo na območju, na katerem leži nepremičnina.

Da se nepremičnina nahaja na zavarovanem območju, običajno izhaja iz potrdila o namenski rabi. Zavarovana območja so na podlagi 53. člena ZON ožja zavarovana območja in širša zavarovana območja. Ožja zavarovana območja so: naravni spomenik, strogi naravni rezervat in naravni rezervat. Širša zavarovana območja so: narodni, regijski in krajinski park. Če gre za prodajo kmetijskega, gozdnega ali vodnega zemljišča ter iz potrdila o namenski rabi hkrati izhaja, da gre za enega od navedenih zavarovanih območij, notar ob overitvi podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu zahteva izjavo predkupnega upravičenca o neuveljavljanju predkupne pravice, ki jo priloži zemljiškoknjižnemu dovolilu.

Zaradi zakonitosti pravnega posla mora notar tudi pri sestavi notarskega zapisa preveriti, ali je bila predkupna pravica spoštovana. Izjava o neuveljavljanju predkupne pravice je obvezna priloga notarskega zapisa.

Poleg predkupne pravice ZON v 86. členu za pridobitev lastninske pravice s pravnimi posli na nepremičninah na zavarovanih območjih določa še obvezno soglasje upravne enote. Soglasje ni potrebno, če gre za pridobitev lastninske pravice na podlagi dedovanja in s pravnim poslom, ki se sklepa med lastnikom in državo oziroma lokalno skupnostjo, na katere območju leži nepremičnina, ki se prodaja. Odločba o soglasju se ne izda, če niso bile upoštevane določbe o predkupni pravici iz 84. člena tega zakona ali če pridobitelj nepremičnine ne da izjave, da soglašja z varstvenimi režimi in razvojnimi usmeritvami na zavarovanem območju. Overitev podpisov na pogodbi o odtujitvi⁶⁵ nepremičnine na zavarovanem območju ter zemljiškoknjižni prenos lastninske pravice sta mogoča le na podlagi soglasja upravne enote, razen če soglasje ni potrebno. Pravni posli, sklenjeni brez soglasja, če je to potrebno, ali v nasprotju z njim, so nični.

Soglasje je za razliko od predkupne pravice, ki je določena samo za kmetijska, gozdna in vodna zemljišča, potrebno pri vseh vrstah zemljišč. Torej tudi za stavbna zemljišča. Ob overitvi podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu, s katerim se prenaša lastninska pravica na nepremičnini na zavarovanem območju, mora stranka tako predložiti tudi pravnomočno odločbo o soglasju iz prejšnjega odstavka. Odločba se priloži zemljiškoknjižnemu dovolilu.

Glede na to, da notar pri sestavi notarskega zapisa pazi na zakonitost pravnega posla, je priporočljivo, da se ta sklepa pod odločnim pogojem pridobitve ustreznega soglasja pristojne upravne enote. Notarski žig se v vsakem primeru na izvornik notarskega zapisa odtisne šele, ko je notarju dostavljeno takšno soglasje.

3.13 Predkupna pravica po ZV-1

Država je na podlagi ZV-1 predkupni upravičenec pri nakupu vodnega zemljišča. Lastnik vodnega zemljišča mora o nameravani prodaji obvestiti ministrstvo, pristojno za vode.⁶⁶ Ponudba mora vsebovati podatke o zemljišču, ceno in druge prodajne pogoje. Če se ne uveljavi predkupna pravice države tako, da se v 60 dneh od prejema obvestila pisno sporoči lastniku zemljišča, da ponudbo sprejema, lahko prodajalec proda zemljišče drugemu kupcu. Ne glede na določbe drugih zakonov, ki urejajo vrstni red predkupnih upravičencev, je država prva predkupna upravičenka tudi na priobalnem zemljišču, razen v primeru iz sedmega odstavka 16. člena tega

65 Gre za napako zakonodajalca, saj se ne overja pogodba (ki je zavezovalni pravni posel), ampak podpis stranke na zemljiškoknjižnem dovolilu (ki je razpolagalni pravni posel).

66 Po ZDU-1 je to Ministrstvo za okolje in prostor, vendar je z Uredbo o organih pristojnost prenesena na Agencijo Republike Slovenije za okolje.

zakona (ko ima predkupno pravico lokalna skupnost). Lokalna skupnost ima ne glede na določbe, ki urejajo vrstni red predkupnih upravičencev po drugih zakonih, predkupno pravico na priobalnih zemljiških celinskih voda, na katerih je zaradi omogočanja splošne rabe vode določila status naravnega javnega dobrega kot prva predkupna upravičenka.

Da gre za vodno ali priobalno zemljišče, izhaja iz potrdila o namenski rabi. V tem primeru notar ob overitvi podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu zahteva izjavo predkupnega upravičenca o neuveljavljanju predkupne pravice in jo priloži zemljiškoknjižnemu dovolilu.

Zaradi zakonitosti pravnega posla mora notar tudi pri sestavi notarskega zapisa preveriti, ali je bila predkupna pravica spoštovana. Izjava o neuveljavljanju predkupne pravice je obvezna priloga notarskega zapisa.

3.14 Predkupna pravica po ZVG

Na podlagi 25. člena ZVG ima država predkupno pravico pri prodaji zemljišč, na katerih so vojna grobišča. Vojna grobišča so varovana na podlagi vpisa v register vojnih grobišč ali s pridobitvijo statusa kulturnega spomenika po predpisih o varstvu kulturne dediščine. Ko gre za kulturni spomenik, pride tako v poštev zgoraj opredeljena ureditev po ZVKD-1. V primeru, ko gre za vojno grobišče, ki nima tudi statusa kulturnega spomenika, zakon notarju ne nalaga dodatnih obveznosti (na primer vpogled v register vojnih grobišč). V obeh primerih mora lastnik zemljišča o nameravani prodaji zemljišča z vojnim grobiščem pisno obvestiti ministrstvo, pristojno za vojna grobišča,⁶⁷ pri čemer mora ponudba vsebovati podatke o bistvenih sestavnih delih kupoprodajne pogodbe. Minister se mora opredeliti do ponudbe v dveh mesecih po prejemu obvestila. Notar ob overitvi podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu za takšno zemljišče zahteva izjavo predkupnega upravičenca o neuveljavljanju predkupne pravice in jo priloži zemljiškoknjižnemu dovolilu.

Zaradi zakonitosti pravnega posla mora notar tudi pri sestavi notarskega zapisa preveriti, ali je bila predkupna pravica spoštovana. Izjava o neuveljavljanju predkupne pravice je obvezna priloga notarskega zapisa.

Smiselno bi bilo z zakonom določiti, da mora potrdilo o namenski rabi zemljišča vsebovati vse javnopravne omejitve pri prometu z nepremičninami.

67 Po ZDU-1 je to Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

3.15 Soglasje Ministrstva za obrambo

V katastrskih občinah, v katerih se nahajajo stacionarni objekti sistema zvez, objekti Slovenske vojske, namenjeni nadzoru zračnega prostora, objekti, posebej namenjeni za delovanje poveljstev v vojni, letalske baze Slovenske vojske, radarski položaji, urejeni ognjeni položaji, objekti za skladiščenje oborožitve, streliva in minskoeksplozivnih sredstev, vojaška vadišča in strelišča ter objekti, namenjeni za uničevanje neeksploziranih ubojnih sredstev, je treba pri prometu z zemljišči, ki so opredeljena v prostorskih aktih kot kmetijska zemljišča, gozdovi ali zemljišča, ki so z občinskim prostorskim načrtom namenjena za graditev objektov, pred sklenitvijo pravnega posla na podlagi 6. člena Uredbe o določitvi objektov, v povezavi z 29. členom ZObr, pridobiti soglasje Ministrstva za obrambo, razen v primerih, ko je pridobitelj država ali lokalna skupnost.⁶⁸ Katastrske občine so določene v prilogi te uredbe. Soglasje je torej potrebno za kakršenkoli promet zemljišč, po stališču ministrstva pa soglasje ni potrebno, če na zemljišču stoji objekt (kar notar preveri z vpogledom v Prostorski portal Republike Slovenije na spletni strani <http://prostor3.gov.si/javni/login.jsp?jezik=sl>). Notar soglasje spoji z zemljiškoknjižnim dovolilom, na katerem overi podpis stranke. Uredba o določitvi objektov dodatno določa še, da morata biti številka in datum soglasja vsebovana v notarskem zapisu o sklenitvi pravnega posla.

Država je po Zakonu o ohranjanju narave predkupni upravičenec pri nakupu zemljišč na zavarovanih območjih, za katera je sprejela akt o zavarovanju, lokalna skupnost pa predkupni upravičenec pri nakupu zemljišč, razen vodnih zemljišč, na zavarovanih območjih, za katera je sprejela akt o zavarovanju.

3.16 Zaznamba prepovedi zaradi nedovoljene gradnje

GZ notarjem v petem odstavku 93. člena nalaga dolžnost, da pred overitvijo pogodb⁶⁹ in sklepanjem pravnih poslov, katerih predmet je nepremičnina, preverijo, ali je za objekt izdano gradbeno dovoljenje, če je predpisano in ali je v zemljiški knjigi vpisana zaznamba prepovedi zaradi nedovoljene gradnje.

Prvega dela določbe glede gradbenega dovoljenja v praksi seveda ni mogoče izvajati. Kljub temu notarji, v skladu s priporočilom Ministrstva za okolje, obstoj gradbenega dovoljenja preverijo na način, da pred overitvijo podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu vpogledajo v javno dostopni prostorski informacijski sistem na spletni strani <www.pis.gov.si>. Problematično pri tem napotku je dvoje:

1. da se na tem portalu nahajajo le podatki o izdanih gradbenih dovoljenjih s pravnomočnostjo po 1. juniju 2015 (kar pomeni, da je za večino objektov neuporaben) in
2. da navedeni portal nima pravne, temveč le informativno naravo, na kar je uporabnik jasno opozorjen ob vstopu vanj.

Kar zadeva preveritev stanja zemljiške knjige, pa so notarji dolžni pred overitvijo podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu oziroma pred sklepanjem pravnega posla preveriti, ali je morda vpisana zaznamba prepovedi zaradi nedovoljene gradnje. Glede na to, da 5. člen ZZK-1 določa, da vpisi pravic in pravnih dejstev v zemljiški knjigi učinkujejo od trenutka, ko je zemljiškoknjižno sodišče prejelo predlog za vpis oziroma ko je zemljiškoknjižno sodišče prejelo listino, na podlagi katere o vpisu odloča po uradni dolžnosti, če ta zakon ne določa drugače, so notarji

68 Podrobneje o kriterijih ter o tem, kdaj se soglasje ne izda, glej Nataša Erjavec, Posebnosti pri prometu s stavbnimi zemljišči in stavbami, Notarski vestnik, leto III, številka 3, junij 2002, str. 58.

69 Gre za napako zakonodajalca, saj se ne overja pogodba (ki je zavezovalni pravni posel), ampak podpis stranke na zemljiškoknjižnem dovolilu (ki je razpolagalni pravni posel).

dolžni preveriti tudi plombe. Pravni posel, sklenjen kljub vpisani zaznambi, je namreč na podlagi izrecne zakonske določbe ničen.⁷⁰

4 SKLEP

Notarska listina mora biti sestavljena v predpisani obliki, kot to določajo 31.–35. člen ZN. Pravilnik o poslovanju notarja⁷¹ v devetem odstavku 29. člena dopušča izjemo. Za mehanično odtiskovanje imena, kratke zaznamke in overitve notar lahko pri svojem delu uporablja štam-piljke. Štampiljke so določene in objavljene v prilogi tega pravilnika. Za zaznamke in opozorila, ki so določena v zakonu, sme notar uporabljati tudi druge štam-piljke.

Ob sestavi notarskega zapisa ali overitvi podpisa na listini, ki vsebuje zemljiškoknjižno dovo-lilo, mora notar stranke poučiti, da bo nemudoma vložil zemljiškoknjižni predlog na podlagi tega zemljiškoknjižnega dovolila, razen če stranke temu izrecno nasprotujejo ali če je v listini o pravnem poslu določeno drugače. Pouk iz prejšnjega stavka ter morebitno izjavo strank o nasprotovanju vložitvi zemljiškoknjižnega predloga mora notar zapisati v notarski zapis ali na listino, na kateri overja podpis.⁷²

Vse listine, ki morajo biti po zakonu priložene zemljiškoknjižnemu dovolilu, notar na podlagi tretjega odstavka 33. člena ZN spoji z zemljiškoknjižnim dovolilom po pravilih, ki veljajo za spojitve listin, ki morajo biti priložene notarski listini. Če notarska listina v fizični obliki obsega več pol, morajo biti vse pole skladno s 35. členom ZN prešite z jamstvenikom, oba njegova kon-ca na zadnji strani pritrjena s pečatnim voskom ali lepilnim trakom, pritrđitev pa zavarovana z notarskim žigom oziroma pečatom. Enako velja za listine, ki morajo biti po zakonu ali drugem predpisu priložene javni listini.⁷³

V praksi prihaja do situacij, ko stranka, katere podpis se overja, nima te ali one listine, ki mora biti priložena zemljiškoknjižnemu dovolilu. Včasih manjka samo klavzula pravnomočnosti na kateri od odločb upravne enote. Vendar je ZZK-1 jasen. Ko je določeno, da mora biti zemljiško-knjižnemu dovolilu priložena določena listina, overitev podpisa na zemljiškoknjižnem dovolilu ni dovoljena, če ta listina ni priložena.⁷⁴ Kršitev te zakonske določbe sicer ni določena kot pre-kršek, tako tudi ni prekrškovne sankcije. V poštev bi lahko prišla disciplinska in odškodninska odgovornost notarja. Bolj kot odgovornost notarja pa je pomembno dejstvo, da v primeru ne-priložitve listin v zemljiškoknjižnem postopku ne bo možna vknjižba v skladu z željo stranke. Zato je prav, da notar overitev na zemljiškoknjižnem dovolilu opravi le, ko so za to izpolnjeni vsi pogoji in priložene vse s predpisi zahtevane listine.

Da se nepremičnina nahaja na zavarovanem območju, običajno izhaja iz potrdila o namenski rabi.

Država ima predkupno pravico tudi pri prodaji zemljišč, na katerih so vojna grobišča.

70 Podrobneje glej Nina Plavšak in Renato Vrenčur, Uporaba 93. člena Gradbenega zakona v pravnem prometu z nepremičninami v: Odvetnik, leto XX, številka 4(87), strani 22–27, ter Ana Harb in Marko Samardžić, Novi Gradbeni zakon notarjem povzroča sive lase v: Pravna praksa, leto 37, št. 24/25, strani 16–17.

71 Uradni list RS, št. 50/94, 28/95, 18/09 in 30/11.

72 38. a člen. ZZK-1.

73 Pravila v zvezi s tem so zapisana tudi v Pravilniku o standardih notarskih listin (ki ga je sprejela skupščina Notarske zbornice dne 13. maja 1995 ter je bil spremenjen in dopolnjen dne 22. maja 1999 in 25. marca 2000) in Obveznih navodilih za delo notarjev (prečiščeno besedilo po sprejemu na 7. skupščini 22. maja 1999, 12. skupščini 19. marca 2004 in 23. skupščini 11. februarja 2014).

74 Drugi odstavek 33. člena ZZK-1.

Dr. Jorg Sladič, odvetnik
v Ljubljani

IZVRŠLJIVOST SLOVENSKEGA NOTARSKEGA ZAPISA IN PRAVO EU

1 UVOD

To predavanje se ukvarja samo z vprašanjem izvršljivosti slovenskega notarskega zapisa v pravu EU. Pri tem je naprej treba opozoriti na nekaj temeljnih vprašanj prava EU, kot je npr. nacionalna procesna avtonomija. Pravo EU ne zahteva, da države članice uvedejo notariat, vendar pa istočasno ne nasprotuje temu, da države članice uporabljajo sistem notariata kot v Sloveniji. Zaradi tega bo najprej podana analiza položaja slovenskega notariata v pravu EU, šele nato bo analizirano vprašanje, kako lahko izvršilni naslov, ki ga sestavi slovenski notar, istočasno predstavlja izvršilni naslov v drugi državi članici EU.

2 SLOVENSKI NOTARIAT IN PRAVO EU

Položaj notariata v slovenskem ustavnem redu je jasen, notariat je javna služba. Toda imamo tudi 3. a člen Ustave RS in prek tega člena tudi pravo EU, kjer pa je položaj notariata precej drugačen. Ne gre za to, da se latinski notariat, kamor spada slovenski Zakon o notariatu,¹ v EU sooči z drugačnimi tipi notariata (npr. Portugalska, Nemčija v regiji na desnem bregu Rena), gre za to, da v pravu EU notariat ni javna služba, kjer bi se lahko za opravljanje kot predpostavko zahtevalo slovensko državljanstvo (glej 8. člen ZN). Morda to niti ni tako pomembno za vprašanje izvršljivosti notarskega zapisa, a vseeno pove, kako pravo EU obravnava notariat (točka 2.1). V pravu EU ni pomemben poseben položaj notarjev v nacionalnem pravosodju, pomembno je, ali dejavnosti notarja pomenijo izvrševanje državne oblasti.² Po analizi položaja notariata bo podan pregled nacionalne procesne avtonomije (točka 2.2).

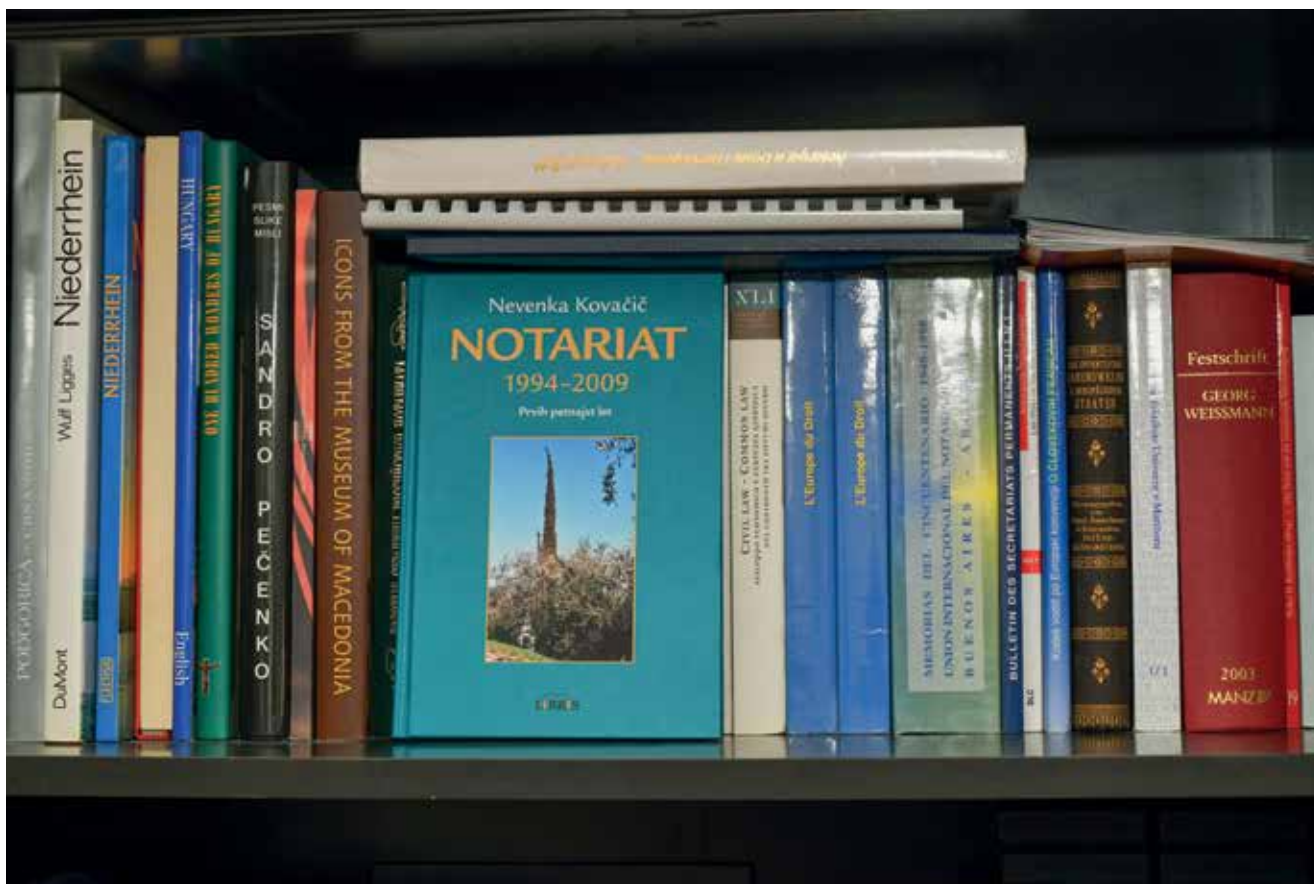
2.1 Slovenski notariat po pravu EU ne vsebuje izvajanja javne oblasti

V sodni praksi Sodišča EU tako najdemo precej sodb Sodišča EU, ki so se sicer primarno ukvarjale z vprašanjem državljanstva, a je v teh sodbah analizirano tudi vprašanje notariata kot javne

1 Zakon o notariatu, Uradni list RS, št. 2/07 in 33/07.

2 Sodbe Sodišča EU *Komisija proti Nizozemski*, C-157/09, ECLI:EU:C:2011:794, točka 84, *Komisija proti Madžarski*, C-392/15, ECLI:EU:C:2017:73, točka 139, in *Komisija proti Češki*, C-575/16, ECLI:EU:C:2018:186, točka 129.

službe. Tako so potekali postopki proti več državam članicam, med katerimi so tudi Avstrija, Madžarska in Češka, kjer je notariat organiziran skoraj enako kot pri nas.³

Vse vlade so se branile, da je notariat javna služba in da gre pri notariatu za izvajanje javne oblasti. Sodišče EU pa je v vseh sodbah zavrnilo tak ugovor in za vse tožene države članice ugotovilo kršitev prava EU v nacionalnih zakonih o notariatu, ki zahtevajo državljanstvo za opravljanje notarskega poklica.

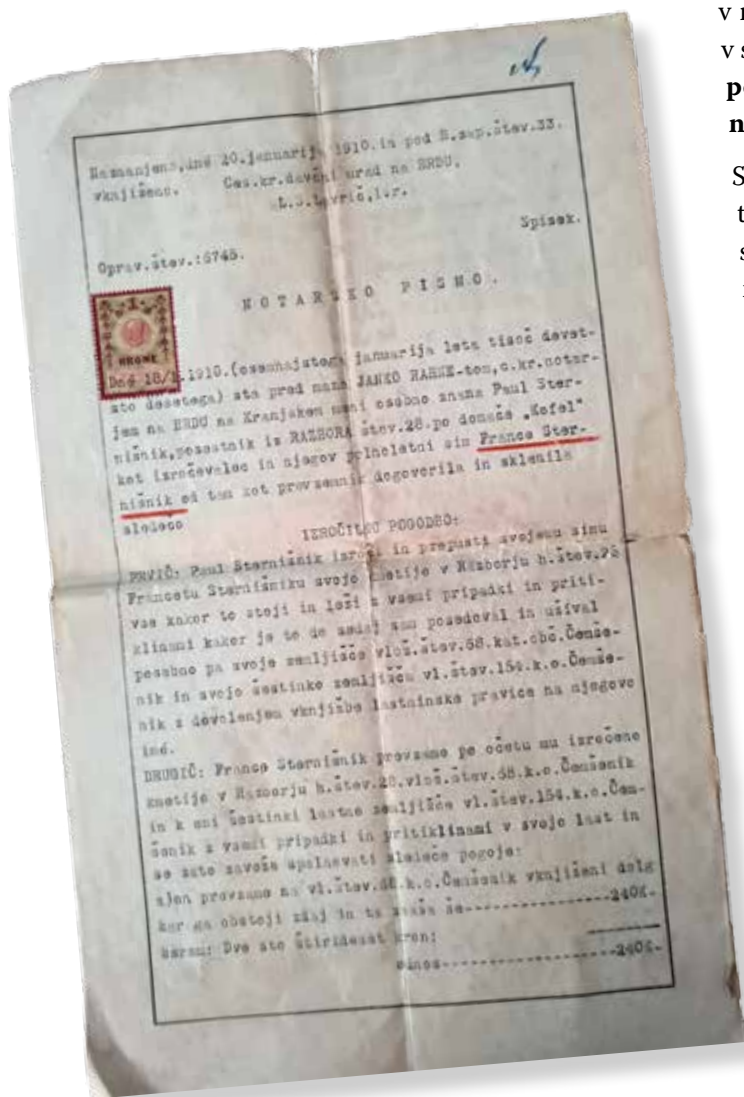
Državljanstvo kot pogoj za dostop do notarskega poklica predstavlja kršitev 49. člena PDEU o pravici do ustanavljanja, če dejavnosti, ki so v pravnem redu te države članice zaupane notarjem, niso povezane z izvajanjem javne oblasti v smislu 51. člena PDEU. Ta člen je namreč izjema od temeljnega pravila svobode ustanavljanja, ki jo je treba razlagati tako, da je njen obseg omejen na to, kar je nujno potrebno za ohranitev interesov, ki jih ta določba državam članicam omogoča varovati. Poleg tega mora biti ta izjema omejena le na dejavnosti, ki so same po sebi v **neposredni in posebni zvezi** z izvajanjem javne oblasti.⁴

Za preizkus, ali so dejavnosti, zaupane notarjem, v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti, je treba upoštevati naravo dejavnosti, ki jih opravljajo notarji. Različne dejavnosti, ki jih izvajajo notarji, kljub pomembnim pravnim učinkom, ki jih imajo notarske listine, niso

Notar pri preskusu pogojev za potrditev akta deluje v splošnem interesu, to je zagotoviti zakonitost in pravno varnost aktov, ki jih sklenejo posamezniki med seboj.

3 Sodbe Sodišča EU *Komisija proti Belgiji*, C-47/08, ECLI:EU:C:2011:334, *Komisija proti Franciji*, C-50/08, ECLI:EU:C:2011:335, *Komisija proti Luksemburgu*, C-51/08, ECLI:EU:C:2011:336, *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, *Komisija proti Nemčiji*, C-54/08, ECLI:EU:C:2011:339, *Komisija proti Grčiji*, C-61/08, ECLI:EU:C:2011:340, *Komisija proti Latviji*, C-151/14, ECLI:EU:C:2015:577, *Komisija proti Madžarski*, C-392/15, ECLI:EU:C:2017:73.

4 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točke 77–84.

v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti v smislu 54. člena, prvi odstavek, PDEU, **saj ima pri njih posebej pomembno vlogo bodisi volja strank bodisi nadzor ali odločitev sodnika.**⁵

Sodišče EU tako glede avstrijskega notarskega reda, ki je temelj slovenskemu ZN, pojasnjuje, da mora, da bi sestavil javno listino v skladu s predpisanimi formalnostmi, zlasti preveriti, ali so izpolnjeni vsi zakonski pogoji, ki so nujni za sestavo listine. Poleg tega naj bi imela javna listina dokazno moč in naj bi bila izvršljiva.⁶ Tudi po slovenski nacionalni zakonodaji se potrjujejo akti ali sporazumi, h katerim so stranke pristopile prostovoljno. »Stranke namreč v okviru zakonskih omejitev same odločajo o vsebini svojih pravic in obveznosti in prosto izbirajo določbe, glede katerih se želijo zavezati, ko akt ali sporazum predložijo v potrditev notarju. Pogoj za posredovanje notarja je tako predhodno soglasje ali ujemanje volje strank.«⁷ »Notar ne more enostransko spremeniti sporazuma, ki mu je predložen v potrditev, ne da bi prej ugotovil soglasje strank.«⁸ Položaj v slovenskem pravu je enak. Toda v pravu EU »sama dejavnost potrjevanja, ki je zaupana notarjem, torej nima neposredne in posebne zveze z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU.«⁹ Dejstvo, da je treba nekatere akte ali nekatere sporazume nujno potrditi (npr. notarski zapis pri prometu s zemljišči), sicer so nični, tega sklepa ne more ovreči. Običajno je namreč, da se za veljavnost različnih aktov v nacionalnih pravnih redih zahteva izpolnjevanje

obličnostnih zahtev ali spoštovanje obveznih postopkov potrjevanja na predpisan način.¹⁰ Izvajanje državne oblasti tudi ni podano, če obstaja »obveznost notarjev, da pred potrditvijo akta ali sporazuma preverijo, ali so izpolnjeni vsi zakonski pogoji, ki so nujni za izvedbo tega akta ali tega sporazuma, in če ni tako, da to potrditev zavrnejo.«¹¹

Seveda notar pri preskusu pogojev za potrditev akta deluje v splošnem interesu, to je zagotoviti zakonitost in pravno varnost aktov, ki jih sklenejo posamezniki med seboj. Vendar zgolj ti cilji ne morejo upravičiti tega, da so pooblastila, ki so za to potrebna, pridržana le notarjem, ki so državljani zadevne države članice.¹²

5 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točke 88 – 114.

6 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 88.

7 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 89.

8 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 90.

9 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 91.

10 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 92.

11 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 93.

12 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 94.

Glede dokazne moči in izvršljivosti notarskega zapisa ni mogoče ugovarjati temu, da imajo te listine zaradi teh lastnosti pomembne pravne učinke. Vendar dejstvo, da neka dejavnost vključuje sestavljanje listin, ki imajo take učinke, ne more zadostovati za to, da bi se za to dejavnost štelo, da je v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU.¹³ Tudi če je notarski zapis, zapisnik ali drug akt javna listina, še ne gre za izvajanje javne oblasti. »Dokazna moč, ki jo daje zakon neki listini, neposredno ne vpliva na to, ali je dejavnost, ki vključuje sestavo te listine, sama po sebi v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti, kot to zahteva sodna praksa.«¹⁴ Ta sklep je v našem pravnem redu še bolj poudarjen, ker je dokazovanje napačnosti potrjenih dogodkov ali dejstev dopustno. »Torej ni mogoče trditi, da notarska listina zaradi svoje dokazne moči brezpogojno zavezuje sodišče pri njegovi presoji, saj ni sporno, da to sprejme odločbo na podlagi svojega prepričanja ob upoštevanju vseh dejstev in dokazov, zbranih med sodnim postopkom. Načelo, da sodišče prosto presoja dokaze, je poleg tega določeno tudi v slovenskem ZPP.¹⁵

Tudi v našem pravnem redu je neposredno izvršljiv notarski zapis listina, na podlagi katere se izda sklep o dovolitvi izvršbe. Sodišče EU pravi, da »se izvršba glede obveznosti, ki jo ta listina vsebuje, začne brez predhodnega posredovanja sodišča.«¹⁶ »Vendar izvršljivost javne listine ne daje notarjem pooblastil, ki so v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti. Kot je namreč razvidno iz 4. člena ZN, je pogoj za izvršljivost notarskega zapisa zlasti dolžnikovo soglasje, da se opravi morebitna izvršba tega akta brez uvedbe predhodnega postopka. Iz tega je razvidno, da notarski zapis ni izvršljiv brez soglasja dolžnika. Tako je ta izvršljivost, čeprav je dejansko zaradi notarskega zapisa izvršilne klavzule na javni listini ta izvršljiva, posledica volje strank, da po tem, ko notar preveri skladnost nekega akta ali sporazuma z zakonom, ta akt ali sporazum sklenejo in da temu aktu ali sporazumu zagotovijo to izvršljivost.«¹⁷

Če gremo npr. področje izvršbe na nepremičnine, je Sodišče EU pojasnilo, da če naloge, ki so v okviru izvršbe na nepremičninah zaupane notarjem, ti izvajajo pod nadzorom izvršilnega sodišča, ki odloča o morebitnih ugovorih in ki poleg tega sprejme končno odločitev, za te naloge zato ni mogoče šteti, da so v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti.¹⁸

Na področju dedovanja je Sodišče EU pojasnilo, da če pristojnosti v zvezi z dedovanjem notarji opravljajo na podlagi soglasja ali kot pripravljalne naloge pod nadzorom sodišča, ni mogoče šteti, da obstaja neposredna in posebna zveza z izvajanjem javne oblasti.¹⁹

Dejavnost notarjev na področju notarske hrambe ne vsebuje pristojnosti odločanja, saj je vloga notarjev omejena le na preverjanje spoštovanja zakonsko zahtevanih pogojev. Torej ne gre za neposredno in posebno zvezo z izvajanjem javne oblasti.²⁰

Tudi overitve niso v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti v smislu člena 51, prvi odstavek, PDEU, ker »ukrepanje notarja predpostavlja predhodno privolitev strank ali soglasje volj med njimi. Tudi izvršljivost javne listine notarjem ne daje pooblastil, ki so v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti, saj je izvršljivost posledica volje strank, da

Dokazna moč, ki jo daje zakon neki listini, neposredno ne vpliva na to, ali je dejavnost, ki vključuje sestavo te listine, sama po sebi v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti, kot to zahteva sodna praksa.

13 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 98.

14 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 98.

15 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 101.

16 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 102.

17 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 103.

18 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Avstriji*, C-53/08, ECLI:EU:C:2011:338, točka 118.

19 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Madžarski*, C-392/15, ECLI:EU:C:2017:73, točki 115 in 116.

20 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Madžarski*, C-392/15, ECLI:EU:C:2017:73, točka 118.

po tem, ko notar preveri skladnost nekega akta ali sporazuma z zakonom, ta akt ali sporazum sklenejo in da temu aktu ali sporazumu zagotovijo to izvršljivost.«²¹

Glede pristojnosti, ki jih ima notar pri ugotavljanju »ničnosti« izgubljenih, ukradenih in uničenih vrednostnih papirjev in potrdil, je treba poudariti, da to ne pomeni civilnopravne ničnosti pravnega razmerja, na katerem temelji vrednostni papir, ampak ustvarja le možnost, da se lahko izda nov vrednostni papir, ki nadomešča prejšnjega.²² Neposredne in posebne zveze z izvajanjem javne oblasti ni.

Pristojnost notarja na področju sporazumne razveze »temelji le na volji strank in ne posega v pooblastila sodišča. Kadar ni soglasja strank, ni v neposredni in posebni zvezi z izvajanjem javne oblasti«. Glede vpisa podatkov v matični register in podobne registre (npr. register oporok), dejavnosti, ki se nanašajo na ukrepe v zvezi s publiciteto navedenih listin, ne odražajo notarjeve neposredne in posebne zveze z izvajanjem javne oblasti (136, 140 in 143 ter izrek).²³

Tudi na področju meničnega prava ob neplačilu menic in čekov »protest pomeni pripravljalo dejanje bodisi za prisilno izvršbo bodisi za sodni postopek. Toda dejavnosti, ki so pripravljalne glede na izvajanje javne oblasti, so v skladu z ustaljeno sodno prakso izključene iz izjeme iz člena 51, prvi odstavek, PDEU«. ²⁴

Sklep: Notariat v pravu EU ni izvajanje državne oblasti, pravo EU ne posega v organizacijo notarskega poklica, pravo EU pa prepoveduje pogojevanje opravljanja notarskega poklica s slovenskim državljanstvom.

2.2 Nacionalna procesna avtonomija in slovenski notariji

Kljub zgoraj navedenemu sklepu lahko notariji v slovenskem pravnem redu potrjujejo pravne posle, sestavljajo neposredno izvršljive notarske zapise. Kako se lahko to uskladi s pravom EU? V več predavanjih za slovenske izvršilne sodnike sem pojasnil,²⁵ da je temeljno načelo, da predpisi prava EU ustvarjajo pravice in obveznosti, ki jih države članice nato izvajajo po svojih lastnih procesnih predpisih. »V pravu EU poznamo dva tipa izvrševanja prava EU. Najprej poznamo precej omejeno neposredno izvrševanje oziroma neposredno upravo, kjer institucije in organi EU sami izvajajo in uporabljajo pravo EU, v Sloveniji smo npr. tak način izvajanja prava EU doživeli v primeru sklepov Evropske komisije o odobritvi državnih pomoči NLB, d. d.«

V veliki večini primerov pa izvajanje prava EU poteka v obliki t. i. posrednega izvrševanja. Slovenska sodišča v primeru posrednega izvrševanja prava EU uporabljajo uredbe in direktive prava EU. Glede direktiv je treba opozoriti, da slovenski zakonodajalec na podlagi 288. člena PDEU te direktive prenaša v nacionalno pravo. Sodišče z uporabo zakona, ki temelji na prenosu direktive, uporablja tudi direktivo. Direktiva, če je njena vsebina nepogojna, jasna in daje posamezniku pravice, ima prednost pred določbo zakona in celo Ustave RS (3. a člen Ustave RS). Tudi v zasebnem pravu se še pred sodniki notariji že kar dostikrat soočijo s pravom EU.

21 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Madžarski*, C-392/15, ECLI:EU:C:2017:73, točke 119–125.

22 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Madžarski*, C-392/15, ECLI:EU:C:2017:73, točka 132

23 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Madžarski*, C-392/15, ECLI:EU:C:2017:73, točke 134–143.

24 Sodba Sodišča EU *Komisija proti Grčiji*, C-61/08, EU:C:2011:340, točka 102, *Komisija proti Češki*, C-575/16, ECLI:EU:C:2018:186, točka 116.

25 Sladič, J. Vpliv prava evropskega varstva potrošnikov na izvršilno pravo, *Pravosodni bilten*, št. 3/2018, str. 26 in 27, glej tudi Sladič, J., Trstenjak, V., *Pravo EU ter javnopravni in regulatorni vidiki potrošniških kreditov v švicarskih frankih*, *Javna uprava*, št. 1/2019, str. 80–84.

Če pristojnosti v zvezi z dedovanjem notarji opravljajo na podlagi soglasja ali kot pripravljalne naloge pod nadzorom sodišča, ni mogoče šteti, da obstaja neposredna in posebna zveza z izvajanjem javne oblasti.

Procesna avtonomija držav članic je omejena zlasti z načeli učinkovitosti (angl. *principle of effectiveness*) in enakovrednosti (angl. *principle of equivalence*).²⁶ Če na nekem področju ni predpisov EU, mora pravni red vsake države članice podrobneje urediti procesna pravila pravnih sredstev, katerih namen je varstvo pravic, ki jih imajo posamezniki na podlagi prava EU, vendar ta pravila ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobna nacionalna pravna sredstva (načelo enakovrednosti), in dejansko ne smejo onemogočati ali čezmerno oteževati uveljavljanja pravic, ki jih daje pravni red EU (načelo učinkovitosti).²⁷

V pravu EU poznamo dve vrsti izvajanja prava EU, in sicer precej omejeno neposredno izvrševanje oziroma neposredno upravo (angl. *direct administration*), kjer institucije in organi EU sami izvajajo pravo EU. V Sloveniji smo tak način izvajanja prava EU doživeli npr. v primeru sklepov Evropske komisije o odobritvi državnih pomoči NLB, d. d., in sklepov o prodaji NLB, d. d. V veliki večini primerov pa izvajanje prava EU na podlagi tretjega odstavka 4. člena Pogodbe o Evropski uniji²⁸ poteka v obliki t. i. posrednega izvajanja (angl. *indirect administration*), ko slovenski organi uporabljajo pravo EU.²⁹ Slovenski organi v primeru posrednega izvajanja prava EU uporabljajo uredbe in direktive prava EU.

Slovenski notariat s stališča prava EU lahko predstavlja neko javno službo v okviru slovenskega pravosodja, ne gre pa za izvajanje javne oblasti. Iz nacionalne procesne avtonomije izhaja, da

26 Trstenjak, V., Beysen, E. European consumer protection law: Curia semper dabit remedium? V: Common Market Law Review, 48 (2011), str. 95 (101 – 104); Öhlinger, T., Potacs, M. EU-Recht und staatliches Recht. 6. predelana izdaja, LexisNexis, Dunaj 2017, str. 114; Jacqué, J.-P. Droit institutionnel de l'Union européenne. 9. izdaja, Dalloz, Pariz 2018, str. 675–683.

27 Sklepni predlogi generalne pravobranilke Verice Trstenjak, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, ECLI:EU:C:2010:401, točka 67.

28 Prečiščeni različici Pogodbe o Evropski uniji, UL C 202, 7. junij 2016, str. 1. Ta člen določa med drugim tudi: Države članice sprejemajo vse splošne ali posebne ukrepe, potrebne za zagotovitev izpolnjevanja obveznosti, ki izhajajo iz pogodb ali aktov institucij Unije.

29 Öhlinger, T., Potacs, M. nav. delo, str. 116–152; Blumann, C., Dubouis, L. Droit institutionnel de l'Union européenne. 5. izdaja, LexisNexis, Pariz 2012, str. 495–498.

je postopek, kako nastanejo izvršilni naslovi, še vedno v veliki meri določen z nacionalnim pravom. Če torej slovensko pravo določi, da lahko t. i. konsenzualni izvršilni naslov (kadar za vezanec poda soglasje v smislu 4. člena ZN) sestavi tudi notar, to ni v nasprotju s pravom EU. Slovenski notarski zapis je načeloma izvršilni naslov, ki se lahko izvrši v drugi državi članici EU.

2.3 Avtonomni pomen pojmov prava EU

Izrecno velja opozoriti na t. i. avtonomni pomen pojmov prava EU. Izvršilni naslov v smislu slovenskega civilnega procesnega prava ni nujno izvršilni naslov v smislu prava EU.

Pojmi prava EU so avtonomni pojmi in niso vezani na vsebino, ki jo imajo jezikovno enako glaseči se pojmi v nacionalnem pravu.³⁰ »Iz zahtev po enotni uporabi prava Unije kot iz načela

enakosti izhaja, da je treba izraze določbe prava Unije, ki se za opredelitev smisla in obsega ne sklicuje posebej na pravo držav članic, navadno razlagati samostojno in enotno v celotni Evropski uniji, in sicer ob upoštevanju okvira, v katerega je določba umeščena, in cilja, ki ga zadevna ureditev uresničuje.«³¹

»Pojem iz predpisa prava Unije, ki za določitev njegovega pomena in obsega ne napotuje izrecno na pravo držav članic, je treba praviloma v celotni Uniji razlagati avtonomno

in enotno ob upoštevanju konteksta določbe in cilja, ki ga zasleduje zadevna določba. Če ni izrecnega napotila, lahko uporaba prava Unije po potrebi vključi napotilo na pravo držav članic, če sodišče Unije (torej nacionalni sodnik, ki mora uporabiti v določenem primeru pravo Unije) iz prava Unije ali splošnih načel prava Unije ne more razbrati nobenih opornih točk, ki bi mu omogočale določitev vsebine in obsega prava Unije z avtonomno razlago.«³²

Taka avtonomna razlaga je bila npr. prikazana zgoraj, ko je bila naštet sodna praksa Sodišča EU, ki je zavrnila izvajanje javne oblasti pri notariatu.

Tudi v zasebnem pravu se še pred sodniki notarji že kar dostikrat soočijo s pravom EU.

3 NOTARSKI ZAPIS KOT IZVRŠILNI NASLOV V PRAVU EU³³

Slovenski notarski zapis pa je lahko izvršilni naslov, ki se lahko prizna in izvrši v drugih državah članicah EU (Avstrija, Italija, Hrvaška in Madžarska). Morda je treba spomniti na posebno opozorilo glede Danske, kajti zanjo ne veljajo vse Uredbe EU o civilnem procesnem pravu.

³⁰ Sladič, J., Trstenjak, V. Pravo EU ter javnopravni in regulatorni vidiki potrošniških kreditov v švicarskih frankih, str. 75.

³¹ Sodišče EU, Padawan, C-467/08, ECLI:EU:C:2010:620, točka 32.

³² Sklepni predlogi generalne pravobranilke Verice Trstenjak, ZF Zefeser – Importação e Exportação de Produtos Alimentares, C-62/06, ECLI:EU:C:2007:264, točka 32

³³ Glede problematike bralca napotim tudi na prispevek Sladič, J. Evropska izterjava in zavarovanje terjatev s prikazom postopka v Sloveniji in Avstriji, Pravosodni Bilten, 3/2019.

Tipičen primer, kako se lahko obravnava materijo, je podan v starejšem sklepu Višjega sodišča v Celju. Izvršilni naslov, na katerega se je v predlogu za izvršbo sklicevala zahtevajoča upnica, ki je notarski zapis, sestavljen pri notarki na Madžarskem, ne predstavlja podlage za izvršbo po določbah ZIZ, upnica pa v predlogu za izvršbo ni zatrjevala, da podlago za izvršbo predstavlja notarski zapis, potrjen kot evropski nalog za izvršbo.³⁴

Velika večina notarskih zapisov, ki jih je treba izvršiti v drugi državi članici, se v praksi nanaša na Uredbo 1215/012,³⁵ Uredbo 2201/2003 (zakonska zveza in starševska odgovornost),³⁶ premoženjska razmerja med zakoncema,³⁷ premoženjska razmerja v zunajzakonski skupnosti,³⁸ Uredbo 805/2004,³⁹ Uredbo 4/2009,⁴⁰ Uredbo 650/2012⁴¹ in Uredbo 2016/1191.⁴²

3.1 Uredba (EU) 2016/1191 – notarska listina kot javna listina

Bistvo te uredbe je, da je vsaka notarska listina opredeljena kot javna listina. Notarske listine in njihove overjene kopije so za vse države članice, kjer velja Uredba 2016/1191, oproščene vseh oblik legalizacije in podobnih formalnosti.

Overjena kopija je pojem prava EU in po opredelitvi iz Uredbe 2016/1191 pomeni »pomeni kopijo izvirne javne listine, ki je podpisana in potrjena kot točna in popolna reprodukcija te javne listine s strani organa, ki je za to pooblaščen po nacionalnem pravu in je organ iste države članice, ki je prvotno izdala javno listino«. Z drugimi besedami, slovenski odpravek notarskega zapisa je overjena kopija po pravu EU.

3.2 Splošna ureditev: Uredba 1215/2012 (Bruselj Ia)

Javne listine, kot so neposredno izvršljivi notarski zapisi, se po Uredbi Bruselj Ia ne priznavajo, se zgolj izvršijo, saj niso pravnomočne sodne odločbe. V teoriji se priznava, da se tujih javnih listin (in v veliki večini držav tudi sodnih poravnjav) ne more priznati. Zaradi tega imajo med-

34 VSC Sklep I Ip 391/2011, ECLI:SI:VSCE:2012:IP.391.2011.

35 Uredba (EU), št. 1215/2012, Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, UL EU L 351, 20. 12. 2012, str. 1.

36 Uredba Sveta (ES), št. 2201/2003, z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES), št. 1347/2000, UL EU L 338, 23.12.2003, str. 1.

37 Uredba Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema, UL EU L 183, 8. 7. 2016, str. 1.

38 Uredba Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopravnih posledic registriranih partnerskih skupnosti, UL EU L 183, 8. 7. 2016, str. 30.

39 Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES), št. 805/2004, z dne 21. aprila 2004 o uvedbi evropskega naloga za izvršbo nespornih zahtevkov, UL EU L 143, 30. 4. 2004, str. 15.

40 Uredba Sveta (ES), št. 4/2009, z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah, UL EU L 7, 10. 1. 2009, str. 1.

41 Uredba (EU), št. 650/2012, Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, UL EU L 201, 27. 7. 2012, str. 107.

42 Uredba (EU) 2016/1191 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2016 o spodbujanju prostega gibanja državljanov s poenostavitvijo zahtev za predložitev nekaterih javnih listin v Evropski uniji in o spremembi Uredbe (EU), št. 1024/2012, UL EU L 200, 26. 7. 2016, str. 1.

Slovenski organi v primeru posrednega izvajanja prava EU uporabljajo uredbe in direktive prava EU.

Slovenski notariat s stališča prava EU lahko predstavlja neko javno službo v okviru slovenskega pravosodja, ne gre pa za izvajanje javne oblasti.

Izvršilni
naslov
v smislu
slovenskega
civilnega
procesnega
prava ni
nujno izvršilni
naslov v
smislu prava
EU.

narodne pogodbe o pravni pomoči po navadi posebno poglavje o javnih listinah. Zaradi istega razloga je izvršba javnih listin posebej urejena v Uredbi Bruselj Ia.⁴³

Na podlagi 60. člena Uredbe Bruselj Ia **pristojni organ ali sodišče države članice izvora** izda na zahtevo katerekoli zainteresirane stranke potrdilo na obrazcu iz Priloge II, ki vsebuje povzetek izvršljive obveznosti, navedene v javni listini, ali povzetek dogovora med strankama, navedenega v sodni poravnavi. Tako se lahko zahteva, da npr. Okrožno sodišče v Ljubljani izda potrdilo o javni listini v civilnih in gospodarskih zadevah. Po Uredbi Bruselj Ia mora predložena javna listina izpolnjevati pogoje, ki se zahtevajo za ugotovitev njene verodostojnosti v državi članici izvora. Tu pa pride v poštev tudi Uredbe 2016/1191, ki določa, da ni potrebna legalizacija slovenske javne listine za njeno uporabo na Hrvaškem.

Izvršitev javnih listin se lahko zavrne le, če je očitno v nasprotju z javnim redom zaprosene države članice. Zainteresirana stranka (se pravi dolжник) pa lahko zahteva pred sodiščem države članice izvršbe zavrnitev izvršitve. Pri nas to določa A42. a člen ZIZ. Javne listine (alineja c, 2. člen Uredbe Bruselj Ia) se prav tako kot sodne poravnave (ki v pravu EU ne postanejo pravno-močne) (alineja b, 2. člen Uredbe Bruselj Ia) izvršijo (58. in 59. člen Uredbe Bruselj Ia) tudi v drugih državah članicah, ne da se zahteva razglasitev izvršljivosti.⁴⁴

3.3 Družinsko pravo: Uredbe 2201/2003, 2016/1103, 2016/1104, 4/2009

Slovenski
notarski
zapis je lahko
izvršilni
naslov, ki se
lahko prizna
in izvrši
v drugih
državah
članicah EU
(Avstrija,
Italija,
Hrvaška in
Madžarska).

Morda je pri teh uredbah 2201/2003 in 4/2009 nerodno uporabljen pojem priznavanja.⁴⁵ Na področju zakonskih sporov in starševske odgovornosti 46. člen Uredbe 2201/2003 določa, da je listine, ki so bile uradno sestavljene ali registrirane kot javne listine in so izvršljive v eni izmed držav članic, kakor tudi dogovore med strankami, ki so izvršljivi v državah članicah, v katerih so bili sklenjeni, treba priznati in jih razglasiti za izvršljive pod enakimi pogoji kot sodne odločbe.

Na področju preživninskih obveznosti pa 48. člen Uredbe 4/2009 uporablja pojem priznana javna listina in določa redni postopek po Uredbi 4/2009, kot da bi šlo za sodbo. To pomeni, da je notarski zapis, izdan v državi članici EU, ki je Haaški protokol iz leta 2007 ne zavezuje in je izvršljiv v tej državi, izvršljiv tudi v drugi državi članici, če je bil na zahtevo zainteresirane stranke tam razglašen za izvršljivega (26. člen). Ker pa je Haaški protokol ratificirala EU,⁴⁶ je zadeva taka, da je Slovenija s tem protokolom vezana na podlagi prava EU. EU je v skladu s členom 24 Haaškega protokola izjavila, da izvaja pristojnost v vseh zadevah, ki jih ureja Haaški protokol. Njene države članice so zavezane Haaškemu protokolu zaradi sklenitve tega protokola s strani EU.

Na področju premoženjskih razmerij med zakoncema in zunajzakonskima partnerjema pa Uredbi 2016/1103 in 2016/1104 vsebujeta tudi pravila o notarskih listinah. Listine, ki jih notarji izdajo v zvezi s premoženjskopравnimi posledicami zakonske zveze in registriranih par-

43 Schack, H. Internationales Zivilverfahrensrecht, 7. izdaja, München, C. H. Beck, 2017, str. 340.

44 Neumayr, M. Die Brüssel Ia-Verordnung. V: Mayr, P. (urednik), Handbuch des europäischen Zivilverfahrensrechts, Dunaj, Manz, 2017, str. 419.

45 Schack, Internationales Zivilverfahrensrecht, str. 340.

46 Sklep Sveta z dne 30. novembra 2009 2009/941/ES o sklenitvi Haaškega protokola s strani Evropske skupnosti z dne 23. novembra 2007. Haaški protokol govori o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti, UL EU L 331, 16. 12. 2009, str. 17.

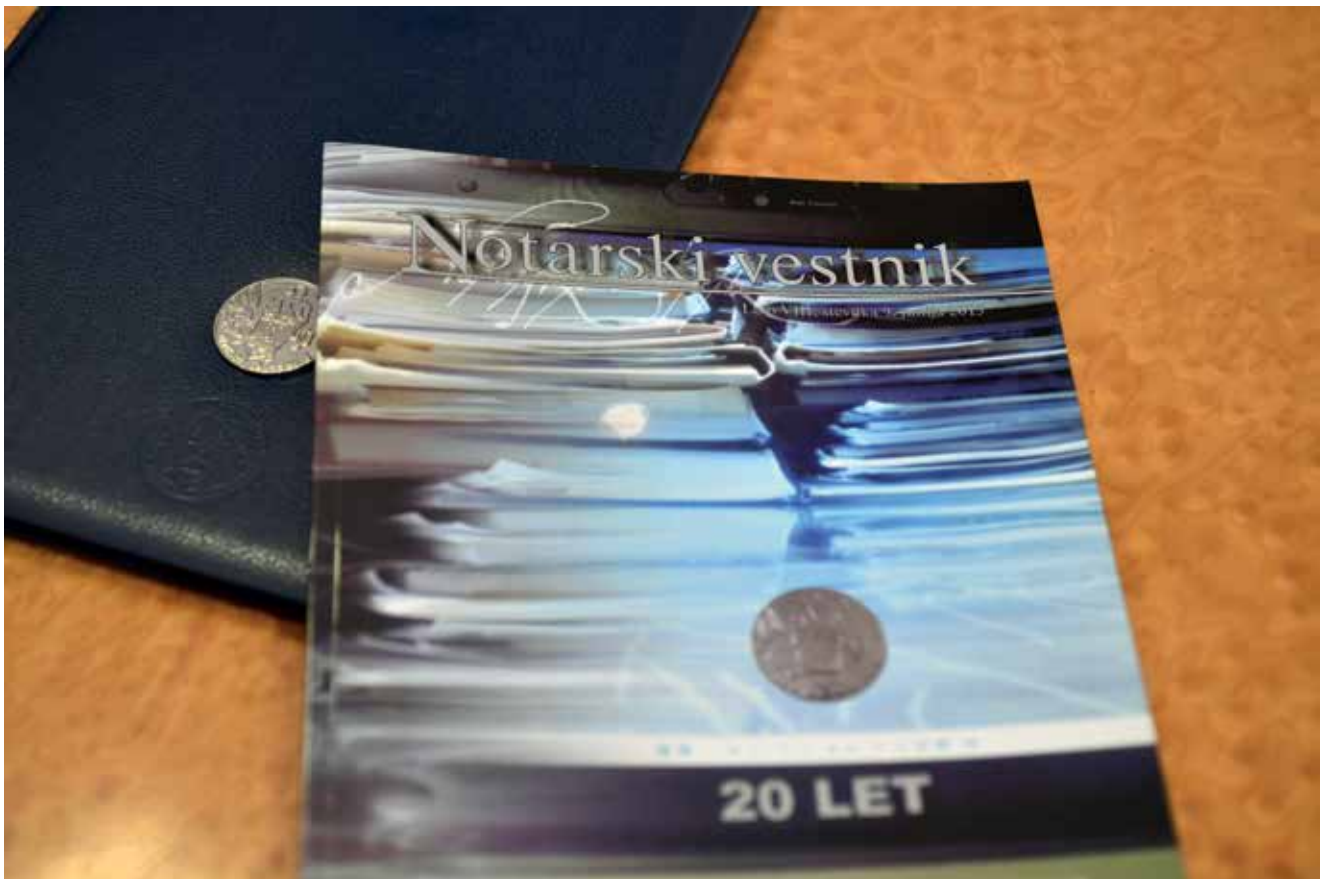
nerskih skupnosti v državah članicah, bi morale v EU krožiti v skladu z Uredbama 2016/1103 in 2016/1104.⁴⁷ »Kadar notarji izvajajo sodne funkcije, bi morala zanje veljati pravila o pristojnosti iz te uredbe, odločbe, ki jih izdajo, pa bi morale biti v obtoku v skladu z določbami te uredbe o priznavanju, izvršljivosti in izvrševanju odločb. Kadar notarji ne izvajajo sodnih funkcij, zanje ne bi smela veljati pravila o pristojnosti, javne listine, ki jih izdajo, pa bi morale biti v obtoku v skladu z določbami te uredbe o javnih listinah.«⁴⁸ Značilnost obeh uredb je, da javna listina, ki je bila sestavljena brez sodelovanja obeh strank po nacionalnem pravu, ni javna listina v smislu obeh uredb.⁴⁹

Za obe uredbi o premoženjskih razmerjih velja, da se javna listina, ki je izvršilni naslov, izvrši v drugi državi članici.

3.4 Dedno pravo: Uredba 650/2012

Tudi na področju dednega prava pravo EU ureja notarske listine. Kadar notarji izvajajo sodno funkcijo, zanje veljajo pravila o pristojnosti iz Uredbe 650/2012, odločbe, ki jih izdajo, pa bi morale biti v obtoku v skladu z določbami o priznavanju, izvršljivosti in izvrševanju sodnih

Notarske listine in njihove overjene kopije so za vse države članice, kjer velja Uredba 2016/1191, oproščene vseh oblik legalizacije in podobnih formalnosti.

47 Uvodna navedba 31 Uredbe 2016/1103 in uvodna navedba 31 Uredbe 2016/1104.

48 Uvodna navedba 31 Uredbe 2016/1104.

49 Garber, T. Die Güterrechts-Verordnung. V: Mayr, P. (urednik), Handbuch des europäischen Zivilverfahrensrechts, Dunaj, Manz, 2017, str. 574.

odločb. Kadar notarji ne izvajajo sodne funkcije, zanje ne veljajo pravila o pristojnosti, javne listine, ki jih izdajo, pa bi morale biti v obtoku v skladu z določbami Uredbe o javnih listinah (59. člen Uredbe 650/2012).

Overjena kopija je pojem prava EU in po opredelitvi iz Uredbe 2016/1191 pomeni kopijo izvorne javne listine, ki je podpisana in potrjena kot točna in popolna reprodukcija te javne listine s strani organa, ki je za to pooblaščen po nacionalnem pravu in je organ iste države članice, ki je prvotno izdala javno listino.

3.5 Avtonomni evropski izvršilni naslov: Uredba 805/2004

Ker so bili postopki razglasitve izvršljivosti po Uredbi 1215/2012 ukinjeni, je Uredba 805/2004 deloma izgubila svoj pomen.⁵⁰ Slovenski neposredno izvršljivi notarski zapis se lahko izvrši tudi neposredno na podlagi Uredbe 1215/2012 (Bruselj Ia), seveda če se ta uredba uporablja *ratione temporis*. Iz 58. člena Uredbe Bruselj Ia izhaja, da je javna listina, ki je izvršljiva v državi članici izvora (Slovenija), izvršljiva tudi v drugih državah članicah, ne da se zahteva razglasitev izvršljivosti.

Sodišče EU je že odločalo o sklepih o izvršbi na podlagi verodostojne listine v hrvaški zadevi *Zulfikarpašić*.⁵¹ Uredbo 805/2004 je treba razlagati tako, da notarji na Hrvaškem, ki delujejo v okviru pristojnosti, ki so jim v postopku izvršbe na podlagi verodostojne listine na podlagi hrvaškega izvršilnega zakona, niso zajeti s pojmom sodišče v smislu te uredbe. Sklepa o izvršbi, ki ga izda notar na Hrvaškem na podlagi verodostojne listine in zoper katerega ni bil podan ugovor, ni mogoče potrditi kot evropski nalog za izvršbo, ker se ne nanaša na nesporni zahtevek v smislu prvega odstavka 3. člena te uredbe. Glede notarskih zapisov, kjer se je zavezanec strinjal z neposredno izvršljivostjo, pa je položaj drugačen. Dejansko v primeru takega notarskega zapisa notar potrdi izvršljivost na potrdilo, ki je sestavni del Uredbe 805/2004. Pri tem pa je treba opozoriti, da je treba izrecno razlikovati med zavezancem potrošnikom in drugimi zavezanci. Če je zavezanec potrošnik in gre za pogodbo, ki jo je fizična oseba sklenila kot potrošnik, potrditvi kot EIN nasprotuje pravilo, da lahko zgolj organ v državi prebivališča potrošnika izda EIN.

4 PRAVO EU KOT OVIRA IZVRŠLJIVOSTI NOTARSKEGA ZAPISA: POSEBNE OBVEZNOSTI NOTARJA V PRIMERU POTROŠNIKA KOT ZAVEZANCA IZ NEPOSREDNO IZVRŠLJIVEGA NOTARSKEGA ZAPISA

Pravo EU pod določenimi pogoji vpliva tudi na obstoj notarskega zapisa kot izvršilnega naslova.⁵² Slovenska ureditev je bila predmet sodbe Sodišča EU v zadevi *Addiko*. Direktivo 93/13/EGS⁵³ je treba glede na načelo učinkovitosti razlagati tako, da nasprotuje slovenski ureditvi po ZIZ, na podlagi katere izvršilno sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, nima možnosti, da bodisi na predlog potrošnika

50 Kramer, X. Chapter 5: Specific Instruments. V: An evaluation study of national procedural laws and practices in terms of their impact on the free circulation of judgments and on the equivalence and effectiveness of the procedural protection of consumers under EU consumer law, Report prepared by a Consortium of European universities led by the MPI Luxembourg for Procedural Law as commissioned by the European Commission, JUST/2014/RCON/PR/CIV/0082, Strand 1, Mutual Trust and Free Circulation of Judgments, str. 323.

51 Sodišče EU, *Zulfikarpašić*, C-484/15, ECLI:EU:C:2017:199.

52 Glede tega glej zlasti Sladič, J., Vpliv prava evropskega varstva potrošnikov na izvršilno pravo, str. 31–33.

53 Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL EU, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

Javne listine, kot so neposredno izvršljivi notarski zapisi, se po Uredbi Bruselj I a ne priznavajo, se zgolj izvršijo, saj niso pravnomočne sodne odločbe.

Izvršitev javnih listin se lahko zavrne le, če je očitno v nasprotju z javnim redom zaprosene države članice.

bodisi po uradni dolžnosti prouči, ali so pogoji, vsebovani v takem zapisu, nepošteni v smislu te direktive in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo.⁵⁴

Na splošno pa lahko rečemo, da v današnji fazi razvoja prava EU dolžnost notarja iz naslova 42. člena Notariata zahteva, da pojasni tveganje menjalnega tečaja. Tega člena se ne da več uporabiti brez istočasne uporabe 24. člena ZVPoT.⁵⁵ Določba v kreditni pogodbi, sklenjeni s potrošnikom v tuji valuti, na podlagi katere potrošnik nosi tveganje menjalnega tečaja v zameno za ugodnejšo obrestno mero, je nepoštena, če normalno obveščenemu ter razumno pozornemu in preudarnemu potrošniku njegova vsebina ob sklenitvi pogodbe – ob upoštevanju besedila pogodbe in tudi informacij, ki mu jih je zagotovila finančna institucija – ni bila jasna oziroma razumljiva. Če je potrošnik na podlagi neustreznih informacij, ki mu jih je zagotovila finančna institucija, ali zaradi opustitve informiranja lahko utemeljeno mislil, da valutno tveganje ni realno ali pa ga bremeni le v omejenem obsegu, je določilo pogodbe v zvezi z valutnim tveganjem nepošteno.⁵⁶ Pogodbena klavzula v potrošniški kreditni pogodbi je sestavljena v jasnem, razumljivem jeziku, ne samo če je zadevni pogodbeni pogoj za potrošnika slovnično razumljiv, ampak tudi, če sta v pogodbi transparentno pojasnjena konkretno delovanje mehanizma konverzije tuje valute, na katerega se nanaša zadevni pogoj, ter zveza med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji o izplačilu posojila, tako da lahko ta potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih meril oceni ekonomske posledice, ki iz tega zanj izhajajo.⁵⁷ V zvezi s tem to pomeni, da potrošnik pogoj v zvezi s tečajnim tveganjem razume tako formalno in slovnično pravilno kot tudi glede njegovega dejanskega obsega, tako da je povprečni potrošnik, ki je normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren, lahko ne le seznanjen z možnostjo znižanja vrednosti nacionalne valute v razmerju do tuje valute, v kateri je bil kredit obračunan, temveč tudi zmožen oceniti potencialno znatne ekonomske posledice takega pogoja za njegove finančne obveznosti.⁵⁸

54 Sodišče EU, Addiko, C-407/18, ECLI:EU:C:2019:537.

55 Zakon o varstvu potrošnikov, Uradni list RS, št. 98/04 in naslednji.

56 Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Wahla, Dunai, C-118/17, ECLI:EU:C:2018:921, opomba pod črto 8.

57 Sodišče EU, Kásler and Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 75.

58 Sodišče EU, OTP Bank and OTP Faktoring, C-51/17, ECLI:EU:C:2018:750, točka 78.

Na področju preživninskih obveznosti je notarski zapis, izdan v državi članici EU, ki je Haaški protokol iz leta 2007 ne zavezuje in je izvršljiv v tej državi, izvršljiv tudi v drugi državi članici, če je bil na zahtevo zainteresirane stranke tam razglašen za izvršljivega.

Primarno kršitev pojasnilne dolžnosti ne pomeni, da je pravni posel v notarskem zapisu ničen, saj navsezadnje tudi v pravu EU velja razlaga *ut magis valeat quam pereat*. Ničnost je skrajna sankcija. Vendar pa kršitev pojasnilne dolžnosti pomeni, da je notarski zapis neizvršljiv. »Posledica take ničnosti je načeloma takojšnja izterljivost preostanka dolgovanega zneska posojila, višina katerega lahko presega finančno zmožnost potrošnika, tako da je kaznovan slednji in ne posojilodajalec, ki zato ni odvrnjen od določitve takih pogojev v pogodbah, ki jih ponuja.«⁵⁹ »Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da namen te določbe in zlasti drugega dela povedi ni razveljaviti vse pogodbe, ki vsebujejo nepošteno pogoje, ampak formalno ravnovesje med pravicami in obveznostmi sopogodbениkov, ki je določeno s pogodbo, nadomestiti z realnim ravnovesjem, tako da se med sopogodbениki vzpostavi enakost, pri čemer mora zadevna pogodba načeloma še naprej obstajati brez kakršnekoli druge spremembe poleg odprave nepoštenih pogojev. Če je ta zadnji pogoj izpolnjen, lahko zadevna pogodba na podlagi člena 6 Direktive 93/13 ostane v veljavi, če je tak nadaljnji obstoj pogodbe brez nepoštenih pogojev v skladu s pravili nacionalnega prava pravno mogoč, kar je treba preveriti v skladu z objektivnim pristopom.«⁶⁰ Iz tega izhaja, da člen 6(1), drugi del povedi, Direktive 93/13 sam ne določa meril, ki bi urejala možnost, da se pogodba ohrani brez nepoštenih pogojev, ampak prepušča nacionalnemu pravu, da jih določi v skladu s pravom Unije. Tako je treba načeloma v konkretnem položaju možnost ohranitve pogodbe, katere nekateri pogoji so neveljavni, proučiti glede na merila, ki jih določa nacionalno pravo. Glede mej, ki so postavljene s pravom Unije in ki jih mora nacionalno pravo v teh okoliščinah upoštevati, je treba med drugim pojasniti, da v skladu z objektivnim pristopom položaj ene od pogodbenih strank v nacionalnem pravu ne sme biti odločilno merilo pri presoji nadaljnje usode pogodbe.⁶¹

Stranke tako neizvršljivost uveljavljajo bodisi z impugnacijsko tožbo bodisi s tožbo na ugotovitev neizvršljivosti izven izvršilnega postopka. Pri tem pa je treba povedati, da je imelo sodišče EU pomisleke glede take slovenske ureditve.⁶²

Za napake pri sestavi notarskega zapisa, katerih posledica je njegova neizvršljivost ali celo ničnost, pa slovenski notar odgovarja. Od nekdaj velja načelo, da za pravilnost, popolnost in zakonitost notarskega zapisa notar odškodninsko odgovarja.

SKLEP

Izvršljivost notarskega zapisa ni samo vprašanje, ki se v pravu EU nanaša na nepošteno pogodbeno določbo, ki se nahajajo v notarskem zapisu, nanaša se tudi na izvršitev slovenskih notarskih zapisov v drugih državah članicah EU. Glede tega lahko sklenemo:

1. notar v pravu EU ne izvršuje javne oblasti,
2. slovenski notarski izvršilni naslovi se izvršijo v drugih državah članicah EU,
3. ovire izvršljivosti postavlja izključno pravo EU, saj npr. varstvo potrošnikov zahteva spremembo pojasnilne dolžnosti notarja. Če notar ne zadosti tej pojasnilni dolžnosti, notarski zapis ni izvršljiv.

59 Sodišče EU, Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 84.

60 Sodišče EU, Dziubak, C-260/18, ECLI:EU:C:2019:819, točka 39.

61 Sodišče EU, Dziubak, C-260/18, ECLI:EU:C:2019:819, točki 40 in 41.

62 Sodišče EU, Addiko, C-407/18, ECLI:EU:C:2019:537.

Staša Lepej, notarka
v Zagorju ob Savi

DRAVO FERLIGOJ, NOTAR Z DUŠO KAPITANA

V zadnji številki Notarskega vestnika smo se spraševali, kaj počno notarji in notarke, ko zaprejo vrata svojih pisarn, in ali jih poznajo ljudje še po čem drugem in ne le po tem, da služijo pravu. Danes predstavljamo našega kolega, ki se je notariatu zapisal pred 25 leti. Njegova notarska kariera je enako dolga kot obstaja notariat v Sloveniji.

Življenjska pot kolega Drava Ferligoja še malo ni običajna, sploh pa ne za pravnika. Osupne in navduši. Pri njem sem se na pobudo nekaterih notarjev, češ »to pa je zgodba, ki jo je treba slišati«, nekega vročega dne iztekajočega se poletja oglasila avtorica tega članka. Drava sem našla v pisarni v Kopru, čeprav se je upokojil že pred dobrim letom in pol. Krmilo njegove notarske pisarne je prevzela hčerka Nina Ferligoj.

»Občasno še malo pomagam v pisarni, pridem za nekaj ur, sestavim kakšno oporoko, predvsem pa se pogovorim s stalnimi strankami, ki se še niso navadile, da nisem več notar,« pove Dravo. »Na upokojitev se je treba psihično pripraviti že prej, preden izprežeš iz posla. Vedeti moraš, kaj boš počel, ko ne boš več 24 ur na dan vpet v svoj poklic. In jaz sem se na to pripravil, dan imam izpolnjen od jutra do večera, znam pa si vzeti tudi čas za počitek.«

Dravo ima v rojstnem listu zapisan datum 5. december 1948. A ta podatek ne drži povsem. Luč sveta je namreč zagledal ob enih zjutraj 6. decembra, a so koledar zaradi praznovanja Miklavža pozabili obrniti na pravi dan. *Da ga je prinesel Miklavž*, so mu rekli starši.

Glede nenavadnega imena, ki ga nosi, Dravo pojasni: »Moji starši so po današnjih merilih zamejci. Slabe izkušnje so imeli s fašizmom, zato je bilo nekako samoumevno, da so za svojega otroka izbrali partizansko ime. Oče je imel vzdevek Dravo (uradno je bil Davorin), materin vzdevek pa je bil Anuška.«

Dravo je bil rojen v Ljubljani. Ker pa je bil kot otrok šibkega zdravja, je njegova družina pogosto obiskovala sorodnike na slovenski obali. **Stric Ivan Godnič**, ki je bil ladjedelec in direktor nekdanje ladjedelnice Piran, je Drava navdušil za morje. Področje sedanjega hotelskega naselja Bernardin je bilo v tistem času ladjedelsko območje. Stric je malemu dečku pokazal, kako se izdelujejo ladje, z njim je šel na prve plovbe z lastno jadrnico, lovila sta ribe in rake, naučil ga je plavati. Stric ga je navdušil tudi za modelarstvo in za modele jadrnic iz lesa. Pod mentorstvom učitelja se jih je Dravo naučil izdelovati. V mladosti se je Dravo na željo staršev učil violino, ki je bila družinska ikona in je preživela, ko so njihovo domačijo požgali fašisti. Vendar pa Dravo odkrito prizna, da si z glasbo nista preveč blizu.

Leta 1951 se je družina preselila v Piran. **Davorin Ferligoj**, oče Drava, je bil kar tri mandate župan občine Piran, mama pa je delala z mladino. Živel so v Portorožu. Ljubezen do morja in vsega, kar je bilo povezano z njim, je Drava tako zasvojila, da je bil vpis na **Srednjo pomorsko šolo v Portorožu** edina logična izbira. Po končani srednji šoli je odšel na morje s ciljem, da pridobi **status oficirja palube**. V tistem času je z ladjo preplul ves svet, dvakrat je bil v Južni in Severni Ameriki, večkrat v Afriki in dvakrat okoli sveta. Vse to se je dogajalo v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja, ko je bil svet povsem drugačen od današnjega, predvsem pa bolj pristen. Videl je Indijo, kjer je zaradi socialnih razlik in vsega, kar pač ponuja ta država, doživel kulturni šok. Nič bolje ni bilo v arabskem svetu. Videl je blišč bogastva in najnižji nivo revščine, spoznal je ljudi vseh ras, religij, barv kože in družbenih slojev. Med redke kraje, kjer ni plul, šteje čilsko obalo in francoski del Kanade. Na morju je bil od leta 1964 do leta 1974. V šestih mesecih, ko je z ladjo plul okoli sveta, je na primer videl kar 40 luk. Takrat so bile luke še v mestih. Z ladjo so pripluli neposredno v mesto, zdaj pa so privezi velikih ladij 50 km izven luk in pomorci zaradi intenzivnosti dela nimajo možnosti spoznati tujih dežel. Z ljudmi po svetu nima negativnih izkušenj. Nikoli ga ni nihče napadel, oropal ali mu storil karkoli hudega. Njegova filozofija je, da bi moral vsak mlad človek najprej iti po svetu in videti čim več sveta. Šele takrat vidiš prave dimenzije življenja, razsežnost, barvitost in raznolikost sveta in ljudi.

16 m barka Mirage, na kateri Dravo preživlja večino upokojskega časa.

Negativna izkušnja, čeprav Dravo danes pravi, da sploh ni bila slaba izkušnja, je bil požar na ladji Ljutomer, do katerega je prišlo na plovbi med Južno Ameriko in Severno Afriko. Spomni se, da je zagorelo v stroju. Vsa posadka je sodelovala pri gašenju, ki je trajalo več dni. Z veliko iznajdljivosti, improvizacije in tudi sreče jim je uspelo pripluti v najbližjo luko Dakar, kjer so ladjo popravili. V istem času je npr. zagorela tudi ladja Trebinje hrvaškega ladjarja Jugolinije, vendar je posadka ladjo zapustila. Prizadevna posadka ladje Ljutomer pa je ladjo rešila skupaj s tovorom, za kar je posadka prejela visoko priznanje pomorske stroke za požrtvovalnost. Dravo bi lahko naštel številne drobne in manjše dogodke, s katerimi se je ladijska posadka vsakodnevno spopadala. Zgodile so se okvare, pluli so skozi viharje in nevihte, a vse to je bilo pač običajen sestavni del opravljanja pomorskega poklica.

Dravo Ferligoj v svoji družabni sobi, ki jo je sam izdelal.

Po vsaki plovbi v tujih morjih se je Dravo vrnil v dobro staro urejeno Evropo, kjer je življenje teklo po ustaljenih tirnicah. Vpisal se je na **Višjo pomorsko šolo v Portorožu**. Tamkajšnji profesor prava **Georgije Ivković**, ki je na tej šoli predaval pravne predmete, ga je navdušil za pomorsko pravo, zato je postal študent Pravne fakultete v Ljubljani. Pozimi je pridno študiral, poleti pa plul z ladjami trgovske mornarice po svetovnih morjih. Takoj po diplomi je potreboval dve leti prakse, kar je bil pogoj, da je lahko pristopil k opravljanju kapitanskega izpita, in pogoj, da postane **kapitan dolge plovbe**. In seveda je kapitan tudi postal.

»S kapitanskim izpitom lahko vozim vse, kar plava po morju,« pojasni Dravo. *»Morje me je naučilo spoštovanja narave in ljudi. V njegovi prostranosti se zaveš svoje majhnosti. Skupaj z drugimi, s posadko, na omejenem prostoru, z ljudmi, ki jim zaupaš, začneš zaupati vase, postaneš pogumen, pa tudi hvaležen. Ko sem nekaj časa na kopnem, začutim nemir, morje me pokliče, moram se odzvati klicu in odpluti.«*

Nato se je njegova življenjska pot usmerila v pravo, čeprav ga morje nikoli ni izpustilo iz svojega objema.

Na Pravni fakulteti v Ljubljani so ga prevzela predavanja prof. **dr. Stojana Cigoja**, ki ga je prav tako navduševalo pomorsko pravo. Leta 1972 je Dravo Ferligoj diplomiral pri prof. Cigoju in njegova diplomska naloga se je kajpak nanašala na pomorsko pravo – stojnino ladij. Zanj je prejel študentsko Prešernovo nagrado, priznanje najboljšim študentom v državi. Pomorsko pravo je bilo in je še vedno malce odrinjeno pravno področje, o katerem se ni dosti pisalo, z njim so se ukvarjali redki pravni strokovnjaki. Dravo Ferligoj je pri študiju združil bogate izkušnje in znanja, ki jih je pridobil kot pomorec na ladji, s čimer je pridobil mnogo širši obseg znanja. Pravno teorijo mu je uspelo povezati s prakso. Ker strokovnjakov za pomorsko pravo v Sloveniji, pravzaprav takrat še v Jugoslaviji, ni bilo prav dosti, je postal predavatelj za pomorsko pravo na Pomorski fakulteti v Piranu, istočasno pa je bil kandidat za pravosodni izpit in hkrati izpraševalec za področje pomorskega prava v komisiji za opravljanje kapitanskega izpita.

Dravo kot pomorščak - ladja Ljutomer l. 1967.

področjem pomorskega prava, s havarijami in mednarodno arbitražo. Njegove stranke so bili predvsem ladjarji in lastniki tovorov, čeprav se je kot odvetnik ukvarjal tudi s civilnim, družinskim in gospodarskim pravom, saj je imel rad malega človeka. V tistem času se je pokazala možnost, da bi bil v Splitu sedež mednarodnega sodišča za pomorsko pravo. Na tamkajšnji fakulteti so razpisali **podiplomski študij za pomorsko pravo**. Dravo je dokončal dva semestra. Ko je Split izgubil kandidaturu za to sodišče in so sedež sodišča dodelili Hamburgu, Dravo ni več videl smisla v nadaljevanju študija in ga je zaradi službenih obveznosti opustil.

Leta 1995 je Dravo Ferligoj postal **notar v Kopru** in je opravljal notarski poklic vse do upokojitve leta 2018. V pisarni, ki jo še vedno malce šteje za svojo, ga je nasledila **hčerka Nina Ferligoj**. V notarski pisarni v Kopru je trenutno sedem redno zaposlenih in en študent, s čimer se uvršča med večje notarske pisarne v Sloveniji. V vseh teh letih je tam nabiralo delovne izkušnje veliko število mladih ljudi, ki so danes priznana in ugledna pravniška imena. Dravo meni, da je bilo v začetni fazi notariata primerneje, da notar izhaja iz odvetniških vrst, saj dobi pravnik v odvetniškem poklicu od vseh pravniških poklicev največjo širino in skozi prakso vidi ozadje posameznega primera. S temi problemi drugi pravniški profili niso toliko seznanjeni. Sedaj pa šteje, da je najprimerneje izbirati nove notarje izmed ljudi, ki so nabirali delovne izkušnje v notarskih pisarnah in imajo na ta način bogato in široko notarsko znanje. Notarski zapisi niso le »copy paste besedila«, temveč notar pri vsakem členu pomisli na možne zaplete, do katerih lahko pride. Dravu je tudi na področju notariata prišlo prav znanje pomorskega prava, saj je urejal vse zadeve v zvezi s čolni in ladjami ter pomorske proteste, kar zajema pomorski zakonik. Seveda ni treba poudarjati, da Dravo Ferligoj **tekoče govori angleški in italijanski jezik** ter jezik nekdanje skupne domovine.

Dravo pravi: *»Notarski poklic sem opravljal z velikim veseljem, srčnostjo in predanostjo. Biti notar pač ni le poklic, je tudi način življenja, je moralna drža. So stiki z ljudmi, pogovori, zaupnost, poseg v intimnost, ko ti stranka odpre najbolj skrite kotičke svoje duše in pričakuje tvojo pomoč pri celoviti rešitvi svojega problema. Naši nasveti globoko posegajo v človeška življenja. Rad sem opravljal ta svoj poklic.«*

Po končanem **pripravnistvu na sodišču v Kopru** in po opravljenem pravosodnem izpitu je nastopil trenutek, ko se je moral Dravo odločiti, čemu se bo v svojem življenju poklicno posvetil. Odločil se je za pravo, čeprav pomorstva nikoli ni opustil. Delo sodnika se mu je zdelo preveč ozko, ni se videl v kazenskem pravu.

Dve leti je nato nudil pravno pomoč sindikatu v Kopru, vmes pa mu je tekel pripravniški staž za odvetnika. V letu 1982 je skupaj s kolegoma odprl **odvetniško pisarno v Kopru** in se ukvarjal pretežno s

Nedvomno pa se nobena notarska pisarna ne more ponašati s tem, da je pohištvo zanjo skoraj v celoti izdelal notar kar sam. Poleg morja ima Dravo Ferligoj namreč še eno ljubezen – **les**. Zanj ga je navdušil stric Ivan in po njegovi smrti **stric Mirko Širca** iz Nabrežine, ki je bil potomec štirih generacij mizarjev. Oba strica sta ga naučila uporabljati orodja, delati z lesom in z lastnimi rokami ustvariti vse, kar je potrebno za opremo hiše. Pomagala sta mu izdelati opremo za Dravovo prvo in njegove naslednje barke.

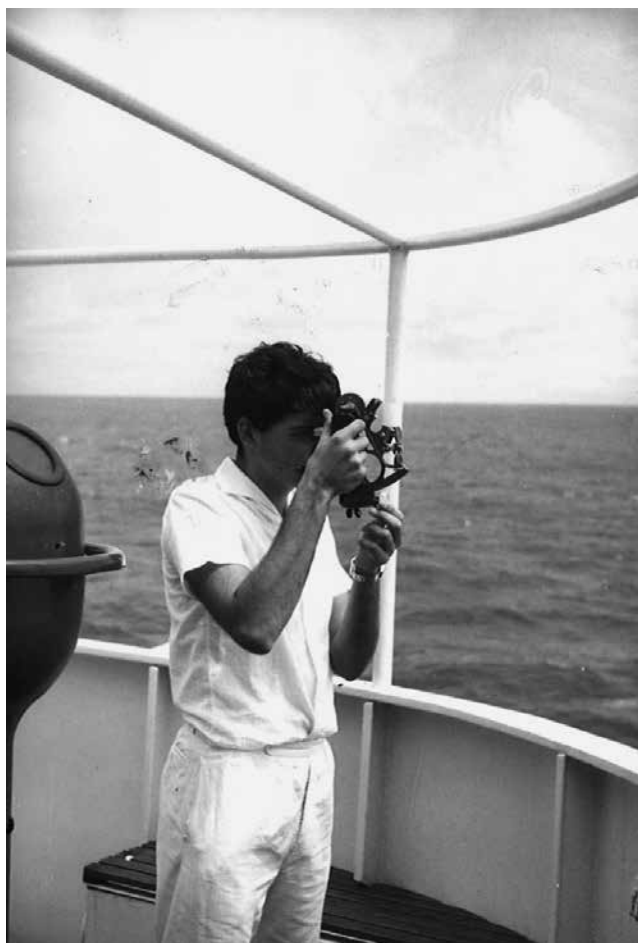
Med kolegi notarji kroži **mit o nenavadni in unikatni družabni sobi** v Dravovi hiši.

Dravo: *»Pri nas na Obali ni v navadi, da bi hodili po oštarijah, od gostilne do gostilne. Primorci se družimo v hišah, hodimo na obiske po domovih, in če je Primorec kaj vreden, se družijo v kantinah. Naš način življenja je mediteranski, bolj umirjen in ležeren. Vzamemo si čas za fešte in druženja. V svoji hiši, ki sem jo zgradil nad Ankaranom, sem eno od sob namenil druženju s prijatelji in jo opremil kot ladijsko kajuto. Vso notranjost sem sam izdelal iz ladijskega lesa. Okna so okrogla in nepropustna za morebitni vdor vode, v prostoru so klasično ladijsko krmilo s kompasom, ladijska sirena in zvonec, sidro, na stenah so makete ladij, zemljevidi in slike z morskimi motivi. Les daje toplino, občutek domačnosti in lepoto. Z lesom se ukvarjam predvsem pozimi, poleti pa sem na barki.«*

Nina Ferligoj pa doda: *»V enakem slogu je moj oče opremil tudi svojo notarsko pisarno, v kateri je skoraj vse pohištvo izdelal sam v ladijskem stilu. Pisarno je dekoriral z različnimi eksponati, povezanimi z morjem. Moj oče, notar Dravo Ferligoj, je in bo v srcu vedno ostal kapitan,*

mi zaposleni smo bili njegova posadka, stranke pa dobrodošli gostje na njegovem krovu. Vesela sem, da je to barko sedaj prepustil v upravljanje meni, in se bom trudila, da bo plula naprej tako, kot je plula pod njegovim upravljanjem.«

Dravo je prišel do svoje prve barke še času, ko je bil sodni pripravnik. Prvo in drugo barko si je izdelal sam, naslednji dve pa je samo izdelal in opremil. Prve tri barke so nosile ime hčerke Nine, sedanja 16-metrška barka, ki jo je kupil pred 13. leti, pa se imenuje **Mirage**. Stara je 41 let, obdržala je ime, ki ga je imela ob nakupu. Zasedrana je v marini v Izoli. Dravo ves svoj

Dravo kot pomorščak - ladja Ljutomer I. 1967.

Dravo Ferligoj s prijatelji na romarski poti po Portugalskem Caminu, 245 km hoje od Porta do Santiago de Compostele.

vzela težka bolezen. Zdaj plujem z otrokoma, vnukoma in sedanjo partnerko Heleno. Vsi smo ena velika morju predana družina. Vnuka že učim pomorskih veščin. Pogosto se nam na ladji pridružijo prijatelji. Pred leti sem imel namen, da bom z Miragem po upokojitvi ponovno obplul svet. Zdaj teh želja nimam več, saj so postala vsa pristanišča enaka, povsod so nebotičniki in beton. Letos sem preživel na barki 40 dni in imam namen raziskati celotno Sredozemlje, ki ima še vedno svoj čar.»

Besede dolgčas ni v besednjaku Drava Ferligoja. »Na odhod v pokoj sem se dolgo pripravljaj. Vedel sem, da izročam notarsko pisarno v dobre roke, da bo hčerka uspešno nadaljevala mojo pot. Veselil sem se, da bom imel več časa za obdelavo lesa in več časa za svojih **100 oljk**, ki obdajajo mojo hišo. Zjutraj rad posedam na terasi pred hišo in gledam na morje in na Koprski zaliv. Pogosto se sprehodim po bližnjih oljčnikih in vinogradih in sedem na klopcu, s katere imam veličasten pogled na Tržaški zaliv in Trst. Ob jasnem vremenu se vidi vse do Benetk.«

In še nekaj je Dravo odkril v zadnjem času. Hojo. S še tremi stanovskimi pravniškimi prijatelji, Vando in Andrejem Škrkom ter Gregorjem Velkavrhom, se je odpravil na znano **romarsko pešpot El Camino** in prehodil pot od Porta do Santiago de Compostele (245 km). Tako kot mnoge druge ga je Camino zasvojil in se je letos znova vrnil na to pot. Tokrat je nameraval s prijatelji prehoditi Camino de la Plata, od Sevilje do Santiago de Compostele, pot, ki je dolga skoraj 1200 km, a jim je načrte prekrizala korona. Po 270 km prehojene poti so se morali vrniti domov. Namesto tega namerava jeseni prehoditi slovensko Jakobovo pot, ki poteka od madžarske meje do Trsta. Dravo letno prehodi okrog 3000 km, njegove dnevne etape so dolge do 30 km.

Kako zelo posebna je ta Dravova življenjska zgodba! Sliši se kot dolg in napet roman z veliko preobrti in nepredvidljivimi situacijami. »Če bi še enkrat izbral, bi šel po isti poti,« je prepričan Dravo.

Kolega Dravo Ferligoj, naj vas še trdno nosijo noge in naj še dolgo in varno pluje vaša barka življenja.

prosti čas zahaja na barko, z njo je prejadral celoten Jadran in njegovo okolico. Njegova otroka sta zrasla z morjem in barko.

Dravo: »Še v študentskih časih sva se spoznala z Alenko, takrat tudi študentko prava. Po naključju sva v istem letu oba prejela študentsko Prešernovo nagrado in tudi Alenka je diplomsko izbrala iz pomorskega prava, konkretno požar na ladji Ljutomer in v tej zvezi reševanje havarij. Alenka se je zaposlila kot državna tožilka, kasneje pa je delala v moji notarski pisarni. Imava dva otroka, hčerko Nino in sina Jureta, zdaj sta pri hiši že tudi vnuka. Z ženo se nama žal ni uspelo skupaj postarati, saj nam jo je leta 2006

ANEKDOTE IZ NOTARSKIH PISARN

Četudi je pravo in skozi njega notariat zelo resno področje, pa seveda življenje, sploh na področju, kjer imamo opravka z ljudmi, napiše zelo različne zgodbe. Takšne, ko ti kakšna stranka s svojim ravnanjem in odnosom dodobra dvigne pritisk, pa tudi marsikdaj takšne, ko se na koncu prijetno nasmejiš. Anekdote so zbrale in zapisale Staša Lepej, Urška Derganc Petric in Sara Okorn.

»Gospa notarka, naš ata je hudo bolan, nujno mora podpisati tisto pogodbo, o kateri smo se zadnjič pogovarjali. Prejšnji teden ga je stisnilo pri srcu, infarkt. Kdaj lahko pridete uredit to na dom, ker on ne more priti v pisarno, bojimo se najhujšega?« me panično kliče stranka.

Res smo se že dlje časa pogovarjali o tej pogodbi. Zaskrbi me, da ne bi oče umrl in bi bila jaz kriva, da papirji niso urejeni. Pogodba se bo podpisovala na njihovem domu, oddaljenem 30 km od moje pisarne, v hribih. Baše me čas, a si ga bom vzela in šla na dom. Po telefonu pokličem stranko, da bom prišla naslednji dan proti večeru.

»Tako, samo pri atu preverim, če bo doma,« reče stranka. Zasliši se: »Ata, ata, a boš jutri zvečer doma, pride notarka na dom?« V ozadju za hip utihne ropot, nato spet zaropota. »Ja, bo doma, kar pridite,« reče stranka.

»Kaj pa pri vas tako ropota?« vprašam, preden odložim telefon.

»Nič takega, ata žaga drva,« pojasni stranka.

Na smrt bolna stranka, ki ne more priti v notarsko pisarno? Obisk na domu sem odpovedala, stranke so, vključno s čilim in živahnim atom, prišle naslednji dan podpisat pogodbo v pisarno.

Notarja pokličejo na dom, ker je starejši moški zelo bolan in mora nujno overiti podpis na neki listini. Ko pride notar k stranki domov, mu domači pokažejo na drevo. Tam v vrhu visoke jablane se domnevno na smrt bolan moški steguje za sadeži in jih nalaga v košaro.

»Kako, a niste rekli, da ste bolni?« se čudi notar. »Ti samo opravi svoje delo in pokasiraj, nimam jaz časa hoditi v notarsko pisarno v mesto,« pojasni bolnik. »Pa eno košaro jabolk ti bomo dali zraven honorarja,« še pribije.

V notarsko pisarno pride moški in prosi za »odpustek«. Skupaj z notarko in sodelavko v pisarni nato smrtno resno skupaj zmolijo, moški razloži vse o svojih grehah, zaradi katerih je prišel, nato prevzame odpustek. Iskat je prišel izbrisno pobotnico za kredit.

Referentka v notarski pisarni v naglici naroča stranki, kakšne dokumente naj prinese, da se bo lahko sestavila pogodba: »Rabimo kopijo vašega moža!« (beri: kopijo osebnega dokumenta vašega moža).

Stranka želi v notarski pisarni sestaviti oporoko. Notarki naroči: »Napišite, da dobi moje premoženje tisti, ki bo mene imel po moji smrti.«

Stranka naroča notarki: »Prosim, da mi sestavite sporazum o neuspešnem dedovanju.«
P. S. Neuspešna je bila na koncu notarka, ki je sporazum o neuvedenem dedovanju sestavila, stranke pa ni bilo več blizu, da bi poravnala račun.

Stranka naroča notarki prek elektronske pošte: »V družini bi radi naredili prepis ozemlja.«
Druga pa: »Sestavite nam izvršilno pogodbo.« Mišljena je seveda izročilna pogodba.

V pisarno vstopita starejši stranki. Ona letnica 1932, pokojnino je dočakala v Avstraliji, vdova po nekem višjem sodniku iz Zagreba, elegantna, urejena, lepa. On letnik 1950, malo skuštran in neobrit. Vprašam ju, v kakšnem razmerju sta med seboj. Gospa reče hudomušno: »On je moj boyfriend.« Nato se popravi: »Ne, lover boy!«

Gospa pove, da ima stanovanje v Ljubljani, prihranke iz Avstralije in iz dediščine in visoko pokojnino. Vse to bi z oporoko zapustila temu moškemu, ampak mu ne bo, ker ne zna uživati življenja. Vidi samo delo in bi samo delal, sebi ne bi pa ničesar privoščil in ona ne bo dala nekemu vsega svojega premoženja, da ga ne bo znal uporabiti, potem pa ga bodo po njem dedovali eni, s katerimi ona nima ničesar. On le kima in se dobrodušno smeji, da je res tako. Gospa nato reče, da bo pol premoženja dala enemu nečaku v Avstraliji, ker je dohtar, čeprav ona od tega nečaka nima nobene koristi, ampak ga spoštuje, ker je zdravnik. Zdravniki so njena šibka točka, in če ga že ima v zlahti, mu bo pa dala pol zapuščine.

Hehe, luštna sta in prisrčna, ona dostojanstvena, visoka in urejena, on tak dobrodušen medo, ki se z vsem strinja. Nič nima proti, da bo njegova lover lady svoje premoženje razdala drugim in ne njemu.

Notarko kličejo v pisarno. »Nujno, nujno, do konca tedna pripravite predporočno pogodbo, še ta teden jo bomo podpisali,« urgirajo stranke.

»Kje gori voda, zakaj se tako mudi?« zanima notarko. »Ker se par v soboto poroči, predporočna pogodba pa mora biti sklenjena PRED poroko, sicer ni veljavna, a ne?«

Notarska pisarna v mestu je že od vsega začetka, odkar je bil v Sloveniji znova uveden notariat, torej od leta 1995. V sosednjem, manjšem kraju, je pisarna šele od leta 2007. Stranke večinoma ne razlikujejo, kaj dela notar in kaj odvetnik. Za notarja v manjšem kraju mislijo, da je nekakšna podružnica notarske pisarne iz sosednjega večjega mesta.

Notarka v manjšem kraju že deset let strankam ureja vse zadeve, sestavlja pogodbe, ki jih stranke podpišejo, spremembe se vpišejo v zemljiško knjigo. Prevzemnik kmetije ima črno na belem, da je sedaj že uradno lastnik kmetije. Ko mu notarka vrne vse listine in pove, da je zadeva zaključena, vpraša: »Kdaj moram pa sedaj vse to potrditi pri notarki v mestu?«

Notarka vpraša pripravnico, ki še ne dela dolgo v notarski pisarni: »Jutri boš sama v pisarni, imam dopust. Bo šlo? Te je kaj strah?«

Pripravnica: »Rajši ne bom čisto nič delala, da ne bo kaj narobe.«

Notarka pripravnici: »Naredi tole in tole ...« In ji opiše postopek. Pripravnica gleda, ne reče ničesar.

Notarka ponovi: »Še enkrat ti pojasnim. Naredi tole in tole ...« Pripravnica se brez besed obrne in gre skozi vrata.

Notarka zakliče za njo: »Si razumela, kaj moraš narediti?« Pripravnica: »Ne!« In gre.

Notarka: »Grrrrr.«

Stranka pride s svojim potomcem v pisarno po nasvet glede darilne pogodbe. Po izčrpnem razgovoru vpraša: »Kakšni bodo pa stroški za sestavo?« Nato doda, da bo te v vsakem primeru poravnal potomec.

Naslednji dan se stranka znova oglasi v pisarni in veselo, ne da bi se ustavila v tajništvu, prikoraka do notarke. Pove, da sta se s potomcem pogovorila, ampak da ta ne želi nositi nobenih stroškov v zvezi s pogodbo. Nato pa zarotniško zašepeta: »Ali imate mogoče kakšen vzorec, bi kar sami sestavili pogodbo?«

Notarka stranki prijazno razloži, da vzorcev žal nima, ampak stranka se še kar ni vdala in je notarki v pregled po elektronski poti poslala osnutek darilne pogodbe, ki jo je prepisala iz arhiva svojega pradedca z dostavkom, da je pogodbo sestavila mati potomca. Zadeva trenutno še ni rešena.

V notarski pisarni so stranke sklenile darilno pogodbo za primer smrti. Na podlagi te pogodbe je notarka v zemljiško knjigo vpisala prepoved odtujitve. Čez nekaj dni se je obdarjenec ves zaskrbljen oglasil s sklepom zemljiške knjige v pisarni in s tresočim se glasom vprašal: »Glejte, kaj je tu napisano! Na podlagi notarskega zapisa darilne pogodbe za primer smrti notarke XY se vknjiži prepoved odtujitve in obremenitve v korist imetnika. Zakaj se bom lahko vpisal šele po smrti notarke?«

Janez Ferlež, notar
v Črnomlju

O PRAVNI ŠOLI DRŽAVLJANOV

Akt: Prvi: Dejanje - Zadnje - Sodba

Kraj: Črnomaljska »Komenda«, razpravna dvorana Okrajnega narodnega sodišča v Črnomlju (Ur.l. SNOS št. 1/4 z dne 11.9. 1944), (Š. Simončič, Okr. Sod. NM: »Udeležba državljanov v sodstvu« :- »laični element v sodstvu približa ljudstvu sodstvo in to ne samo v tehničnem pomenu, ampak se s tem v ljudeh tudi razvija in utrjuje čut zakonitosti; to se torej pokaže kot pravna šola državljanov.«)

Čas: nekega turobnega petka spomladi leta 1946

Akterji:

Sodnica - novoimenovana **laična sodnica Neža Pezdirc**, bolj znana kot »**Pezdirska Neža**«, postavljena na odgovorno mesto laične sodnice zaradi medvojnega nesebičnega angažiranja in razdajanja kot sestra – negovalka v partizanski bolnišnici v Kanižarici, še posebej znana po uspešnem zdravljenju oteklin partizanom in še uspešnejšem zdravljenju oteklin pohotnim kulturnikom na Radiu OF in Slovenskemu gledališču v Črnomlju. Slava ji!!!!

Na »pripombo«, da je »laična sodnica«, je tovarišica sodnica redoma odgovarjala: »Sem bila v Kanižarici več lačna kot laična«!

Zapisnikar in hkrati tipkarica - predvojni in medvojni črnomaljski **notar »Franc K«**

Zadeva: »Narod si bo pisal sodbo sam« (I. Cankar: Hlapci: ....»ne vrag mu je ne bo in ne talar«)

Predmet: **Motenje posesti**

Tožeča stranka: tov. Pepe Šetina

Tožena stranka: Marija Ander, bolj poznana kot Androva Mica

Sodnica Neža: »Meni je vse jasno. Tu ni kaj. Androva Mica laže kot pes teče. Kaj bo ona srjala, da njene kokoši niso skljuvale Šetinovo solato. Vse so razrile in razbrcale. Še posebej tista ošopana golovratka. V Doljnem Črnomlju je vsem znano, da Androvkine Puta, Bela in Golovratka vse naokoli poključajo in poserejo. Šetina ima čisto prav. Mica naj odgovarja za škodo. Bi jih v kotec zaprla ali pa sama čuvala. A, da ne bi! Ni ona iz takšnega testa. Svojo je čuvala. Je, ja!

Samo »Tenente« ji jo je celo leto 42 kljuval!!! Na smrt bi morala biti sojena, ker se je s Talijani »pandala«.

»Franc, piši!« »Sodba!«

Franc K: »Tovarišica sodnica Neža. Piše se Sodba v imenu ljudstva!«

Sodnica Neža: »Kaj boš ti to meni. Če sem rekla sodba, je to sodba, ker sem jaz tako rekla. Vi bivši notarji po mojih sodbah ne boste srali! Ste jih z odlokom AVNOJ-a dobili, da ne rečem po čem. So vas likvidirali kot grabežljive zaščitnike starega reda in kapitala. Zdaj je tukaj druga muzika. Ljudstvo je meni dalo oblast, zato je to moja sodba. »

Franc K: Da, tovarišica sodnica Neža. Popolnoma prav imate. Sem samo mislil, da bi se sodben izrek malo pravilno oblikoval, da ne bi bilo morda kaj narobe.«

Sodnica Neža: »Ti nisi tu, da misliš! Ti si tu, da pišeš! In to pišeš, kot ti bom jaz diktirala. Tu nima bit kaj narobe, ker je to moja sodba – sodba sodnice Pezdirc Neže! Razumeli!!!!!!!?«

Franc K: »Razumel, tovarišica sodnica. Kar narekujte. Pa če lahko malo bolj počasi, ker nisem ravno najbolj verziran tipkanja. Veste, kot notar sem imel tipkarco.«

Sodnica Neža: »Da, da! Sem čula ja svašta o tisti vaši tipkarci Gelci. Zna gospodična Primožičeva še zdaj povedat o tistem groznem tulenju glih, ko je strela poknila v turn cerkvice Svetega Duha tu blizu.«

Franc K: »Lepo prosim, ne bi zdaj o teh zlobnih govoricah. Dajte tovarišica sodnica, narekujte sodbo, prosim.«

Sodnica Neža: »Naj ti bo! Piši!«

»SODBA«

»Jaz sodnica Pezdirc Neža sem odločila, da so kokoši Androve Mice - Puta, Bela in Golovratka, skljuvale vso solato tovariša Šetine, posrale vse naokoli in mu naredile veliko škodo. Androva Mica mora poravnat vso škodo tovarišu Šetini in mu obljubiti, da nikoli več! SMRT FAŠIZMU – SVOBODA NARODU!«

Franc K: »Če smem nekaj dodat. Na koncu je treba napisat, da je zoper sodbo možna pritožba.«

Sodnica Neža: »Aaa, da ne bi! Zoper moje sodbe ni pritožbe!«

Kot bi dejal Anton Aškerc: »In potem ... vse tiho je bilo!«

Nadaljevanje Aškerčevega reka (vulgo izvedba) je izjemno zanimivo in se v celoti »vklapa« v odersko dogajanje naslovnega Okrajnega narodnega sodišča tistega turobnega pomladnega dne leta 46, a ga iz razlogov dostojnosti in javne morale povem samo tistim, ki bi me posebej zaprosili za to na moj mail: janez.ferlez@gmail.com. Nadaljevanje Aškerčevega reka je sicer redoma uporabljala dolgoletna pravdna sodnica Geltar iz Črnomlja, je pa res, da ne v sodbah!

KARANTENO SO POZNALI ŽE PRED POL STOLETJA

Epidemija novega koronavirusa je pahnila skoraj celoten svet v karanteno. Gre za nepredstavljivo izkušnjo današnjega časa, vendar so karantene obstajale že v preteklosti. O eni izmed teh je pisal tudi Benedikt Kuripečič, zanimiva zgodovinska osebnost, rodom iz Gornjega Grada.

BENEDIKT KURİPEČIČ – DOKTOR PRAVA IN LJUBLJANSKI NOTAR

Na zapis Benedikta Kuripečiča o carigraski karanteni nas je opozoril dr. Peter Weiss, ki je dodobra raziskal življenje potopisca, doktorja prava in ljubljanskega notarja. Ime Benedikt je dobil zaradi benediktinskega samostana, njegov prednik (oče ali stari oče) pa je bil kurjač v škofovski palači. Dr. Weiss je ob tem poudaril, da je ta prednik kuril v peči, od tod priimek, ki pa je pri potopiscu vedno zapisan v slovenski/slovanski obliki, nikoli po nemško Ofenheitzer, saj je bila to v njegovem času tudi zmerljivka.

Odposlanstvo za pogajanja s turškim sultanom

Po zbranih podatkih je bil Kuripečič humanistično izobražen, znal je nemško, latinsko in seveda slovensko, zato je bil imenovan za člana odposlanstva, ki je iz Ljubljane 22. avgusta 1530 odšlo na dolgo pot v Carigrad na pogajanja s sultanom Sulejmanom II. veličastnim. Rimsko – nemški cesar Ferdinand I. je poslal odposlanstvo v Carigrad z nalogo doseči mir ali vsaj premirje s Turki. Ti so bili v tistem času na višku moči, saj so osvojili Beograd in celo oblegali Dunaj.

Potopisni dnevnik o potovanju v Carigrad

Benedikt Kuripečič je leto dni kasneje napisal knjigo, v kateri je v obliki potopisnega dnevnika opisal pot, ki so jo opravili, pri tem pa navedel veliko število zanimivih geografskih in etnografskih podatkov, ki so pomembni za današnje raziskovalce. Potopis je najstarejše tovrstno delo, ki opisuje Balkan v 16. stoletju ter najstarejši opis Bosne pod turško upravo. V slovenski jezik jo je prevedel dr. Peter Weiss.

Kuripečič o Carigrajski karanteni

»V ponedeljek, 17. oktobra (1530), smo iz drugega Qekmecja šli čez nizek grič in v dolino, potem pa smo se dvignili na nizko vzpetino. Tu nam je prišlo nasproti okoli sto sultanovih dvornih služabnikov, ki so nas nato pospremili do mesta Konstantinopla, skozi katero smo jezdili dobro uro, dokler nismo prišli do svojega bivališča. Tu smo v božjem imenu ostali nekaj časa. Potem ko smo ta dan prišli v Konstantinopel v svoje bivališče, ki mu pravijo karavanseraj, so hiše za nami zaklepali in niso puščali k nam nikogar, razen dveh imenitnih Turkov – starega, velikega in obilnega, ki mu je bilo ime Buhasdan Hajradin, in nekega prav dobrega, mladega, vljudnega in poštenega, imenovanega Ruhen, ki sta nam na strog sultanov ukaz stregla zelo zavzeto in z veliko pozornostjo; poleg njiju je skrbelo za nas še nekaj služabnikov. Vsi ti so nam potem po cesarjevi odredbi marljivo izpolnjevali vse potrebe in najmanjše zahteve, tako da nam ni manjkalo ničesar, razen naše nemške svobode.«

Članek je bil objavljen v Savinjskih novicah 6. junija 2020, avtor Roman Mežnar

Wikipedija:

Karantena je začasna prisilna osamitev živega bitja ali predmeta, zaradi suma okuženosti, z namenom preprečitve širjenja nekega nevarnega pojava.

Slovar slovenskega knjižnega jezika:

karanténa – osamitev zaradi suma okuženosti

NOTARJI TUDI V FILMSKEM SVETU

Petindvajset let in jubilej. Vodstvo zbornice se je odločilo, da bo obeležitev obletnice (ob siceršnjih ukrepih zaradi pandemije) tokrat malo drugačna, v obliki kratkega igranega dokumentarnega filma o zgodovini notariata na Slovenskem.

Film, ki ga povezuje dr. Borut Holcman, je razdeljen na tri dele, ki predstavljajo pomembne mejnike v zgodovini notariata. V prvem delu je prikazan čas, ko se v notarskem obvestilu prvič pojavi slovenski jezik – notar Janez Triller iz Škofje Loke je namreč leta 1856 prvič objavil svoje usluge v slovenskem oziroma kranjskem jeziku. Tudi v pogodbah, ki so bile sicer zapisane v nemškem jeziku, je vedno dostavil, da je strankam razložil vsebino v kranjskem jeziku. Kmečki gospodar želi izvedeti, kako urediti premoženjske pravice in predvsem preužitek – hči se bo namreč poročila, gospodar pa želi kmetijo prepustiti bodočemu zetu, seveda pod pogojem, da bo za kmečkega gospodarja in njegovo ženo zagotovljen preužitek. Notar strankam razloži celoten postopek v skladu s takratno zakonodajo in jim naroči potrebno dokumentacijo.

Drugi del filma se odvija v obdobju med obema vojnama. Gospod pride k notarju po nasvet glede premoženja – še pred smrtjo želi zagotoviti, da bo njegovo premoženje šlo v prave roke. Notar mu pojasni vse možnosti in po premisleku se gospod odloči, da bo oporoka tisti pravi korak. V tem delu se že kaže pravo, ki je bolj podobno sodobnemu, z bistveno razliko, da so bili v tistem obdobju notarji pristojni za reševanje zapuščinskih zadev.

Tretji del se dogaja po letu 1995, ko so notarji v samostojni Sloveniji spet postali varuhi premoženjskih pravic. Gospa se oglasi v notarski pisarni, saj je podedovala parcelo, sedaj pa bi želela polovico dati možu. Ker se je vse to prej urejalo na sodišču, gospa ni prepričana, če sploh in kako se to ureja pri notarju. Notarka ji predstavi vse možnosti takšnega prenosa ter pravne posledice, prav tako pa tudi možnosti zavarovanja v primeru razveze zakonske zveze.

Pri pripravi scenarija je bila osnova temeljno vodilo notarskega poklica, ki se desetletja ni spreminjalo – skozi razlago vseh možnosti in pravnih posledic nuditi stranki pomoč in ji pomagati izbrati najboljšo možnost za rešitev njenega problema.

SPOMIN NA NOTARSKI NAČIN

Ob filmu se je vodstvo zbornice ob 25 letnici notariata odločilo tudi za unikatno izobraževalno igro, ki bo na drugačen način predstavila vso raznolikost storitev, ki jih strankam nudijo slovenski notarji. Projekt je bil razvit v sodelovanju s strokovnjaki za razvoj takšnih iger, ob pomoči skupine notarjev in notarskih pomočnikov, ter temelji na osnovi igre spomin.

Igra omogoča, da igralci na sproščen in zabaven način spoznajo zanimivosti tako o notarjih kot o notarskih storitvah, ki so na voljo ob pomembnih življenjskih dogodkih. Gre za dinamično igro po načelih bolj znane igre »spomin«. Namesto običajnih parov se v tej notarski varianti s pomočjo ilustracij povezuje življenjske dogodke s povsem konkretnimi notarskimi storitvami.

Igra vsebuje 70 igralnih ploščic in je nekoliko drugačna od običajne igre spomin. Vsebuje tri različne vrste ploščic, ki igro naredijo še bolj pestro. Par predstavlja en dogodek in ena notarska storitev z vsaj eno enako ikono. Nekatere dogodke lahko povežemo z več različnimi notarskimi storitvami in obratno. Igre je konec, ko zmanjka ploščic. Zmagovalec je igralec, ki bo zbral največ parov. Če ima več igralcev enako število parov, si zmago preprosto razdelijo. Projekt je tik pred realizacijo, da ugleda luč sveta.

Aleksander Šanca, generalni sekretar
Notarske zbornice Slovenije

KRONOLOŠKI PREGLED DELA NOTARSKE ZBORNICE SLOVENIJE (NZS)

1. 7. 2019–30. 6. 2020

LETO 2019 (od 1. 7. 2019)

DELO ORGANOV NOTARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

Izvršni odbor se je v drugi polovici leta 2019 sestal na štirih rednih sejah, in sicer 9. 9., 14. 10., 18. 11. in 16. 12. 2019.

SPREMEMBE PREDPISOV

4. 10. 2019: V Uradnem listu RS, št. 59, je bila objavljena nova notarska tarifa (revalorizacija v višini 14 % in določitev tarife za notarska opravila po Družinskem zakoniku in Zakonu o kolektivnih tožbah). Nova tarifa je začela veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu RS – to je 19. 10. 2019.

STROKOVNA SREČANJA IN IZOBRAŽEVANJA

24. 10. 2019: V Ljubljani sta potekala mednarodna konferenca in seminar z naslovom »Ali slovensko dedno pravo potrebuje reformo?«. Na konferenci je bila predstavljena ureditev dedovanja v Sloveniji in sosednjih državah (Avstrija, Hrvaška, Italija, Madžarska) ter odgovori na vprašanja: kdaj in kako zapuščina preide na dediče, kdo so nujni

dediči in kolikšna je višina njihovih deležev, kje in kako potekajo zapuščinski postopki, kakšne odločbe/potrdila se izdajo v postopkih dedovanja in kakšna je njihova pravna narava ter kakšna so pravna sredstva in stroški postopkov.

22.–23. 11. 2019: V Moravskih Toplicah je potekalo strokovno srečanje NZS na tematiko zahtevane obličnosti pooblastil v tujih državah in uporabe v RS, uporabe evropskega mednarodnega zasebnega prava na družinskem in dednem področju v notarski praksi, izvršljivosti notarskega zapisa nepremičninske najemne pogodbe, obveznosti notarjev pri izvajanju ukrepov s področja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma ter varstva osebnih podatkov.

3. 12. 2019: V Ljubljani je potekalo strokovno srečanje projekta CISUR, ki so se ga udeležili predstavniki notarjev, sodstva, odvetnikov, državnih organov in tudi akademskega sveta, ki v obeh državah sodelujejo pri izvajanju in uporabi Uredbe o dedovanju. Udeleženci so obravna-

vali »Končno poročilo o opravljeni raziskavi o uporabi Uredbe o dedovanju na Hrvaškem in v Sloveniji« in nato razpravljali o rezultatih raziskave, izmenjali znanja in izkušnje ter podali priporočila, ki bodo podlaga za pripravo naslednje faze projekta – izobraževanja strokovnjakov, ki uporabljajo Uredbo o dedovanju.

12.–13. 12. 2019: Udeležba predstavnikov NZS na mednarodni konferenci, ki je potekala na Pravni fakulteti v Ljubljani, s področja evropskega družinskega in dednega prava v okviru evropskega raziskovalnega projekta Personalized Solution in European Family and Succession Law.

OSTALE AKTIVNOSTI

6. 9. 2019: Udeležba predsednice NZS na okrogli mizi »Temelji pravne države« v veliki dvorani Državnega zbora RS.

20. 9. 2019: Notarska zbornica Slovenije je bila soorganizatorica pomembnega posveta v Ljubljani z naslovom »Reforma nepravdnih postopkov in družinskega prava – izvajanje postopkov po novi družinski zakonodaji«. Dogodek je bil namenjen vsem, ki se pri svojem delu srečujejo z vsebinami ali postopki uporabe institutov družinske zakonodaje.

13. 9. in 9. 10. 2019: Predsednica NZS Sonja Kralj se je udeležila sestankov upravnega odbora Sveta notariatov EU(CNUE). V letu 2019 je opravljala funkcijo direktorja – člana upravnega odbora CNUE, ki obravnava aktualno situacijo notariata v EU in odnose z evropskimi institucijami, usmerja delo CNUE med skupščinami in pripravlja gradiva oziroma stališča za skupščine CNUE.

4. 10. 2019: Udeležba predsednice NZS na prireditvi ob dnevu slovenskih odvetnikov; predstavniki NZS so se udeležili sestanka s predsednico Evropskega pravnega inštituta (ELI), ki je predstavila delovanje inštituta in projekt »Krepitev evropskih družin«.

10.–12. 10. 2019: Notarji so se udeležili dnevov slovenskih pravnikov v Portorožu, kjer je kot predavatelj na temo izvršljivosti notarskega zapisa nepremičninske najemne pogodbe sodeloval notar Bojan Podgoršek. Ob tem je NZS predstavila novo številko Notarskega vestnika.

25. 10. 2019: Na ta dan države članice EU obeležujejo evropski dan civilnega pravosodja. Slovenski notarke in notarji so se akciji pridružili že četrtrič. Ena najpomembnejših aktivnosti, pri kateri so sodelovale vse slovenske notarske pisarne, je bil t. i. »dan odprtih vrat«, ki je potekal pod naslovom »Spoznajte svojega notarja«. Slovenski notarke in notarji so na ta dan povabili svoje stranke oziroma uporabnike notarskih storitev, da so se v času uradnih ur oglasili na pogovor in svetovanje.

25.–26. 10. 2019: Udeležba NZS na zasedanju Komisije za evropske zadeve (CAE) pri Mednarodni uniji latinskega notariata (UINL) v Londonu.

4. 11. 2019: Udeležba NZS na slovesnosti ob dnevu slovenskega pravosodja.

7. 11. 2019: V Ljubljani je potekala konferenca o promociji mediacije z naslovom »Ovire za uveljavitev mediacije v Sloveniji in EU«. Konference so se udeležili tudi notarji, na okrogli mizi na temo bodočnosti pravnškega poklica je sodelovala tudi tudi predsednica NZS.

13.–14. 11. 2019: V okviru strokovne ekskurzije so slovenski notarke in notarji obiskali Sodišče Evropske unije v Luksemburgu, kjer jih je sprejel sodnik prof. dr. Marko Ilesič. Po vodenem strokovnem ogledu sodišča in predavanju so si notarji ogledali tudi knjižnico sodišča EU, ki ima zelo obsežno zbirko pravne literature iz vseh držav EU.

Naslednji dan so se notarji udeležili otvoritve razstave v parlamentu EU »Europe Enacted«, kjer je bil na ogled zgodovinski pregled notarskih listin v Evropi. Razstava prikazuje, kako so bili notarji privilegirane priče zgodovine, njihova notarska dejanja pa so skrivala resnične zaklade. Osvetljuje notarske listine večje zgodovinske vrednosti, ki so ohranjene v arhivih evropskih držav, tudi v Sloveniji.

14. 11. 2019: Udeležba predstavnikov NZS na skupščini CNUE v Bruslju.

27.–30. 11 2019: Udeležba NZS na 29. kongresu in skupščini Mednarodne unije latinskega notariata v Jakarti, ki se ju je udeležilo 1500 notarjev iz 89 držav članic s štirih celin.

31. 12. 2019: Notarska zbornica Slovenije vodi centralni register oporok kot informatizirano bazo podatkov od 15. 10. 2007 dalje, od 15. 4. 2019 dalje pa tudi register pogodb o ureditvi premoženjskopravnih razmerij. Skupno število vpisov v centralni register oporok je bilo do 31. 12. 2019 42.620. Notarji so v letu 2019 vpisali 1415 oporok, odvetniki 228 oporok, sodišča pa 452 oporok.

Notarji so od 15. 4. 2019, ko je bil uveljavljen Družinski zakonik, v register vpisali 96 pogodb o ureditvi premoženjskopravnih razmerij.

LETO 2020

DELO ORGANOV NOTARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

Skupščina

1. 6. 2020: Na ta dan je minilo 25 let, odkar so prvi notarji začeli s svojim delom po ponovni uvedbi notariata v Republiki Sloveniji, ki je bil leta 1944 ukinjen z Odlokom o odpravi javnih notarjev in javnonotarskih zbornic.

NZS je obeležila to pomembno obletnico s slavnostno redno letno skupščino, ki je v celoti potekala v virtualnem okolju. Notarji so tudi tako napovedali svoja prizadevanja za postopno uvajanje digitalizacije notarskih storitev. Na skupščini so bile med drugim opravljene volitve nadomestnega člana disciplinske komisije NZS, sprejet pa je bil tudi Pravilnik o stalnem dodatnem izobraževanju notarjev. Prvi del skupščine so zapolnili slavnostni nagovori in čestitke, ki jih je slovenski notariat prejel ob svoji 25-letnici delovanja. Čestitkam predsednika države Boruta Pahorja, častnega pokrovitelja, in ministrice za pravosodje, mag. Lilijane Kozlovič, so se pridružili tudi pomembni pred-

stavniki slovenskega pravosodnega sistema in sopotniki ter soustvarjalci notariata v njegovi 25-letni zgodovini.

.....

2. 3. 2020: Nadzorni odbor je pregledal dokumentacijo finančnega poslovanja zbornice v letu 2019, pri čemer ni ugotovil nepravilnosti.

Izvršni odbor se je v prvi polovici leta 2020 sestel na štirih rednih sejah, in sicer 27. 1., 2. 3., 28. 4. in 29. 6., v času epidemije koronavirusa pa se je sestel na petih izrednih sejah, ki so potekale prek videokonference, in sicer 15. 3., 16. 3., 20. 3., 26. 3. in 30. 3. 2020.

SPREMEMBE PREDPISOV

14. 3. 2020: V Uradnem listu RS, št. 23, je bil objavljen Zakon o spremembah in dopolnitvah Stvarnopravnega zakonika (SPZ-B).

23. 3. 2020: V Uradnem listu RS, št. 33, je bila objavljena Odredba o začasnem delovnem času notarjev v času trajanja epidemije virusne okužbe SARS-CoV-2. Od 24. 3. 2020 je veljal nov, skrajšan delovni čas notarjev.

28. 3. 2020: V Uradnem listu RS, št. 36, je bil objavljen Zakon o začasnih ukrepih v zvezi s sodnimi, upravnimi in drugimi javnopravnimi zadevami za obvladovanje širjenja nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19). Zakon je bil nato dopolnjen (Uradni list RS, št. 61/2020, z dne 30. 4. 2020).

29. 5. 2020: V Uradnem listu RS, št. 78/2020, je bila objavljena Odredba o prenehanju veljavnosti Odredbe o začasnem delovnem času notarjev v času trajanja epidemije virusne okužbe SARS-CoV-2 (covid-19). Ta odredba velja od 1. 6. 2020, ko notarji znova poslušajo v času urad-

nih ur, kot so določene s Pravilnikom o delovnem času notarjev (Uradni list RS, št. 50/94, 28/95, 38/07, 23/08 in 12/11).

12. 6. 2020: V Uradnem listu RS, št. 85/2020, je bila objavljena Uredba o registru neposestnih zastavnih pravic in zarubljenih premoženj.

STROKOVNA SREČANJA IN IZOBRAŽEVANJA

4. 2. 2020: Na Pravni fakulteti v Ljubljani je potekalo predavanje za člane NZS. Dr. Jorg Sladič je predaval na temo izvršljivosti notarskega zapisa in prava EU.

11.–12. 6.: V okviru projekta CISUR »Krepitev pravosodnega sodelovanja pri implementaciji Uredbe o dedovanju na Hrvaškem in v Sloveniji« sta bila prek videokonferenčne platforme izvedena delavnica in izobraževanje z naslovom »Uporaba Uredbe (EU) št. 650/2012 o dedovanju«. Delavnice so se udeležili notarji, sodniki in odvetniki. Kot predavateljica je sodelovala notarka mag. Nataša Erjavec. Temu je 3. 7. 2020 sledil mednarodni kolokvij, na katerem so bili predstavljeni zaključki projekta in potrebe po spremembah oziroma dopolnitvah implementacijskih zakonodaj na tem področju, pri čemer je sodelovala predsednica NZS, notarka Sonja Kralj, ki je bila tudi članica upravnega odbora projekta CISUR.

OSTALE AKTIVNOSTI

7. 1. 2020: NZS je v Ljubljani organizirala srečanje z upokoženimi notarji.

14. 1. 2020: NZS se je udeležila zasedanja upravnega odbora in primopredaje vodenja CNUE. V letu 2020 CNUE predseduje grški notar Georgios Rouskas.

22.–24. 1. 2020: Udeležba na mednarodni konferenci na Cipru. NZS kot projektni partner sodeluje s Pravno fakulteto v Mariboru in drugimi partnerji iz EU pri projektu »Raznolikost izvršilnih naslovov pri čezmejni izterjavi dolgov v EU – En4s«, ki se financira iz sredstev EU. Raziskovanje je usmerjeno v proučevanje izvršilnih naslovov v čezmejni izvršbi znotraj EU, pri čemer je posebna pozornost namenjena izvršljivosti notarskih zapisov in primerjalni ureditvi po EU.

2. 3. 2020: NZS je obiskala delegacija nemških notarjev pod vodstvom predsednika dr. Jensa Bormanna. Tema pogovorov je bila uvajanje elektronskega poslovanja v notariat oziroma digitalizacija notarskega poslovanja.

12. 3. 2020: NZS je sproti spremljala navodila in ukrepe pristojnih organov glede zamejitve epidemije koronavirusa in v skladu s tem v času trajanja epidemije notarjem in strankam izdala več priporočil glede prilagajanja poslovanja notarskih pisarn in izvajanja nujnih storitev, da bi s tem pripomogli k preprečitvi širjenja okužbe z novim virusom.

15. 4. 2020: Minilo je eno leto od uveljavitve novega Družinskega zakonika, ki je okrepil pristojnosti notarjev na področju družinskega prava. V tem času so notarji opravili več kot 550 razvez zakonske zveze in vpisali v register 139 pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

15. 4. 2020: Predsednica NZS se je na videokonferenci sestala z ministrico za pravosodje, mag. Lilijano Kozlovič. Predstavila je delovanje notariata v trenutnih razmerah in poudarila, da slovenski notarke in notarji ne glede na zahtevno situacijo vse od razglasitve epidemije izvajajo nujne notarske storitve v skladu z začasno odredbo ministrice za pravosodje o skrajšanem delovnem času. Ministrica je izrazila zadovoljstvo, da so notarske storitve državljanom na voljo tudi v času trajanja epidemije koronavirusa, podala podporo prizadevanju za elektronske storitve notarjev in zaželela uspešno delo tudi v prihodnje.

8. 5. 2020: NZS je pripravila posodobljena navodila in priporočila za izvajanje notarskih storitev ob postopnem sproščanju nekaterih ukrepov v času epidemije. Navodila oziroma priporočila je 7. 5. 2020 pregledal in odobril NIJZ.

1. 6. 2020: Na ta dan mineva 25 let, odkar so prvi notarji začeli s svojim delom po vnovični uvedbi notariata v Republiki Sloveniji. Ob 25-letnici delovanja notariata v samostojni Sloveniji so slovenske notarke in notarji izvedli slavnostno skupščino v virtualnem okolju.

PRIŠLI – ODŠLI V ZADNJEM LETU

NOVOIMENOVANI NOTARJI:

Barbara Andrič Velkovrh v Ljubljani,
Branka Ivanuša v Mariboru,
mag. Janko Keček v Ormožu,
Anja Škrk Krajncič v Slovenski Bistrici,
Aleš Pungarčič v Radovljici in
Mojca Vertačnik v Mariboru.

NOVOIMENOVANI NOTARSKI POMOČNIKI:

Viktorija Mandić pri notarju Ivanu Žetku v Novem mestu,
Mateja Tamše pri notarki Juditi Stropnik Mravljak v Velenju,
Brigita Lenarčič pri notarki Martini Kanalec v Grosuplju,
Mojca Gorišek Gros pri notarju mag. Fredi Bančovu v Trebnjem,
Simon Petan pri notarju Janezu Klemencu v Novem mestu,
David Hostnik pri notarki Meti Zupančič v Ljubljani,
Primož Breznik pri notarki mag. Darinki Kobalej Šteharnik v Mariboru,
Andreja Beranek Pungarčič pri notarju Alešu Pungarčiču v Radovljici,
Borut Krušič pri notarki Anji Škrk Krajncič v Slovenski Bistrici,
Mitja Vezovnik pri notarki Polki Bošković v Kopru,
Tina Svenšek pri notarki mag. Nataši Počkaj v Mariboru,
Nina Resman pri notarki Barbari Andrič Velkovrh v Ljubljani in
Jan Pišek pri notarju Jerneju Jeromnu v Ljubljani.

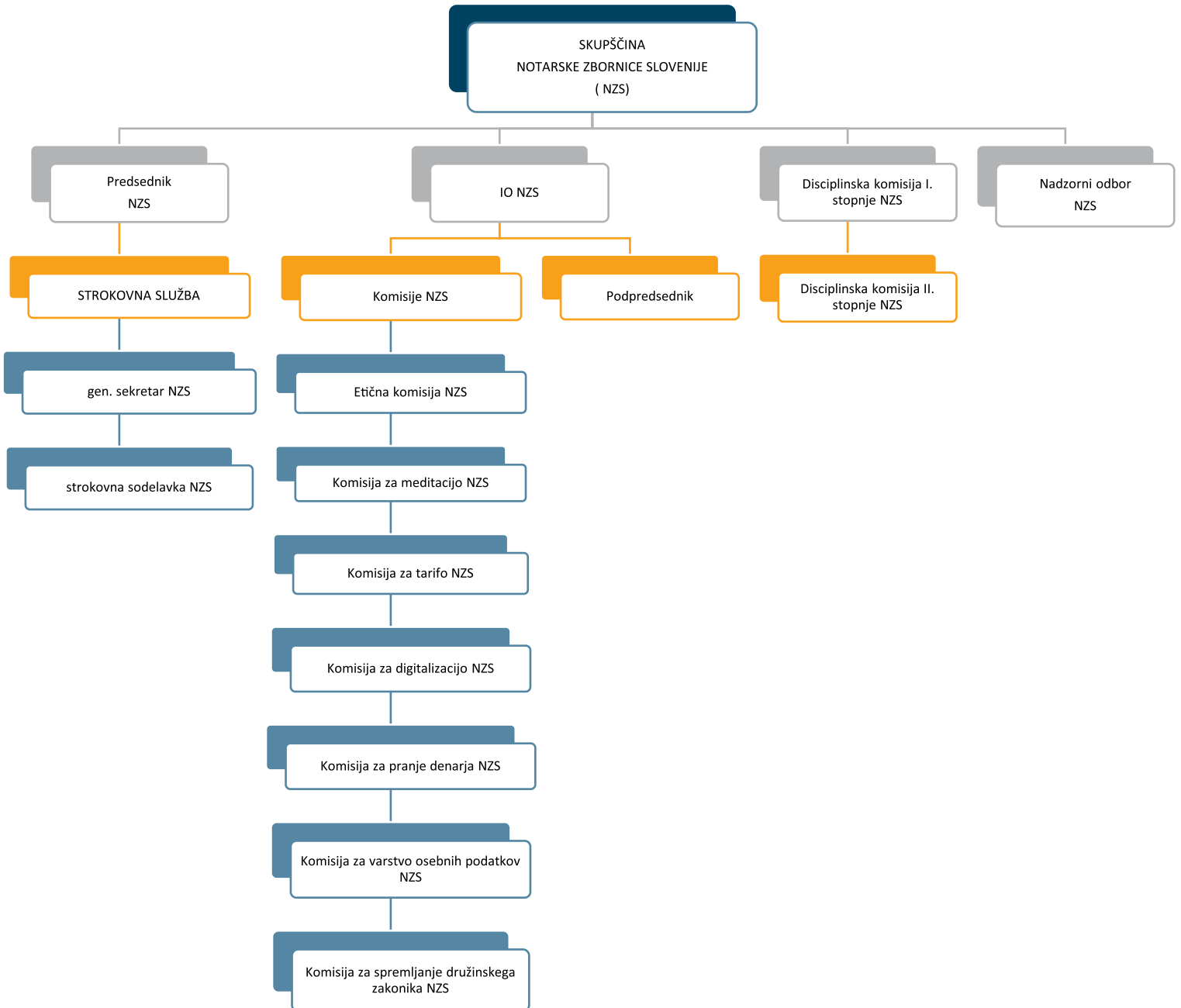
PRENEHANJE NOTARSKE PISARNE ZARADI UPOKOJITVE:

Nada Kumar v Ljubljani.
Jožica Škrk v Slovenski Bistrici,
Stane Krainer v Radovljici in
Nevenka Tory v Ljubljani.

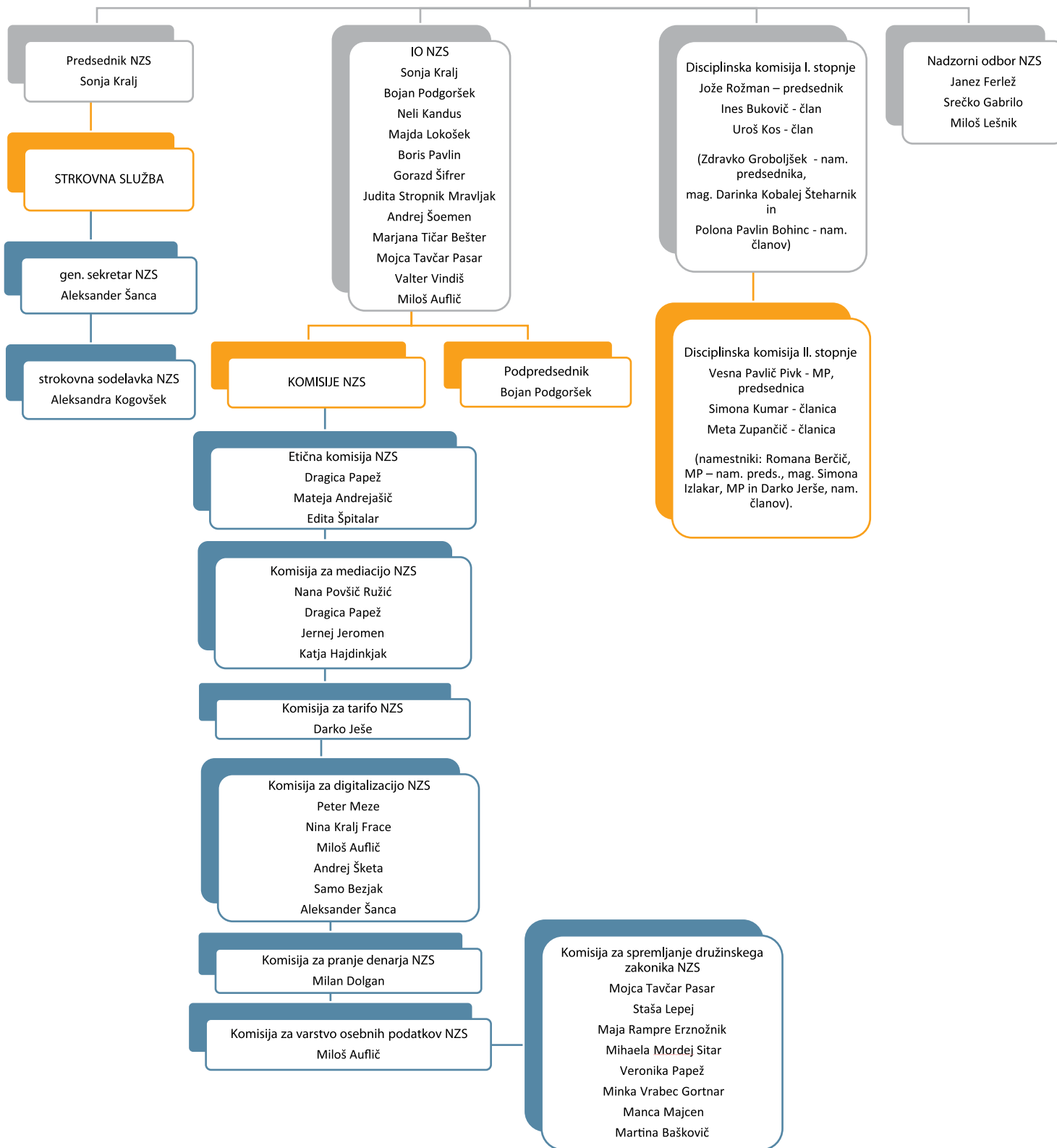
PRENEHANJE NOTARSKE PISARNE NA LASTNO ŽELJO:

Marjeta Cotman na Brezovici pri Ljubljani.

ORGANIGRAM NOTARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

SKUPŠČINA NZS

mandatno obdobje 2018-
2021
do 15.3.2021

25

LET

NOTARIATA
V SAMOSTOJNI
SLOVENIJI

Notarii Sloveniae ad MCMXCV

Notarska Zbornica Slovenije